

การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น:
การประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา

นางสาวมนัสนันท์ รอดเชื้อจีน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PLANS FOR
SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE SUBJECT GROUP TO DEVELOP
LIFE SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS:
AN APPLICATION OF DIALOGUE DATA COLLECTION TECHNIQUE

MISS MANASANAN RODCHUEAJEEN

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Research Methodology

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: การประยุกต์ใช้
เทคนิคการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา

โดย

นางสาวมนัสนันท์ รอดเชื้อจิ้น

สาขาวิชา

วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎุบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญัฐฐภรณ์ หลาวทอง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า)

มนัสนันท์ รอดเชื้อจีน: การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: การประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา(RESEARCH AND DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PLANS FOR SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE SUBJECT GROUP TO DEVELOP LIFE SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS: AN APPLICATION OF DIALOGUE DATA COLLECTION TECHNIQUE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ศ.ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี, 287 หน้า.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้และศึกษาสภาพทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) ศึกษาสภาพของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน 3) สร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และ 4) ศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ ของนักเรียนที่พัฒนาขึ้น วิธีวิจัยคือการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย การสำรวจและการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 450 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 80 คน และกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะชีวิต แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถาม และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ลำดับที่สองและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้นครอบคลุม 12 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยผลการทดสอบโมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และผลการศึกษาสภาพทักษะชีวิต พบว่าสภาพทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับปานกลาง
2. สภาพของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ฯ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีดังนี้ 1) โดยภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง ครูให้ความสำคัญกับการกำหนดทักษะชีวิตในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้มากที่สุด 2) ครูมีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในระดับปานกลาง และมีความสำเร็จในระดับปานกลาง 3) ครูมีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในระดับสูง และมีความสำเร็จในระดับปานกลาง
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดและอภิปราย ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ และขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการ ไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ และใช้สุนทรียสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกกิจกรรม
4. ผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ฯ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา..... ลายมือชื่ออนิสิต.....
 สาขาวิชา วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

##4984694327: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS: LIFE SKILLS/ DIALOGUE/ EXPERIENTIAL LEARNING/ COOPERATIVE LEARNING

MANASANAN RODCHUEAJEEN: RESEARCH AND DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PLANS FOR SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE SUBJECT GROUP TO DEVELOP LIFE SKILLS OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS: AN APPLICATION OF DIALOGUE DATA COLLECTION TECHNIQUE. ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRIPAARN SUWANMONKHA, Ph. D., CO-ADVISOR: PROF. SIRICHAJ KANJANAWASEE , Ph. D., 287 pp.

The objectives of this study were 1) to develop life skills indicators and study students' life skills according to the Social Studies, Religion and Culture learning substance; 2) to study the present learning activities of Social Studies, Religion and Culture learning substance for promoting life skills; 3) to create and develop learning activity plans of Social Studies, Religion and Culture learning substance for promoting students' life skills; and 4) to study the results of using developed learning activity plans of Social Studies, Religion and Culture learning substance for promoting students' life skills and learning achievement. This study carried research and development research methodology which was conducted in survey and experimental phases. The samples of survey phase were 450 secondary level students and 85 teachers of Social Studies, Religion and Culture learning substance teaching secondary level students. For experimental phase, the samples were 80 secondary level students studying in Mattayomsuksa 1 which were divided into a control group and an experimental group with 40 students in each group. The research tools were life skills scale, achievement test, questionnaire, and learning activity plans. The data were analyzed with multivariate analysis of variance (MANOVA), second order confirmatory factor analysis and content analysis.

The results of the study were as follows:

1. The developed life skills indicators consisted of 12 components and 40 indicators and showed construct validity from the model testing and fit to the empirical data. The study result, in addition, students' life skills according to the Social Studies, Religion and Culture learning substance was leveled at intermediate level.
2. The present learning activity of Social Studies, Religion and Culture learning substance for promoting students' life skills revealed; 1) teachers operated their teaching at high level but the success was at intermediate level, and teachers emphasized the most on students' life skill learning outcome in social responsibility; 2) teachers conducted experiential learning activity at intermediate level, also the success was at intermediate level; and 3) teachers conducted cooperative learning activity at high level but the success was at intermediate level.
3. The developed learning activity plan consisted of 4 stages: stage 1 concrete experience; stage 2 reflective observation; stage 3 abstract conceptualization; and stage 4 active experiment and dialogue technique implementation and cooperative learning were integrated into all activity.
4. The results of using the developed learning activity plans indicated that the experimental group got higher life skills scores and learning achievement scores of Social Studies, Religion and Culture learning substance than the control group with statistically significant level at .05.

Department: Educational Research and Psychology Student's Signature:.....

Field of Study: Educational Research Methodology..... Advisor's Signature:.....

Academic Year: 2010..... Co-advisor's Signature:.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูงยิ่งจากการดูแลของท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาในการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ให้ความกรุณาตรวจสอบ ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐฐภรณ์ หลาวทอง กรรมการสอบ และดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ให้ความกรุณาแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี รวมทั้งนักเรียนที่ทำให้ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้อันมีคุณค่ายิ่ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ในสาขาวิชาวิทยาการศึกษาศึกษาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา รวมถึงเพื่อนที่แสนดีทุกคนที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ได้มอบทุนปริญญาเอกในประเทศ ที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน และการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภชที่ได้มอบทุนวิจัย 90 ปี ในการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณคุณพ่อมนัส คุณแม่พรรณปพร และน้องจิรายุช รอดเชื้อจีน คุณพ่อทำนอง และคุณแม่วราภรณ์ น้ำสมบุญ รวมถึงญาติพี่น้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ มอบความรัก และความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จ และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณคุณปภกรณ์ น้ำสมบุญ ที่คอยอยู่เคียงข้าง ให้ความรัก ความห่วงใย และกำลังใจ จนทำให้มีวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
คำถามวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	10
บทที่ 2 เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	11
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์.....	64
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	72
ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา.....	83
ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา.....	90
ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	104
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	107
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะ ชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	111
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อ พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน.....	119

ขั้นตอนที่ 3	การสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา	123
ขั้นตอนที่ 4	การศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา.....	125
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....		132
ตอนที่ 1	ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	132
ตอนที่ 2	ผลจากการศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในปัจจุบัน.....	152
ตอนที่ 3	ผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนแบบร่วมมือการบูรณาการและสุนทรียสนทนา.....	167
ตอนที่ 4	ผลการศึกษาการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้.....	182
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....		203
สรุปผลการวิจัย.....		203
อภิปรายผลการวิจัย.....		206
ข้อเสนอแนะ.....		208
รายการอ้างอิง.....		211
ภาคผนวก.....		218
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย...		219
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....		223

ภาคผนวก ค ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 1	249
ภาคผนวก ง ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	255
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	287

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	พัฒนาการที่สำคัญของวัยเด็กสู่วัยรุ่น.....	14
2.2	การประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะชีวิต	21
2.3	องค์ประกอบ/นิยาม และองค์ประกอบย่อยของทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต.....	24
2.4	องค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิต.....	26
2.5	องค์ประกอบของทักษะชีวิตของ Mangrulkar, Whitman & Posner (2001).....	28
2.6	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของ Neeley.....	30
2.7	องค์ประกอบทักษะชีวิตตามโมเดล 4H.....	39
2.8	การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิต.....	41
2.9	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น.....	44
2.10	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	45
2.11	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 3 การจัดการ อารมณ์และความเครียด.....	46
2.12	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 4 การสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น.....	46
2.13	พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิต.....	47
2.14	การจำแนกองค์ประกอบของทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	57
2.15	สรุปความแตกต่างของการเรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือและการเรียนเป็นกลุ่ม แบบเดิม.....	78
3.1	แสดงจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร.....	112
3.2	โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดทักษะชีวิต.....	114
3.3	ค่าความเที่ยงของแบบวัดทักษะชีวิต.....	117
3.4	โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาทักษะชีวิต.....	120

ตารางที่		หน้า
3.5	การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง.....	128
3.6	โครงสร้างของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1.....	130
4.1	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิต.....	138
4.2	ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน.....	140
4.3	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต ในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....	144
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียน.....	150
4.5	ความถี่ร้อยละของกลุ่มจำแนกตามข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง.....	153
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ทำงานและภาระงานสอน ของกลุ่มตัวอย่าง.....	154
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม.....	155
4.8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต.....	157
4.9	การลำดับความสำคัญของการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การ เรียนรู้.....	159
4.10	ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปรับปรุง/ ส่งเสริมในการจัดการเรียนการ สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของ นักเรียน.....	161
4.11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	162
4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	163
4.13	ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปรับปรุง/ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	165
4.14	การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	170

ตารางที่		หน้า
4.15	ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด.....	175
4.16	ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา.....	179
4.17	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	183
4.18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนการจัดการเรียนรู้จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	188
4.19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามของคะแนนทักษะชีวิตรายองค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนการจัดการเรียนรู้.....	190
4.20	ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	192
4.21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	197
4.22	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	199

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบทักษะชีวิตของ Neeley.....	37
2.2	องค์ประกอบทักษะชีวิตตามโมเดล 4H.....	40
2.3	จุดเน้นทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	50
2.4	วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb	68
2.5	การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์.....	70
2.6	หลักการของสุนทรียสนทนา.....	88
2.7	ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา.....	91
2.8	โมเดลการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน.....	93
2.9	ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิจัยกับรายงานการวิจัย.....	98
2.10	การประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับกระบวนการวิจัย.....	99
2.11	กระบวนการวิจัยและพัฒนา.....	101
2.12	กระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน.....	103
2.13	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	106
3.1	วัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลลัพธ์ การดำเนินการวิจัย.....	109
3.2	ขั้นตอน/ กระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้.....	110
4.1	โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยี่นยันอันดับที่สองตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต.....	134
4.2	โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต.....	148
4.3	หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการ การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา.....	173
4.4	สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พลเมืองดี.....	176
4.5	สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิถีประชาธิปไตย.....	177
4.6	สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 รู้จักวัฒนธรรมของประเทศไทยและ ประเทศเพื่อนบ้าน.....	178

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพทางด้านร่างกาย และจิตใจ เพราะต้องมีการแข่งขันกันสูงทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ ตลอดจนในการดำรงชีวิตประจำวัน มีความสับสนในการรับและเลือกใช้ค่านิยม ขาดจิตสำนึกที่ดี ขาดการควบคุมตนเอง รวมทั้งขาดจิตสำนึกในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ทำให้บุคคลต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างราบรื่น และมีความสุข หากบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดความคับข้องใจ และวิตกกังวล ซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานานก็จะก่อให้เกิดปัญหาที่รุนแรงได้ เช่น ปัญหาโรคจิต โรคประสาท โรคเครียด และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น และผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ติดสารเสพติด ทะเลาะวิวาท ลักขโมย เบี่ยงเบนทางเพศ ฆ่าตัวตาย เป็นต้น (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2548) สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2547) ที่กล่าวว่าสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นอย่างยิ่ง ทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปตามกระแสเศรษฐกิจและกระแสเทคโนโลยี สิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ มาพร้อมกับสื่อมวลชน รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่มีเวลาพูดคุยกับลูกอย่างใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เกิดปัญหากับวัยรุ่นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการมีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ มีพฤติกรรมทางเพศแบบเสรีและไม่รับผิดชอบ ตลอดจนความบกพร่องทางคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการปลูกฝังและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแล้ว ในระยะยาวเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจส่งผลให้เป็นคนที่มีปัญหาพฤติกรรมหรือมีปัญหาความขัดแย้งในจิตใจได้

สถานการณ์เด็กและเยาวชนของประเทศเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างให้ความสนใจ และเล็งเห็นความสำคัญอย่างจริงจังมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และเยาวชนย่อมหมายถึงสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมไทยในอนาคตด้วย จากภาพรวมสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย พ.ศ. 2547 - 2548 พบว่า ภาวะด้านสุขภาพจิต มีเยาวชนอายุต่ำกว่า 25 ปี พยายามฆ่าตัวตาย จำนวน 4,718 คน คิดเป็น 29.73 ต่อประชากรแสนคน และฆ่าตัว

ตายสำเร็จ 589 คน คิดเป็น 3.69 ต่อประชากรแสนคน และภาวะด้านเด็กกระทำคามผิด มีเด็ก ก่อคดีอาชญากรรมจำนวน 32,215 คน คิดเป็น 54.81 ต่อประชากรแสนคน (สถาบันรามจิตติ, 2549) สอดคล้องกับวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) ที่กล่าวว่าในโลกยุคปัจจุบันความเสี่ยงในชีวิต ของเด็กมีจำนวนเพิ่มขึ้นและหลากหลายแตกต่างจากความเสี่ยงในโลกยุคที่ผ่านมา นัยการ เช่น ความเสี่ยงจากการถูกรุกรานทางเพศโดยคนในครอบครัว ความเสี่ยงจากความรุนแรงทางสังคม เป็นต้น นับเป็นความเสี่ยงที่นับวันจะเกิดปัญหาที่เชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและ คุณภาพชีวิตของเด็กซึ่งจะเป็นผลกระทบของอนาคตของชาติต่อไป ซึ่งได้แก่ ความเสี่ยงจากสาร เสพติด ความเสี่ยงจากโรคเอดส์ ความเสี่ยงจากพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ความเสี่ยงจาก อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เมื่อศึกษาถึงจะไปจะพบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยงที่เป็นอันตรายทั้งต่อ ชีวิตของตนเองและของผู้อื่น มีผลกระทบต่อสภาพความมั่นคงของชีวิตในสังคมไทยเป็นอย่างมาก การสอนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสำหรับชีวิตเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่ เป็นอันตรายร้ายแรงต่อชีวิตต่อไปนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งกรมสุขภาพจิต (2547) ยังได้กล่าวว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นักวิชาการด้านสาธารณสุขและด้านการศึกษา ได้พยายามที่จะหาวิธีการ สร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและมีความ ยั่งยืน แนวคิดหนึ่งที่มีการพัฒนาและขยายวิธีการอย่างแพร่หลายก็คือ การเสริมสร้างและพัฒนา “ทักษะชีวิต” ให้กับเด็ก

ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความสามารถ ในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพกับความต้อการและสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (องค์การอนามัยโลก ,1999) อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่แต่ละบุคคลใช้ในการรับรู้หรือตอบสนองต่อสถานการณ์ ในชีวิตที่หลากหลายและบรรลุเป้าหมายในชีวิตของบุคคล (Junge, Manglallan and Raskauskas, 2003) โดยองค์การอนามัยโลก (1999) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนทักษะชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของวัยรุ่น อีกทั้งเป็นการเตรียมเยาวชนให้สามารถดำรง ชีวิตได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546) ที่กล่าวว่าการ พัฒนาทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเริ่มต้นจากขั้น พื้นฐานของชีวิตในวัยเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมคุณธรรมพื้นฐานของ แต่ละชุมชน เพื่อให้เด็กได้เติบโตอย่างมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านความคิด จิตใจ (อารมณ์) และสังคม อีกทั้งองค์การอนามัยโลก (1999) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ว่ามีความ แตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีแกนของทักษะชีวิต (core life skills) 10 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) การคิดสร้างสรรค์ 3) การตระหนักรู้ในตน

4) การเข้าใจผู้อื่น 5) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 6) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 7) การตัดสินใจ 8) การแก้ปัญหา 9) การจัดการอารมณ์ และ 10) การจัดการความเครียด ในประเทศไทยกรมสุขภาพจิต (2541) ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยในด้านพุทธิพิสัยได้จัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ ด้านจิตพิสัยประกอบด้วยความตระหนักรู้ในตนและความเข้าใจผู้อื่น โดยเพิ่มความภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านทักษะพิสัยประกอบด้วยการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง 2545 มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกัน ในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกัน การปรับตัวเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม ทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบต่อความสามารถทางสังคม มีความรู้ มีทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสมโดยให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในแต่ละด้าน ทำให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ เป็นผู้มีความดี จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้ถึงหลักธรรมตามศาสนาที่ตนนับถือไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ได้อย่างถูกต้องและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข อันสอดคล้องกับหลักการสำคัญของทักษะชีวิตที่มีเป้าหมายเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นแนวคิดที่สำคัญในการนำมาใช้เป็นหลักการสอนพัฒนาทักษะชีวิต จากวงจรการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ของ Kolb ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) ขั้นที่ 2 การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization) และขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active Experimentation) โดยองค์ประกอบในวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb นั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในด้านคุณธรรม และทักษะการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นอีกแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อชีวิต และเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยเป็นแนวคิดที่มีลักษณะที่ใช้ชีวิตเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ในการเรียนรู้ทั้งในด้านองค์ความรู้หรือสาระการเรียนรู้และทักษะชีวิตได้ การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในด้าน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน การสื่อความหมาย สิ่งดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อม ๆ กับการพัฒนาความดีงาม ความรู้ และความสามารถไปด้วยกัน (กรมวิชาการ, 2542) และจากผลการวิจัยของ Junge, Manglallan and Raskauskas (2003) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งศึกษาจากโปรแกรมที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือและให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ พบว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมมีทักษะชีวิตสูงขึ้น

อีกทั้งสุนทรียสนทนา (Dialogue) ยังเป็นเครื่องมือเชิงปฏิบัติให้เกิดกลุ่มการคิด การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด ซึ่งนักเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความมุ่งมั่นต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น และชวนไว้ ไม่ตัดสินใจ ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวเอง ทำให้เกิด

กระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม เพื่อกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ของบุคคล และพัฒนาสู่การเรียนรู้ของกลุ่ม

จากสภาพปัญหาสังคมและความสำคัญของทักษะชีวิตและแนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาในการศึกษาถึงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

คำถามวิจัย

1. ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประกอบด้วยอะไรบ้าง และสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นอย่างไร
2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบันมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา มีลักษณะเป็นอย่างไร
4. เมื่อทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา จะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน

3. เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

4. เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนที่สร้างและพัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย คือนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา จะมีทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนปัจจุบัน คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2553

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะชีวิตของนักเรียน 12 องค์ประกอบ ดังนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้ การบูรณาการ การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

2.2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทักษะชีวิต (Life skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และสังคมโลก ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือควรทำในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การรวบรวมความคิดต่าง ๆ เพื่อเสนอแนวคิดที่ใหม่ที่ เหมาะสม ริเริ่ม และเป็นประโยชน์

การตัดสินใจ หมายถึง การวิเคราะห์ปัญหา เปรียบเทียบทางเลือก และตัดสินใจเลือก ทางเลือกที่เหมาะสม

การแก้ปัญหา หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่อหาแนวทางที่ เหมาะสมในการแก้ปัญหานั้น

การสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง ความสามารถในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี และความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือ

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม อันจะเป็นการรักษาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขการใช้คำพูด ภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน รวมถึงการรู้จักรับฟัง เพื่อให้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นด้วย

การจัดการอารมณ์ หมายถึง การรู้จัก และเข้าใจภาวะอารมณ์ของตนเอง รวมทั้งการควบคุมอารมณ์ซึ่งทำให้ตอบสนองและแสดงพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม

การจัดการความเครียด หมายถึง การรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด วิธีการผ่อนคลายความเครียด เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

การตระหนักรู้ในตน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงการรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง และการรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง

การเห็นใจผู้อื่น หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความต้องการของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถแสดงออกต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม

ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงว่าตนเองมีคุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้านต่าง ๆ ของตน มีความเชื่อมั่นและนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้

ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงถึงการตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและพยายามทำหน้าที่ให้สำเร็จและได้ผลดี และรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านพุทธิพิสัยของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา หมายถึง การจัดการเรียนรู้ใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรมโดยใช้การเล่าเรื่องราว/ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นใช้หลักการสุนทรียสนทนาในขั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและ

อภิปราย โดยใช้การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา ข้อความ สถานการณ์ เน้นใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด อีกทั้งยังมีการใช้สุนทรียสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการร่วมเพื่อเสริมกระบวนการหลัก ด้วยซึ่งออกแบบโดยผู้วิจัย

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (Experiential learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์แล้วผู้เรียนจะสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดโดยสรุปเป็นหลักการ ซึ่งผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) ขั้นที่ 2 การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization) และขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active Experimentation)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (learning together) ซึ่งเทคนิคนี้มีสมาชิกในกลุ่มประมาณ 4 - 5 คน ที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน ร่วมกันกลุ่มทำงานตามที่ครูมอบหมาย คะแนนกลุ่มพิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

สุนทรียสนทนา (Dialogue) หมายถึง กระบวนการให้เกิดกลุ่มการคิด การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการฟังและการไตร่ตรองความคิด การนำเสนอความคิด ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น และชวนไว้ ไม่ตัดสินใจ ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวเอง ทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ หมายถึง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ แนวการวัดผลประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูใช้ตามปกติ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการนำสารสนเทศดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเพื่อนำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น
3. ได้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาในการจัดเก็บข้อมูลอันทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลในเชิงลึก ที่นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีตรงกับความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ
4. ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต อันจะทำให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. ผลจากการวิจัยจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งผู้กำหนดนโยบาย นักการศึกษา และครู สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอสาระจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 6 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต (life skills) ตอนที่ 2 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (experiential learning) ตอนที่ 3 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) ตอนที่ 4 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา (dialogue) ตอนที่ 5 เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา และตอนที่ 6 เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยรายละเอียดมีดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะชีวิต (life skills)

1.1 ความหมายของทักษะชีวิต

องค์การอนามัยโลก (1999) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนทักษะชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการของวัยรุ่น อีกทั้งเป็นการเตรียมเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยองค์การอนามัยโลกเป็นผู้บัญญัติศัพท์คำนี้และมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

องค์การอนามัยโลก (1999) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการปรับพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความสามารถในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพกับความต้องการและสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ยูนิเซฟ (2001) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมตามแนวทางที่สมดุลของทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้ (knowledge) ทัศนคติ (attitude) และทักษะ (skills)

Junge, Manglallan and Raskauskas (2003) ได้ให้ความหมายของของทักษะชีวิตไว้ว่า เป็นความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมที่บุคคลจะต้องเรียนรู้เพื่อความสำเร็จในสังคม ทักษะชีวิตทำให้บุคคลสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมทั้งในสถานการณ์ที่บ้าน ที่โรงเรียนและที่ทำงาน และในบริบทอื่น ๆ ที่ต้องประสบ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่แต่ละบุคคลใช้ในการรับรู้และตอบสนองกับสถานการณ์ในชีวิต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล

Goudas, Dermitzaki, Leondari and Danish. (2006) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะทางร่างกาย (เช่น การวางตัวที่เหมาะสม) ทักษะทางพฤติกรรม (เช่น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ) หรือทางด้านพุทธิพิสัย (เช่น การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ)

Mangrulkar, Whitman and Posner (2001) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตคือ ความสามารถของบุคคลที่จะคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง และจัดการกับความต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่สุขภาพดี (healthy communication)

กรมสุขภาพจิต (2543) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า หมายถึง ความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการปัญหารอบ ๆ ตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสารเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม ปัญหาสังคม ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาและปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องสามารถจัดการกับความ ต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ร่วมสร้างสรรค์สังคมให้เป็นสังคมที่ดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่าทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการจัดการกับความ ต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

Mangrulkar, Whitman and Posner (2001 อ้างถึงในสกล วรเจริญศรี, 2550) ได้สังเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเด็กและวัยรุ่น การเรียนรู้และการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีการของการพัฒนาทักษะชีวิต ไว้ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น (Child and Adolescent Development Theory) พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเด็กและวัยรุ่น มีดังต่อไปนี้

1.2.1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย (biological changes) การเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กสู่วัยรุ่นตอนต้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่อฮอร์โมนที่ควบคุมพัฒนาการทางด้านร่างกายเริ่มทำงาน เด็กส่วนใหญ่จะมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จะมีพัฒนาการลักษณะทางเพศขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิก่อให้เกิดฮอร์โมนที่พร้อมจะสืบพันธุ์และการเพิ่มขึ้นของแรงขับทางเพศ วัยรุ่นบางคนอาจจะไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกายที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความวิตกกังวลในบางครั้งและนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ

1.2.1.2 พัฒนาการด้านความคิดทางสังคม (development of social cognition) กระบวนการการเข้าใจตนเอง บุคคลอื่น และสัมพันธภาพเป็นสิ่งสำคัญของการเจริญเติบโตจากวัยรุ่นไปสู่ผู้ใหญ่ ในช่วง 2 ปีแรกของเด็กนั้น เด็กจะรับรู้ในจินตนาการของตนเอง และประมาณ 8 ปี เด็กจะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถ และสิ่งที่เขาชอบและไม่ชอบ การตระหนักรู้ทางสังคมจะเปลี่ยนมุมมองจากการสนใจตนเองไปสู่ความสามารถต่อการเข้าใจ การทำนาย และการตอบสนองต่อมุมมองและความรู้สึกของบุคคลอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ดังนั้นในระยาะนี้ของชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาความเห็นใจและการมีมุมมองต่าง ๆ ต่อบุคคลอื่น ๆ การเรียนรู้ในการประเมินตนเองและความสามารถของตนเองอย่างแท้จริงเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในวัยเด็ก เด็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมองตนเองเกี่ยวกับความสามารถของตนในแง่บวกมากเกินไป ในระยะวัยเด็กตอนกลาง (7-10 ปี) จะเริ่มสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของตนเอง และความเหมาะสมระหว่างความสำเร็จของตนเองต่อเป้าหมายภายในและมาตรฐานภายนอก ความกดดันเกี่ยวกับการแข่งขัน และความต้องการความสำเร็จ

1.2.1.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ (emotional development) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของพัฒนาการทางร่างกาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ของวัยรุ่น ด้วยวัยรุ่นจะมีอารมณ์ไม่คงที่ รุนแรง และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การปรับตัวทางอารมณ์ของวัยรุ่นนับเป็นเรื่องยาก ซึ่งในบางครั้งการควบคุมอารมณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับช่วงวัยรุ่น

1.2.1.4 พัฒนาการทางความคิด (cognitive development) ความคิดสามารถนิยามได้ว่าเป็นกระบวนการของการจัดการและสร้างความหมายของประสบการณ์ โดยในวัยทารกจะเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง (Direct Sensory) ต่อมาในวัย 5-6 ปี เด็กจะพัฒนาความซับซ้อนมากขึ้นสำหรับความเข้าใจในโลกโดยผ่านภาษา (language) การเลียนแบบ

(imitation) การจินตนาการ (imagery) และการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ (symbolic play) ตลอดจนการวาดรูป (drawing) วัยรุ่นตอนต้นจะเริ่มเพิ่มความเข้าใจในด้านของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและเหตุผล และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น (Piaget, 1972 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001)

1.2.1.5 พัฒนาการทางสังคมและบริบทครอบครัว (social development and family context) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะกลายเป็นการเพิ่มความซับซ้อนของวัยเด็กที่กำลังจะเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น เวลาส่วนใหญ่ของเด็กวัยรุ่นใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อน และจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเพิ่มขึ้น เด็กในช่วงวัย 7-11 ปี เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งจะเริ่มห่างเหินจากบ้านหรือครอบครัวและจะใช้เวลามากขึ้นกับกลุ่มเพื่อน โรงเรียน และกลุ่มชุมชน ในช่วงวัยนี้เป็นช่วงสำคัญช่วงหนึ่งของชีวิต เนื่องจากเด็ก ๆ จะเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถหรือสร้างสรรค์ และรู้สึกด้อยได้ ตลอดจนผลที่จะเกิดขึ้นตามมาของพัฒนาการทั้งทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา ในขณะที่กลุ่มเพื่อน (peer group) ถือเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ และครอบครัวก็จะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกันด้วย

ตารางที่ 2.1 พัฒนาการที่สำคัญของวัยเด็กสู่วัยรุ่น

พัฒนาการด้านต่างๆ	วัยเด็กตอนต้น อายุ 4 – 6 ปี	วัยเด็กตอนกลาง อายุ 7 – 10 ปี	วัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 – 14 ปี	วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 15 – 17 ปี
ด้านความคิด (Cognition)	- มีการตัดสินใจจากความคิดที่หลากหลาย - มีการอธิบายถึงความไม่ถูกต้อง ยุติธรรม	- เริ่มที่จะมีการวางแผนอย่างมีสติ มีพฤติกรรมที่ให้ความร่วมมือ มี การประเมิน และปรับปรุงแผนบนพื้นฐานการพิจารณาอย่างรอบคอบ และการประเมิน	- มีการคิดถึงผลลัพธ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว - มีการคิดที่เป็นนามธรรม การคิดพิจารณาเกี่ยวกับสมมติฐานต่าง ๆ ที่เป็นจริงเพิ่มขึ้น - มีความสามารถเพิ่มขึ้นในการค้นหาข้อมูลข่าวสารและใช้ข้อมูลข่าวสารนั้นในการที่จะแก้ปัญหาใหม่ ๆ	- มีการใช้กระบวนการการแก้ปัญหา - มีการคิดพิจารณาถึงทางเลือกที่ดีและเหมาะสม - มีการระบุถึงปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ - มีการระบุถึงมาตรฐานภายนอกที่ยุติธรรม

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

พัฒนาการ ด้านต่างๆ	วัยเด็กตอนต้น อายุ 4 – 6 ปี	วัยเด็กตอนกลาง อายุ 7 – 10 ปี	วัยรุ่นตอนต้น อายุ 11 – 14 ปี	วัยรุ่นตอนกลาง อายุ 15 – 17 ปี
ด้านบริบททาง สังคม (Social Context)	- ส่วนมากอยู่ ภายในบ้าน - มีปฏิสัมพันธ์ที่ สำคัญอยู่ระหว่าง เด็ก และผู้ดูแล/ ครอบครัว	- เริ่มออกจากบ้าน ไปสู่บริบททาง สังคมที่กว้างมาก ขึ้น - มีพัฒนา ความรู้สึกรู้สึกของ ความพยายาม - มีการเรียนรู้ที่จะ ให้ความร่วมมือกับ กลุ่มเพื่อนและ ผู้ใหญ่	- เรียนรู้ที่จะเป็นอิสระ - มุ่งความสนใจไปสู่ กลุ่มเพื่อนเพิ่มขึ้น - เข้าใจมุมมองของ บุคคลอื่น	- มีความเป็นอิสระ จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง
ด้านอัตมโนทัศน์ (Self – Concept)	- เด็กมีแนวโน้มที่ จะมองโลกในแง่ดี เกี่ยวกับความ สามารถของตนเอง	- เด็กที่มีอายุ ประมาณ 10 ปี จะ สามารถพิจารณา ตนเองต่อความ สามารถและ ความสำเร็จ ตลอดจนความ ล้มเหลวของตนเอง ได้ - มีการพัฒนาการ ตระหนักรู้ในตนเอง	- มีการพัฒนา ความรู้สึกรู้สึกของตนเอง ในการที่จะดูแล และ ควบคุมตนเอง	- มีการพัฒนาที่ ต่อเนื่องจากวัยรุ่น ตอนต้นเกี่ยวกับ การดูแลและ ควบคุมตนเอง

ที่มา : Eccles, 1999; Crawford and Bodine, 1997 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001.

1.2.1.6 เพศและพัฒนาการ (gender and development) จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาถึงความแตกต่างของกระบวนการพัฒนาของทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายยังเป็นสิ่งที่ยังไม่เท่าเทียมกันในแต่ละช่วง โดยอาจกล่าวได้ว่าเด็กผู้ชายจะมีความเสี่ยงทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้หญิงในช่วงตลอดเวลาของวัยเด็ก และเด็กผู้หญิงก็จะมีความเข้มแข็งและการฟื้นฟูทางด้านจิตใจมากกว่าเด็กผู้ชายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความเสี่ยงอย่างมากในพัฒนาการของวัยรุ่น ต่อมาเด็กผู้ชายจะมีการเผชิญกับความซึมเศร้า การพัฒนาการเรียนรู้ที่ผิดปกติ

และการขาดการควบคุมตนเองมากกว่าเด็กผู้หญิง (Gilligan, 1993 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001)

1.2.1.7 พัฒนาการด้านศีลธรรม (moral development) พัฒนาการด้านศีลธรรมเป็นมิติสำคัญของพัฒนาการมนุษย์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า คุณค่าของพัฒนาการด้านศีลธรรมและกฎระเบียบของบุคคลจะใช้สำหรับการสร้างความสมดุลและการวินิจฉัย ตัดสินเกี่ยวกับความขัดแย้งของตนเองและบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามมีมุมมองเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านศีลธรรมที่หลากหลาย เช่น จากมุมมองของนักพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อว่าพฤติกรรมด้านศีลธรรมนั้นก็มี ความเหมือนกับพฤติกรรมอื่น ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการของการวางเงื่อนไขและตัวแบบ (conditioning and modeling) ส่วนนักทฤษฎีด้านความคิดกลับมองอีกทางหนึ่งว่า การพัฒนาด้านศีลธรรมจะเป็นไปตามกระบวนการหรือขั้นตอนของการพัฒนาด้านความคิดของเด็ก

สิ่งที่เด่นชัดมากขึ้นในการพัฒนาด้านศีลธรรมของผู้หญิงและผู้ชายต่อมุมมองของความมีเหตุผลในศีลธรรม กล่าวได้ว่าแนวความคิดในด้านศีลธรรมของผู้หญิงจะมุ่งประเด็นปัญหาสำคัญในเรื่องความรับผิดชอบและการดูแลเอาใจใส่ ในขณะที่ผู้ชายจะมุ่งประเด็นสำคัญในเรื่องของความถูกต้องและความยุติธรรม ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่าทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีการพัฒนาในเหตุผลและศีลธรรมภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Eccles. 1999 : 36 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001 :12)

สรุปได้ว่าจากพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างวัยเด็กตอนกลางสู่วัยรุ่นนั้นมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัว ตลอดจนความสามารถในการเจริญงอกงามสำหรับวัยรุ่นตอนต้นในการคิดอย่างเป็นนามธรรม การคิดพิจารณาถึงปัญหาในหลาย ๆ มิติ และการพิจารณาอย่างรอบคอบต่อตนเองและบุคคลอื่น ดังนั้นการที่เข้าใจถึงพัฒนาการเหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดทักษะชีวิตที่จำเป็นที่จะช่วยในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีที่เหมาะสมในวัยผู้ใหญ่ต่อไป

1.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning)

Bandura (1977 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) มีความเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและจากการสังเกตอาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมจะถูกเสริมแรงหรือปรับเปลี่ยนโดยผลของการกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลอื่น ๆ ต่อพฤติกรรมของตนเอง เด็กมีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มากกว่าแค่ผ่านการพูดหรือการสั่งสอน ดังนั้นเด็กควรจะได้รับ การสอนเกี่ยวกับทักษะ

ต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการของการสอน (instruction) การฝึกซ้อม (rehearsal) และการให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) มากกว่าที่จะเพียงแค่ใช้การสอนเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้แบนดูรายยังเน้นเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถแห่งตน (self-efficacy) โดยได้ให้ความหมายของความเชื่อในความสามารถแห่งตนไว้ว่า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความเชื่อในความสามารถแห่งตนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้และรักษาพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเผชิญกับความกดดันทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีประเด็นสำคัญ 2 ประการที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม ได้แก่ ประการแรกเป็นการพิจารณาถึงความจำเป็นของการช่วยให้เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือทักษะสำหรับการเผชิญกับลักษณะภายในตนเองของชีวิตทางสังคมที่ได้ดำเนินอยู่ เช่น การลดความเครียด (stress reduction) การควบคุมตนเอง (self control) และการสร้างการตัดสินใจ (decisions-making) เป็นต้น ประเด็นที่สองประสิทธิภาพของการจัดโปรแกรมโปรแกรมทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมชาติที่จะให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมเพิ่มเติม ได้แก่ การสังเกต การใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มเพื่อน

1.2.3 ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem-Behavior Theory)

Jessor, Donovan and Costa (1991 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) ได้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยทฤษฎีนี้รับรู้และเข้าใจในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ของวัยรุ่น และพฤติกรรมเสี่ยง จากหลักการพื้นฐานของทฤษฎี อาจกล่าวได้ว่าการลดหรือการช่วยเหลือในพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียวในการช่วยเหลือหรือเข้าใจพฤติกรรม แต่เป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านจิตสังคม (psychosocial variables) 3 ประเภท ได้แก่ 1) ระบบบุคลิกภาพ (personality system) ได้แก่ ค่านิยม ความคาดหวัง ความเชื่อ เจตคติ และทิศทางเกี่ยวกับตนเองและสังคม 2) การรับรู้ระบบของสิ่งแวดล้อม (perceived environment system) ได้แก่ การรับรู้ในเจตคติและพฤติกรรมของพ่อแม่และเพื่อน และ 3) ระบบพฤติกรรม (behavior system) พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เป็นปัญหา ได้แก่ การใช้แอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการใช้ยาอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ระบบทางด้านจิตสังคมเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่จะกระตุ้นหรือควบคุมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ถ้าตัวแปรกระตุ้นมีความเข้มแข็งก็จะมีแนวโน้มหรืออาจเป็นไปได้ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

ที่เป็นปัญหาขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าตัวแปรกระตุ้นไม่เข้มข้น และตัวแปรควบคุมเข้มข้นก็จะทำให้ช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

นอกจากนี้จากการศึกษาและงานวิจัยของ Jessor (1992: 34 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) ได้อธิบายถึงระบบ 2 ระบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหา คือ ระบบด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) ประกอบด้วย ความยากจน และโครงสร้างของครอบครัว และระบบที่ 2 คือ ระบบด้านพันธุกรรมและร่างกาย (biology and genetics) ประกอบด้วย ประวัติ ครอบครัวยุคคนที่มีประวัติการติดยา และระดับสติปัญญา สำหรับในระบบด้านพันธุกรรม และร่างกายจะใช้ประโยชน์สำหรับการระบุว่าเด็กกับความโน้มเอียงทางพันธุกรรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ แต่สำหรับปัจจัยนี้ยังมีข้อจำกัดในด้านการป้องกัน ส่วนระบบด้านสิ่งแวดล้อมก็จะใช้ในการระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ผลการเรียนต่ำ (poor school performance) จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้นจากทฤษฎีดังกล่าว อาจใช้ในการเชื่อมโยงเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและวัยรุ่น เช่น การทำความเข้าใจในค่านิยมของตนเอง (values clarification) (หมายถึง การเข้าใจในค่านิยมและความเชื่อของตนเองดีขึ้น) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) (หมายถึง การรับรู้และการวิเคราะห์ค่านิยมของสิ่งแวดล้อมทางสังคมต่าง ๆ ได้ อย่างชัดเจน) เป็นต้น

1.2.4. ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Theory)

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมนี้ก็ได้รับอิทธิพลมาจาก Bandura (1977 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) เปรียบทฤษฎีนี้ได้กับว่าเป็นการเพาะเชื้อทางด้านจิตใจ (Psychological Inoculation) ของมนุษย์ อิทธิพลทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่าเด็กและวัยรุ่น อยู่ภายใต้ความกดดันที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โดยความกดดันทางสังคมนี้รวมถึง ความกดดันจากกลุ่มเพื่อน ตัวแบบของพ่อแม่ที่สูบบุหรี่ สื่อต่าง ๆ จากสังคม เป็นต้น จากแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมนี้ การสร้างโปรแกรมการป้องกันและพัฒนา อาจกระทำโดยการคาดการณ์ถึงความกดดันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและวัยรุ่น ตลอดจนการสอนเกี่ยวกับทั้งสิ่งที่กดดันและวิธีการที่จะต่อต้านสิ่งเหล่านั้น ก่อนที่เด็กและวัยรุ่นจะถูกคุกคามจากความกดดันต่าง ๆ จากสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การหนีเรียน การดื่มสุรา และการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม วิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการป้องกันและการพัฒนา อาจมีการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อผลที่จะเกิดขึ้นกับพฤติกรรมเสี่ยง และหรือใช้ความกลัวที่จะพยายาม

ป้องกันเด็กและวัยรุ่นจากความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่จะนำพาให้ชีวิตไม่ประสบความสำเร็จ (Hasen, 1992 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001)

1.2.5 ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านความคิด (Cognitive – Problem Solving Theory)

รูปแบบของการสร้างสมรรถนะของทฤษฎีการป้องกันขั้นปฐมภูมิ คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาทางความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ICPS = Interpersonal Cognitive Problem Solving) กับเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทักษะนี้จะช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่นของวัยรุ่น โดยทักษะนี้จะมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถในการสร้างทางเลือกที่จะแก้ปัญหาต่อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และยังมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถที่จะทำให้เกิดแนวความคิดของผลที่จะตามมาของพฤติกรรมที่เกิดความแตกต่างกันของทางเลือกคำว่า ICPS หมายถึงว่า ฉันสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ “I Can Problem Solve” การเรียนรู้ที่จะคิดพิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นตามมาและวิธีการแก้ปัญหามาก ๆ จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นสามารถที่จะเผชิญกับสภาวะการณ์ของความคับข้องใจได้ดีขึ้น สามารถที่จะรู้จักการอดทนเกี่ยวกับการรอคอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักประยุกต์ใช้ต่อสถานการณ์ทางสังคมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.2.6 ทฤษฎีพหุปัญญา : ความฉลาดทางอารมณ์ (Multiple Intelligence Theory : Including Emotional Intelligence)

Gardner (1993 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางสติปัญญาและได้จำแนกออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านภาษา (linguistic Intelligence) ความสามารถด้านตรรกะ และคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ความสามารถด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว (Bodily/Kinesthetic Intelligence) ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) และความสามารถด้านการเข้าใจในตนเอง (Intrapersonal Intelligence) โดยทั้ง 7 ด้านนี้ Gardner ถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีและติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่อาจมีระดับความสามารถที่ไม่เท่ากันเนื่องจากบุคคลนั้น ๆ อาจถูกพัฒนาความสามารถโดยวิธีที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล

แนวคิดและหลักการของทฤษฎีพหุปัญญานั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษา และวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการส่งเสริมหรือแม้กระทั่งการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านของการพัฒนาความสามารถสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสามารถในการเข้าใจตนเอง เนื่องจากการที่บุคคลรู้จักวิธีการในการจัดการอารมณ์

ตนเอง อย่างน้อยก็เป็นส่วนสำคัญในการทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ (Weissberg, 1998 อ้างถึงใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001: 17)

1.2.7 ทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟู (Resilience and Risk Theory)

ทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟูเป็นทฤษฎีที่พยายามที่จะอธิบายว่าทำไมบางคนจึงสามารถตอบสนองต่อความเครียด และความยากลำบากได้ดีกว่าบุคคลอื่น ๆ ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ช่วยในการต่อต้านและป้องกันสิ่งที่เป็ความเครียดทางสังคม ความวิตกกังวล หรือการได้รับการคุกคามต่าง ๆ จากความกดดันทางสังคม อาจกล่าวได้ว่าเมื่อเด็กและวัยรุ่นในสังคมมีปัจจัยป้องกันที่เข้มแข็ง เด็กและเยาวชนก็จะสามารถต่อต้านพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ ได้ ในด้านปัจจัยป้องกันภายในนี้รวมถึงความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) และการควบคุมตนเองภายใน (internal locus of control) ส่วนปัจจัยป้องกันภายนอก ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมขั้นปฐมภูมิ (primarily social supports) อาทิเช่น กลุ่มเพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ การดูแลเอาใจใส่ และสัมพันธภาพของการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ความคาดหวัง และโอกาสสำหรับวัยรุ่นให้มีส่วนร่วมและเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นทฤษฎีความเสี่ยงและการฟื้นฟูจึงเป็นส่วนสำคัญพื้นฐานส่วนหนึ่งสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กและวัยรุ่น

1.2.8 ทฤษฎีจิตวิทยาตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Psychology Theory)

หลักการของจิตวิทยาตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์คือการพัฒนาในแต่ละบุคคล รวมถึงบทบาททางจิตใจที่เพิ่มขึ้น (higher mental function) ซึ่งเป็นรากฐานในทางสังคม การพัฒนาความคิดของเด็กเป็นการพัฒนาผ่านกระบวนการความร่วมมือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นบุคคลไม่ใช่ศูนย์กลางความรู้ แต่เป็นการเรียนรู้ทำความเข้าใจโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

Piaget และ Vygotsky นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ได้เสนอแนะว่ากลไกสำคัญในการพัฒนาเด็กคือการขัดแย้งทางความคิดซึ่งจะถูกสร้างผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความแตกต่างระหว่างความเข้าใจที่เป็นอยู่ของเด็กและประสบการณ์ของเด็กกับสิ่งอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเพื่อนที่ค่อนข้างจะมีอายุหรือมีความรู้ความสามารถที่มากกว่านั้น เป็นสาเหตุทำให้เด็กเกิดคำถามต่อความเชื่อในปัจจุบันและแสวงหาระดับขั้นใหม่ของความเข้าใจ โดย Vygotsky ได้โต้แย้งในประเด็นที่ว่า การเรียนรู้นั้นกระตุ้นกระบวนการทางการพัฒนาภายใน ซึ่งจะสามารถจัดการได้เพียงอย่างเดียวเมื่อเด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสิ่งแวดล้อมและเพื่อนของเขา (Vygotsky อ้างถึง

ใน Mangrulkar, Whitman and Posner, 2001) การแยกบุคคลออกจากอิทธิพลทางสังคมของพวกเขานั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และการเรียนรู้เป็นมุมมองทางวัฒนธรรมและบริบทเฉพาะ

มุมมองตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มีอิทธิพลสำคัญ 3 ประการต่อแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่ ประการแรกความสำคัญของความร่วมมือกับเพื่อนเป็นพื้นฐานสำหรับทักษะการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการแก้ปัญหา ประการที่สองแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เน้นความสำคัญของบริบททางวัฒนธรรมที่แทรกอยู่ในหลักสูตรทักษะชีวิตอย่างมีความหมาย และประการสุดท้าย การพัฒนาทักษะชีวิตผ่านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมสามารถมีอิทธิพลทั้งต่อผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม (กลุ่มเพื่อน ห้องเรียน และกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น)

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีแต่ละทฤษฎีนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็ก ซึ่งจะต้องนำมาบูรณาการให้เกิดความเหมาะสม เช่น บางทฤษฎีมุ่งให้ความสำคัญกับการตั้งเป้าหมาย ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ส่วนบางทฤษฎีก็มุ่งความสำคัญที่ผลลัพธ์ของพฤติกรรม การสอนให้เด็กได้รู้จักคิดว่าจะทำอย่างไร (How to think) ดีกว่าสอนให้เด็กนั้นคิดว่า คิดอะไร (what to think) สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กสามารถคิดแก้ปัญหา สร้างการตัดสินใจ และการจัดการอารมณ์ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็ก รายละเอียดของการประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตแสดงดังตาราง 2.2

ตารางที่ 2.2 การประยุกต์ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะชีวิต (Implications of theories for Developing Life Skills)

ทฤษฎี	การประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะ
1. ทฤษฎีพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น (Child and Adolescent Development Theory)	<ul style="list-style-type: none"> - ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของโอกาสที่จะสร้างทักษะและพฤติกรรมทางบวกต่าง ๆ ด้วยเหตุที่วัยรุ่นเป็นช่วงที่มีพัฒนาการทางภาพลักษณ์ต่อตนเอง (Self – Image) และมีความสามารถที่จะคิดอย่างเป็นนามธรรมและความสามารถที่จะคิดแก้ปัญหาได้ดี - บริบททางสังคมที่กว้างขวางของวัยรุ่นจะช่วยจัดสถานการณ์ที่หลากหลายต่อการฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ กับกลุ่มเพื่อนและบุคคลอื่นๆ ที่อยู่ภายนอกครอบครัว - การพัฒนาทักษะและความสามารถต่าง ๆ เป็นวิธีทางหนึ่งที่จะช่วยให้วัยรุ่นมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้ดี

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ทฤษฎี	การประยุกต์ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะ
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนทักษะชีวิตจำเป็นที่จะต้องมีการบวกรวมการที่เป็นขั้นเป็นตอนและเป็นธรรมชาติโดยให้เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้พฤติกรรมจากตัวแบบ การสังเกต และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม - เด็กและวัยรุ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความมั่นใจในตนเอง ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการผ่อนคลายความเครียด ทักษะการบริหารตนเอง ทักษะการตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะสามารถสนับสนุนให้เด็กและวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมทางบวก
3. ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior theory)	<ul style="list-style-type: none"> - ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ การรับรู้ของเพื่อน ครอบครัวเกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ๆ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจอย่างชัดเจนกับค่านิยม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต
4. ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Theory)	<ul style="list-style-type: none"> - ความกดดันจากกลุ่มเพื่อนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ สามารถป้องกันได้ก่อนเด็กและวัยรุ่นจะถูกกดดัน ดังนั้นการป้องกันจึงค่อนข้างสำคัญกว่าการแก้ไข - การสอนทักษะการต่อต้านเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากกว่าการให้ข้อมูลหรือผลลัพธ์ของพฤติกรรมนั้น
5. การแก้ปัญหาทางด้านความคิด (Cognitive Problem Solving)	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการแก้ปัญหาที่ต่ำจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางสังคม - การสอนทักษะการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในช่วงเด็กและวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด
6. พหุปัญญา: ความฉลาดทางอารมณ์ (Multiple Intelligence : Including Emotional Intelligence)	<ul style="list-style-type: none"> - มนุษย์มีมิติทางสติปัญญาที่หลากหลาย ดังนั้นวิธีการสอนทักษะชีวิตนั้นจะต้องมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย - การจัดการอารมณ์ และการเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รวมถึงการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นสิ่งสำคัญของพัฒนาการมนุษย์
7. ทฤษฎีความยืดหยุ่นและการฟื้นฟู (Resilience and Risk Theory)	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะทางความคิดและสังคม ความสามารถทางสังคม และทักษะการแก้ปัญหาสามารถใช้เป็นสื่อประสานสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ - โปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตจำเป็นที่จะต้องระบุทักษะที่เฉพาะเจาะจงในการพัฒนา โดยมุ่งความสำคัญของปัจจัยภายในที่จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นตอบสนองต่อความยากลำบากและสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตได้
8. ทฤษฎีจิตวิทยาตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Psychology Theory)	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มความร่วมมือ หรือสถานการณ์การอภิปรายแบบเปิด - การพัฒนาทักษะโดยผ่านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลและสังคม / สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อม (กลุ่มเพื่อน, ห้องเรียน, ครอบครัว และกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น)

ที่มา : Mangrulkar, Whitman and Posner (2001)

1.3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

WHO (1999) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม ซึ่งมีแกนของทักษะชีวิต (core life skills) 10 องค์ประกอบ ได้แก่

1.3.1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) เป็นความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

1.3.2 การคิดสร้างสรรค์ (creative thinking) เป็นความสามารถในการคิดที่จะเป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาโดยการคิดสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาทางเลือกต่าง ๆ รวมทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก และสามารถนำประสบการณ์มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

1.3.3 การตระหนักรู้ในตน (self awareness) เป็นความสามารถในการค้นหาจุดแข็งและเข้าใจตนเอง เช่น รู้ข้อดี ข้อเสียของตนเอง รู้ความต้องการ และสิ่งที่ไม่ต้องการของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรารู้ตัวเองเวลาเผชิญกับความเครียดหรือสถานการณ์ต่าง ๆ และทักษะนี้ยังเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การตัดสินใจ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

1.3.4 การเข้าใจผู้อื่น (empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างบุคคล ในด้านความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา ความเชื่อ สីนดี อาชีพ เป็นต้น ช่วยให้สามารถยอมรับบุคคลอื่นที่ต่างจากเรา เกิดการช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ด้อยกว่าหรือได้รับความเดือดร้อน เช่น ผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดเชื้อเอดส์

1.3.5 การตัดสินใจ (decision making) เป็นความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีระบบ เช่น ถ้าบุคคลสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนเองที่เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสุขภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิต โดยประเมินทางเลือกและผลที่ได้จากการตัดสินใจเลือกทางที่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีผลต่อการใช้สุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ

1.3.6 การแก้ปัญหา (problem solving) เป็นความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีระบบ ไม่เกิดความเครียดทางกายและจิตใจ จนอาจลุกลามเป็นปัญหาใหญ่โตเกินแก้ไข

1.3.7 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (effective communication) เป็นความสามารถในการใช้คำพูดและท่าทางเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรม และสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การแสดงความต้องการ การแสดงความชื่นชม การขอร้อง การเจรจาต่อรอง การดักเตือน การช่วยเหลือ การปฏิเสธ ฯลฯ

1.3.8 การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (interpersonal relationship) เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน และสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้ยืนยาว

1.3.9 การจัดการกับอารมณ์ (coping with emotion) เป็นความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รู้ว่าอารมณ์มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมอย่างไร รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ และความเศร้าโศก ที่ส่งผลทางลบต่อร่างกาย และจิตใจได้อย่างเหมาะสม

1.3.10 การจัดการกับความเครียด (coping with stress) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสาเหตุของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายความเครียด และแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด เพื่อให้เกิดการเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและไม่เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

ซึ่งจัดกลุ่มองค์ประกอบทักษะชีวิตได้ 5 คู่ และแบ่งตามพฤติกรรมกรเรียนรู้ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (ทักษะด้านความคิด) ประกอบด้วย 1 คู่ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์

2. ด้านจิตพิสัยหรือเจตคติ (ทักษะด้านจิตใจ) ประกอบด้วย 1 คู่ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเองและการเข้าใจผู้อื่น

3. ด้านทักษะพิสัย (ทักษะด้านการกระทำ) ประกอบด้วย 3 คู่ ได้แก่ 1) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และ 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด

ในประเทศไทยกรมสุขภาพจิต (2541) ได้ปรับองค์ประกอบของทักษะชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยโดยในด้านพุทธิพิสัยได้จัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ ด้านจิตพิสัยประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตนเองและความเข้าใจผู้อื่น โดยเพิ่มความภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม และด้านทักษะพิสัยประกอบด้วยการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด แสดงดังตารางที่ 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.3 องค์ประกอบ/นิยาม และองค์ประกอบย่อยของทักษะชีวิตของกรมสุขภาพจิต

องค์ประกอบ/นิยาม	องค์ประกอบย่อย
1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์ ต่าง ๆ อย่างมีจุดหมาย	1.1 ความสามารถวิเคราะห์และระบุปัญหา 1.2 ความสามารถจำแนกหรือเลือกข้อมูล 1.3 ความสามารถสร้างความเข้าใจและสร้างข้อสรุป 1.4 ความสามารถตั้งสมมุติฐาน 1.5 ความสามารถอ้างอิงหรือตัดสินใจสรุป

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

องค์ประกอบ/นิยาม	องค์ประกอบย่อย
2. การคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดได้อย่างหลากหลาย แปลกใหม่	2.1 ความคิดริเริ่ม 2.2 ความคิดคล่องแคล่ว 2.3 ความคิดยืดหยุ่น 2.4 ความคิดละเอียดลออ
3. การตระหนักรู้ในตน การรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและ อารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริงและ สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของ ตนเองได้	3.1 ความสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 3.2 ความสามารถจัดการกับความรู้สึกภายในตนเองได้ 3.3 ความสามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง 3.4 การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง
4. การเข้าใจผู้อื่น การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ ความต้องการ ของผู้อื่นเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถ แสดงออกต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม	4.1 ความสามารถในการเข้าใจและตระหนักรู้ในความรู้สึกนึก คิดของผู้อื่น 4.2 ความสามารถในการรับรู้ คาดคะเน และตอบสนองความ ต้องการของผู้อื่น 4.3 ความสามารถในการส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง เหมาะสม 4.4 การให้โอกาสผู้อื่นในวาระต่าง ๆ
5. ความภูมิใจในตนเอง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมี คุณค่า ค้นพบและภูมิใจในความสามารถด้าน ต่าง ๆ ของตน มีความเชื่อมั่นและนำสิ่งเหล่านี้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้	5.1 รับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง 5.2 การเปิดใจกว้างยอมรับสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง 5.3 เชื่อมั่นในความสามารถหรือศักยภาพของตนเอง 5.4 แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และพยายามทำหน้าที่ให้สำเร็จและได้ผลดี และ รับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น	6.1 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม 6.2 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ 6.3 การกระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 6.4 รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม
7. การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ความสามารถในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับ ผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดี และ ความสามารถในการแสวงหาความร่วมมือ	1) ความสามารถโน้มน้าวและจูงใจผู้อื่น 2) ความสามารถสื่อความที่ดี 3) ความสามารถสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น 4) ความสามารถทำงานเป็นทีม 5) ความสามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

องค์ประกอบ/นิยาม	องค์ประกอบย่อย
8. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุทางเลือกและลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม	1) ความสามารถรับรู้และเข้าใจปัญหา 2) ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาเป็นระบบ ตามขั้นตอน 3) ความสามารถสรุปผลและประเมินผลการตัดสินใจ 4) ความสามารถแก้ไขปัญหาอย่างยืดหยุ่นและมีสติ
9. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และความเครียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม	1) ความสามารถควบคุมอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองในเหตุการณ์เฉพาะหน้า 2) ความสามารถผ่อนคลายอารมณ์และมีเทคนิคในการคลายเครียด 3) ความสามารถในการสร้างแนวคิดหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

การเปรียบเทียบองค์ประกอบของทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก และกรมสุขภาพจิต แสดงดังตารางที่ 2.4 นี้

ตารางที่ 2.4 องค์ประกอบทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกและกรมสุขภาพจิต

ทักษะชีวิต	องค์การอนามัยโลก	กรมสุขภาพจิต
ทักษะด้าน พุทธิพิสัย	1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
	2) การคิดสร้างสรรค์	2) การคิดสร้างสรรค์
ทักษะด้าน จิตพิสัย	3) การตระหนักรู้ในตน	3) การตระหนักรู้ในตนเอง
	4) การเข้าใจผู้อื่น	4) การเข้าใจผู้อื่น
		5) ความภูมิใจในตนเอง
6) ความรับผิดชอบต่อสังคม		
ทักษะด้าน ทักษะพิสัย	5) การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	7) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ
	6) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	
	7) การตัดสินใจ	8) การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
	8) การแก้ปัญหา	
	9) การจัดการอารมณ์	9) การจัดการอารมณ์และความเครียด
10) การจัดการความเครียด		

Mangrulkar, Whitman and Posner (2001) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กและวัยรุ่น และได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะทางสังคม (social skills) ประกอบด้วย ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะระหว่างบุคคล (การพัฒนาสัมพันธภาพที่ดี) ทักษะการให้ความร่วมมือ ทักษะการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยของความท้าทายมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ กลุ่มเพื่อนหรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้จะเพิ่มความซับซ้อนของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้กับวัยรุ่นการที่วัยรุ่นขาดทักษะทางสังคมที่พอเพียงหรือวัยรุ่นที่ล้มเหลว ในการพัฒนาทักษะสำหรับการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อาจถูกการปฏิเสธจากกลุ่มสังคมนั้นและนำมาซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว การแยกตัวออกจากสังคม การใช้สารเสพติดต่าง ๆ เป็นต้น

2. องค์ประกอบทักษะทางความคิด (cognitive skills) ประกอบด้วย ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (การเข้าใจผลที่จะเกิดขึ้นของการกระทำ การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา) การพัฒนาทักษะชีวิตส่วนใหญ่จะรวมทักษะทางสังคมและทักษะทางความคิดเข้าด้วยกัน การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เป็นทักษะสำคัญของทักษะทางความคิดในการที่จะช่วยพัฒนาทักษะชีวิตให้กับวัยรุ่น Bandura กล่าวว่า บุคคลที่มีประสบการณ์ที่ยุ่งยากเกี่ยวกับการตัดสินใจและการแก้ปัญหาจะส่งผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถสร้างเป้าหมายที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ดังนั้นสิ่งสำคัญในการฝึกทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหาให้กับวัยรุ่นนั้นจะต้องออกแบบโมเดลให้วัยรุ่นเรียนรู้ว่าอย่างไร (How) ไม่ใช่รู้วาคืออะไร (What) เท่านั้น เนื่องจากทักษะทางความคิดจะช่วยให้เด็กนำทักษะที่ได้ฝึกไปประยุกต์ใช้ในการต่อต้านหรือปฏิเสธความกดดันจากกลุ่มเพื่อน สื่อ และสังคม ได้ โดยการเรียนรู้ที่จะคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับความกดดันต่าง ๆ ที่เข้ามาคุกคามในชีวิต นอกจากนี้ทักษะทางความคิดยังมีความสัมพันธ์กับการประเมินตนเอง (self-evaluation) ซึ่งจะช่วยสะท้อนในเรื่องค่านิยมที่มีต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลและคุณภาพของบุคคล ตลอดจนบุคคลอื่น อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการคาดหวังหรือระดับที่ตนเองคาดหวังที่จะพยายามกำหนดเป้าหมายหรือผลที่จะเกิดขึ้นในชีวิตอย่างแท้จริงในอนาคต บุคคลที่มีความเชื่อในเชิงสาเหตุหรือเหตุผลจะมีแนวโน้มที่จะสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงบวกและพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ตลอดจนประสบความสำเร็จทางการศึกษา ส่วนการสร้างการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการเชิงเหตุผล การจัดการของความยุ่งยากในการเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่ตึงเครียด (โดยสามารถระบุประเด็นปัญหาที่สำคัญ หรือปัญหาการกำหนดเป้าหมายการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม และความเป็นไปได้ของผลที่จะเกิดขึ้น) ส่วนทักษะการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณประกอบด้วย การวิเคราะห์อิทธิพลของสื่อและกลุ่มเพื่อน การวิเคราะห์การรับรู้ของปทัสฐานทางสังคมและความเชื่อตลอดจนการประเมินตนเองและทำความเข้าใจในค่านิยมให้ชัดเจน

3. องค์ประกอบทักษะการเผชิญทางอารมณ์ (emotional coping skills) ประกอบด้วย การจัดการความเครียด การจัดการกับความรู้สึกรวมถึงความโกรธ ทักษะสำหรับการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง (การควบคุม ดูแลตนเอง) ทักษะการเผชิญทางอารมณ์โดยผ่านการเรียนรู้ในการบริหารจัดการตนเอง และการควบคุมความเครียด ทักษะทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากของการสร้างโมเดลการพัฒนาทักษะชีวิต การเพิ่มทักษะของการควบคุมอารมณ์จะช่วยให้บุคคลที่มีปัญหาสามารถคิดและจัดการเกี่ยวกับสถานการณ์ที่คับข้องใจและสถานการณ์ที่ย่ำแย่ได้ ทั้งนี้การจัดการความวิตกกังวลเป็นส่วนประกอบสำคัญของทักษะการจัดการกับอารมณ์ วัยรุ่นที่ไม่สามารถจัดการกับความเครียดหรือความวิตกกังวลได้นั้น จะมีแนวโน้มของการรับรู้ที่บิดเบือน (distorted perception) การขาดความเชื่อในความสามารถแห่งตน (lack of self-efficacy) ในทักษะของการจัดการทางอารมณ์นั้นจะรวมถึงการควบคุมตนเองภายใน (internal locus of control) การควบคุมตนเอง และความรับผิดชอบในชีวิต การตั้งเป้าหมายที่แท้จริง เป็นต้น โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของทักษะชีวิตแสดงดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 องค์ประกอบของทักษะชีวิตของ Mangrulkar, Whitman and Posner (2001)

ทักษะด้านสังคม (Social Skills)	ทักษะด้านความคิด (Cognitive Skills)	ทักษะด้านการจัดการ อารมณ์ (Emotional Coping Skills)
<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการติดต่อสื่อสาร - ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง - ทักษะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม - ทักษะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล - ทักษะการให้ความร่วมมือ - ทักษะการเห็นอกเห็นใจและการยอมรับในมุมมองอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ - ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการความเครียด - การจัดการความรู้สึก รวมถึงความโกรธ - ทักษะการเพิ่มการควบคุมตนเองภายใน

ที่มา: Mangrulkar, Whitman and Posner (2001)

UNESCO (2001) ได้แบ่งองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถทางความคิด (Cognitive Abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะรู้ (Learning to Know) โดยแบ่งออกเป็น 2 ทักษะ คือ

1.1 ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (Decision making and Problem solving skills) ประกอบด้วย ทักษะในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การประเมินผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของพฤติกรรมในปัจจุบันสำหรับตนเองและผู้อื่น การกำหนดทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ทักษะการวิเคราะห์เกี่ยวกับอิทธิพลของค่านิยมและเจตคติของตนเองและบุคคลอื่นต่อแรงจูงใจ

1.2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking skills) ประกอบด้วย การวิเคราะห์กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของสื่อต่าง ๆ การวิเคราะห์เจตคติ ค่านิยม ปทัศฐานทางสังคม และความเชื่อ และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อตนเอง

2. ด้านความสามารถส่วนบุคคล (Personal abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเป็น (Learning to be) โดยแบ่งออกเป็น 3 ทักษะ คือ

2.1 ทักษะการเพิ่มการควบคุมภายในตนเอง (Skills for increasing internal locus of control) ประกอบด้วย ทักษะการสร้างเชื่อมั่น และความภาคภูมิใจในตนเอง ทักษะการตระหนักรู้ในตนเองรวมถึงการตระหนักรู้ในสิทธิ อิทธิพล ค่านิยม เจตคติ จุดแข็ง และจุดอ่อน ทักษะในการกำหนดเป้าหมาย ทักษะในการดูแลตนเอง และทักษะในการประเมินตนเอง

2.2 ทักษะการจัดการกับความรู้สึก (Skills for managing feeling) ประกอบด้วย การจัดการความโกรธ การจัดการกับความวิตกกังวลและความเศร้า/ผิดหวัง ทักษะการเผชิญสำหรับการจัดการกับความสูญเสีย ความทุกข์

2.3 ทักษะการจัดการความเครียด (Skills for managing stress) ประกอบด้วย การบริหารเวลา การเพิ่มความคิดทางบวก การรู้จักเทคนิคการผ่อนคลาย

3. ด้านความสามารถระหว่างบุคคล (Interpersonal abilities) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น แบ่งออกเป็น 4 ทักษะ คือ

3.1 ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication skills) ประกอบด้วย การสื่อสารทั้งภาษาท่าทางและภาษากาย การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงความรู้สึก การให้ข้อมูลย้อนกลับ (ไม่ใช่ทางลบ) และการรับข้อมูลย้อนกลับ

3.2 ทักษะการปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง (Negotiation and Refusal skills) ประกอบด้วย การบริหารความขัดแย้งและการเจรจาต่อรอง ทักษะการแสดงออกอย่างเหมาะสม ทักษะการปฏิเสธ

3.3 ทักษะการเห็นอกเห็นใจ (Empathy skills) ประกอบด้วย ความสามารถที่จะฟังและเข้าใจความต้องการของบุคคลอื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนจนแสดงถึงความเข้าใจในสิ่งนั้น

3.4 ทักษะการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ (Cooperation and Teamwork skills) ประกอบด้วย การแสดงความเคารพในความคิดเห็นของบุคคลอื่น การประเมินความสามารถของบุคคลและการสนับสนุนกลุ่ม

Neeley (2004 : 66-70) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Grades 7-9) มีองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ความสามารถ แสดงในตารางที่ 2.6 และภาพที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.6 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของ Neeley

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
1. การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence Development)	1.1 การมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองอย่างถูกต้อง (Have accurate self-concepts)	<ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินความก้าวหน้าของตนเองเกี่ยวกับการพัฒนาอัตมโนทัศน์อย่างถูกต้อง ● การใช้ทักษะการประเมินตนเอง ● การระบุรูปแบบการเรียนรู้ของตน
	1.2 การตระหนักรู้ในลักษณะเฉพาะของตนเอง (Appreciate their uniqueness)	<ul style="list-style-type: none"> ● การขอบคุณ การยอมรับและตระหนักรู้ในลักษณะเฉพาะของตนเอง ● การวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ทำให้รู้สึกต่ำต้อยด้อยค่าในตนเอง ● การวิเคราะห์มาตรฐานส่วนบุคคลของตนเอง ● การระบุความเชื่อในงานของตนเอง ● การอธิบายวิธีการที่ใช้ในการดูแลสุขภาพทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ● การแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งของที่เป็นประโยชน์และให้โทษต่อสุขภาพทางด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์
	1.3 การจัดการกับความรู้สึกตนเอง (Manage their feelings)	<ul style="list-style-type: none"> ● การอธิบายถึงประโยชน์ของการแสดงความรู้สึกของตนต่อผู้อื่น ● การอธิบายถึงประโยชน์ที่เขาจะได้รับจากการใช้เวลาสำหรับตนเอง ● การวิเคราะห์การจัดการความรู้สึกของตน

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
2. แรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Motivation to Achieve)	2.1 การพัฒนาศักยภาพทางการเรียนของตนเอง (Develop their own academic potential)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์สิ่งที่ทำให้ตนเองรู้สึกถึงความสามารถและความมั่นใจ ● การวิเคราะห์ผลกระทบของรูปแบบการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยของตน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง ● การวิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ● การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาในปัจจุบันของตนเองที่ส่งเสริมเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายที่ปรารถนาให้สัมฤทธิ์ผล ● การแสดงออกถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทางการเรียนของตนเอง ● การเข้าใจถึงเจตคติที่จำเป็นสำหรับการประสบผลสำเร็จในการทำงานและการเรียนรู้
	2.2 การได้รับประโยชน์ของโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา Take advantage of the educational opportunities afforded them in elementary and secondary school)	<ul style="list-style-type: none"> ● การระบุความต้องการในการสำเร็จการศึกษา ● การอธิบายถึงโอกาสที่พวกเขาหาได้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความสำคัญสำหรับพวกเขา ● การอธิบายถึงโอกาสที่พวกเขาหาได้จากที่โรงเรียนกำหนด ● การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มีต่อโอกาสทางด้านอาชีพ ● การคาดการณ์ถึงการใช้ความรู้จากรายวิชาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตในอนาคตและการทำงาน
	2.3 การรับรู้ในอาชีพที่จะช่วยเติมเต็มศักยภาพของตนเอง (Recognize careers that will allow them to fulfill their potential)	<ul style="list-style-type: none"> ● การอธิบายความสำคัญของทักษะพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตที่ปรารถนาให้สัมฤทธิ์ผล มาตรฐานของการใช้ชีวิตและการเลือกอาชีพ ● การวิเคราะห์ความสำเร็จที่ผ่านมาที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการเลือกอาชีพ ● อธิบายขั้นตอนของการสำรวจและการวางแผนอาชีพ ● การระบุถึงความสนใจของแต่ละบุคคลที่สอดคล้องกับนิสัยกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประสบการณ์การทำงานเริ่มต้น และการเลือกอาชีพ ● การวิเคราะห์ทัศนคติ และความเชื่อที่เกี่ยวกับงานของสังคมและ และทัศนคติและความเชื่อที่เกี่ยวกับงานของตนเอง

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
	2.4 การพัฒนาทักษะ ความเป็นผู้นำ (Develop their leadership skills)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ทักษะความเป็นผู้นำของตน และคุณภาพ ● การวิเคราะห์เมื่อพวกเขาปฏิบัติ/หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ
3. ทักษะการ ตัดสินใจ การ ตั้งเป้าหมาย การวางแผน และการ แก้ปัญหา (Decision- making, Goal-setting, Planning, Problem- solving Skills)	3.1 การตัดสินใจ (Make decisions)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ความสำคัญของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการ ตัดสินใจ ● การประเมินทักษะในการตัดสินใจของตน การวิเคราะห์ถึงการตัดสินใจที่ผ่านมาที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในปัจจุบัน และโครงการที่ตัดสินใจในปัจจุบันจะมี อิทธิพลต่อการตัดสินใจในอนาคต ● การยอมรับความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่พวกเขา ตัดสินใจและวิเคราะห์ผลที่ตามมา ● การอธิบายให้เห็นถึงความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความคิด รวบยอดของความเสี่ยง และการเผชิญความเสี่ยง การอธิบายให้เห็นถึงการมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจ และการเลือกทางเลือกในการวางแผนสำหรับการศึกษาต่อและ เป้าหมายอาชีพ
	3.2 การพัฒนา แผนปฏิบัติการ (Develop a plan of action)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ความสำคัญของขั้นตอนต่าง ๆ ใน กระบวนการวางแผน ● การประเมินทักษะการใช้กระบวนการวางแผนของตนเอง ● การวิเคราะห์ผลกระทบของการวางแผน/การขาดการ วางแผนที่มีต่อชีวิตของตนเอง ● การตรวจสอบผลของการนำแผนก่อนหน้าไปปฏิบัติ และ การวิเคราะห์ทักษะการจัดการเวลาของตนและวิธีการปรับปรุง
	3.3 การตั้งเป้าหมาย (Set goals)	<ul style="list-style-type: none"> ● การอธิบายให้เห็นถึงความสามารถที่ตั้งไว้แต่เดิม ● การวิเคราะห์เป้าหมายที่พวกเขาตั้งไว้แต่เดิม ● การวิเคราะห์ผลที่ตามมาของเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริง / ปฏิบัติไม่ได้จริง ● การตั้งเป้าหมายระยะยาว และระยะสั้น ● การอธิบายความสำคัญของการบูรณาการระบบความเชื่อ ของพวกเขาเข้าไปในกระบวนการตั้งเป้าหมาย

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
	3.4 การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร (Gather information)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษา การตัดสินใจเลือกอาชีพ และการวางแผน ● การศึกษา ค้นคว้าศักยภาพด้านอาชีพ ● การอธิบายให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับโลกของการทำงาน ● การระบุความแตกต่างทางการศึกษา/การอบรม ซึ่งนำไปสู่โลกของการทำงาน
	3.5 การแก้ปัญหา (Solve problems)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ความสำคัญของขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการแก้ปัญหา ● การอธิบายความสามารถของตนในทางเลือกที่สร้างขึ้นสำหรับการแก้ปัญหา ● การวิเคราะห์ถึงการจัดการความเครียด
	3.6 การจัดการการเปลี่ยนแปลง (Manage change)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ถึงบทบาทของชีวิต และเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ● การระบุปัจจัยภายใน / ภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุของความเชื่อ ความสนใจ และความสามารถในการเปลี่ยนแปลง ● อธิบายความสัมพันธ์ของบุคคลและการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม ● อธิบายให้เห็นถึงความเข้าใจที่เกี่ยวกับโลกของการทำงานในอนาคตที่อาจจะแตกต่างจากปัจจุบัน ● อธิบายให้เห็นถึงความเข้าใจที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิต
	3.7 การจัดการการเปลี่ยนระดับการศึกษา (Manage the transitions from one school level to the next)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์/การประเมินถึงการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนที่มีผลกับตนเอง ● การอธิบายถึงผู้ที่สามารถช่วยเหลือพวกเขาได้เมื่อจำเป็น ● การอธิบายถึงการปรับตัวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ● การวิเคราะห์ถึงการจัดการเมื่อเปลี่ยนไปขึ้นมัธยมศึกษา

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

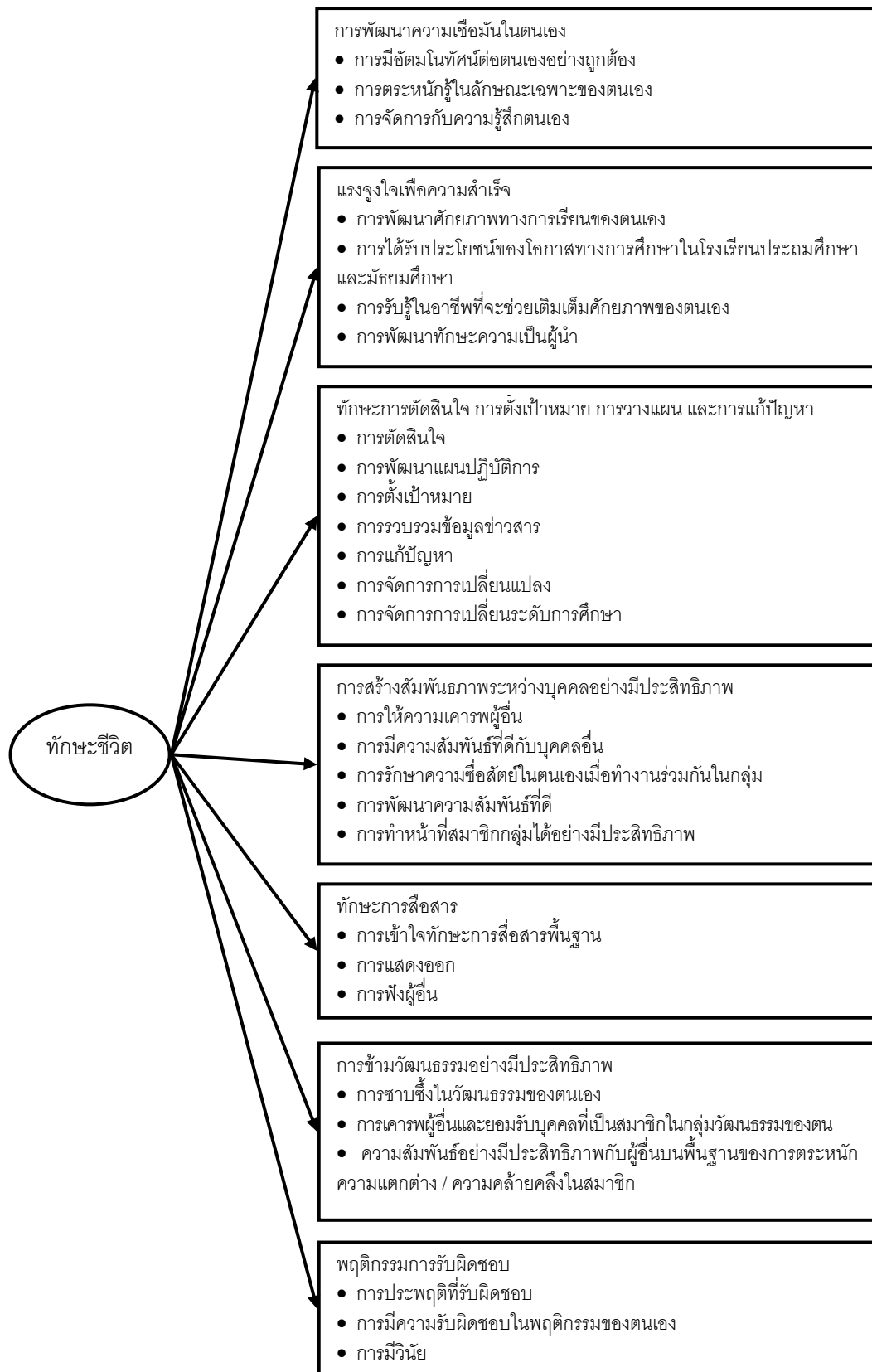
องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
4. การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (Interpersonal Effectiveness)	4.1 การให้ความเคารพผู้อื่น (Respect others)	<ul style="list-style-type: none"> ● ความตระหนักในลักษณะเฉพาะของผู้อื่น ● การวิเคราะห์ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
	4.2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (Relate well with others)	<ul style="list-style-type: none"> ● การมีความเข้าใจในการประเมินความสัมพันธ์ ● การอธิบายให้เห็นถึงความสามารถในการเป็นเพื่อนกับผู้อื่นที่หลากหลาย ● การวิเคราะห์สถานการณ์ซึ่งเขาถูกผู้อื่นช่วยเหลือและไม่ช่วยเหลือ ● การอธิบายให้เห็นถึงทักษะทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน
	4.3 การรักษาความซื่อสัตย์ในตนเองเมื่อทำงานร่วมกันในกลุ่ม (Maintain their personal integrity while participating in groups)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ความสามารถของตนในการจัดการความรับผิดชอบและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ● การวิเคราะห์ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกลุ่มที่หลากหลาย ● การพัฒนาเกณฑ์ส่วนบุคคลสำหรับการเป็นสมาชิกกลุ่ม ● การวิเคราะห์ผลเชิงบวกและลบของการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
	4.4 การพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี (Develop healthy friendships)	<ul style="list-style-type: none"> ● การแยกความแตกต่างระหว่างลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดีและความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ● การประเมินความสำคัญของการมีความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่ ● การวิเคราะห์ทักษะที่ต้องมีสำหรับรักษาความสัมพันธ์
	4.5 การทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Function effectively as group members)	<ul style="list-style-type: none"> ● การประเมินว่าทำไมและอย่างไรที่ผู้คนจะจัดการกับความต้องการจำเป็นทางด้านความปลอดภัยพื้นฐานทางสังคมและทางเศรษฐกิจ ● การวิเคราะห์ถึงจุดแข็ง/ข้อจำกัดของตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกกลุ่ม ● การระบุ/แสดงรายการพฤติกรรมซึ่งสนับสนุน/เป็นอุปสรรคให้กลุ่มเกิดความร่วมมือและมีประสิทธิภาพ ● การอธิบายถึงประโยชน์ของการทำงานเป็นทีมในการทำงาน

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
5. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills)	5.1 การเข้าใจทักษะการสื่อสารพื้นฐาน (Understand basic communication skills)	<ul style="list-style-type: none"> การวิเคราะห์การใช้ทักษะการสื่อสารพื้นฐานของตนเอง การใช้ทักษะการฟังและการแสดงออกต่อการจัดการแรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน การประเมินทักษะการฟังและการแสดงออกที่ช่วยพวกเขาในการตัดสินใจ การตั้งเป้าหมาย และการแก้ปัญหา การวิเคราะห์ถึงการใช้ทักษะการสื่อสารที่ช่วยเหลือ/เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของกลุ่มในการทำงานให้สำเร็จ
	5.2 การแสดงออก (Express themselves)	<ul style="list-style-type: none"> การประเมินผลของการแสดงออก การวิเคราะห์ทักษะของตนในการประเมินค่าความรู้สึกของตนเองต่อผู้อื่น การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการแสดงออกอย่างเหมาะสมด้านความคิด ทศนคติและพฤติกรรมในกลุ่ม
	5.3 การฟังผู้อื่น (Listen to others)	<ul style="list-style-type: none"> การตระหนักในความสำคัญของการฟังสำหรับการสื่อสาร การวิเคราะห์ความสามารถในการฟังตัวเองของตน การจัดการการตอบสนองอารมณ์ต่อผู้อื่น
6. การข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (Cross-cultural Effectiveness)	6.1 การซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนเอง (Appreciate their culture)	<ul style="list-style-type: none"> การระบุลักษณะของของกลุ่มที่พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งจากภูมิหลังของตน ครอบครัวของตน การวิเคราะห์การปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่ครอบครัวของตนเห็นคุณค่า
	6.2 การเคารพผู้อื่นและยอมรับบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่มวัฒนธรรมของตน (Respect others as individuals and accept them for their cultural membership)	<ul style="list-style-type: none"> การเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยไม่คำนึงถึงทรัพย์สิน การวิเคราะห์ถึงการเคารพผู้อื่นทั้งในส่วนบุคคลและการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
	6.3 ความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้อื่นบนพื้นฐานของการตระหนักความแตกต่าง / ความคล้ายคลึงในสมาชิกทางวัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ความคล้ายคลึง/ความแตกต่างท่ามกลางความแตกต่างของกลุ่มทางวัฒนธรรม ● การวิเคราะห์ผลของความขัดแย้งจากอคติและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ● การวิเคราะห์สิ่งที่อำนวยความสะดวกของตนในการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้คนจากวัฒนธรรมที่ต่างกััน ● อธิบายให้เห็นถึงการนับถือและการเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
7. พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสังคม (Responsible Behavior)	7.1 การประพฤติที่รับผิดชอบต่อสังคม (Behave responsibly)	<ul style="list-style-type: none"> ● การอธิบายให้เห็นถึงความเข้าใจของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ● การอภิปรายนโยบายและกระบวนการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในสิ่งแวดล้อมใหม่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ● การอธิบายให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของกฎระเบียบของโรงเรียนที่เป็นแนวทางการแสดงพฤติกรรม ● การประเมินแนวทางที่พวกเขามีส่วนทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา
	7.2 การมีความรับผิดชอบต่อสังคมในพฤติกรรมของตนเอง (Take responsibility for their own behaviors)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ผลที่ตามมาของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสมในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ● การวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม, อารมณ์ และการตัดสินใจของผู้อื่น ● การระบุถึงความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรม ● การแสดงพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเคารพผู้อื่น
	7.3 การมีวินัย (Be self-disciplined)	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์เมื่อพวกเขาควบคุม/ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ● การวิเคราะห์พฤติกรรมซึ่งแสดงออกถึงการยอมรับในคุณค่าของมนุษย์และให้เกียรติในความสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ● การวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ ● การเปรียบเทียบ/ความแตกต่างของผลที่ตามมาซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขามี/ไม่มีวินัยในตนเอง

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของ Neeley

ที่มา: Neeley (2004)

Hendricks (1998 อ้างถึงใน Norman and Jordan) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโมเดลทักษะชีวิต (targeting life skills model) หรือ 4H ว่าเป็นการพัฒนาบุคคลใน 4 องค์ประกอบ แสดงดังตารางที่ 2.7 และภาพที่ 2.2 มีรายละเอียดดังนี้

1. Head หมายถึง ศักยภาพทางด้านความรู้ การใช้เหตุผล และความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่

1.1 ความคิด (thinking) คือ การใช้ความคิดแบบผสมผสานเพื่อนำไปสู่การออกแบบแนวคิด การตัดสินใจ การจินตนาการ การตรวจสอบความคิดนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และการพิจารณาโดยใช้เหตุผลอย่างระมัดระวัง ประกอบด้วย (1) ด้านความสามารถการเรียนรู้ที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ (learning to learn) (2) ด้านความสามารถในการตัดสินใจ (decision making) (3) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving) (4) ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) และ (5) ด้านการเรียนรู้ด้วยการให้บริการ (Service learning)

1.2 การจัดการ (managing) คือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มี เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ประกอบด้วย (1) ด้านความสามารถในการตั้งเป้าหมาย (goal setting) (2) ด้านความสามารถในการจัดการและการวางแผน (planning/organizing) (3) ด้านความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ (wise use of resource) (4) ทักษะการเก็บบันทึก (Keeping Records) และ (5) ด้านการฟื้นฟูกลับสู่สภาวะจิตใจที่สมดุล/ทักษะการยืดหยุ่น (resiliency)

2. Heart หมายถึง ศักยภาพด้านบุคคลหรือสังคม ได้แก่

2.1 ความสัมพันธ์ (relating) คือ การตอบแทนซึ่งกันและกันของบุคคลสองคนที่ต่างมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเกิดสิ่งที่ดียิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการสื่อสาร (communication skill) (2) ทักษะด้านความร่วมมือ (cooperation skill) (3) ทักษะด้านสังคม (social skill) (4) ทักษะด้านการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง (conflict resolution skill) และ (5) ทักษะด้านการยอมรับความแตกต่าง (accepting differences skill)

2.2 การดูแล เอาใจใส่ (caring) คือ การแสดงออกซึ่งความเข้าใจ ความเมตตา กรุณา ความห่วงใยในผลที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลอื่น ๆ ประกอบด้วย (1) ทักษะด้านการห่วงใยผู้อื่น (concern for others skill) (2) ทักษะด้านความเข้าใจผู้อื่น (empathy skill) (3) ทักษะด้านการแบ่งปันช่วยเหลือ (sharing skill) และ (4) ทักษะด้านการรักษามิตรภาพ (nurturing relationships skill)

3. Hand หมายถึง ศักยภาพทางด้านอาชีพ และการทำหน้าที่พลเมืองของสังคม ได้แก่

3.1 การให้ (giving) คือ การจัดหาหรือการสนับสนุน ประกอบด้วย (1) การอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน (community service volunteering) (2) การมีภาวะผู้นำ (leaderships) (3) ทักษะความรับผิดชอบ (Responsible) และ (4) การสนับสนุนเสียสละในกลุ่ม (contributions to group effort)

3.2 การทำงาน (working) คือ การทำบางสิ่งบางอย่างให้สำเร็จหรือการหารายได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย (1) ทักษะทางการตลาด (Marketable/useful skill) (2) ทักษะด้านการทำงานเป็นทีม (teamwork skill และ (3) ทักษะด้านการจูงใจตนเอง (self-motivation skill)

4. Health หมายถึง ศักยภาพทางด้านกายภาพ และสุขภาพร่างกาย ได้แก่

4.1 การดำเนินชีวิต (living) คือ การแสดงพฤติกรรม หรือลักษณะท่าทางที่แสดงออกในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย (1) การเลือกรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ดี และเหมาะสม (healthy lifestyle choices) (2) การสร้างทางเลือก (choices) (3) การบริหารจัดการความเครียด (stress management) (4) การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ (disease prevention) และ (5) ความปลอดภัยส่วนบุคคลในเรื่องของการดูแลทรัพย์สินตนเอง (personal safety)

4.2 การดำรงชีวิต (being) คือ การมีชีวิตอยู่โดยอาศัยหลักธรรมชาติเพื่อพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย (1) ความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) (2) ความรับผิดชอบในตนเอง (self-responsibility) (3) ลักษณะและบทบาทของตนเอง (Character) (4) การจัดการความรู้สึกตนเอง (managing feeling) และ (5) ความมีวินัยในตนเอง (self-discipline)

ตารางที่ 2.7 องค์ประกอบทักษะชีวิตตามโมเดล 4H

H-1 head	H-2 heart	H-3 Hand	H-4 health
ความคิด -ทักษะการเรียนรู้ -ทักษะการตัดสินใจ -ทักษะการแก้ไขปัญหา -ทักษะการให้บริการ -ทักษะการวิพากษ์ทาง ความคิด -ทักษะการกำหนด จุดมุ่งหมาย -ทักษะการวางแผน และการจัดการ -ทักษะการใช้ทรัพยากร -ทักษะการเก็บบันทึก -ทักษะการยืดหยุ่น	ความสัมพันธ์ -ทักษะการสื่อสาร -ทักษะการร่วมมือร่วมใจ -ทักษะทางสังคม -ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง -ทักษะการยอมรับความ ต่างต่าง -ทักษะการใส่ใจผู้อื่น -ทักษะการเห็นอกเห็นใจ -ทักษะการแบ่งปัน ความรู้สึก -ทักษะการสร้าง ความสัมพันธ์	การให้ -ทักษะการเป็นอาสา สมัครบริการในชุมชน -ทักษะความเป็นผู้นำ -ทักษะความรับผิดชอบ -ทักษะการให้แก่กลุ่ม -ทักษะทางการตลาด -ทักษะการทำงานเป็นทีม -ทักษะการสร้าง แรงจูงใจในตนเอง	การดำเนินชีวิต -ทักษะการสร้างทางเลือกใน การดำเนินชีวิตเพื่อสุขภาพ -ทักษะการจัดการกับ ความเครียด -ทักษะการป้องกันโรค -ทักษะความปลอดภัยส่วนบุคคล -การเห็นคุณค่าของตนเอง -การรับผิดชอบต่อตนเอง -ลักษณะและบทบาทของ ตนเอง -การจัดการกับความรู้สึก -การมีวินัยในตนเอง

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบทักษะชีวิตตามโมเดล 4 H
ที่มา: Hendricks (1998 อ้างถึงใน Norman and Jordan)

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะของ WHO (1999), Neeley (2004) Hendricks (1998) UNESCO (2001), Mangrulkar, Whitman and Posner (2001) สกล วรเจริญศรี (2551) และกรมสุขภาพจิต (2541) โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่มีความถี่มากกว่าหรือเท่ากับ 2 มาศึกษา ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และเนื่องจากทั้งองค์ประกอบการให้ความร่วมมือ, การปฏิเสธและการเจรจา

ต่อรอง และการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบ 12 องค์ประกอบข้างต้นแล้ว ดังนั้นในการวิจัยครั้งนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบดังกล่าว แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2.8 ดังนี้

ตารางที่ 2.8 การสังเคราะห์องค์ประกอบทักษะชีวิต

องค์ประกอบของทักษะชีวิต	WHO (1999)	Neeley(2004)	Hendricks (1998)	UNESCO (2001)	Mangrukar (2001)	สกล (2551)	กรมสุขภาพจิต (2541)
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	✓		✓	✓	✓	✓	✓
การคิดสร้างสรรค์	✓						✓
การตระหนักรู้ในตน	✓	✓		✓	✓	✓	✓
การเข้าใจผู้อื่น	✓		✓	✓	✓	✓	✓
ความภาคภูมิใจในตนเอง				✓			✓
ความรับผิดชอบต่อสังคม		✓	✓				✓
การสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
การตัดสินใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การแก้ปัญหา	✓	✓	✓				
การจัดการอารมณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
การจัดการความเครียด	✓		✓	✓	✓	✓	
การให้ความร่วมมือ			✓	✓	✓	✓	
การปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง				✓	✓	✓	
การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม		✓			✓	✓	
การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง		✓					
แรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ		✓					
การข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ		✓					
การมีภาวะผู้นำ			✓				
การเลือกรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ดี			✓				

1.4 ทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.4.1 ทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิสัยทัศน์มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตจัดเป็นสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดของแต่ละสมรรถนะ ดังนี้

1.4.1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

1.4.1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

1.4.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

1.4.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

1.4.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมีนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) จึงกำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะการจัดการอารมณ์และความเครียด รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตรตามช่วงวัยในแต่ละชั้นปี

1.4.2 องค์ประกอบทักษะชีวิต พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา

เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางในการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้นักเรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตร และองค์ประกอบทักษะชีวิตที่องค์การอนามัยโลกกำหนด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) จึงกำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิต พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษาไว้ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2.9-2.12 ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถ รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ตารางที่ 2.9 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง	1.1 วิเคราะห์ความถนัด ความสามารถ ของตนเองได้ 1.2 วิเคราะห์ลักษณะส่วนตน อุปนิสัย และค่านิยมของตนเองได้
2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง	2.1 วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ 2.2 กำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	ยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	สะท้อนมุมมองที่ดีของตนเองและผู้อื่นได้
5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	5.1 แสดงความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นได้ 5.2 นำเสนอคุณลักษณะที่ดีมีคุณค่าของตนเองและผู้อื่นได้
6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น	6.1 แสดงความรู้สึกภาคภูมิใจในความสามารถ ความดีของตนเองและผู้อื่น 6.2 แสดงความสามารถและความดีงามที่ตนเองภาคภูมิใจให้ผู้อื่นรับรู้ได้
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	7.1 กล้าแสดงออกทางความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองด้วยความมั่นใจ 7.2 ยอมรับในความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ดีของผู้อื่น
8. เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	8.1 เคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย 8.2 ปฏิบัติตามสิทธิของตนเอง
9. มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการสู่ความสำเร็จ	9.1 กำหนดทิศทางและวางแผนการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายหรือความสำเร็จที่ตนเองคาดหวังได้ 9.2 ปฏิบัติตามแผนการดำเนินชีวิตที่กำหนดไว้และปรับปรุงให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

**ตารางที่ 2.10 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์
ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์**

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง และรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง	วิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าของข้อมูลข่าวสาร เลือกใช้ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างภูมิความรู้และการตัดสินใจเมื่อเผชิญสถานการณ์รอบตัว
2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ	2.1 ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยข้อมูลและเหตุผลที่ถูกต้อง 2.2 ตัดสินใจสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญด้วยทางเลือกที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบกระเทือนต่อตนเองและผู้อื่น
3. แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ	3.1 แก้ปัญหาเมื่อเผชิญสถานการณ์วิกฤตอย่างไตร่ตรองตามขั้นตอนหลักการแก้ปัญหา 3.2 วิเคราะห์ผลกระทบและหาทางป้องกันหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ 3.3 วางตัวและกำหนดท่าที่ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	สร้างสรรค์ผลงานและแสดงพฤติกรรมได้เป็นที่ยอมรับ
5. มองโลกในแง่ดี	5.1 บอกสิ่งที่มองเห็นหรือมุมมองด้านดีในบรรยากาศหรือสภาพเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาได้ 5.2 มีความยืดหยุ่นทางความคิด
6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์	แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น
7. ประเมินและสร้างข้อสรุปบทเรียนชีวิตของตนเอง	ประเมินและสรุปผลการกระทำ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์คับขันจากประสบการณ์ที่ดีของตนเองและผู้อื่นเป็นบทเรียนชีวิตของตนเอง

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการอารมณ์และความเครียด

การจัดการอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีการผ่อนคลาย หลีกเลี้ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

ตารางที่ 2.11 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 3 การจัดการอารมณ์ และความเครียด

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง	1.1 สำรวจและประเมินอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของตนเองได้ 1.2 เลือกริธีการจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. จัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	2.1 เลือกริธีการจัดการความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 2.2 ยุติความรุนแรงในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยสันติวิธี
3. คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์	มีวิธีการคลายความเครียดที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น
4. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น	4.1 มีวิธีการสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่นได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ 4.2 ปรับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจหรือความเครียดได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ตารางที่ 2.12 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง และตัวชี้วัดขององค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยง และรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง	1.1 ปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอนการปฏิเสธ 1.2 เตือนเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนทักษะการเตือน
2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	กล้าแสดงความคิดเห็นประกอบเหตุผลด้วยวิธีการสื่อสารที่ดี
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย	ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยได้อย่างราบรื่น
4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น	อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

ตารางที่ 2.12 (ต่อ)

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก	มีวิธีการสื่อสารกับผู้อื่นด้านภาษาพูด ภาษากาย ด้วยความสุภาพ และเป็นมิตร
6. เคารพกฎกติกาของสังคม	ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมอย่างเต็มใจทุกสถานการณ์
7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่น	ให้คำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้องแก่ผู้อื่น และผู้อื่นสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองได้

1.4.3 พฤติกรรมทักษะชีวิตตามช่วงวัยรายชั้นปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กำหนดพฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในผู้เรียนตามช่วงวัยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แสดงดังตารางที่ 2.13 และภาพที่ 2.3 ดังนี้

ตารางที่ 2.13 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิต

ชั้น	องค์ประกอบทักษะชีวิต			
	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
ป.1	รู้จักความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง	รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม และแสวงหาคำตอบ	รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง	เป็นผู้ฟังที่ดี
ป.2	- ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง - ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้สมเหตุสมผล	ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	ใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร
ป.3	มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	จัดการกับอารมณ์ตนเองด้วยวิธีการที่เหมาะสม	รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
ป.4	เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	มีจินตนาการและมีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง	มีวิธีการผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง	รู้จักแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้

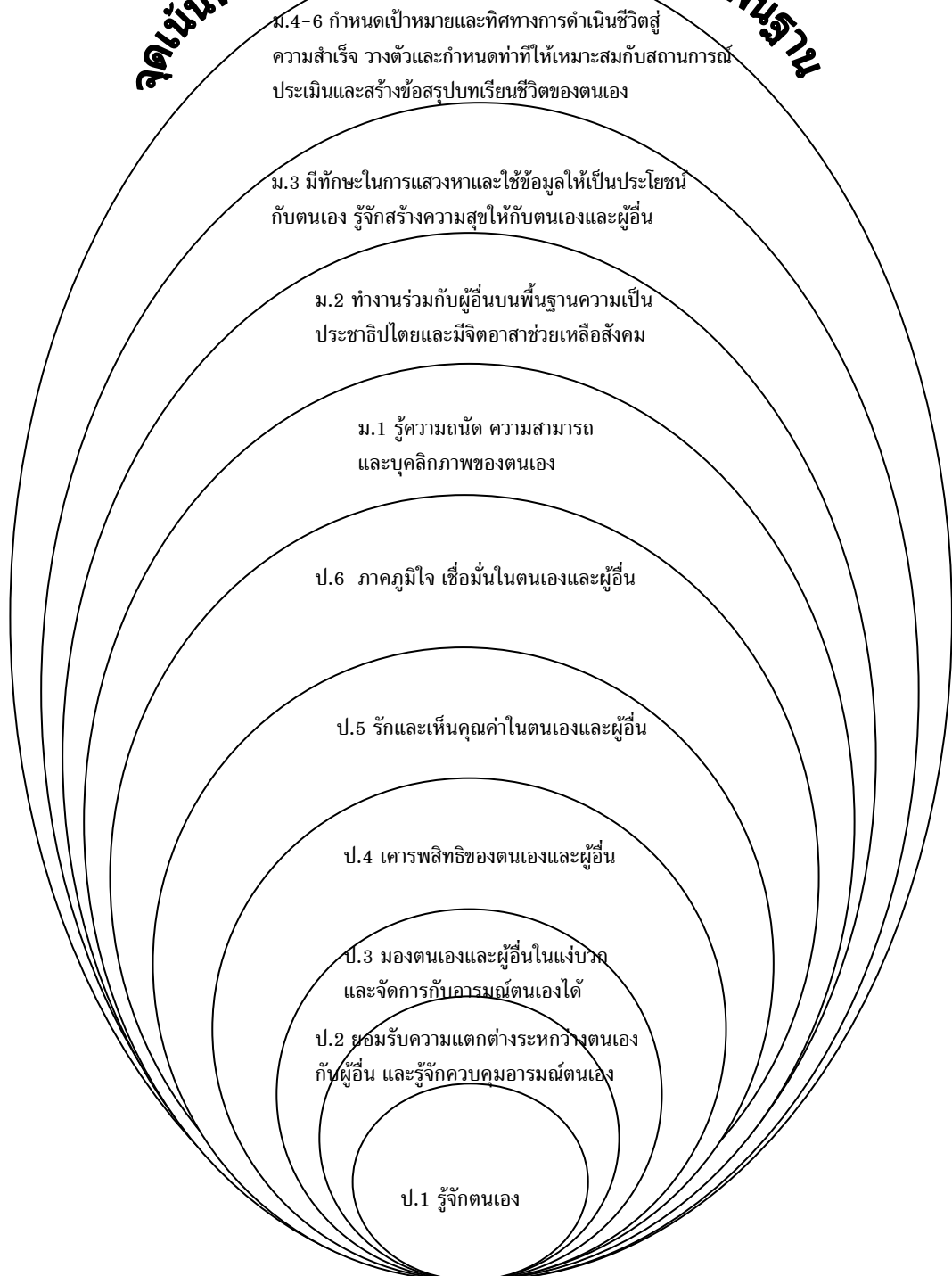
ตารางที่ 2.13 (ต่อ)

ชั้น	องค์ประกอบทักษะชีวิต			
	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
ป.5	รักและเห็นคุณค่าในตนเอง	รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง	ยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี	รู้จักปฏิเสธ ต่อรองและร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง
ป.6	- มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น - มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	รู้จักวิธีการและขั้นตอนการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่ถูกต้อง	รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง	- ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ - ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาและระเบียบของสังคม
ม.1	- ู้ความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง - ู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง - ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	- เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรอง - ู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง - ตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เผชิญอย่างมีเหตุผล - แก้ปัญหาในสถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ	- ประเมินและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง - จัดการกับความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม	รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง
ม.2	- มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก - รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	- มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ - มองโลกในแง่ดี - ู้จักแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	รู้จักคลายความเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์	- ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่น - มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น

ตารางที่ 2.13 (ต่อ)

ชั้น	องค์ประกอบทักษะชีวิต			
	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
ม.3	- มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น - เชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น - เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น	มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล ใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น	- สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก - เคารพกติกาของสังคม
ม.4	- มีทักษะในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ - ปฏิบัติตนตามทิศทางที่กำหนด	มีหลักคิดที่เป็นระบบ	- รู้เท่าทันอารมณ์ทางกายที่เกิดจากอารมณ์และความเครียด - รู้จักการแสดงออกทางอารมณ์และคลายความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสม	- สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นที่หลากหลายรวมถึงคนที่มีความเชื่ออยู่บนพื้นฐานที่แตกต่างกัน - รู้จักเลือกคบคน
ม.5	ปรับปรุงทิศทางการดำเนินชีวิตให้มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	มีความยืดหยุ่นทางความคิดไม่ยึดติดกับทางเลือกเดิมที่คุ้นเคย	- รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น - ปรับอารมณ์ความรู้สึกในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	- วางตัวและกำหนดท่าทีที่เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ - มีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่และผู้ใหญ่รอบตัว
ม.6	ประเมินและสร้างข้อสรุปจากผลการกระทำ ประสบการณ์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา การสร้างสรรค์งาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ที่ดีของผู้อื่น บันทึกเป็นบทเรียนในชีวิตของตนเอง และเป็นแนวการใช้ทักษะชีวิตในอนาคต			ให้คำปรึกษาผู้อื่นได้

จุดเน้นทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 2.3 จุดเน้นทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554)

1.4.4 การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้าน ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัว การป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้จำแนกทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.4.4.1 ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหา ปกติในชีวิตประจำวัน เช่นความขัดแย้งทางความคิด การทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์ การจำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน การคิดวางแผนในการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป จะเป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม หรือที่เรียกว่า มีความสามารถในการคิด และการสื่อความหมาย

ทักษะชีวิตทั่วไป ถือเป็นทักษะที่เป็นแกนของทักษะต่าง ๆ และเป็นทักษะพื้นฐานของการเกิดทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่น ๆ รวมทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือกระบวนการกลุ่ม และเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์ความคิดและนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงปกติ เป็นการบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียน

การสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน และตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นอกจากนี้ ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรม กิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

1.4.4.2 ทักษะชีวิตเฉพาะ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ปัญหาการปรับตัวต่อสภาวะวิกฤต ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหาเฉพาะเจาะจง จะเป็นผู้มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ สามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤต และผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤตไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างรวดเร็ว

ทักษะชีวิตเฉพาะ ถือว่าเป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเองของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เช่น การรู้ความแตกต่างระหว่างชายหญิง คุณค่าและศักดิ์ศรีของชายและหญิง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เช่น การคิดที่ไม่เครียด การคิดเชิงบวก ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการปฏิเสธ การชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง ทักษะการใช้ภาษาที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การพูดสื่อสารที่สร้างมิตร

ทักษะชีวิตเฉพาะสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับกลุ่ม ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ สถานการณ์จริงในชีวิต จากสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่มีความหมายกับชีวิตของตนเอง เชื่อมโยงชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคต

สาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีสาระการเรียนรู้เฉพาะเจาะจงทั้งมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ได้แก่

1. ทักษะชีวิตในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้

1.1 สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ 1.1 เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ 2.1 เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ 5.1 ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าฯ สารเสพติด และความรุนแรง

1.2 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

1.3 สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิดความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

2. ทักษะชีวิตในกิจกรรมระบบการช่วยเหลือดูแลนักเรียน

2.1 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรกิจกรรมแนะแนวหรือโฮมรูมเกี่ยวกับกิจกรรมเพศศึกษา กิจกรรมทักษะชีวิต สารเสพติด เอดส์ ความรุนแรง การรู้จักเข้าใจตนเอง และกิจกรรมตามองค์ประกอบทักษะชีวิตในช่วงกิจกรรมแนะแนว การจัดค่ายทักษะชีวิต เป็นต้น

2.2 สร้างทักษะชีวิตเฉพาะปัญหา หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยการช่วยเหลือแนะนำ (advisory) โดยครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น เป็นผู้ให้คำปรึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพปัญหาและความรุนแรงของปัญหา

2.3 การสร้างทักษะชีวิตในเด็กที่อยู่ในสภาวะวิกฤต ด้วยการใช้จิตวิทยาการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษา (counseling) หรืออาจส่งต่อ (refer) กรณีต้องการบำบัดรักษาจากสถานบริการทางสาธารณสุขหรือหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สภาวะวิกฤตชีวิตติดยาบ้า หรือการมีพฤติกรรมทางจิต

1.4.5 ทักษะชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ดังได้กล่าวแล้วว่า ทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นทักษะชีวิตพื้นฐานที่เป็นแกนของทักษะชีวิต

องค์ประกอบอื่น ๆ และสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยการบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.4.5.1 ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัย ต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก

1.4.5.2 การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เป็นสาระการเรียนรู้ที่เป็นทักษะชีวิตเฉพาะตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้

1.4.5.3 คุณภาพผู้เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

- ได้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ที่อยู่อาศัยและเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
- ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีทักษะกระบวนการ และมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียน และได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ
- ได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับอดีตและปัจจุบัน มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้ข้อคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง

- ได้รับการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าทีพลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย

- ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมในศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

- ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่นจังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

- ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าทีพลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจ ในภูมิภาค ชีกโลกตะวันออก และตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

- ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาระบบไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

- ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชีย โอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์

- ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

- มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
- เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
- มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกลงและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
- มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

1.4.5.4 ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบของทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และยอมรับผิดชอบต่อสังคม รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2.14

ตารางที่ 2.14 การจำแนกองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และสังคมโลก (ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ)									✓	✓		✓

ตารางที่ 2.14 (ต่อ)

กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม(คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)			✓	✓								
1 = การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	2 = ความคิดสร้างสรรค์		3 = การตัดสินใจ									
4 = การแก้ปัญหา	5 = การสร้างสัมพันธภาพ		6 = การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ									
7 = การจัดการอารมณ์	8 = การจัดการความเครียด		9 = การตระหนักรู้ในตนเอง									
10 = การเข้าใจผู้อื่น	11 = ความภูมิใจในตนเอง		12 = ความรับผิดชอบต่อสังคม									

จากการศึกษาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทักษะชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะชีวิตประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้เป็นสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นทักษะชีวิตเฉพาะ

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต

Junge, Manglallan and Rakauskas (2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างทักษะชีวิตโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นฐานในโปรแกรมหลังจากเลิกเรียน (after school) โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในเด็กอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมที่มีต่อการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กที่มีอายุ, ระดับชั้น, เชื้อชาติ หรือเพศที่ต่างกันที่อาจจะส่งเสริมประสิทธิภาพของโปรแกรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในโปรแกรมหลังเลิกเรียน

(4H Afterschool) จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลภูมิหลังของผู้เรียน 2) แบบประเมินทักษะชีวิต โดยเป็นแบบสอบถามที่ใช้การย้อนประสบการณ์ก่อน/หลังการทดลองที่พัฒนาขึ้นโดยมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ พบว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมมีทักษะชีวิตสูงขึ้น และการพัฒนาทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ แตกต่างกันตามอายุ เพศ และเชื้อชาติ

Goudas, Dermitzaki, Leondari and Danish (2006). ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของโปรแกรมการสอนทักษะชีวิตในการเรียนพลศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตสำหรับสอนวิชาพลศึกษาด้าน ทักษะสมรรถภาพทางกาย (ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น) , ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต และ การประเมินความสามารถของตนเอง การใช้ทักษะ (ความเชื่อส่วนตัว การกำหนดเป้าหมาย และการคิดเชิงบวก) โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ นักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะชีวิตจะมีสมรรถภาพทางกายที่ดี สามารถแสดงความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตได้ดีกว่า และมีความเชื่อในความสามารถของตนเองสูง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (เกรด 7) จำนวน 73 คน เป็นชาย 35 คน และหญิง 38 คน (อายุเฉลี่ย 12.32, SD=.34) จาก 4 ห้องเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 ห้องเรียน และกลุ่มควบคุม 2 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบสมรรถภาพ เป็นการทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบน ความอดทนและความยืดหยุ่น โดยให้คะแนนจากจำนวนครั้งในการลุกนั่ง และระยะทางที่ไกลที่สุดในการนั่งงอตัว 2) แบบทดสอบความรู้ เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต พัฒนาขึ้นโดย Papacharisis (2004) ที่ปรับปรุงจากการศึกษาของ Hogan (2000) 3) แบบวัดความเชื่อในตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและการคิดเชิงบวก พัฒนาโดย Papacharisis et al. (2005) ใช้เวลาการทดลอง จำนวน 8 คาบเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา MANOVA, Repeated measure MANOVA และ Repeated measure ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) จากผลการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย กลุ่มทดลองจะมีพัฒนาการได้มากกว่า กลุ่มควบคุมเปรียบเทียบจากการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และเมื่อมีการทดสอบในครั้งที่ 3 แล้วเปรียบเทียบกับครั้งที่ 2 ก็ยังให้ผลเช่นเดิม 2) จากผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนพัฒนาการสูงขึ้นมากกว่า กลุ่มควบคุมเปรียบเทียบจากการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และเมื่อมีการทดสอบในครั้งที่ 3 แล้วเปรียบเทียบกับครั้งที่ 2 ก็ยังให้ผลเช่นเดิม และ 3) ผลการทดสอบความเชื่อในตนเอง พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนพัฒนาการสูงขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมเปรียบเทียบจากการทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

และเมื่อมีการทดสอบในครั้งที่ 3 แล้วเปรียบเทียบกับครั้งที่ 2 ก็ยังให้ผลเช่นเดิม เฉพาะคำถามด้านการกำหนดเป้าหมาย แต่ไม่พบความแตกต่างในด้านการคิดบวก

สันต์ สุวทันพรกุล (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การวิจัยและพัฒนาใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการสำรวจกรณีศึกษา และการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจ คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 77 คน กรณีศึกษา คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 โรงเรียน รวมทั้งหมด 44 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของครู แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์นักเรียน และครูในกรณีศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน และแบบวัดทักษะชีวิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติภาคบรรยาย การวิเคราะห์ค่าที่ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น และการใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ของครู มีดังนี้ 1.1) การสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง แต่มีความสำเร็จในระดับปานกลาง ครูเข้าใจว่าการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต้องผ่านการใช้กิจกรรมและวิธีการที่หลากหลาย ปัญหาคือนักเรียนขาดความพร้อม และครูขาดการเอาใจใส่และการเห็นความสำคัญ 1.2) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ครูมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง และมีความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ครูใช้การบูรณาการทั้งภายในกลุ่มและข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นเรื่องราวในชีวิตประจำวัน ปัญหาคือ การจัดเนื้อหาและเวลาในการสอน 3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้สาระท้องถิ่น ครูมีการใช้เนื้อหาด้านสภาพแวดล้อม และสถานที่มากที่สุด ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับความพร้อมในการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) การจัดการเรียนรู้โดยใช้

กระบวนการวิจัย ครูมีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ปัญหา คือ การขาดทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย

2) ลักษณะและองค์ประกอบของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มีดังนี้ 2.1) การใช้รูปแบบบูรณาการ มี 5 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดประเด็นหัวเรื่อง คือ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นของเรา (2) การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่อง (3) การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ (4) การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ และ (5) การปรับปรุงแก้ไขหน่วยการเรียนรู้ 2.2) การใช้สาระท้องถิ่น ครอบคลุม (1) ภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น (2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและในชุมชน (3) การพึ่งพาอาศัยกัน และ (4) คุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น 2.3) การใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การตีความและการกำหนดปัญหา (2) การวางแผนงาน (3) การดำเนินการตามแผน และ (4) การนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา โดยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ย่อย 3 หน่วย ได้แก่ ท้องถิ่นเราน่าอยู่ เรียนรู้การใช้ชีวิต และ เศรษฐกิจของชุมชน

3) นักเรียนกลุ่มที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้าน และทั้ง 9 องค์ประกอบ สูงกว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีคะแนนมากที่สุดได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม การตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น ตามลำดับ

สกล วรเจริญศรี (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตและสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 และ 2 จำนวน 1,196 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สอง เป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ของวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี จำนวน 24 คน สุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรบเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรบใด ๆ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านสังคม องค์ประกอบทักษะด้านความคิด และองค์ประกอบทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตได้ 2) โมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติการฝึกอบรม โดยมีการประยุกต์ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา ตลอดทั้งเทคนิคทางจิตวิทยาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต 3) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มฝึกอบรมมีผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และ 4) ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรม และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชบา พันธุ์ศักดิ์ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย และศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีต่อทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการจัดการกับอารมณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลสำหรับเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการทำงานร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็กปฐมวัย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กระบวนการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รูปแบบมีกระบวนการร่วมงานอย่างร่วมรู้สึกระหว่างผู้ปกครองและครู 3 ขั้นตอน คือ การสร้างกลุ่มของผู้ปกครองและครู การปฏิบัติการของผู้ปกครองและครู และการประเมินผลการปฏิบัติ และรูปแบบมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมการก่อนรับประสบการณ์ การได้รับประสบการณ์จริงเป็นการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยการสืบสอบแบบกลุ่ม การทบทวนความคิด การสรุปข้อความรู้

และการนำไปปฏิบัติ 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า (1) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลอง มีทักษะชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลอง หลังการทดลองมีทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนที่อยู่ในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นพวรรณ วงศ์ชัยวัฒน์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคม โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคมทั้ง 4 ปัญหา ได้แก่ ยาเสพติด เพศ วัตถุนิยม และอินเทอร์เน็ตของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคมของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอยู่ในระดับมาก 3) ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคมของนักเรียนทั้ง 4 ปัญหา ได้แก่ ยาเสพติด เพศ วัตถุนิยม และอินเทอร์เน็ต หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอยู่ในระดับมาก 4) จากแบบบันทึกผลการเรียนรู้ และการนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้ของนักเรียนนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ รู้สึกสนุกสนานกับการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อป้องกันปัญหาสังคมทั้ง 4 ปัญหา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นอีกด้วย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของทักษะชีวิตเพียงบางส่วน งานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษากับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและสร้างเป็นโปรแกรมขึ้นมาเฉพาะเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

Dewey (1974 อ้างถึงใน พิชยา พรมาลี, 2549) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดย ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามา ก่อนมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เพื่อทำให้เกิดความหมายขึ้น โดยการรวบรวมเชื่อมโยงและการจัด

ระเบียบประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเข้าใจประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างดี

The association for experiential education (มปป. อ้างถึงใน พิทยา พรมาลี, 2549) ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบเน้นประสบการณ์ว่า การศึกษาแบบเน้นประสบการณ์เป็นปรัชญาและวิธีที่ครูตั้งจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียนและเน้นให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดเพื่อเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแก่ผู้เรียน

ทิตนา แชมมณี (2551) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินการอันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายโดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียนรู้ก่อน และให้ผู้เรียนสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้น และนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองร่วมกัน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้แล้วจึงนำความคิดหรือสมมติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2548) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ว่า การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การเรียนรู้โดยการดึงประสบการณ์จากตัวผู้เรียน แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นออกมา ผู้เรียนจะเกิดความคิด และทักษะใหม่นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป พบว่าการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ จากมุมมองที่หลากหลายจากการสังเกตและการสะท้อนความคิดผู้เรียน จะสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ แล้วผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.2 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน 2) ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) คือ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา ไม่ได้นั่งฟังการบรรยายอย่างเดียว 3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 4) ปฏิสัมพันธ์ที่มีทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง 5) มีการสื่อสารโดยการพูด หรือการเขียน เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้

Kolb (1984) ได้เสนอวงจรการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ดัง (แผนภาพที่ 2) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) ขั้นที่ 2 การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization) ขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active Experimentation) และ Kolb ได้อธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ 2 มิติ คือ การรับรู้ (perception) และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล (processing) โดยกระบวนการเรียนรู้เป็นผลมาจากวิธีการหรือช่องทางที่บุคคลรับรู้ (การรับรู้) แล้วผ่านกระบวนการจัดกระทำข้อมูลสิ่งที่ได้รับรู้นั้น (กระบวนการจัดกระทำข้อมูล) โดยการรับรู้ของบุคคลเกิดขึ้นได้ 2 วิธีคือ ผ่านประสบการณ์รูปธรรมและผ่านความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม และมิติที่ 2 กระบวนการจัดกระทำข้อมูล (processing) โดยกระบวนการจัดกระทำข้อมูลที่รับรู้นั้นมี 2 ลักษณะ คือ การปฏิบัติจริง และการสังเกตอย่างไตร่ตรอง

การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์จากหลายมุมมองที่หลากหลายจากการสังเกตและการสะท้อนความคิดผู้เรียนจะสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดซึ่งเป็นนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ ซึ่งได้จากการบูรณาการการสังเกตกับทฤษฎี ผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ แสดงดังภาพที่ 2.4 และมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เองโดยตรง โดยประสบการณ์ที่จัดต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม/ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้

ขั้นตอนนี้ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีประสบการณ์เดิมได้ดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ของตนที่มีให้แก่เพื่อน ๆ ที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือนหรือต่างไปจากตนเองได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน การที่ผู้สอนพยายามให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์มาใช้ จะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

ผู้เรียน การที่ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมานำเสนอร่วมกับเพื่อน ๆ จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้มีโอกาสรับรู้เรื่องของคนอื่น ซึ่งจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้สัมพันธภาพในกลุ่มผู้เรียนเป็นไปด้วยดี

ผู้สอน ใช้การกระตุ้นให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์ของตนเอง หรืออาจใช้ใบชี้แจงกำหนดกิจกรรมของผู้เรียนในการนำเสนอประสบการณ์ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะเรียนหรือมีน้อย ผู้สอนอาจจะยกกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ก็ได้

กิจกรรมในองค์ประกอบนี้เป็นไปได้ 2 ลักษณะ คือ การตั้งคำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่มาจากประสบการณ์ที่หลากหลายของผู้เรียน และการจัดประสบการณ์ที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิด

ขั้นที่ 2 การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสะท้อนสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ แสดงออกแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเอง แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิเคราะห์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตน จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น และผลจากการสะท้อนคิดหรือการอภิปราย จะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลายหรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ขณะทำ กลุ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทที่ดีที่จะทำให้ งานสำเร็จ การควบคุมตนเองและการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์ประกอบนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ และเจตคติในเรื่องที่อภิปราย การที่ผู้เรียนจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับใบงานที่ผู้สอนจัดเตรียม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นอภิปรายหรือตารางการวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนทำได้สำเร็จ

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในองค์ประกอบนี้คือ การกำหนดประเด็น

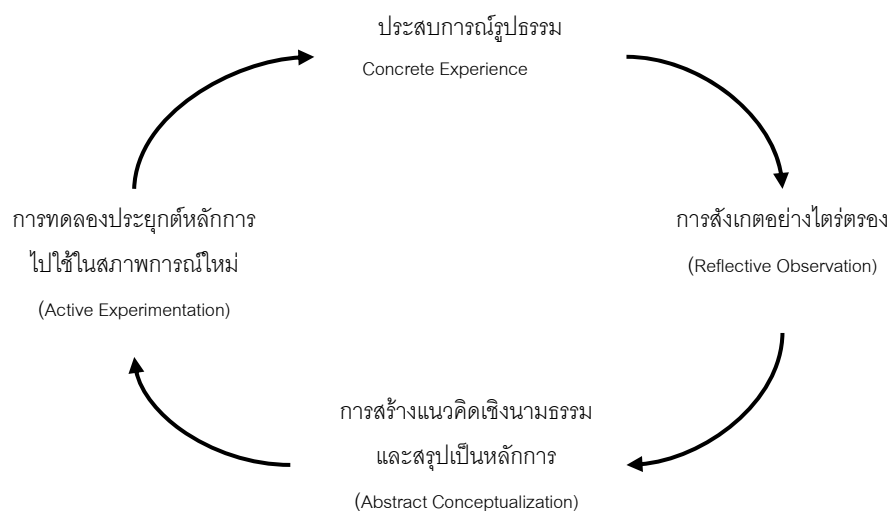
ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization) เป็นขั้นที่ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่ความคิดรวบยอด อาจเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่มและมีการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ หรือครูเป็นผู้นำทางและนักเรียนเป็นผู้สานต่อจนความคิดนั้นสมบูรณ์สรุปเป็นความคิดรวบยอดที่ได้

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาหรือเป็นการพัฒนาพุทธิพิสัย เกิดได้หลายทาง เช่น จากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายให้อ่านจากเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็นและอภิปรายในองค์ประกอบที่ 2 โดยผู้สอนอาจจะสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปรายและการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

การออกแบบกิจกรรมที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอด อาจมาจากหลาย ๆ ทาง เช่น จาก การฟังบรรยายของผู้สอน การได้ดูเทปวีดิทัศน์ การอ่านจากเอกสาร ตำรา การสะท้อนความคิด และอภิปรายในกลุ่ม ฯลฯ

ขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active Experimentation) เป็นขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ทำให้ผู้เรียนได้ทักษะการคิดประยุกต์ใช้ โดยผู้เรียนนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ จนเกิดเป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้เรียน

การออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด เช่น การเขียนโครงงาน การจัดนิทรรศการ ฯลฯ

ภาพที่ 2.4 วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb (1984)

ที่มา: Kolb (1984)

วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb เป็นวงจรการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ได้รับองค์ความรู้ ทักษะคิด และทักษะแนวคิดนี้สามารถนำมาใช้เป็นหลักการสอน การพัฒนาทักษะชีวิตได้ องค์ประกอบในวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ตามแนวคิดของ Kolb นั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในด้านคุณธรรม และทักษะการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา ฯลฯ (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2548) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ที่สังเคราะห์ได้ ในด้านกระบวนการเรียนการสอน มีดังนี้

1) กระบวนการหลักในการจัดการเรียนการสอน

1.1) ครูเตรียมประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม โดยนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ใช้ประสาทสัมผัส

1.2) มีการจัดกิจกรรม/ประสบการณ์ที่หลากหลายให้แก่ นักเรียน เช่น วิธีการสอน โดยใช้การบรรยาย การทดลอง การสาธิต การนิรนัย การอุปนัย การอภิปรายกลุ่ม เกมส์ แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีเทคนิคการสอนที่แตกต่างกันไป เช่น การใช้ผังกราฟิก การใช้คำถาม ผังความคิด เป็นต้น

1.3) ให้นักเรียนวิจารณ์ สังเกต ประสบการณ์ที่ได้รับแล้วสะท้อนความคิดออกมา เป็นภาษาพูดเขียน โดยมีการฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม และครูตั้งคำถามให้นักเรียนคิด

1.4) การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนทำงานเป็นรายบุคคล/กลุ่ม

1.5) ครูฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการสังเกต ฟัง คิด อ่าน เขียน พูด รวมไปถึงทักษะทางปัญญา กระบวนการกลุ่ม ฯลฯ

1.6) ให้นักเรียนเป็นผู้สรุปความคิดรวบยอดจากเรื่องที่เรียน โดยการหาลักษณะร่วม ลักษณะสำคัญ และคุณสมบัติเฉพาะของเรื่องที่เรียนรู้

2) กระบวนการที่เป็นจุดเน้น

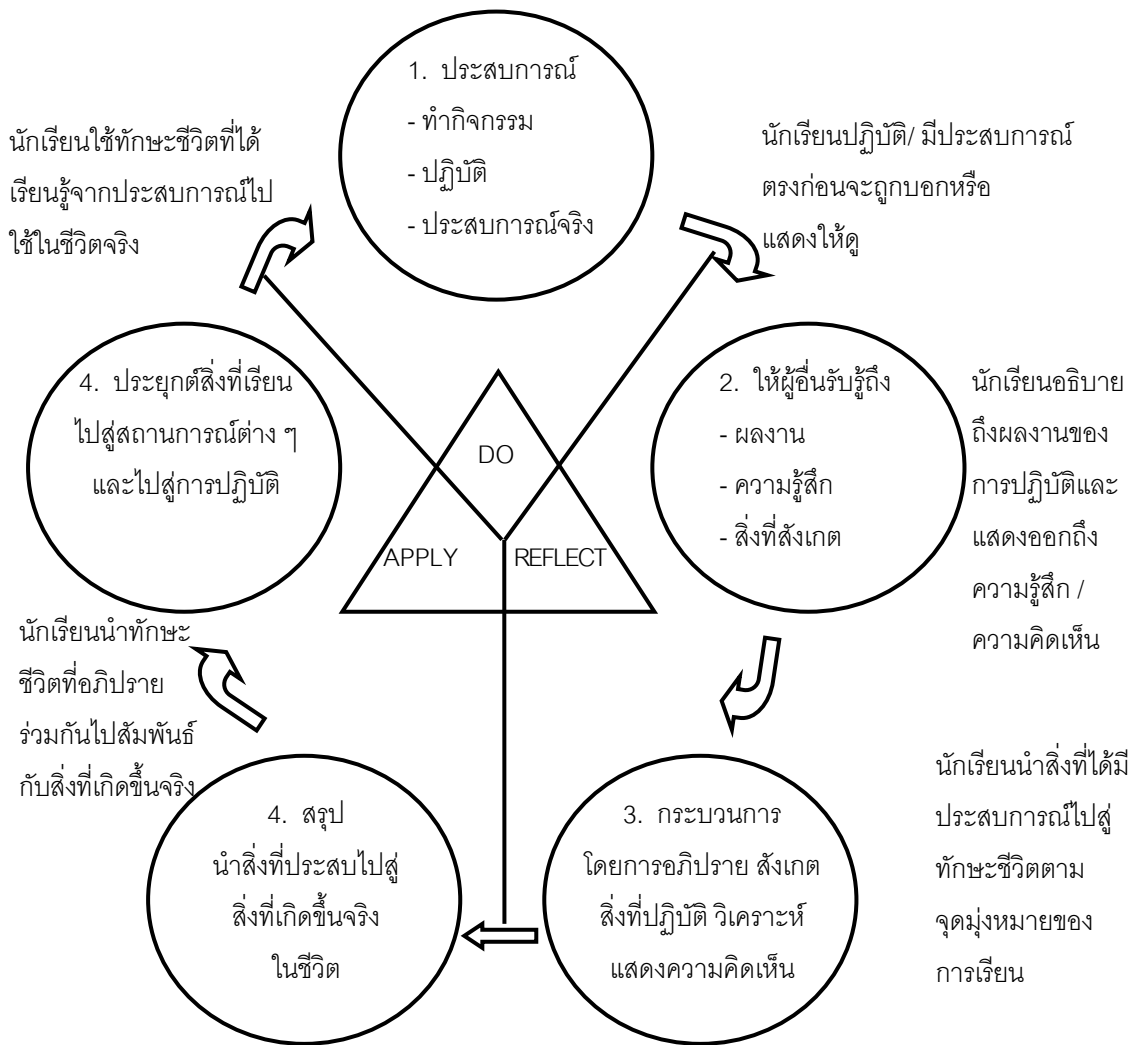
2.1) ครูจัดกิจกรรมโดยจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่ผู้เรียน เช่น ใช้สื่อรูปภาพของจริง วีดิทัศน์ วิทยุ กิจกรรมนอกห้องเรียน

2.2) ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ที่จัดให้ตั้งคำถาม หรือทำกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้แสดงความคิดสะท้อนจากประสบการณ์ที่ได้ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน

2.3) ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสรุปแนวคิด หรือความคิดรวบยอดด้วยตนเอง

2.4) ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนนำความคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้ โดยกิจกรรมที่จัดทุกครั้งจะมีความหลากหลาย ครูจะเป็นผู้สังเกตพฤติกรรม บันทึก และเขียนรายงาน

นอกจากนั้นในโครงการพัฒนาทักษะชีวิต Illinois food project (อ้างถึงใน ประภาเพ็ญ และคณะ, 2541) ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาทักษะชีวิตที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียน ระดับอายุ 8 -11 ปีได้สามารถพัฒนาทักษะชีวิต พร้อม ๆ กับการพัฒนาประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง กับอาหาร โดยเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตได้แก่ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การมีความสัมพันธ์ที่ดี กับบุคคลอื่น การวางแผนและการจัดการเรียนรู้ เพื่อที่จะเรียนต่อ การสื่อสารกับบุคคลอื่น การ เปลี่ยนแปลง และการประยุกต์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงการนี้เน้นวิธีการเรียน การสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยให้ผู้เรียนได้กระทำด้วยตนเอง เน้นการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ โดยขั้นตอนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์แสดงในภาพ ที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์
ที่มา: Illinois food project (อ้างถึงในประภาเพ็ญ และคณะ, 2541)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

พิชญา พรมาลี (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเพื่อพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนด้วยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอนคือ 1) การพัฒนารูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 2) การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนด้วยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถาบันอุดมศึกษา 2) กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายและการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนการสอนและวัดประเมินผล 5) นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2549 และ 6) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายและบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) โครงสร้างพื้นฐาน ICT 1.2) แหล่งสาระการเรียนรู้ 1.3) โครงข่ายการเรียนรู้ 1.4) การจัดการและการบริการการเรียนรู้ และ 5) การติดตามประเมินผล 2) รูปแบบกระบวนการเรียนการสอนด้วยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การเตรียมกระบวนการเรียนการสอน 2.2) การแนะนำการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ 2.3) การเรียนเชิงประสบการณ์ 2.4) การนำเสนอผลงานและการให้ข้อมูลป้อนกลับ 2.5) การสรุปรอยอดความคิดและเชื่อมโยงประสบการณ์ และ 2.6) การประเมินการเรียนการสอน 3) ผลการทดสอบภาคสนามรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนด้วยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการประเมินผลกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับดี และจากความคิดเห็นของผู้เรียนและผู้สอน พบว่ารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนด้วยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มี

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้ทรงคุณวุฒิให้การรับรองว่าสามารถนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏได้

ตอนที่ 3 มโนทัศน์และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมต่าง ๆ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหาและอื่น ๆ Arend (1989 อ้างถึงในกรมวิชาการ, 2542) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าสามารถช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (academic achievement) การเรียนรู้แบบร่วมมือสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน เป็นการช่วยเหลือกันในการเรียนระหว่างคนที่เข้าใจในบทเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็สามารถช่วยเหลือคนที่ยังไม่เข้าใจในการเรียนบทเรียนเรื่องนั้นได้ คนที่อธิบายให้เพื่อนฟังก็จะเข้าใจในเรื่องที่ตนอธิบายได้ดีมากยิ่งขึ้น และคนที่ได้รับการช่วยเหลือก็จะเข้าใจสิ่งที่เพื่อนอธิบายง่ายขึ้น เพราะเป็นภาษาที่เป็นของผู้เรียนเอง นักเรียนจะกล้าพูดกล้าซักถามเพื่อนและสนใจในเนื้อหามากขึ้น เพราะถือว่ามีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม
- 2) ด้านการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (improved race relations) การที่บุคคลได้ทำงานร่วมกันจะทำให้คนนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมาชิกในกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เข้าใจและเห็นใจสมาชิกในกลุ่ม และเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จก็จะรู้สึกยินดีร่วมกัน และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นมากขึ้นเมื่อออกไปอยู่ในสังคม
- 3) ด้านการฝึกทักษะในการแก้ปัญหา (comparative problem-solving skill) เป็นการฝึกทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งในด้านนี้นับว่าสำคัญที่สุดซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเพราะนักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาร่วมกันในกลุ่มเป็นทักษะที่นักเรียนนำไปใช้ต่อไปเมื่อออกไปทำงานในสังคม กลุ่มใหญ่ที่ต้องมีการอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งถือว่าเป็นการติดต่อสื่อสารที่มีความสำคัญมากกว่าสิ่งใดทั้งหมด นอกจากนี้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยพัฒนาและแก้ปัญหามากมาย ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การยอมรับความอ่อนด้อยทางวิชาการของเพื่อนและความภาคภูมิใจในตนเอง (กรมวิชาการ, 2542)

3.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Johnson and Johnson (1994) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า เป็นการเรียนที่มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีการคละกันระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จในการเรียน

Slavin (1987 : 1995) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ กล่าวว่าเป็นการเรียนที่ให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กโดยปกติมี 4 คน สมาชิกในกลุ่มมีระดับผลการเรียนที่แตกต่างกัน คือ นักเรียนที่มีความสามารถสูง 1 คน ปานกลาง 2 คน และต่ำ 1 คน นักเรียนจะต้องรับผิดชอบและเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่มของตนเอง นักเรียนจะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบผลสำเร็จด้วย โดยมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกในกลุ่มจะได้รับรางวัลร่วมกันเมื่อกลุ่มของตนทำคะแนนได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่าง สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้จะเป็นแบบร่วมมือได้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการดังนี้ (Johnson and Johnson, 1994: 31-37 อ้างถึงในทิศนา แคมมณี, 2551)

3.2.1 การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (positive interdependence)

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคน มีความสำคัญ และความสำคัญของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และในขณะเดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น ๆ ด้วย เพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือกันนี้ทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกัน หรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน

และการเรียนรู้ร่วมกัน (positive goal interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (positive reward interdependence) การให้งานหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้งานร่วมกัน (positive resources interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (positive role interdependence)

3.2.2 การปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิด (face to face promotion interaction)

การที่สมาชิกมีการช่วยเหลือกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ่วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3.2.3 ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (individual accountability)

สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคน จะต้องทำหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงาน ทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เด็ก เพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มชื่อให้รายงาน ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

3.2.4 การใช้ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and small group skills)

การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับ และใ่วางใจกันและกัน ซึ่งควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

3.2.5 กระบวนการกลุ่ม (group processing)

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม ครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม และผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำโดยครู หรือผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้ เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับ และช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (metacognition) คือความสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

Kagan (1994 อ้างถึงใน ปัทมา ศรชว , 2540) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. เป็นกลุ่ม (team) ซึ่งกลุ่มขนาดเล็ก ประมาณ 2-6 คนและขนาดที่เหมาะสมที่สุดคือ 4 คน ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถแบ่งให้ทำงานเป็นคู่ได้สะดวก ภายในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่แตกต่างกัน

2. มีความเต็มใจ (wiling) สมาชิกกลุ่มมีความเต็มใจที่จะร่วมมือในการเรียนและการทำงาน โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

3. มีการจัดการ (management) การจัดการเพื่อให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

4. มีทักษะ (skill) เป็นทักษะทางสังคมรวมทั้งทักษะการสื่อความหมายการช่วยสอนและแก้ปัญหาความขัดแย้งซึ่งทักษะเหล่านี้จะช่วยให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีหลักการสำคัญ 4 ประการ (basic principles) เป็นตัวชี้บ่งว่าการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต้องมีหลัก 4 ประการดังนี้

5.1 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก (positive interdependence) การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จและตระหนักว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

5.2 ความรับผิดชอบรายบุคคล (individual accountability) ทุกคนในกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการค้นคว้าทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกันจึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

5.3 ความเท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วม (equal participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในการทำงาน ซึ่งทำได้โดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน

5.4 การมีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน (simultaneous interaction) สมาชิกทุกคนจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ไปพร้อม ๆ กัน

6. มีรูปแบบการจัดกิจกรรม (structure) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้บังคับให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น Rally Robin, Rally Table, Round Table, Round Robin, Pair Discussion, Pairs Check, Jigsaw Problem Solving เป็นต้น ซึ่งแต่ละเทคนิคได้ออกแบบให้เหมาะกับเป้าหมายที่ต่างกัน จึงต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ

Slavin (1995 : 12 -13) ได้กล่าวไว้ถึงลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายกลุ่ม (group goals) การเรียนรู้แบบร่วมมือใช้เป้าหมายกลุ่มในการเรียนร่วมกันของนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับบรรทัดฐานที่วางไว้ล่วงหน้าอันจะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

2. การรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (individual accountability) การเรียนรู้แบบร่วมมือนั้นสมาชิกในกลุ่มต้องรับผิดชอบในงานของตนเอง เพราะความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับผล การเรียนรู้เป็นรายบุคคลของสมาชิกในกลุ่ม เพราะผลของการประเมินรายบุคคล จะมีผลต่อคะแนนความสำเร็จของกลุ่มด้วย

3. การมีโอกาสในความสำเร็จเท่าเทียมกัน (equal opportunities for success) เป็นการที่สมาชิกแต่ละคนมีโอกาสที่จะทำคะแนนให้กับกลุ่มของตนเองได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จ วิธีเหล่านี้ ได้แก่ การดูจากคะแนนพัฒนาของแต่ละคน (STAD) การแข่งขันกันระหว่างนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนที่เท่าเทียมกันของแต่ละกลุ่ม (TGT) การปรับงานให้เหมาะกับระดับการกระทำ หรือระดับความสามารถของแต่ละบุคคล (TAI and CIRC)

4. การแข่งขันกันระหว่างทีม (team competition) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

5. งานที่อาศัยความชำนาญเฉพาะ (task specialization) เป็นการมอบหมายงานย่อยที่เฉพาะให้กับสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม

6. การปรับให้เหมาะกับความต้องการของแต่ละบุคคล (adaptation to individual needs) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะมีการปรับวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะกับความต้องการของแต่ละบุคคล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ให้หลักที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน

2. ปฏิสัมพันธ์มีลักษณะส่งเสริมกันและกันโดยตรง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่มฟัง

3. สมาชิกมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ โดยช่วยเหลือและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม

4. การใช้ทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ

5. สมาชิกทำงานกลุ่มอย่างมีขั้นตอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อช่วยให้การทำงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากองค์ประกอบดังกล่าวแล้ว Johnson and Johnson (1995) ได้สรุปความแตกต่างระหว่างการเรียนเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ และการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมไว้ แสดงดังตารางที่ 2.15 และมีรายละเอียดดังนี้

1. การเรียนรู้แบบร่วมมือมีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์แบบพึ่งพาค้ำยันทางบวก สมาชิกกลุ่มมีเป้าหมายในการเรียนร่วมกัน สนใจการทำงานของตนเองเท่า ๆ กับการทำงานของสมาชิกกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้น สมาชิกไม่มีการพึ่งพาค้ำยัน

2. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการให้คำแนะนำ เสนอแนะ ชมเชยการทำงานของสมาชิกภายในกลุ่ม ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่รับผิดชอบการทำงานของตนเองเสมอไป บางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยไม่ได้ทำงาน

3. การเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน แต่การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน

4. มีการเปลี่ยนบทบาทของผู้นำภายในกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในขณะที่ผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่มจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกกลุ่มแบบเดิม

5. สมาชิกกลุ่มในการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจกันในการทำงานกลุ่ม ช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม และแน่ใจว่าสมาชิกทุกคนทำงานของกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกรับผิดชอบการทำงานของตนเองเท่านั้น อาจแบ่งงานกันทำแล้วนำผลงานมารวมกัน

6. จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม โดยยังรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้นมุ่งเพียงทำงานที่กลุ่มได้รับมอบหมายให้เสร็จ

7. การเรียนรู้แบบร่วมมือนักเรียนจะได้รับการสอนทักษะทางสังคม (Social Skill) ที่จำเป็นขณะทำงานกลุ่ม แต่ทักษะเหล่านี้ถูกละเลยสำหรับการเรียนแบบเดิม

8. การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูจะเป็นผู้คอยสังเกต วิเคราะห์การทำงานร่วมกันและให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเดิม ครูจะสังเกตแล้วเข้าไปแทรกแซงการทำงานกลุ่มมากกว่า

9. การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูเป็นผู้แนะวิธีการในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเดิม ครูจะให้สมาชิกในกลุ่มจัดการกันเอง

ตารางที่ 2.15 สรุปความแตกต่างของการเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบร่วมมือและการเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเดิม

การเรียนรู้แบบร่วมมือ	การเรียนรู้เป็นกลุ่มแบบเดิม
1.สมาชิกมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัย	1.สมาชิกไม่มีการพึ่งพาอาศัยกัน
2.สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบงานของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม	2.สมาชิกบางคนอาจไม่รับผิดชอบงานในส่วนของตนเอง และของสมาชิกในกลุ่ม
3.สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันมีทั้ง เก่ง ปานกลาง อ่อน	3.สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4.สมาชิกผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ	4.สมาชิกเลือกผู้นำ
5.สมาชิกแบ่งความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน	5.สมาชิกรับผิดชอบเฉพาะของตนเอง
6. ให้ความสำคัญที่ผลงานและความสัมพันธ์ของกลุ่ม	6. ให้ความสำคัญกับผลงานเท่านั้น
7.พัฒนาทักษะทางสังคม	7.ทักษะทางสังคมถูกละเลย
8.ครูเป็นผู้สังเกตการณ์ แนะนำช่วยเหลือ การทำงานกลุ่ม	8.ครูไม่ค่อยได้สนใจการทำงานกลุ่ม คอยตรวจผลงานที่สำเร็จแล้ว
9.มีวิธีการทำงานกลุ่ม	9.ไม่มีวิธีการที่ชัดเจนในการทำงานกลุ่ม

3.3 รูปแบบหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับรูปแบบหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือของ (Johnson and Johnson, 1994; Slavin, 1995; ทิศนา ขัมมณี, 255; กองวิชาการ, 2541) ได้รวบรวมเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางให้ครูเลือกนำมาใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมอยู่หลายวิธี ได้แก่

3.3.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (Student Teams - Achievement Divisions หรือ STAD) เป็นวิธีการเรียนที่ง่ายที่สุดของวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ กิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบนี้คือ ครูเป็นผู้จัดกลุ่มนักเรียนให้เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ที่

มีระดับความสามารถต่างกันคือ สูง ปานกลาง ต่ำ ในอัตราส่วน เป็น 1:2:1 ตามลำดับ นักเรียนทุกคนจะมีฐานคะแนน (base score) ของแต่ละคน ครูสอนบทเรียนให้ทั้งชั้นและกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงานกลุ่มตามที่ครูกำหนดให้ โดยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการอภิปรายซักถาม ตรวจสอบซึ่งกันและกัน จากนั้นจะมีการทดสอบเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนพัฒนาการ (คะแนนที่ดีกว่าเดิมในการสอบครั้งก่อน) ของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่มและมีการให้รางวัลสำหรับกลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ตามที่กำหนด

3.3.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมส์ (Teams - Games - Tournament หรือ TGT) การเรียนวิธีนี้มีลักษณะคล้ายการเรียนร่วมมือแบบ STAD แต่มีการใช้เกมส์เป็นกิจกรรมในการร่วมมือโดยสมาชิกทุกคนจะต้องช่วยกัน และเตรียมตัวเพื่อแข่งขันเกมส์ที่ครูกำหนด มีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 4 คน ระดับความสามารถต่างกันคือ นักเรียนเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน ครูกำหนดบทเรียนและการทำงานของกลุ่มไว้แล้ว ครูทำการสอนบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้นแล้วให้กลุ่มทำงานตามที่กำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยและตรวจงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำเสนอ แล้วมีการจัดกลุ่มใหม่เป็นกลุ่มแข่งขันที่มีความสามารถใกล้เคียงกันมาแข่งขันตอบปัญหาภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีการจัดกลุ่มใหม่ทุกสัปดาห์ โดยพิจารณาจากความสามารถของแต่ละบุคคล คะแนนของกลุ่มจะได้จากคะแนนของสมาชิกที่เข้าแข่งขันร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ รวมกันแล้วจัดให้มีการให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.3.3 เทคนิคการจัดกลุ่มแบบที่ช่วยรายบุคคล (Team Assisted Individualization: TAI) เป็นเทคนิคที่เหมาะสมกับวิชาคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่ม 4 คน มีระดับความรู้ต่างกัน ผู้สอนเรียกผู้เรียนที่มีความรู้ระดับเดียวกันมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหา วิธีที่สอนจะแตกต่างกัน ผู้เรียนกลับไปยังกลุ่มของตน และต่างคนต่างทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนทำข้อสอบ โดยไม่มีการช่วยเหลือกัน มีการให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนดีกว่าเดิม

3.3.4 เทคนิคโปรแกรมการร่วมมือในการอ่านและเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นเทคนิควิธีเรียนที่ใช้สำหรับการอ่าน เขียน และทักษะอื่น ๆ ทางภาษาสมาชิกในกลุ่มมี 4 คน ฟื้นฟูความรู้เท่ากัน 2 คน อีก 2 คนก็เท่ากัน แต่ต่างระดับความรู้กับ 2 คนแรก ผู้สอนเรียกผู้ที่มีความรู้ระดับเท่ากันจากทุกกลุ่มมาสอน ให้กลับเข้ากลุ่ม แล้วเรียกคู่ต่อไปจากทุกกลุ่มมาสอน คะแนนกลุ่มพิจารณาจากคะแนนสอบของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล

3.3.5 เทคนิคการต่อภาพ (Jigsaw) เป็นเทคนิคที่ให้ผู้เรียนจำนวน 6 คนมีความรู้ต่างระดับกัน สมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ในหัวข้อที่ต่างกันไป แล้วทุกคน

กลับมากลุ่มของตน สอนเพิ่มในสิ่งที่ตนไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ การประเมินผลเป็นรายบุคคล แล้วรวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

3.3.6 เทคนิคการต่อภาพ 2 (Jigsaw II) เทคนิคนี้มีสมาชิกกลุ่ม 4-5 คน ทุกคนเรียนบทเรียนเดียวกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มให้ความสนใจในหัวข้อย่อยในบทเรียนต่างกัน ใครที่สนใจหัวข้อเดียวกันก็จะไปประชุมกัน ค้นคว้าและอภิปราย แล้วกลับมาที่กลุ่มเดิมของตนแล้วสอนเพื่อนในเรื่องที่ตนเองไปประชุมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ มา ผลการสอบของแต่ละคนเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ทำคะแนนรวมได้ดีกว่าครั้งก่อนจะได้รับรางวัล

3.3.7 เทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบ (Group Investigation) เป็นเทคนิควิธีเรียนที่สมาชิกในกลุ่มมี 2-6 คน เป็นรูปแบบที่ซับซ้อน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทั้งกลุ่ม มีการวางแผนการดำเนินงานตามแผน การวิเคราะห์และสังเคราะห์งานที่ทำ การนำเสนอผลงานหรือรายงานต่อหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนกลุ่ม

3.3.8 เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together) วิธีนี้มีสมาชิกในกลุ่ม 4-5 คน ระดับความสามารถแตกต่างกัน โดยครูทำการสอนทั้งชั้น เด็กแต่ละกลุ่มทำงานตามที่ครูมอบหมาย คะแนนกลุ่มพิจารณาจากผลงานของกลุ่ม

3.3.9 การเล่าเรื่องรอบวง (round robin) เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มเล่าประสบการณ์ ความรู้ สิ่งที่ตนกำลังศึกษาและสิ่งที่ตนประทับใจให้เพื่อนฟัง เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อความหมายของผู้เรียน

3.3.10 มุมสนทนา (corner) จัดนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเข้าไปนั่งตามมุมปรี๊ดจุดต่าง ๆ ของห้องเรียน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูหยิบยกมา แล้วให้สมาชิกกลุ่มกลุ่มหนึ่งอธิบายเรื่องราวที่ตนได้ศึกษาให้กลุ่มเพื่อนฟัง

3.3.11 คู่ตรวจสอบ (pairs check) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 หรือ 6 คน ให้สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันทำงาน เมื่อได้รับโจทย์ปัญหาหรือแบบฝึกหัดจากครู นักเรียนคนหนึ่งจะเป็นคนแก้ไขหรือตอบปัญหา อีกคนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา หลังจากทำข้อ 1 เสร็จ นักเรียนคู่นั้นจะสลับหน้าที่ เมื่อทำครบทุกข้อแล้ว แต่ละคู่จะนำคำตอบมาแลกเปลี่ยนตรวจสอบคำตอบของผู้อื่นในกลุ่ม

3.3.12 คู่คิด (think - pair share) ครูจะเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนในชั้นตอบ แต่ก่อนที่จะตอบ จะต้องคิดหาคำตอบของตนเองก่อนแล้วนำคำตอบของตนไปอภิปรายกับเพื่อนอีกคนหนึ่งที่นั่งติดกับตน เมื่อมั่นใจว่าคำตอบของตนถูกต้องหรือดีที่สุด จึงนำคำตอบนั้นมาเล่าให้เพื่อนในชั้นฟัง

3.3.13 เพื่อนเรียน (partners) นักเรียนจับคู่ช่วยเหลือกันเรียนและทำความเข้าใจเนื้อหาที่เป็นความคิดรวบยอดที่สำคัญ ในบางครั้งคู่หนึ่งอาจจะไปขอคำแนะนำหรือคำอธิบายจากคู่อื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดี เมื่อมีความเข้าใจที่แจ่มชัดแล้วก็นำความรู้ไปถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนคู่อื่น ๆ

3.3.14 กลุ่มร่วมมือ (co – op co - op) แบ่งนักเรียนในห้องเรียนเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยสมาชิกแต่ละคนจะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หลังจากทีสมาชิกแต่ละคนทำงานที่ตนได้รับมอบหมายเสร็จก็จะนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่ม แล้วจึงนำผลงานนั้นเสนอต่อชั้นเรียน ซึ่งความสำเร็จของกลุ่มคือ ความสำเร็จของสมาชิกทุกคน

3.3.15 ร่วมกันคิด (numbered heads together) เริ่มต้นด้วยครูถามคำถามแล้วให้นักเรียนในกลุ่มย่อยช่วยกันคิดหาคำตอบ หลังจากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนใดคนหนึ่งจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตอบคำถาม

จะเห็นได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือมีหลายเทคนิคซึ่งแต่ละเทคนิคจะมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา และผู้เรียนแตกต่างกันไป

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

โฆษิต จตุรัสวัฒนากุล (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถต่างกัน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีระดับความสามารถต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 78 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 39 คน และกลุ่มควบคุม 39 คน กลุ่มทดลองเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคล โดยเรียน 13 คาบ คาบละ 50 นาที เป็นระยะเวลา 1 เดือน กลุ่มควบคุมเรียนตามปกติ เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และเก็บข้อมูลหลังการทดลองด้วยแบบทดสอบความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนทุกระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนทุกระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนในระดับเดียวกันที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 4) หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคการสอนเป็นกลุ่มที่ช่วยเหลือเป็นรายบุคคลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ปานกลางกับต่ำ แต่มีความแตกต่างระหว่างนักเรียน ระดับความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกับปานกลาง และสูงกับต่ำ

ปรารภณา ใจหลัก (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างและนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านคอนสตรัคติวิสต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านละ 5 ท่าน รวม 20 ท่าน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบการเรียนการสอน และแบบประเมินและรับรองการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอน 5 ขั้น ดังนี้ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม (2) ขั้นนำประเด็น (3) ขั้นค้นหาคำตอบ (4) ขั้นตรวจสอบความเข้าใจ (5) ขั้นบททวนและนำไปใช้ 2) รายละเอียดของกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย สถานที่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน กฎเกณฑ์ และกติกา ในการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน(2) ขั้นนำประเด็น ประกอบด้วย อธิบาย แบ่ง“กลุ่มบ้าน”(Home Groups) นำเสนอ

ประเด็นความรู้หลัก สรุปประเด็น ปัญหา (3) ชั้นค้นหาคำตอบ ประกอบด้วย แบ่ง“กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (Expert Groups) หน้าที่และกติกา ค้นคว้าและสร้างงาน อภิปรายและสรุป (4) ชั้นตรวจสอบความเข้าใจ ประกอบด้วย นำเสนอ ตรวจสอบ (5) ชั้นทบทวนและนำไปใช้ประกอบด้วย รวม“กลุ่มบ้าน” (Home Groups) ระดมสมอง อภิปรายและสรุปประเด็นความรู้หลัก

ชนิดา ชนะกิจจานุกิจ ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการเรียนแบบสืบสอบบนเว็บด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่แตกต่างกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนแบบสืบสอบบนเว็บด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่แตกต่างกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 48 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลอง กลุ่มละ 24 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนแบบสืบสอบบนเว็บที่มีวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบต่อบทเรียน (Jigsaw II) กลุ่มทดลองที่ 2 เรียนแบบสืบสอบบนเว็บที่มีวิธีการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสืบสอบ (Group Investigation) โดยจัดให้ทุกกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เว็บบการเรียนการสอนแบบสืบสอบในรูปแบบเว็บเวคสท์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่ต่างกันในการเรียนแบบสืบสอบบนเว็บ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเรียนหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 มโนทัศน์และแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนา (dialogue)

จากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียสนทนา (Dialogue) ของ David Bohm (2004), วิศิษฐ์ วังวิญญู (2548) ปาริชาติ สุวรรณบุบผา (2552) มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร (2552) ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นเกี่ยวกับความหมาย หลักการ และแนวทางการจัดสุนทรียสนทนาได้ ดังนี้

4.1 ความหมายของสุนทรียสนทนา

David Bohm (2004) ได้ให้ความหมายของรากศัพท์ดั้งเดิมของคำว่า dialogue สามารถแยกออกมาได้ดังนี้ คือ Dia = Through “ทะลุทะลวง” logo = meaning of the world

“ความหมายของคำที่พูดออกไป” Dialogue จึงเป็น “กระแสธารความหมาย” หรือ stream of meaning ที่ไหลเลื่อนเคลื่อนที่ถ่ายเทไปหากันได้ โดยปราศจากการปิดกั้น (Blocking) ของสิ่งสมมติใด ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะพื้นฐานคติเดิม (Presupposition) รวมทั้งวิญญูคติ คุณญูคติ อำนาจ ยศฐานบรรดาศักดิ์ หรือตำแหน่งหน้าที่ใด ๆ ที่บุคคลได้มาจากการเป็นสมาชิกของสังคมใดสังคมหนึ่ง สุนทรียสนทนา มีเป้าหมายที่การเข้าสู่กระบวนการของความคิดทั้งหมด และการเปลี่ยนแปลงวิถีทางกระบวนการทางความคิดเกิดขึ้นร่วมกัน (ตามปกติ) เราไม่ได้ให้ความสนใจกับความคิดในฐานะกระบวนการ เรามักเกี่ยวข้องกับความคิดและให้ความสำคัญกับเนื้อหาไม่ใช่กระบวนการ

การเข้าสู่กระบวนการแบบสุนทรียสนทนา คือ การสร้างพื้นที่ทางสังคมใหม่ที่เอื้อต่อในการคิดร่วมกันอย่างเสมอภาค ในสภาวะปกติ ไม่ได้เป็นการนำเอาความคิดของแต่ละคนมาเสนอแนะ หรือมาโต้เถียง ขัดแย้งกันเพื่อหาผู้ชนะ แต่เป็นการมาเพื่อจะฟังซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการตัดสินด้วยข้อสรุปใด ๆ ความคิดที่ดี เกิดจากการฟังที่มีคุณภาพ การตั้งใจฟังกัน คือ การเทใจมารวมกัน มีสมาธิอยู่กับตัวเองและสิ่งที่ได้ยิน ไม่สรวลเสเฮฮา ไม่ออกแวกแยกวงคุย แต่จะให้ความสนใจกับเสียงของคนอื่น แม้กระทั่งเสียงของความเงียบ จะต้องกำหนดใจให้รับรู้ความเงียบ ด้วยความรู้สึกในเชิงบวก เห็นความเงียบเป็นสิ่งเดียวกับตนเอง กัลยาณมิตรในวงสนทนาต่างก็กำลังลำดับความคิดของตนเองอยู่ ยังไม่พร้อมที่จะพูดออกไปเช่นเดียวกับตัวเราที่กำลังรับฟังอยู่ เราสามารถรอได้ คอยได้เสมอ เพื่อให้สามารถเข้าใจสรรพสิ่ง (Entities) ได้ตามสภาพที่มันเป็นจริง โดยปราศจากอิทธิพลการปรุงแต่งของสิ่งสมมุติที่มนุษย์สร้างขึ้นตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เชื่อกันว่าพลังของสุนทรียสนทนา คือ ความคิดสร้างสรรค์ที่ผุดบังเกิดขึ้น ภายหลังจากที่กระบวนการสุนทรียสนทนาจบสิ้นลงไปแล้ว โดยผู้ที่ร่วมกระบวนการจะได้ขึ้นมาเอง โดยไม่ต้องมีใครชี้แนะ นอกจากนี้ กระบวนการสุนทรียสนทนาที่เน้นให้เกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) สงบระงับไม่ด่วนสรุป (suspension) จะช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี

Leonard Swidler (1987 อ้างถึงในปาริชาติ สุวรรณบุบผา, 2552) ได้กล่าวว่าสุนทรียสนทนาเป็นการสนทนาระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป หรือมากกว่าผู้ที่มีความเห็นแตกต่างกันมีจุดหมายเบื้องต้นเพื่อเรียนรู้จากกันและกัน เพื่อว่าทั้งสองฝ่ายสามารถเติบโตเพิ่มพูน (ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ) ทั้งสองฝ่ายสามารถเปลี่ยนแปลง (ความเข้าใจผิด อคติ) การเข้าสู่ สุนทรียสนทนา (Dialogue) ก็เพื่อว่าเราสามารถเรียนรู้ เติบโต (ในตัวเอง) และเปลี่ยนแปลงวิถีการบังคับให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบุคคลอื่น

Hal Saunders (1999 อ้างถึงในปาริชาติ สุวรรณบุบผา, 2552) ได้กล่าวว่าสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง โดยผ่านการฟังกันและกันของบุคคลอย่างลึกซึ้ง อย่างเพียงพอที่จะถูกเปลี่ยนแปลงโดยสิ่งที่ได้ยิน ได้เรียนรู้ นั่นแต่ละบุคคลพยายามอย่างจริงจังที่จะรับข้อกังวล (ความเกี่ยวข้อง) ของผู้อื่นมาสู่ภาพ(ใจ)ของตน แม้เมื่อยังไม่เห็นด้วยก็ตาม ไม่มีผู้ใดที่ร่วม Dialogue ต้องเลิกล้มเอกลักษณ์ของตน แต่สามารถยอมรับอย่างเพียงพอถึงข้ออ้าง (ข้อเรียกร้อง) ของผู้อื่นได้ จนกระทั่งบุคคลผู้นั้นสามารถแสดงออกต่อบุคคล (ที่ตนไม่เห็นด้วย) อย่างแตกต่างออกไปจากเดิม

ปาริชาติ สุวรรณบุบผา (2552) ได้สรุปคุณสมบัติร่วมของสุนทรียสนทนา ดังนี้คือ 1) เป็นกระบวนการ 2) เป็นการปฏิสัมพันธ์แบบมนุษย์กับมนุษย์ 3) เป็นการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของจุดยืน และ “อัตลักษณ์” 4) เป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง

มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร (2552) ได้ให้ความหมายของสุนทรียสนทนาว่าเป็นกระบวนการคิดร่วมกันของผู้คน สิ่งที่เด่นชัดในบรรยากาศของกระบวนการนี้ก็คือ การเปิดใจสนทนากัน การรับรู้ได้ว่าเกิดความคิดร่วมที่มีพลัง และรับรู้ถึงความเข้าใจระหว่างกัน กระบวนการสนทนาแบบนี้จะไม่มี การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายรวมทั้งไม่เป็นลักษณะของการระดมความคิด(Brainstorming) เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการร่วมกันสร้างให้เกิดบรรยากาศแห่ง “อิสระ” ให้มากที่สุด ภาวะอิสระที่ทำให้หลายสิ่งเปิดออกมา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจภายในกลุ่มอย่างแท้จริง ความรู้สึกอันเป็นนามธรรมเหล่านี้เคลื่อนตัวไปมาระหว่างทุกคน และรับรู้ได้ว่าเป็น “กระแสการไหล” ของความคิดความรู้สึก โดยมีจุดมุ่งหมาย คือการเข้าสู่กระบวนการคิดทั้งหมด เป็นการเปลี่ยนมุมมองที่ยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลางเข้าสู่กระบวนการคิดที่ยึดถือผลได้ของส่วนรวมเป็นเนื้อเดียวกัน สอดคล้องกัน เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และผสมผสานรวมเป็นเนื้อเดียวกัน ที่ยึดถือผลได้ของส่วนรวมเป็นศูนย์กลางและเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการคิดร่วมกันของเรา

กล่าวโดยสรุปคือสุนทรียสนทนา หมายถึง กระบวนการให้เกิดกลุ่มการคิด การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น และชวนไว้ ไม่ตัดสินใจ ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวบุคคล ทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม

4.2 หลักการของสุนทรียสนทนา

หลักการของสุนทรียสนทนา นักวิชาการได้เสนอแนวหลักการของสุนทรียสนทนาไว้หลากหลาย และเกี่ยวข้องกับเทคนิคกระบวนการกลุ่มของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มนต์ชัย พิณจิตรสมุทร (2552) ได้เสนอหลักการสุนทรียสนทนา ไว้ดังนี้ คือ

1) การฟังอย่างละเอียด (Deep Listening) เริ่มจากความตั้งใจที่จะฟังให้มีสมาธิอยู่ที่การฟังเท่านั้น ต้องฟังให้ได้ยินเสียงที่เขาไม่ได้เอ่ยออกมา อย่างเช่น ความรู้สึก การแสดง อากัปกริยาต่าง ๆ โดยระมัดระวังการตีความของตนเอง อย่าตีความหรือตัดสินใจใด ๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ฟังทันที

2) การไตร่ตรองความคิด (Reflection) เป็นการทบทวนความคิด หรือข้อมูลที่ได้รับรู้มาจากภายนอกด้วยกลไกการฟังอย่างตั้งใจ โดยที่จุดเริ่มต้นของกระบวนการไตร่ตรองความคิด ก็คือการรับรู้ สมมติฐานของตนเองที่เกิดขึ้นในใจ รับรู้ถึงกระแสความคิดนี้ และล่องกระแสความคิดนี้ และการตัดสินใจเพื่อมุ่งสรุปของตนเองได้ ด้วยวิธีการทอดเวลาออกไป ทำให้บุคคลเข้าใจถึงอิทธิพลของสมมติฐานที่มีต่อกระบวนการคิด โดยที่ไม่มุ่งเน้นที่จะเร่งการคิดเพื่อให้ได้ผลลัพธ์อย่างรวดเร็วอย่างหนึ่งออกมา กระบวนการลักษณะนี้เป็นการเปิด ช่องว่างแห่งเวลา ขึ้นมาทำให้กระบวนการโดยธรรมชาติของมนุษย์เปลี่ยน จาก ฟัง-คิด-พูด เป็น ฟัง-ไตร่ตรอง การไตร่ตรองคือ การคิดให้ช้าลง โดยละเอียดที่มุ่งหวังผลโดยเร็ว เป็นไปอย่างไม่มีวัตถุประสงค์หรือหาคำตอบในทันที เพื่อสร้างโอกาสให้มีการไตร่ตรองในตนเองมากขึ้น เป็นการห้วงเวลาคิดคำนึงออกไปขณะที่ดำรงความนิ่งแห่งพลังสมาธิการฟังเอาไว้ จะทำให้กลไกตามธรรมชาติทำหน้าที่คิดกรองและตกผลึกความคิดตามลำดับ

3) การนำเสนอความคิด (Advocacy) เป็นการพูดออกมาจากระดับจิตใจ แต่ไม่ได้ห้ามให้มีการเตรียมการ หรือขบคิดประเด็นต่าง ๆ ล่วงหน้า เพื่อให้การพูดเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตรงประเด็นที่ต้องการสื่อสาร

นอกจากนั้นวิศิษฐ์ วังวิญญู(2548) ได้เสนอ หลักการที่สำคัญ 4 ประการในสุนทรียสนทนา ประกอบด้วย การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening), การเคารพ (Respecting), การห้อยแขวน (Suspending), และ การเปิดเผยเสียงจากภายใน (Voicing) แสดงดังภาพที่ 2.6 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

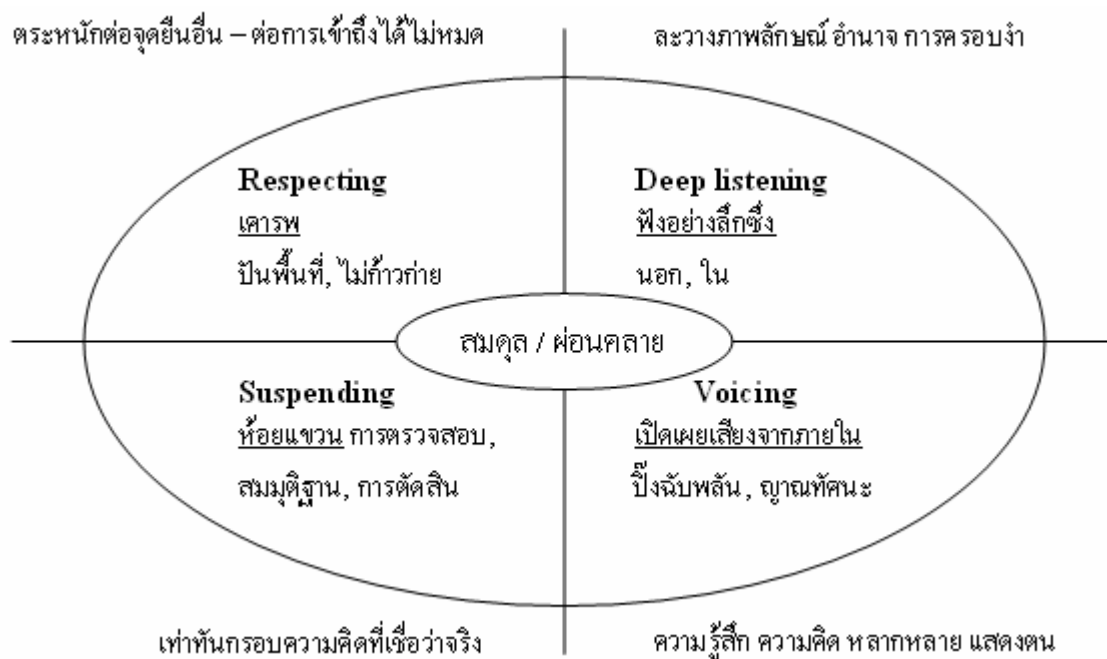
1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening)

หลักการประการแรกของสุนทรียสนทนาคือการฟังอย่างลึกซึ้ง การฟังนั้นเป็นทั้งศิลปะพื้นฐานและเป็นศิลปะขั้นสูง ที่เราอาจจะต้องฝึกฝน และถ้าฝึกได้ดีจะถึงจุดที่ “ว่าง” จากอารมณ์

รบกวนทั้งหลาย และว่างจากความคิดของเราเอง เพื่อรับความคิดของผู้อื่นเข้ามา ความคิดเป็นโครงข่ายที่มีแม่บทหรือกระบวนการทัศนกำกับอยู่ ในกระบวนการทัศนหนึ่ง ๆ ก็จะมีสมมุติฐานเป็นตัวรองรับอยู่ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจของเราทั้งหมด ก็ยังตั้งอยู่บนสมมุติฐานต่างๆ หรือ ชุดของสมมุติฐาน นี่แหละคืออุปสรรคสำคัญของการฟัง ที่ทำให้เรามืดบอดต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ นอกเหนือชุดแห่งสมมุติฐานของเรา

มิติของการฟังอีกอย่างหนึ่ง ก็คือการฟังของตัวเอง คือฟังซัอนฟัง ฟังดูว่าตนเองนั้นฟังอย่างไร ? มีคุณภาพไหม เรื่องนี้จะไปเชื่อมโยงกับหลักการอีกสองข้อของการสนทนาคือการเคารพในผู้อื่นและการไม่ตัดสิน เราสามารถเปิดมิติแห่งการตรวจสอบตัวเองไปในตัวการฟังนั้นเลยว่า เราเคารพผู้อื่นคือผู้พูดหรือไม่? เราสามารถฟังโดยไม่ตัดสินคนหรือไม่ตัดสินความได้หรือไม่ หากเพียงรับรู้ในความแตกต่างของสมมุติฐานและที่มาของความคิดนั้น ๆ

การฟังอย่างเป็นกระจกเงาเพื่อเป็นการตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น แทนที่จะมีปฏิกิริยาตอบกลับอย่างก้าวร้าว การฟังอย่างเป็นกระจกเงาก็คือการฟังแต่ละช่วงของการพูดอย่างระเบิดอารมณ์ (หรือไม่ระเบิดอารมณ์) ของอีกฝ่ายหนึ่ง แล้วพูดกลับไปว่า เราได้ยินเขาพูดอย่างไรในความเข้าใจของเรา โดยให้อีกฝ่ายหนึ่งสามารถแก้ไขได้ว่าเราสรุปความถูกต้องหรือเปล่าประการแรก อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าคุณได้ฟังเขาหรือเธอเป็นอย่างดี โดยรับรู้ทุกถ้อยกระถกความ และก็เมื่อถึงเวลาที่ คุณจะพูด เขาหรือเธอก็มีแนวโน้มที่จะรับฟังคุณเป็นอย่างดีเช่นกัน ประการที่สอง ผู้พูดมีโอกาสได้รับฟังสิ่งที่ตนพูดโดยขบวนการฟังอย่างเป็นกระจกเงานั้น ทำให้เขาหรือเธอมีโอกาสตั้งสติ และรับรู้ว่าตนเองกำลังพูดอะไร ขบวนการเช่นนี้จะมีผลต่อการลดความรุนแรงของอารมณ์ของอีกฝ่ายลงได้มาก ประการที่สาม ฝ่ายผู้ฟังก็จะได้ฟังจริง ๆ ไม่ใช่ฟังอย่างรวบรัด และฟังอย่างด่วนสรุปใจความอย่างที่ได้จากความเข้าใจข้างตนเอง ที่ยิ่งจะทำให้ปัญหาการสื่อสารย่ำแย่ลงไปอีก ประการที่สี่ เมื่อการฟังอย่างนี้ช่วยให้ทั้งสองฝ่ายเริ่มตั้งสติได้นั้น คุณภาพการฟังจะยิ่งลุ่มลึกและละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น ทำให้มองก้าวไปถึงบริบทหรือสภาพแวดล้อมความเป็นไปของอีกฝ่ายหนึ่ง ข้อจำกัดหรือสถานการณ์อันบีบคั้นของอีกฝ่ายหนึ่ง จะปรากฏขึ้นในการรับรู้ นอกจากนี้หากฝึกฝนตนเองอย่างแยบคายขึ้นเสมอ ๆ ก็จะปรับคลื่นอันละเอียดอ่อนกว่าคำพูดและภาษาท่าทางนั้น ๆ นี้ จึงนับเป็นสุดยอดของการฟัง คืออาจจะทำให้ล่วงรู้ถึงความปรารถนาและความคับข้องใจของอีกฝ่ายหนึ่ง

ภาพที่ 2.6 หลักการของสุนทรียสนทนา

ที่มา: วิศิษฐ์ วังวิญญู (2548)

2.) การเคารพ (Respecting)

หลักการประการที่สองของสุนทรียสนทนาคือการเคารพ ในแง่หนึ่งคือการมองหาสิ่งสูงส่งที่สุด ดีที่สุด ในตัวบุคคลคนหนึ่ง ปฏิบัติต่อผู้คนอย่างกับว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของเรา และอีกด้านหนึ่งของความเคารพ ก็คือเรื่องของความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในคุณงามความดีของผู้คน

3.) การห้อยแขวน (Suspending)

หลักการประการที่สามของสุนทรียสนทนาคือการห้อยแขวนหมายถึงห้อยแขวนทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเฉพาะห้อยแขวนการตัดสินคน ตัดสินใจ เมื่อได้ฟังคนอื่นพูด ตลอดจนเวลาที่ดำรงตนอยู่ในการสนทนาทั้งหมด เปิดเนื้อที่ให้กับความเป็นไปได้อันไร้ขีดจำกัดของความเหลื่อมซ้อนแห่งมุมมอง การมองข้ามพินมุ่มมองอันจำกัดอย่างเป็นอัตโนมัติที่ตนถือครองอยู่ การข้ามพินคู่ขัดแย้งที่เป็นขั้วทั้งหลาย เป็นอิสระจากการมองเป็นคู่ขัดแย้งทั้งปวง เปิดมุมมองใหม่ที่อาจรวมความเข้มแข็งในคู่ขัดแย้งเข้ามาไว้ในมุมมองเดียวกัน ที่ข้ามพินความขัดแย้งนั้น ในขณะที่เราประวิงเวลาแห่งการตัดสินต่าง ๆ นั่นเอง พื้นที่แห่งการเป็นไปได้ พื้นที่แห่งทางเลือก แห่งมุมมอง

และความเข้าใจใหม่ได้เปิดออก เป็นพื้นที่แห่งปัญญา การห้อยแขวนได้ทำให้เกิดสมาธิ และความตั้งใจที่จะห้อยแขวน เป็นตัวก่อให้เกิดความเป็นไปได้แห่งปัญญา

ทั้งการฟัง ความเคารพและการห้อยแขวนการตัดสินใจทั้งหมดนี้เกี่ยวโยงส่งเสริมกันและกันอย่างเป็นเอกภาพ ก่อให้เกิดสติ สมาธิ และปัญญา คือการฟังเปิดเนื้อที่ให้กับการเคารพ เพราะเมื่อฟังอย่างลึกซึ้ง เราจะเห็นสติปัญญาและคุณงามความดีของผู้คนมากขึ้น การเคารพยอมทำให้การห้อยแขวนเป็นไปได้มากขึ้น การห้อยแขวนก็ทำให้การเคารพเป็นไปได้ง่ายขึ้น และการฟังก็จะดียิ่งขึ้นด้วย ทั้ง 3 หลักการสามารถเสริมส่งกันให้ต่างก็มีคุณภาพลึกซึ้งยิ่งขึ้นได้

4.) การเปิดเผยเสียงจากภายใน (Voicing)

เสียงหรือถ้อยคำ เราจะให้ความหมายมันอย่างไร? เสียงที่ออกมาจากคุณเป็นเสียงพร่ำบ่น หรือเป็นการแสดงออกจากความปรารถนาส่วนลึก หรือทำไมในบางสถานที่ ในบางบริบทเสียงของเราไม่ปรากฏ คนพูดมากก็อาจจะไม่ได้พูดอะไรเลยด้วยซ้ำไป เพราะเขาเพียงท่องบ่นเรื่องราวในอดีต เขาไม่ได้ฟังเสียงภายในตัวของเขาเอง แต่สำหรับคนที่เจียบังน เป็นไปได้ที่เมื่อได้ยินเสียงจากภายในให้พูด แต่เมื่อเขาหรือเธอตัดสินใจที่จะไม่พูด เสียงภายในก็ค่อย ๆ แผ่วลงไป จนในที่สุดเราก็อาจลืมนั่นไป หรือมันอาจจะไม่ปรากฏเข้ามาในสำนึกของเราได้อีกง่าย ๆ แต่เมื่อพูดออกไป มันกลับจะพร่างพรูออกมา เมื่อนั้นเราจะได้สัมผัสถึงพลังถ้อยคำของเราเอง

4.3 แนวทางการจัดสุนทรียสนทนา

ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการจัดสุนทรียสนทนาจากสุนทรียสนทนา ศาสตร์แห่งการสนทนา แนวใหม่สร้างสรรค์ (มปป.) คือ

4.3.1 การสร้างความเข้าใจปรัชญาในกระบวนการสุนทรียสนทนาอย่างลึกซึ้ง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาในกระบวนการ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

4.3.2 การละทิ้งสมมติบัญญัติ ปลดปล่อยตัวเองจาก อัตตา ภารกิจ บทบาท หน้าที่ อำนาจและอุปทานที่ตัวเองยึดมั่นถือมั่นในทุกรูปแบบ เพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรค(Blocking) ต่อการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงความจริงความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวเอง (Tacit Knowledge)

4.3.3 ต้องฟังให้ได้ยิน (Deep Listening) สงบระงับ ไม่ให้เกิดความรู้สึกอคติ(Bias) และการสงบระงับ คือการสร้างปัญญาที่เกิดจากการฟัง

4.3.4 การตั้งวงสนทนา ประกอบด้วยคนสองขึ้นไปจนถึง 8 คน ถือว่ากำลังดี แต่สามารถถึง 20 กว่าคนได้ ตั้งกติกาพูดคุยไว้อย่างหลวม ๆ เช่น หลีกเลี่ยงการเสนอแนะ การ

โต้แย้ง การผูกขาดเวที การทำให้ผู้อื่นเสียหน้าพูดสั้น หลังจากพูดแล้ว ควรรอให้คนอื่น ๆ ได้มีโอกาสพูดไปก่อนจนสองสามคนผ่านไป

4.3.5 หลีกเลี่ยงการสรุปแบบรวบยอด เพราะการสรุปควรถือเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่เข้าร่วมกระบวนการสุนทรียสนทนา ซึ่งสามารถหยิบประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองตามความสนใจของแต่ละคนไม่เหมือนกัน

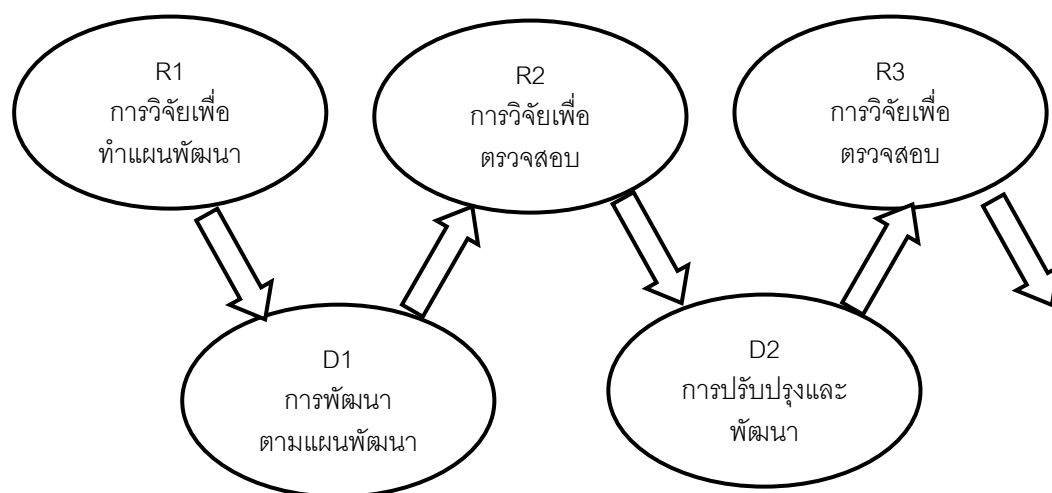
โดยมีหลักการสำคัญก่อนที่จะเริ่มสนทนา ดังนี้คือ 1) เราจะยอมรับกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือการสนทนาเป็นโอกาสของการพบปะกันอย่างเท่าเทียม ไม่ใช่มาพบปะกันตามสถานภาพหรือบทบาท สิ่งที่ทำให้เราเท่าเทียมกัน ประการแรกคือเราเป็นมนุษย์ด้วยกัน เหตุผลที่สองเพราะว่าเราต้องการในกันและกัน ไม่ว่าจะอะไรก็ตามที่เราใช้อยู่แล้ว นั้นยังไม่เพียงพอ และเราไม่สามารถเห็นทั้งหมดได้ตามคำฟัง ซึ่งหมายถึงการถอดตำแหน่ง คุณวุฒิ และวัยวุฒิออกเสียก่อนจะเข้ามาในวงสนทนา และ 2) การสนทนานั้นเป็นวิถีทางอันเป็นธรรมชาติที่มนุษย์จะใช้การคิดร่วมกัน กล่าวคือ การฟังเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญสำหรับการสนทนาที่ดี การทำอะไรให้ช้าลงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ส่วนใหญ่เรามักทำงานอย่างไม่มีเวลานิ่งๆ และคิดร่วมกัน เราเร่งรีบตัดสินใจโดยปราศจากการคิดใคร่ครวญ การสนทนาได้ก่อให้เกิดเงื่อนไขที่เราจะกลับมาได้มีเวลาคิดร่วมกัน (วิศิษย์ วังวิญญู, 2548)

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา

นางลักษณีย์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาไว้ว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการที่พัฒนามาจากวงการอุตสาหกรรม ซึ่งมีการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการใหม่ ๆ โดยมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา การตรวจสอบคุณภาพอาจทำเป็นการวิจัยทดลองใช้ผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ มีการประเมินผล และนำการวิจัยมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพจนได้มาตรฐานตามที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ที่ประกอบด้วยการวิจัย (Research-R) และกระบวนการพัฒนา (Development-D)

ขั้นตอนหลักในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งตามกระบวนการหลักเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวิจัย (R) และขั้นตอนการพัฒนา (D) ซึ่งอาจดำเนินการตามขั้นตอนทั้งสองซ้ำ ๆ กันหลายรอบก็ได้ โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนาทางอุตสาหกรรมมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน นักวิจัยเริ่มต้นการดำเนินงานขั้นตอนแรกเป็น

ขั้นตอนการวิจัยตอนที่ 1 (R1) เพื่อแสวงหาความรู้และแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์นำมาจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนการพัฒนาตอนที่ 1 (D1) ซึ่งนักวิจัยปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแผนที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่สามเป็นขั้นตอนการวิจัยตอน 2 (R2) เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์พัฒนาขึ้น หาข้อบกพร่องและวิธีการปรับปรุงแก้ไข ขั้นตอนที่สี่ เป็นขั้นตอนการพัฒนาตอนที่ 2 (D2) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ นักวิจัยอาจดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3 และ 4 ซ้ำ ๆ หลายรอบจนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด กระบวนการวิจัยและพัฒนาจึงมีขั้นตอนเรียงจาก R1 - D1 - R2 - D2... ซึ่งอาจมีขั้นตอนต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน แสดงดังภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

ที่มา: นางลักษณ วัชรชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544)

เมื่อนักการศึกษานำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในวงการศึกษา ได้รูปแบบโมเดลและพัฒนาทางการศึกษา (Educational R&D) Gall, Borg and Gall (1996 อ้างถึงใน นางลักษณ วัชรชัย และสุวิมล ว่องวานิช ,2544) กล่าวถึงโมเดลการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (Educational R&D) ที่ใช้กันมากคือ โมเดลการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนของ Walter Dick และ Lou Carey ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการรวม 10 ขั้นตอน ดังแสดงในภาพที่ 2.8 และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งรวมทั้งการสำรวจความพร้อม และการประเมินความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ทักษะเฉพาะวิธีการสอน และกิจกรรมที่พึงประสงค์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ซึ่งบอกระดับความสำเร็จของพฤติกรรมหรือทักษะที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมจากทักษะเฉพาะที่ได้ในการวิเคราะห์การเรียนการสอน และจากมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาแบบสอบถามสังเกต และใช้ในการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 6 การพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 7 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เช่น ตำรา สื่อ เพื่อใช้ในการเรียนรู้

ขั้นตอนการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 4 - 7 เป็นขั้นตอนการพัฒนาซึ่งนักวิจัยต้องลงมือปฏิบัติงาน นั่นคือการดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์การสอน สื่อการเรียนการสอน หรือใช้สื่อการสอนที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนแบบตัวต่อตัวก่อน แล้วจึงปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มเล็ก ๆ 6 - 8 คน จากนั้นจึงทดลองใช้ในสภาพการเรียนการสอนจริงกับนักเรียนทั้งห้อง

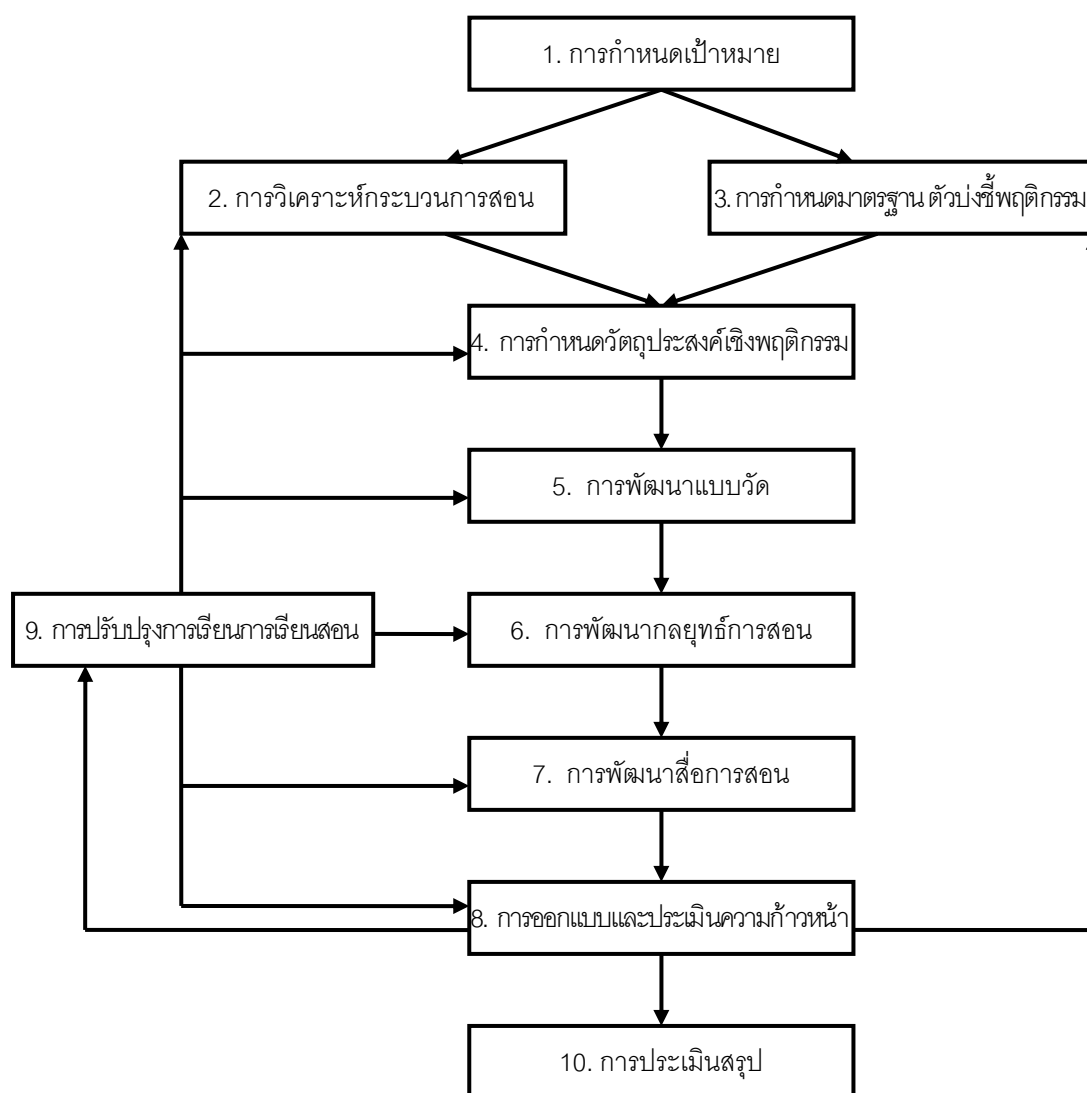
ขั้นตอนที่ 8 การออกแบบ และการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) ของผู้เรียน นักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความก้าวหน้าจากการดำเนินการทดลองโดยกำหนดช่วงเวลาการประเมินตามความเหมาะสม แล้วรวบรวมผลการประเมินและข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ระหว่างการทดลอง

ขั้นตอนที่ 9 การปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดลองในขั้นตอนที่ 8 การปรับปรุงและพัฒนาในขั้นตอนนี้อาจเป็นการปรับปรุงการดำเนินงานในขั้นตอนใดก็ได้ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 2 - 8 ดังนั้นกระบวนการดำเนินงานจึงเป็นวงจรย้อนทวนซ้ำกลับได้หลายรอบจนกว่านักวิจัยจะได้การเรียนการสอนที่มีมาตรฐานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจะดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 10 การประเมินผลสรุป ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินขั้นสุดท้ายเพื่อสรุปผลการวิจัยและพัฒนาทั้งหมดนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

กระบวนการดำเนินงานทั้ง 10 ขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากระบวนการวิจัยและพัฒนา มีลักษณะการดำเนินงานเป็นวงจรเช่นเดียวกับวงจรเดมมิ่ง หรือ

วงจร P - D - C - A โดยที่ขั้นตอนในการวิจัยและพัฒนาที่ 1 - 3 จัดว่าเป็นขั้นตอนการวิจัยที่เป็น การวางแผนและเตรียมการดำเนินงาน (P) และขั้นตอนที่ 4 - 7 เป็นขั้นตอนการปฏิบัติ (D) ขั้นตอน ที่ 8 -10 เป็นขั้นตอนการประเมิน (C) และขั้นตอนที่ 9 เป็นขั้นตอนการปรับปรุง (A)

ภาพที่ 2.8 โมเดลการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน

ที่มา : Gall, Borg and Gall (1996 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช ,2544)

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2540) กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาในบริบทของการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ว่ากระบวนการของการพัฒนามีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน กล่าวคือ

1. การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ต้องการหรือกำหนดสถานะที่เรียกว่าพัฒนาแล้วให้ชัดเจน

2. การประเมินสถานะเริ่มต้นเพื่อดูสภาพหรือสถานะปัจจุบันนี้ว่ามีลักษณะอย่างไร และแตกต่างจากสถานะเป้าหมายที่ต้องการในลักษณะใด

3. การวางกระบวนการและการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขไปเรื่อย ๆ โดยมีขั้นตอนย่อย คือ

3.1 การพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ในการเปลี่ยนแปลงจากสถานะเริ่มต้นไปสู่สถานะเป้าหมาย

3.2 การประเมินทางเลือกต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดในการพัฒนา

3.3 การดำเนินการพัฒนาตามแผนของทางเลือกที่เลือกไว้

3.4 การติดตามกำกับและประเมินการดำเนินงานเพื่อให้รู้ว่า การพัฒนากำลังเป็นไปในทิศทาง และลักษณะที่ต้องการใช้หรือไม่ และเพื่อให้รู้ว่าจะต้องปรับเปลี่ยนอะไรอีก เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลจากขั้นนี้จะทำให้ได้แผนการดำเนินการในระยะต่อไป อันเป็นแผนที่ปรับปรุงพัฒนาจากขั้นที่ 3.3

3.5 การดำเนินการพัฒนาตามแผนที่ปรับปรุง

3.6 ติดตามกำกับและประเมินการทำงานตามแผนฉบับปรับปรุง

4. การประเมินผลรวมสรุปว่าได้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนามากน้อยเพียงใด

โดยเมื่อนำกระบวนการพัฒนาดังกล่าวมาพิจารณาร่วมกับโปรแกรมการวิจัยในชั้นเรียนแล้ว รูปแบบของการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านใดด้านหนึ่งภายใต้บริบทหนึ่งน่าจะเป็นโปรแกรมการวิจัยที่มีระยะของการทำวิจัยอย่างน้อย 3 ระยะ ดังนี้ คือ

ระยะแรก เป็นการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของการเรียนและการจัดการเรียนการสอน การวิจัยในระยะนี้ควรมองเป้าหมายของการพัฒนาซึ่งอาจมีลักษณะเป็นขั้นตอนหรือเส้นพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้ชัดเจน ความรู้ ส่วนนี้จะมาจากการศึกษาเอกสาร หลักสูตร คู่มือการสอน และแบบเรียนต่าง ๆ เป้าหมายของการพัฒนาและเส้นพัฒนาการนี้จะเป็นกรอบทฤษฎีที่สำคัญที่จะเป็นเกณฑ์ หรือเป็นกรอบในการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาอันเป็น

สภาวะเริ่มต้นก่อนการพัฒนา การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันนี้อาจใช้การวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้ข้อมูล ทฤษฎีภูมิในระบบข้อมูลห้องเรียนและโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว เช่น คะแนนผลการเรียน และข้อมูลจาก สมุดพก ข้อมูลจากหน่วยแนะแนวและฝ่ายกิจการนักเรียนของโรงเรียน หรือข้อมูลภูมิหลังของ นักเรียนที่ได้บันทึกไว้แล้วเป็นต้น นอกจากนี้ นักวิจัยยังอาจทำการศึกษกรณี (case study) นักเรียน กลุ่มต่าง ๆ ที่น่าสนใจเพื่อให้ได้ภาพที่ถูกต้องครบถ้วนของสภาวะเริ่มต้นของปัญหาในการเรียนและ การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่ทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา

ระยะที่สอง เป็นการวิจัยเพื่อทดลองวิธีการพัฒนา หรือนวัตกรรมทางการเรียนการสอน จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 นักวิจัยสามารถระบุปัญหาจริงที่สมควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา ตลอดจนเห็นทางเลือกที่เป็นไปได้ การแก้ไขและพัฒนา ตลอดจนเห็นทางเลือกที่เป็นไปได้ การ แก้ไขและพัฒนา ทางเลือกในการแก้ไขและพัฒนานี้อาจจะเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ ใหม่หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรม ในระยะที่สองนี้นักวิจัยจะสร้างวิธีการ และ เครื่องมือหรือนวัตกรรมที่จะใช้ในการพัฒนา แล้วทำการศึกษาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม ดังกล่าว ใน 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกเป็นการศึกษาคุณภาพโดยการพัฒนาความเหมาะสมตาม เหตุผลซึ่งอาจขอความร่วมมือจากเพื่อนครู และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นช่วยพิจารณาความ เหมาะสม ลักษณะที่สองเป็นการทดลองใช้สอนนักเรียน รูปแบบของการทดลองในระยะนี้ อาจเป็น การทดลองกลุ่มเดียวโดยมีการสังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของนักเรียนในช่วงเวลาหนึ่งแล้วทดลองใช้ หรือวิธีสอนที่สร้างขึ้นใหม่ แล้วสังเกตพฤติกรรมสิ้นสุดอีกระยะหนึ่ง ต่อจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ จากการสังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมสิ้นสุด เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของนักเรียนว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่แบบการทดลองในช่วงนี้มักเป็นอนุกรมเวลา

ผลการทดลองในระยะแรกนี้จะทำให้ครุนักวิจัยสร้างว่าวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมานี้ใช้ได้ผลดีหรือไม่เพียงใด และจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขและทดลองใหม่จนผลการทดลอง บ่งชี้ว่าสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามที่คาดหวัง

ระยะที่สาม เป็นระยะที่ครุนักวิจัยต้องการพิสูจน์ความจริงที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับ ผลหรือวิธีการหรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาที่มีต่อการเรียนของนักเรียน ในขั้นนี้ครุจะทำการวิจัย เชิงทดลองโดยจะมีกลุ่มควบคุมและมีการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ผล การพิสูจน์มีความตรงภายในและความตรงภายนอกมากยิ่งขึ้น

รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนาไว้ว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนา ทำการทดสอบในสภาพจริงทำการประเมินและดำเนินการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบจนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยมีกระบวนการวิจัย/ ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดผลิตภัณฑ์และรวบรวมข้อมูล ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา คืออะไร โดยต้องกำหนด (1) ลักษณะทั่วไป (2) รายละเอียดของการใช้ และ (3) วัตถุประสงค์ของการใช้ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกกำหนดผลิตภัณฑ์การศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา คือ (3.1) ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่ (3.2) ความก้าวหน้าทางวิชาการมีเพียงพอในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ (3.3) บุคลากรที่มีอยู่ มีทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่ (3.4) ผลิตภัณฑ์นั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

2. การวางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์ (2) ประมาณการค่าใช้จ่าย (3) การกำหนดกำลังคน (4) การกำหนดระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (5) พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนในการวางแผนการวิจัยและพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะสามารถคาดคะเนได้ว่าการศึกษาครั้งนี้จะมีแนวทางเป็นไปได้อย่างไรหรือประสบความสำเร็จตามเวลาที่วางแผนไว้หรือไม่

3. การพัฒนารูปแบบขั้นตอนของการผลิต ขั้นนี้เป็นการออกแบบและจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่วางไว้ เช่น ถ้าเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นก็ต้องออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือผู้ฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือในการประเมินผล โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ตั้งไว้

4. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ขั้นต้น ในขั้นนี้จะเป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 3 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลิตภัณฑ์ในโรงเรียนจำนวน 1 – 3 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 6 – 12 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

5. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1 ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้จากขั้นที่ 4 มาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 1

6. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 ในขั้นนี้จะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้โรงเรียนประมาณ 5 – 15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 – 100 คน ประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะทดสอบก่อนเรียน

(Pre-Test) กับทดสอบหลังเรียน (Post-Test) นำผลไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของการใช้ผลิตภัณฑ์ อาจมีกลุ่มควบคุมการทดลองถ้าจำเป็น

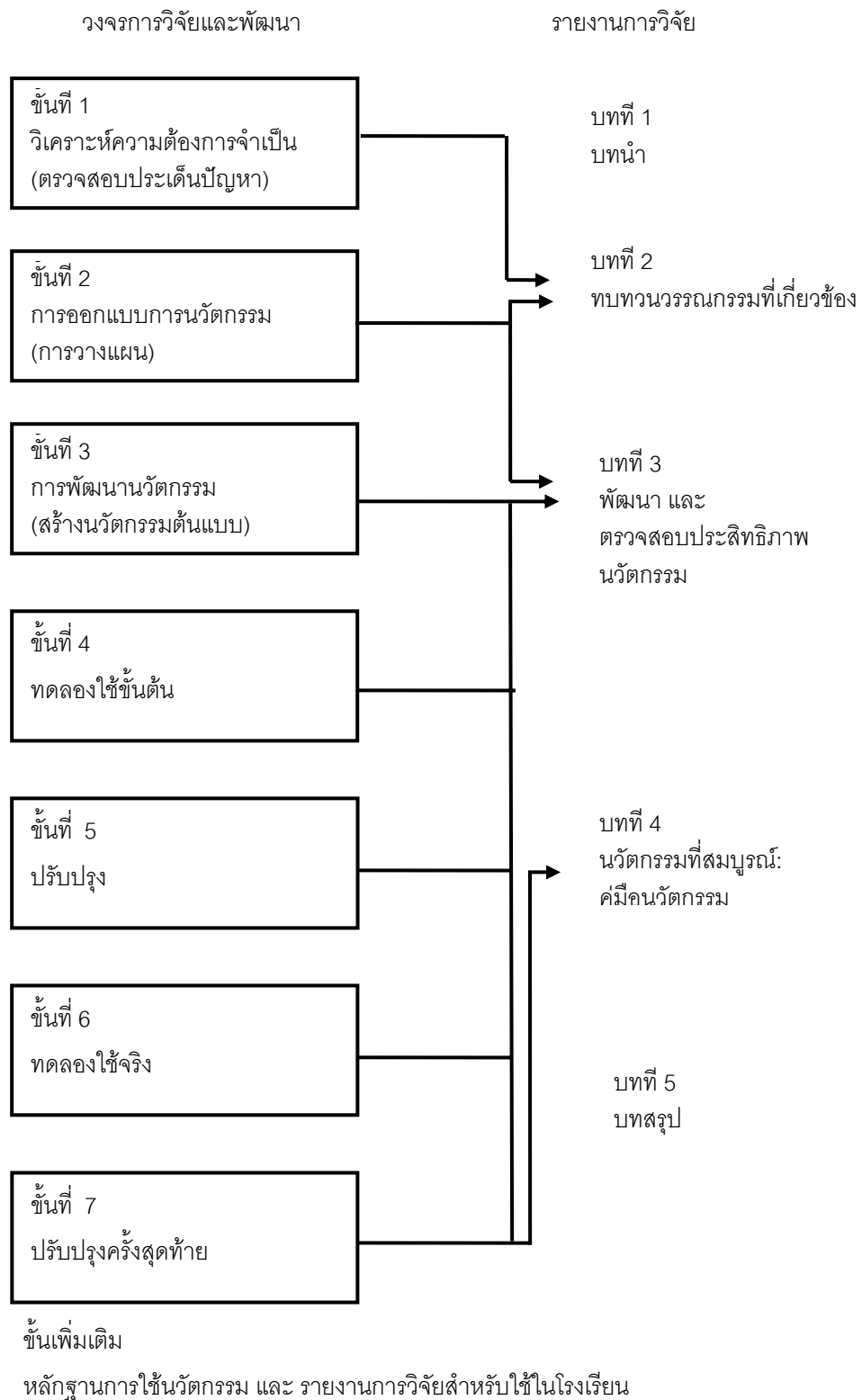
7. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2 ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้จากการประเมิน มาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 2

8. ทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 3 ในขั้นตอนนี้จะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการปรับปรุงไปทดลองเพื่อทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้โรงเรียนประมาณ 10 – 30 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 – 200 คน ประเมินโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

9. นำข้อมูลและผลการทดลองมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งที่ 3 ในขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลและผลการทดลองที่ได้ มาปรับปรุงเพื่อเผยแพร่ต่อไป

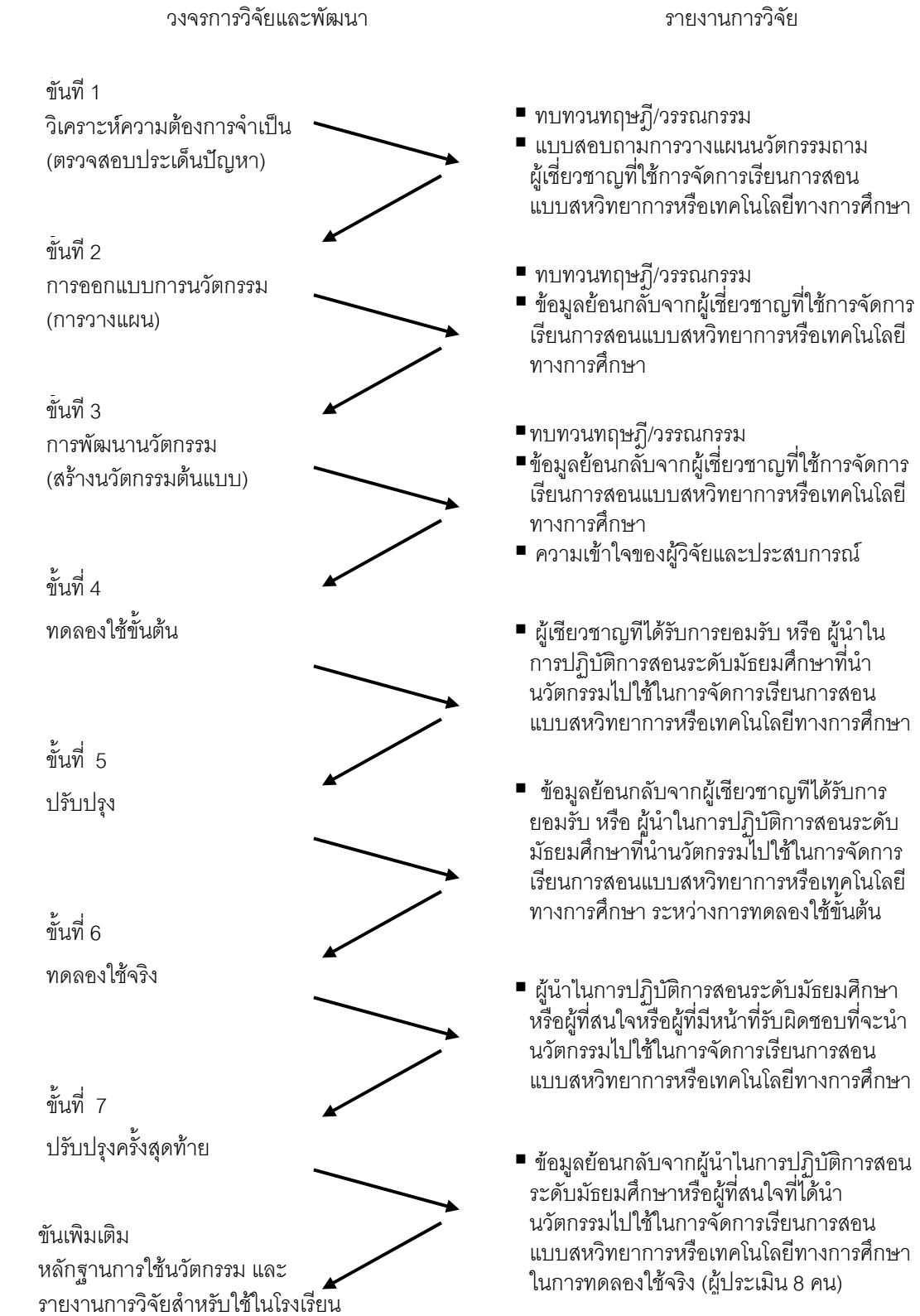
10. การเผยแพร่ เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพส่งไปลงเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ และติดต่อกับหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาเผยแพร่ไปในโรงเรียนต่าง ๆ หรือติดต่อกับบริษัทเพื่อผลิตจำหน่ายต่อไป

ดังที่ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนาทำการทดสอบในสภาพจริงทำการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบจนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการวิจัยและพัฒนา กับรายงานการวิจัย แสดงดังภาพที่ 2.9-2.10 ดังนี้

ภาพที่ 2.9 ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิจัยกับรายงานการวิจัย

ที่มา: รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.)

ภาพที่ 2.10 การประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับกระบวนการวิจัย

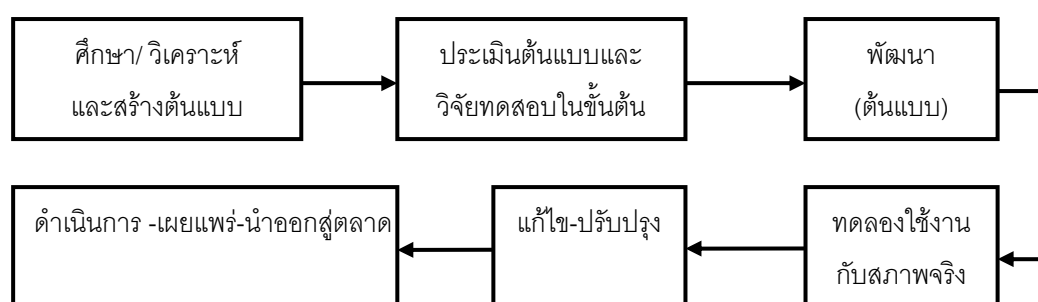
ที่มา: รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.)

จรรยา สุวรรณทัต (2537) ได้กล่าวถึงการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในทางสังคมศาสตร์ - พฤติกรรมศาสตร์ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาและตรวจสอบความเที่ยงของผลผลิตในด้านสังคมศาสตร์ - พฤติกรรมศาสตร์ซึ่งครอบคลุมหลายสาขาวิชา เช่น การศึกษาและจิตวิทยา และได้เสนอขั้นตอนสำคัญในวัฏจักรของการวิจัยและการพัฒนาทางสังคม - พฤติกรรมศาสตร์ไว้ดังนี้

1. การรวบรวมการวิจัยและข้อมูล เป็นการรวมการทบทวนวรรณกรรมการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตภายในสถานการณ์ต่าง ๆ
 2. การเตรียมการ รวมทั้งให้คำนิยามทักษะการระบุวัตถุประสงค์ การกำหนดลำดับขั้นตอนและการทดสอบความเป็นไปได้ในสเกลเล็ก ๆ
 3. การพัฒนาผลผลิตในรูปแบบขั้นต้น ขั้นนี้จะรวมการเตรียมวัสดุอุปกรณ์หรือเนื้อหาในเชิงการสอนหรือการถ่ายทอด คู่มือ และเครื่องมือประเมิน
 4. การทดสอบขั้นต้น โดยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและแบบสอบถาม
 5. การปรับปรุงผลผลิตในด้านสำคัญ ๆ โดยอาศัยการเสนอแนะจากผลที่ได้จากการทดลองภาคสนาม
 6. การทดลองภาคสนามขั้นสำคัญ ขั้นตอนนี้อาจเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง มีข้อมูลทั้งเชิงปริมาณในผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง และมีการประเมินโดยเทียบเคียงกับวัตถุประสงค์และกลุ่มเปรียบเทียบ
 7. การปรับปรุงผลผลิตในขั้นนำไปใช้ แก้ไขปรับปรุงโดยอาศัยผลที่ได้รับจากการทดลองภาคสนามขั้นสำคัญ
 8. การทดลองภาคสนามเพื่อการปฏิบัติ เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม
 9. การปรับปรุงผลผลิตขั้นสุดท้าย ปรับปรุงผลผลิตโดยใช้ผลจากการเสนอแนะในขั้นที่ 8
 10. การเผยแพร่และการจำหน่ายจ่ายแจก โดยรายงานเกี่ยวกับผลผลิตให้แก่ที่ประชุมวิชาการและวิชาชีพ และนำรายงานลงในวารสาร ทำงานกับสำนักพิมพ์เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ และมีการควบคุมเพื่อให้เกิดคุณภาพ
- จากลำดับขั้นตอนดังกล่าวนี้ จะสามารถให้ผลผลิตที่มีคุณภาพซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของการวิจัยได้

คูทัย บุญประเสริฐ (2542) ได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาไว้ว่าเป็นการวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยที่เน้นการแสวงหาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New products) สิ่งประดิษฐ์ใหม่ (New inventions) พัฒนาระบบงาน (Process) พัฒนาระบบและวิธีทำงาน (System and procedures) และเทคโนโลยีใหม่ ๆ (New technologies) โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based development) สำหรับการพัฒนาสิ่งที่ต้องการ โดยกระบวนการในการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน (Situation Analysis) และกำหนดเป้าหมายหรือลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ
 2. การออกแบบต้นแบบ (Prototype Design) หรือระบบในขั้นต้น (System Design)
 3. การทดสอบต้นแบบในขั้นทดลองใช้ (Trial Test) หรือในการทดลองแบบนำร่อง (Pilot Test)
 4. การปรับปรุงต้นแบบหรือพัฒนาระบบจากผลการทดลอง (Product หรือ system Improvement)
 5. การทดลองภาคสนามหรือทดสอบระบบ (Field Test หรือ System Run Test) โดยทดสอบกับสภาพจริงในวงกว้างขึ้น
 6. ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (Improvement)
 7. ดำเนินการผลิตและเผยแพร่ หรือนำออกสู่ตลาด
- จากกระบวนการดังกล่าวแสดงด้วยภาพที่ 2.11 ดังนี้

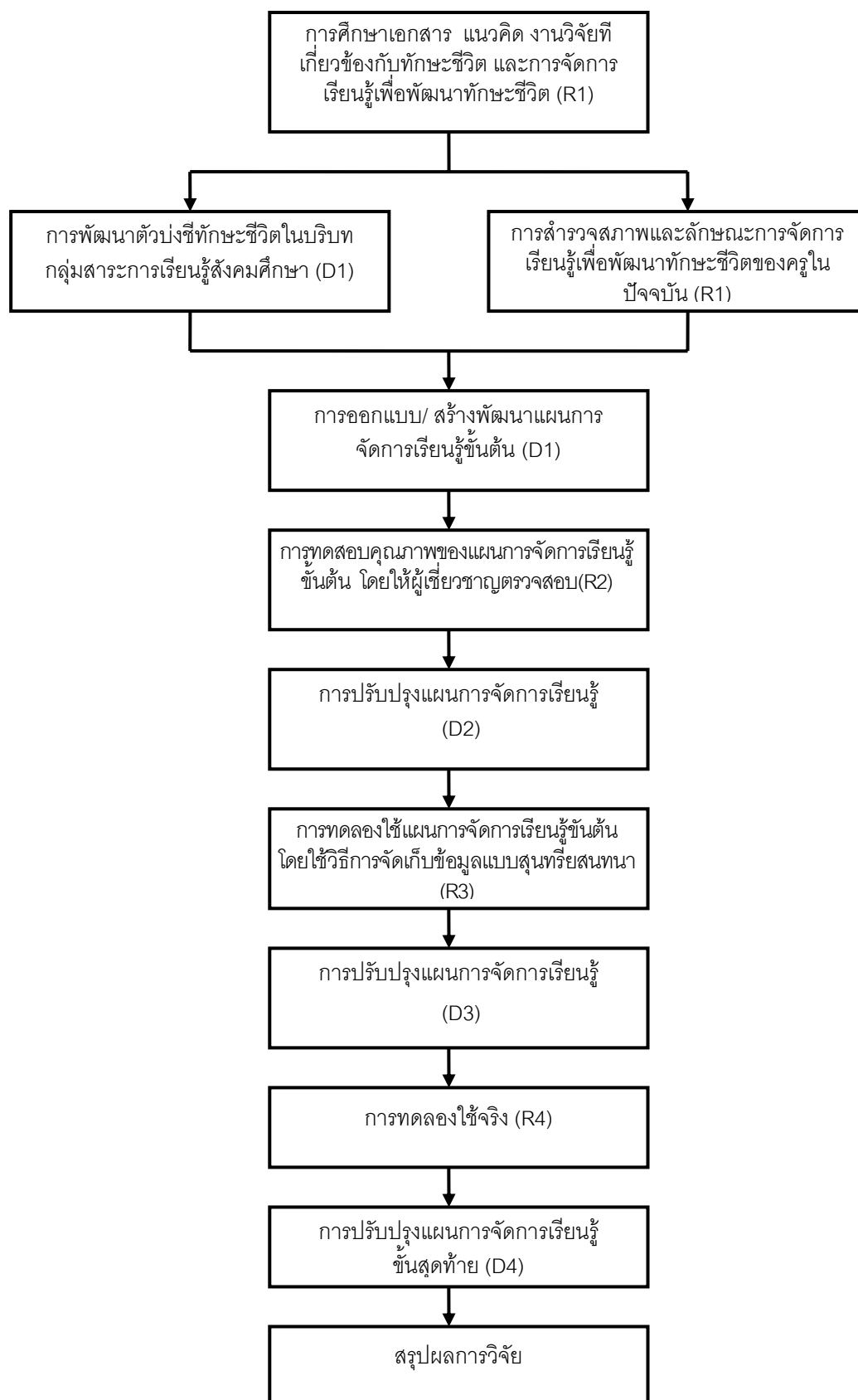
ภาพที่ 2.11 กระบวนการวิจัยและพัฒนา

ที่มา : คูทัย บุญประเสริฐ (2542)

จากการศึกษากระบวนการวิจัยและพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ด้านการศึกษา ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา (วิธีสอน เป็นต้น) หรือทางด้านสังคมศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่าการวิจัยและพัฒนานั้น มีขั้นตอนหลักอยู่ 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายหรือลักษณะผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ หรือเป้าหมายของการพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น 2) การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมขั้นต้นหรือต้นแบบ 3) การทดสอบคุณภาพขั้นต้น 4) การปรับปรุง 5) การทดลองใช้จริง และ 6) การปรับปรุงขั้นสุดท้าย ซึ่งขั้นตอนที่ 3 - 4 อาจดำเนินการเข้าไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ได้ผลการพัฒนาที่มีคุณภาพ

โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้นำแนวคิดโมเดลการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนของ Walter Dick และ Lou Carey มาใช้เป็นแนวคิดในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานไว้ในภาพที่ 2.12 และมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (R1)
2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา (D1)
3. การสำรวจสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของครูในปัจจุบัน (R1)
4. การออกแบบ/ สร้างพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น (D1)
5. การทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ(R2)
6. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ (D2)
7. การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสนทนาราย สทนทนา (R3)
8. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ (D3)
9. การทดลองใช้จริง (R4)
10. การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้
11. ขั้นสุดท้าย (D4)
12. สรุปผลการวิจัย

ภาพที่ 2.12 กระบวนการวิจัยและการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

ตอนที่ 6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะชีวิต การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

1) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในการนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และสังคมโลก และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิต พบว่าทักษะชีวิตประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

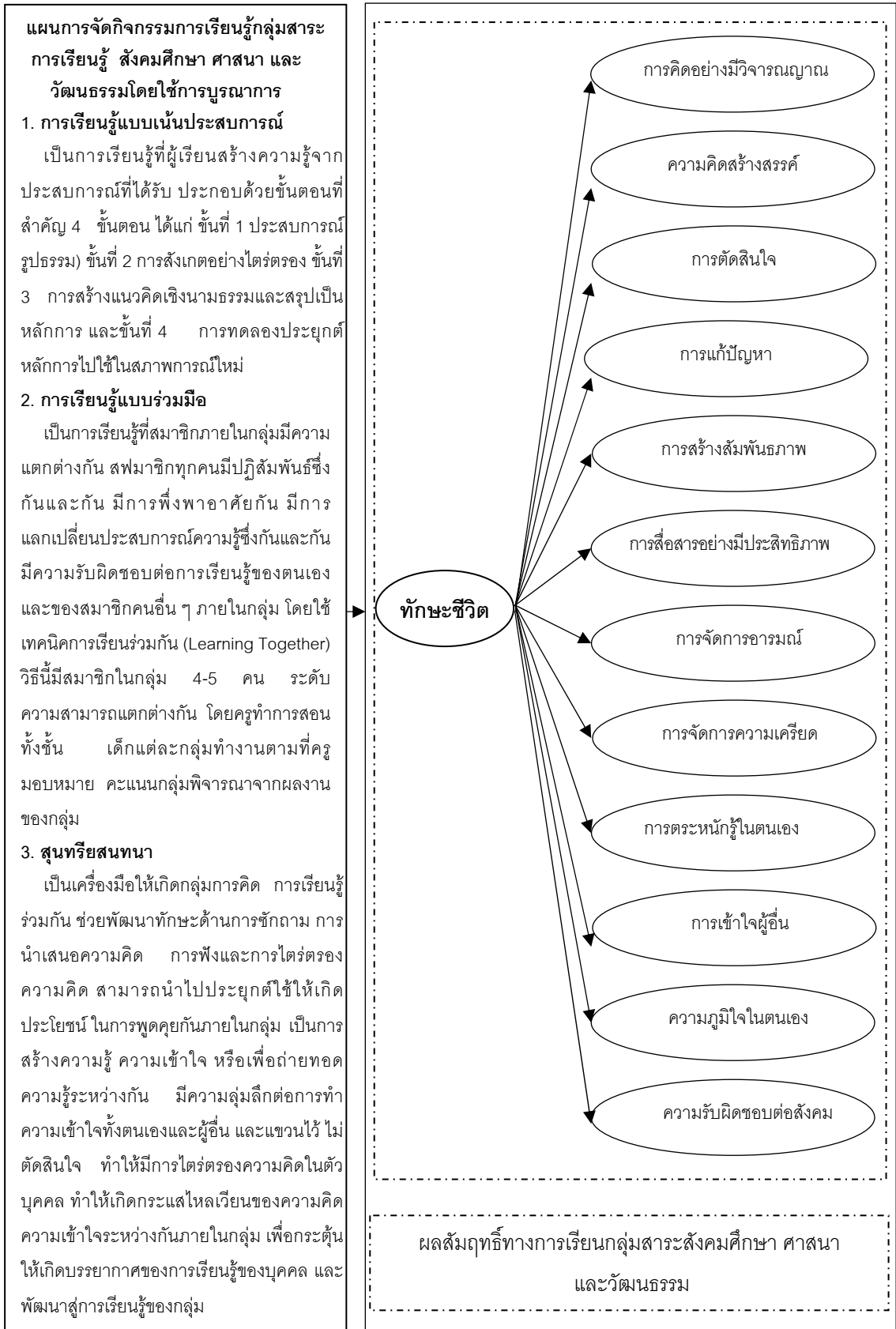
2) การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์แล้วผู้เรียนจะสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดโดยสรุปเป็นหลักการ ซึ่งผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม ขั้นที่ 2 สะท้อนความคิดและอภิปราย ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยองค์ประกอบในวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในด้านคุณธรรม และทักษะการทำงานที่ต้องใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น (วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี, 2546)

3) การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถแตกต่าง สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: L.T.) มีขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถกลุ่มละ 4 คน 2) กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน โดยให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม 3) กลุ่มร่วมกันสรุปคำตอบ และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานของกลุ่ม 4) ผลงานกลุ่มได้คะแนนเท่าใด สมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นจะได้คะแนนเท่ากัน อีกทั้งการเรียนรู้แบบร่วมมือยังเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อชีวิต และเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยเป็นแนวคิดที่มีลักษณะที่ใช้ชีวิตเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ในการเรียนรู้ทั้งในด้าน

องค์ความรู้หรือสาระการเรียนรู้และทักษะชีวิตได้ การเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในด้าน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน การสื่อความหมาย สิ่งดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อม ๆ กับการพัฒนาความดีงาม ความรู้ และความสามารถไปด้วยกัน (กรมวิชาการ, 2542) และจากผลการวิจัยของ Junge, Manglallan and Raskauskas (2003) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งศึกษาจากโปรแกรมที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือและให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ พบว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมมีทักษะชีวิตสูงขึ้น การเรียนรู้เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยมีหลักการเรียนรู้ที่จัดให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยสมาชิกภายในกลุ่มมีความแตกต่างกัน สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการฟังพาดูอาศัยกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

4) สุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการให้เกิดกลุ่มการคิด การเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม เป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือเพื่อถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น และชวนไว้ ไม่ตัดสินใจ ทำให้มีการไตร่ตรองความคิดในตัวบุคคล ทำให้เกิดกระแสไหลเวียนของความคิด ความเข้าใจระหว่างกันภายในกลุ่ม

จากการวิเคราะห์แนวคิดและหลักการต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำเสนอถึงความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และ สุนทรียสนทนา กล่าวคือ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นใช้หลักการสุนทรียสนทนาในขั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย โดยใช้การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา ข้อความ สถานการณ์ วิเคราะห์ เน้นใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด เช่น โครงงาน อีกทั้งในทุก ๆ ขั้นตอนยังมีการใช้สุนทรียสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกขั้นตอนเพื่อเสริมกระบวนการหลัก โดยรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวแสดงดังภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่งเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประการที่สองเพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน ประการที่สามเพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา และประการที่สี่เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 11 ขั้นตอน ได้แก่

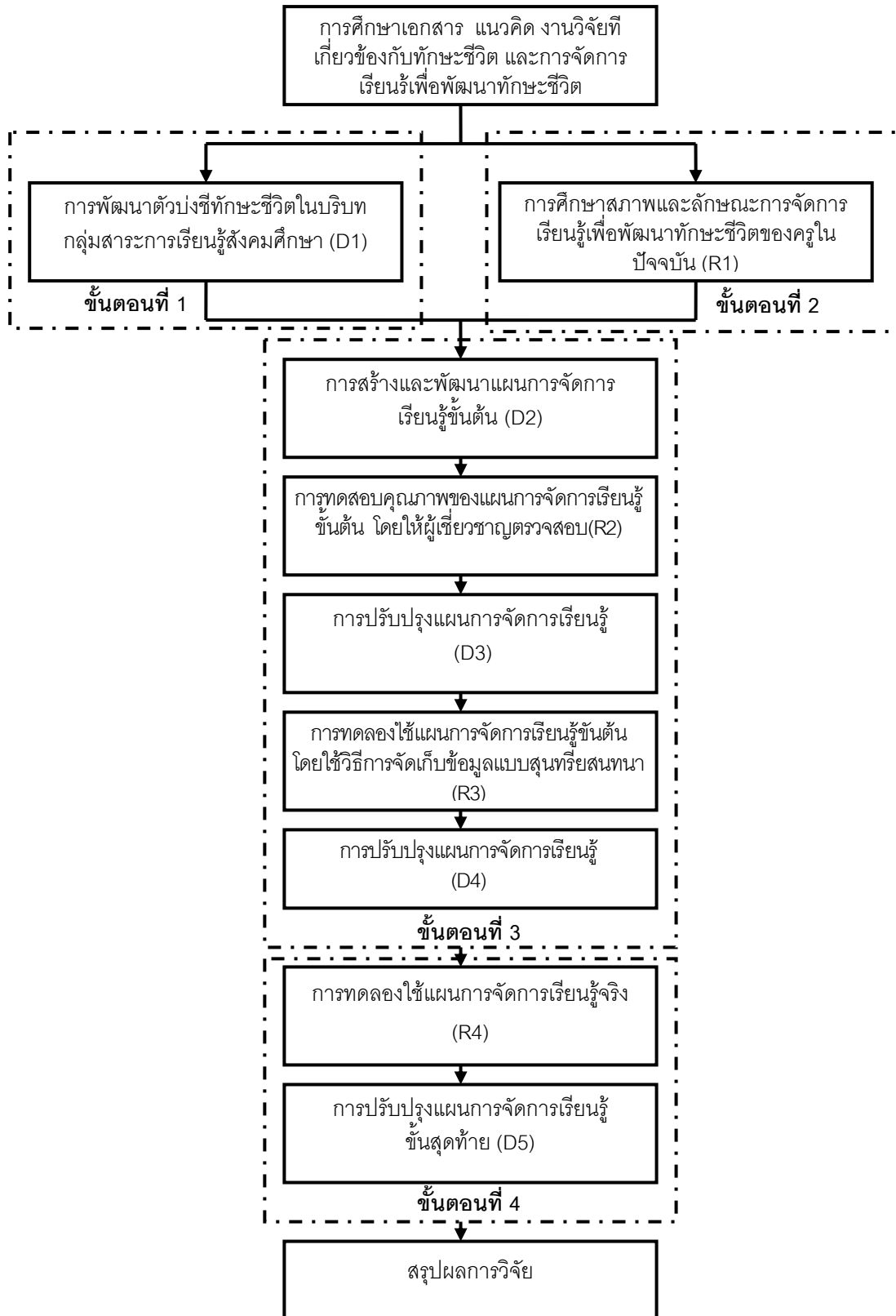
- 1) การศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต และการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
- 2) การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา (D1)
- 3) การศึกษาสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของครูในปัจจุบัน (R1)
- 4) การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน (D2)
- 5) การทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ (R2)
- 6) การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ (D3)
- 7) การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา (R3)
- 8) การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ (D4)
- 9) การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้จริง (R4)
- 10) การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นสุดท้าย (D5) และ
- 11) สรุปผลการวิจัย

จากกระบวนการ/ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้และแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับใช้วัดทักษะชีวิตของนักเรียน และสภาพทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพของแผนการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลสำหรับการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ชั้นตอนที่ 3 เป็นการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนต้นแบบ และทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา และปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และชั้นตอนที่ 4 เป็นการศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา เพื่อเป็นการศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และจากกระบวนการวิจัยทั้ง 4 ชั้นตอนนี้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลลัพธ์ ในแผนภาพที่ 3.1 และ ชั้นตอน/ กระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในภาพที่ 3.2 และมีรายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละชั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 3.1 วัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลลัพธ์ การดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi - stage random sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อการตรวจสอบความตรงของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตโดยอาศัยแนวคิดของ Hair และคณะ (1998) ซึ่งเสนอเกณฑ์หนึ่งที่สามารถใช้ในการพิจารณาคือขนาดของโมเดล ซึ่งโดยทั่วไปมักใช้ผู้ตอบจำนวน 5 - 10 คน ต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 1 ตัว เนื่องจากโมเดลในการวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า 40 ตัว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีขนาดระหว่าง 200 - 400 คน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 450 คน เพื่อให้มีความเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวและทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 สุ่มเลือกจังหวัดในเขตปริมณฑล มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 จังหวัด ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าจังหวัดที่อยู่ในเขตเดียวกัน จะมีลักษณะทางประชากรคล้ายกัน จึงสุ่มเลือกมาศึกษาเพียง 2 จังหวัด เพื่อให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นไปได้เหมาะสมทั้งหลักทางทฤษฎีและปฏิบัติ ผลการสุ่มเลือกจังหวัด ได้จังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยจังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร

- 2.2 ในแต่ละจังหวัดที่ได้ ผู้วิจัยสุ่มเลือกมาจังหวัดละ 2 อำเภอ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ผลการสุ่มเลือกอำเภอ ได้อำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครปฐม ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอสสามพราน

- 2.3 สุ่มสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอละ 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2.4 สุ่มนักเรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 จำนวน ชั้นละ 150 คน รวมทั้งสิ้น 450 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวนของนักเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างในแต่ละจังหวัด อำเภอ จำแนกตามระดับชั้น แสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นในจังหวัดนครปฐมและสมุทรสาคร

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนนักเรียน		
		ม.1	ม.2	ม.3
1.นครปฐม	1.เมือง	38	42	35
	2.สามพราน	35	34	36
2.สมุทรสาคร	1. เมือง	40	38	37
	2. บ้านแพ้ว	37	36	42
รวม		150	150	150

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นแบบวัดทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วยข้อคำถาม ซึ่งครอบคลุมตัวแปรเกี่ยวกับทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของนักเรียนตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยข้อคำถามในแบบวัดทักษะชีวิตดังกล่าวจะใช้เนื้อหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม แบ่งออกเป็น 12 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) ระบุปัญหา 2) ระบุค่านิยม/ความเชื่อ/ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา 3) สร้างข้อสรุปของปัญหา 4) ลงความเห็น/ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอย่างไร และ 5) ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวม 5 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการคิดของศิริชัย กาญจนวาสี (2551)

องค์ประกอบที่ 2 ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย 2) เลือกแนวทาง/ทางเลือกที่มี

ความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ และ 3) ประเมินผลสำเร็จของการคิดสร้างสรรค์ (แปลกใหม่ และเป็นประโยชน์) เป็นแบบอัตนัย รวม 3 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการคิดของศิริชัย กาญจนวาสิ (2551)

องค์ประกอบที่ 3 การตัดสินใจ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ 1) ระบุปัญหาที่ต้องการตัดสินใจ และสภาพบริบทของปัญหา 2) กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ 3) สร้างทางเลือกที่หลากหลาย 4) วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก 5) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม และ 6) ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวม 6 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการคิดของศิริชัย กาญจนวาสิ (2551)

องค์ประกอบที่ 4 การแก้ปัญหา ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา 2) ประเมินและเลือกแนวทาง/ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น 3) ทดลองนำแนวคิด/ ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา และ 4) ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก รวม 5 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการคิดของศิริชัย กาญจนวาสิ (2551)

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ให้ความเคารพผู้อื่น 2) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และ 3) ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวม 8 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะชีวิตด้านการติดต่อสื่อสารของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 6 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การสื่อความที่ดี 2) การแสดงออกที่เหมาะสม และ 3) รับฟังผู้อื่นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวม 10 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะชีวิตด้านการติดต่อสื่อสารของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 7 การจัดการอารมณ์ ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ไม่พึงปรารถนา และ 2) รู้วิธีการผ่อนคลายอารมณ์ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวม 4 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะชีวิตด้านการเผชิญความโกรธของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 8 การจัดการความเครียด ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) ให้ความเคารพผู้อื่น 2) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และ 3) ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวม 5 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียดของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 9 การตระหนักรู้ในตน ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 2) เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง และ 3) การรับรู้ในความสามารถ และคุณค่าของตนเอง เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ รวม 3 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะชีวิตด้านการควบคุมดูแลตนเองของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 10 การเห็นใจผู้อื่น ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) เข้าใจผู้อื่น 2) ได้รับความแตกต่างของผู้อื่น และ 3) ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ รวม 9 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดการเห็นอกเห็นใจบุคคลอื่นของสกล วรเจริญศรี (2550)

องค์ประกอบที่ 11 ความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การยอมรับตนเอง และ 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ รวม 9 ข้อ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของประภาส ณ พูล (2551)

องค์ประกอบที่ 12 ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งครอบคลุมตัวบ่งชี้ ทั้งหมด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม 2) การกระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ 3) การรักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม เป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ รวม 9 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีขอบข่ายการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. นำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ชีวิตในเบื้องต้น มาใช้เป็นกรอบในการกำหนดโครงสร้างของแบบวัดทักษะชีวิต

2. ดำเนินการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตตามโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด แสดงในตารางที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 โครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดทักษะชีวิต

ชื่อตัวแปร	ชื่อตัวแปรสังเกตได้	จำนวนข้อ	ข้อที่	ที่มาของเครื่องมือ
1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	1.1 ระบุปัญหา	1	1	ปรับจากศิริชัย กาญจนวาสี (2551)
	1.2 ระบุค่านิยม/ความเชื่อ/ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา	1	2	
	1.3 สร้างข้อสรุปของปัญหา	1	3	
	1.4 ลงความเห็น/ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอย่างไร	1	4	
	1.5 ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว	1	5	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	ชื่อตัวแปรสังเกตได้	จำนวนข้อ	ข้อที่	ที่มาของเครื่องมือ
2. การตัดสินใจ	2.1 ระบุปัญหาที่ต้องการตัดสินใจ และสภาพบริบทของปัญหา	1	6	ปรับจากศิริชัยกาญจนวาสี (2551)
	2.2 กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ	1	7	
	2.3 สร้างทางเลือกที่หลากหลาย	1	8	
	2.4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก	1	9	
	2.5 ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม	1	10	
	2.6 ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย	1	11	
3. การแก้ปัญหา	3.1 สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา	1	12	ปรับจากศิริชัยกาญจนวาสี (2551)
	3.2 ประเมินและเลือกแนวทาง/ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น	1	13	
	3.3 ทดลองนำแนวคิด/ ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา	1	14	
	3.4 ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา	1	15	
4 ความคิดสร้างสรรค์	4.1 สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย	1	1	ปรับจากศิริชัยกาญจนวาสี (2551)
	4.2 เลือกแนวทาง/ ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์	1	2	
	4.3 ประเมินผลสำเร็จของความคิดสร้างสรรค์		3	
5. การสร้างสัมพันธภาพ	5.1 ให้ความเคารพผู้อื่น	2	1-2	ปรับจากสกลวรเจริญศรี (2550)
	5.2 มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น	3	3-5	
	5.3 ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3	6-8	
6. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	6.1 การสื่อความที่ดี	4	9-12	ปรับจากสกลวรเจริญศรี (2550)
	6.2 การแสดงออกที่เหมาะสม	3	13-15	
	6.3 รับฟังผู้อื่น	3	16-18	
7. การจัดการอารมณ์	7.1 ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ไม่พึงปรารถนา	3	19-21	ปรับจากสกลวรเจริญศรี (2550)
	7.2 รู้วิธีการผ่อนคลายอารมณ์	1	22	

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	ชื่อตัวแปรสังเกตได้	จำนวนข้อ	ข้อที่	ที่มาของเครื่องมือ
8. การจัดการ ความเครียด	8.1 รับรู้สาเหตุของความเครียด	2	23-25	ปรับจากสกล วรเจริญศรี (2550)
	8.2 รู้วิธีการ/เทคนิคในการคลายความเครียด	2	26-27	
9. การ ตระหนักรู้ใน ตน	9.1 รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง	2	28-29	ปรับจากสกล วรเจริญศรี (2550)
	9.2 เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง	2	30-31	
	9.3 ความมั่นใจในตนเอง	2	32-33	
10. การเห็น ใจผู้อื่น	10.1 เข้าใจผู้อื่น	3	34-36	ปรับจากสกล วรเจริญศรี (2550)
	10.2 ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น	4	39-42	
	10.3 รับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น	2	37-38	
11. ความ ภาคภูมิใจใน ตนเอง	11.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง	4	43-46	ปรับจากประภาส ณ พูล (2551)
	11.2 การยอมรับตนเอง	3	47-49	
	11.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง	2	50-51	
12. ความ รับผิดชอบต่อ สังคม	12.1 ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม	2	52-53	ผู้วิจัยสร้างเอง
	12.2 กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	3	54-56	
	12.3 รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม	4	57-60	

3. การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งนิยามเชิงปฏิบัติการ และโครงสร้างเนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดนี้ ใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด คือ

- 1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอในภาคผนวก ก) ไว้ดังนี้

3.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา และ/หรือด้านทักษะชีวิตที่มีประสบการณ์การสอนหรือจัดฝึกอบรม หรือวิจัยทางด้านทักษะชีวิตไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 ท่าน

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

3.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมาคำนวณค่า IOC พบว่าข้อคำถามของแบบวัดมีค่า 0.78 - 1.00

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดทักษะชีวิตตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปทดลองใช้

4. ทดลองใช้แบบวัดทักษะชีวิตโดยนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วในขั้นที่ 3 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบวัดทักษะชีวิตด้วยวิธีการหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbachs alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.69-0.73 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 ค่าความเที่ยงของแบบวัดทักษะชีวิต

แบบวัด	ค่าความเที่ยง
1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	0.69
2. การตัดสินใจ	0.70
3. การแก้ปัญหา	0.69
4. ความคิดสร้างสรรค์	0.68
5. การสร้างสัมพันธภาพ	0.73
6. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	0.71
7. การจัดการอารมณ์	0.70
8. การจัดการความเครียด	0.70
9. การตระหนักรู้ในตน	0.71
10. การเห็นใจผู้อื่น	0.72
11. ความภาคภูมิใจในตนเอง	0.71
12. ความรับผิดชอบต่อสังคม	0.73

และพบว่ามีความยากอยู่ระหว่าง 0.30 - 0.71 แสดงว่าข้อสอบแต่ละข้อมีระดับความยากปานกลางค่อนข้างง่ายไปจนถึงระดับความยากปานกลางค่อนข้างยาก และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.41 - 0.69 แสดงว่าข้อสอบในแต่ละข้อสามารถจำแนกผู้สอบออกจากกันได้ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับดีมาก ผู้วิจัยจึงสามารถนำแบบวัดนี้ไปใช้ในการวิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดย

1. ทำจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 1 และ 2 และจังหวัดสมุทรสาคร เขต 1
2. ติดต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
3. ประสานงานและชี้แจงการดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูผู้สอนเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนและรับแบบสอบถามกลับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการบรรณาธิการิก (editing) โดยตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้มีความพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ โดยตรวจสอบรายการในแบบวัดเพื่อความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลทุกรายการ เมื่อข้อมูลพร้อมผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละค่าของตัวแปร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (second order confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL 5.52 เพื่อตรวจสอบความตรงตามทฤษฎี หรือความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวบ่งชี้ที่ทักษะชีวิตกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และนำผลที่ได้มาสร้างตัวบ่งชี้ที่ทักษะชีวิตของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน

การวิจัยในระยาะนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เกี่ยวกับสภาพและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาสภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และ 3) เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และ 4) เพื่อศึกษาลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 80 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครปฐม เขตพื้นที่การศึกษา 1 และ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาองค์ประกอบและลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยแบบสอบถามดังกล่าวประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรม ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ตอนที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และตอนที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีขอบข่ายการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดโครงสร้างเนื้อหาที่ต้องการจะศึกษา ประกอบด้วยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2. ดำเนินการสร้างแบบวัดทักษะชีวิตตามโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด

ตารางที่ 3.4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสำรวจสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

มิติที่วัด	ข้อคำถามข้อที่	จำนวนข้อ
1.การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานกลุ่มสาระสังคมศึกษา ฯ		
1.1 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน		
ก) การจัดทำโครงสร้างรายวิชา	1	1
ข) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้	2 - 3	2
ค) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานโดยใช้ Backward Design		
- กำหนดเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้	4 - 5	2
- ขึ้นกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่ผู้เรียนปฏิบัติ (กำหนดหลักฐานผลการเรียนรู้)	6 - 8	3
- ขึ้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	9 - 16	8
1.2 การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น	17	1
รวม		17
การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต		
1.1 การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	1-12	12
1.2 การกำหนดทักษะชีวิตเป็นเป้าหมายการเรียนรู้	13	1
1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	14 - 16	3
รวม		16
การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์		
1.1 ลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	1 - 5	5

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

มิติที่วัด	ข้อคำถามข้อที่	จำนวนข้อ
1.2 วงจรการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์		
ก) ประสบการณ์รูปธรรม	6	1
ข) การสังเกตอย่างไตร่ตรอง	7	1
ค) การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ	8	1
ง) การทดลองและประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่	9	1
1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์	10-13	4
รวม		13
การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ		
1.1 ลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	1-5	5
1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	6-9	4
รวม		9

โดยรายละเอียดของข้อคำถามในแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นข้อคำถามที่ครูรายงานตนเองว่าในแต่ละขั้นตอน/ลักษณะของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีระดับการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จอยู่ในระดับใด ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ และคำถามปลายเปิด 1 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เป็นข้อคำถามที่ครูรายงานตนเองว่าในแต่ละขั้นตอน/ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับใด ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ แบบตรวจสอบรายการ (check list) 1 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นข้อคำถามที่ครูรายงานตนเองว่าในแต่ละขั้นตอน/ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ มีระดับ

การปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับใด ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นข้อคำถามที่ครูรายงานตนเองว่าในแต่ละขั้นตอน/ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับใด ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 5 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 4 ข้อ

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข แล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการโดย

1. ทำจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครปฐม เขต 1 และ 2

2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายสภาพและลักษณะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการแปลผลระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูงที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 4.01 - 4.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.50 หมายถึง ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

การดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือและสุนทรียสนทนาขั้นต้น ทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ และปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนการทดลองใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้จริง โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 จัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

2. การทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

การศึกษาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนนั้น ดำเนินการโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกไว้ ดังนี้ 1) เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม/การสอนสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และ/ หรือ 2) เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การสอน/การฝึกอบรม หรือ การศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต

3. การปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้จากการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

4. การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น (การศึกษานำร่อง) โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา

ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนำไปศึกษานำร่องกับนักเรียนที่ไม่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือมีบริบทของโรงเรียนเดียวกัน คืออยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา และจังหวัดเดียวกัน โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) การเตรียมการก่อนการศึกษานำร่อง หลังจากที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนที่จะศึกษานำร่องแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการ คือ (1) ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อขอเก็บข้อมูล โดยผ่านหนังสือขอความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2) จัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นต้น หนวดยที่ 1 พลเมืองดี แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องเราเป็นพลเมืองดี และแผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

2) ดำเนินการศึกษานำร่อง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว จำนวน 6 ชั่วโมง

3) การดำเนินการจัดเก็บข้อมูลภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนาเนื่องจากเป็นวิธีการที่มีความลุ่มลึกต่อการทำความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น โดยผู้วิจัยได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสนทนาแบบสุนทรียสนทนาโดยมีกติกาสู่พื้นฐาน ดังนี้ (1) พูดทีละคน สมาชิกที่เหลือฟังอย่างตั้งใจ และไม่พูดแทรกขึ้นมาจนกว่าคนที่กำลังพูดกล่าวจบ (2) ไม่มุ่งหาข้อสรุป ตัดสิน หรือตกลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (3) พูดในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ สร้างสรรค์ความสามัคคี และมีไมตรีจิตต่อกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้นักเรียนผลัดกันเล่าเรื่องราว โดยใช้กติกาตามหลักการสุนทรียสนทนา โดยมีประเด็นคำถามดังนี้

- 1) สิ่งนี้นักเรียนคาดหวังก่อนที่จะเริ่มเรียน
- 2) สิ่งนี้นักเรียนได้เกินความคาดหวังมีอะไรบ้าง เพราะอะไร
- 3) สิ่งนี้นักเรียนได้น้อยกว่าความคาดหวังมีอะไรบ้าง เพราะอะไร
- 4) ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ/สิ่งที่ประทับใจจากการเรียนในรูปแบบนี้มีอะไรบ้าง

และมีข้อเสนอแนะอย่างไร

5) เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนในรูปแบบนี้ นักเรียนจะทำอะไรที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชั้นเรียนอย่างไรบ้าง

5. การปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้เรียนภายหลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนาในประเด็นคำถามที่เกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนาขึ้น มาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขแผนก่อนการนำไปทดลองใช้จริง

ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

การดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการ การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงทดลอง รายละเอียดการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในประเมินผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้น คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2553

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน โดยใช้การคัดเลือกโรงเรียนแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกไว้ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และ 2) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสนใจให้ความร่วมมือ และอนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ทักษะชีวิตของนักเรียน 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

2.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ลักษณะที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

แผนดำเนินการทดลอง

การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เป็นการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experiment) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

E	O _{1E}	X	O _{2E}
C	O _{1C}		O _{2C}

E	คือ	กลุ่มทดลอง
C	คือ	กลุ่มควบคุม
O _{1E}	คือ	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง
O _{2E}	คือ	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
O _{1C}	คือ	การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มควบคุม
O _{2C}	คือ	การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
X	คือ	การใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

การควบคุมความแปรปรวนในการออกแบบการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการควบคุมความแปรปรวนในการวิจัย โดยใช้หลัก Max Min Con ดังต่อไปนี้

1) Maximize systematic variance ดำเนินการโดยการพัฒนารูปแบบการทดลองที่มีความแตกต่างกันมากที่สุด จำนวน 2 รูปแบบ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา กับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ

แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การเล่าเรื่องราว/ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นใช้หลักการสุนทรียสนทนาในขั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย โดยใช้การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา ข้อความ สถานการณ์ เน้นใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด อีกทั้งยังมีการใช้สุนทรียสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการร่วมเพื่อเสริมกระบวนการหลักด้วย ซึ่งใช้รูปแบบดังกล่าวตลอดทั้งสาระการเรียนรู้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ครูควรพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังนี้ (ทีศนา เขมมณี, 2543) 1) พิจารณาสິงที่ต้องการสอน โดยพิจารณาจากหลักสูตร เนื้อหาสาระ ปัญหาความต้องการของผู้เรียน หรือจากความคิดเห็นของผู้สอน 2) พิจารณาเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ทั้งด้านผู้เรียน เช่น ความรู้พื้นฐานเดิม ด้านผู้สอน เช่นความถนัด ด้านผู้บริหาร และด้านบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่ สื่อ วัสดุ 3) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน 4) กำหนดเนื้อหาสาระที่จะสอน 5) กำหนดมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด 6) กำหนดกลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการสอน (instructional strategies) และ 7) กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อ ดังนั้นแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งไม่ได้เน้นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือการ บูรณาการหลาย ๆ รูปแบบเข้าด้วยกันตลอดทั้งสาระการเรียนรู้ดังที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น

2) Minimize error variance ดำเนินการด้วยการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้มีคุณภาพ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการวัดผลการทดลอง ควบคุมโดยการตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความตรงได้แก่ การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และความตามโครงสร้าง และการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง

3) Control Maximize extraneous variance ดำเนินการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจส่งต่อผลการทดลอง ควบคุมโดย (1) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนที่มีมาตรฐานของโรงเรียน

ที่เท่าเทียมกันทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยเป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และมีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 2 ด้านผู้เรียนอยู่ในระดับดี (2) กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน กล่าวคืออยู่ในวัยเดียวกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีอายุ 12 - 14 ปี และอัตราส่วนนักเรียนหญิงต่อนักเรียนชาย ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอัตราส่วนที่เท่ากันคือ 2 ต่อ 1 นอกจากนี้ทั้งนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมยังมีบริบทของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ผู้วิจัยชี้แจงการดำเนินการในการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองทั้งสิ้น 4 สัปดาห์

ตารางที่ 3.5 การจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่
1	วัดทักษะชีวิตก่อนเรียน	27 ม.ค. 54
2	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	28 ม.ค. 54
3	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	1 ม.ค. 54
4	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	3 ก.พ. 54
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	4 ก.พ. 54
6	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	8 ก.พ. 54
7	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	10 ก.พ. 54
8	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	11ก.พ.54

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ครั้งที่	กิจกรรม	วันที่
9	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	15 ก.พ.54
10	แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	17 ก.พ.54
11	วัดทักษะชีวิตหลังเรียน	22 ก.พ.54

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบวัด 2 ฉบับได้แก่ 1) แบบวัดทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตระหนักู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดขอบข่ายการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแต่ละฉบับดังนี้

1. แบบวัดทักษะชีวิต

ใช้แบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้นจากการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต (ดูรายละเอียดจากการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต)

2. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.1 การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีนิยามเชิงปฏิบัติการ และการวัด ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในด้านพุทธิพิสัยของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบวัดแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

ตารางที่ 3.6 โครงสร้างของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	ข้อสอบปรนัย						รวม
	ความรู้/ ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	วิเคราะห์	สังเคราะห์	ประเมินค่า	
ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข							
ม.1.1 ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล	4			1			5
ม.1.2 ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อ	2	2	1	1			6
ส.2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข							
ม.1.1 อธิบายหลักการ เจตนารมณ์โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันโดยสังเขป สังคมและประเทศชาติ	2	1	1	2			6
ม.1.3 อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจ ผิดต่อกัน							
ม.1.4 แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น							
ม.1.2 วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน	3	3					6
ม.1.3 ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	2	3					5
จำนวนข้อ	14	19	2	5			40

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งนิยามเชิงปฏิบัติการ และโครงสร้างเนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดนี้ใช้ดัชนี IOC (Item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างเนื้อหาที่กำหนด คือ

1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

-1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอในภาคผนวก ก) ไว้ดังนี้

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 4 ท่าน

2.2.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 ท่าน

ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมาคำนวณค่า IOC พบว่า 0.71-1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ สาระหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปทดลองใช้

3.2 ทดลองใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบวัดทักษะชีวิตด้วยวิธีการหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency method) โดยใช้วิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (KR20) ได้ค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.61 - 0.70 ความยากอยู่ระหว่าง 0.37 - 0.67 แสดงว่าข้อสอบแต่ละข้อมีระดับความยากปานกลางค่อนข้างง่ายไปจนถึงระดับความยากปานกลางค่อนข้างยาก และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 - 0.76 แสดงว่าข้อสอบในแต่ละข้อสามารถจำแนกผู้สอบออกจากกันได้ในระดับปานกลางไปจนถึงระดับดีมาก ผู้วิจัยจึงสามารถนำแบบทดสอบนี้ไปใช้ในการวิจัยได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่งเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประการที่สองเพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน ประการที่สามเพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา และประการที่สี่เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนที่ 2 ผลจากการศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในปัจจุบัน ตอนที่ 3 ผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา และตอนที่ 4 ผลการศึกษาการใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

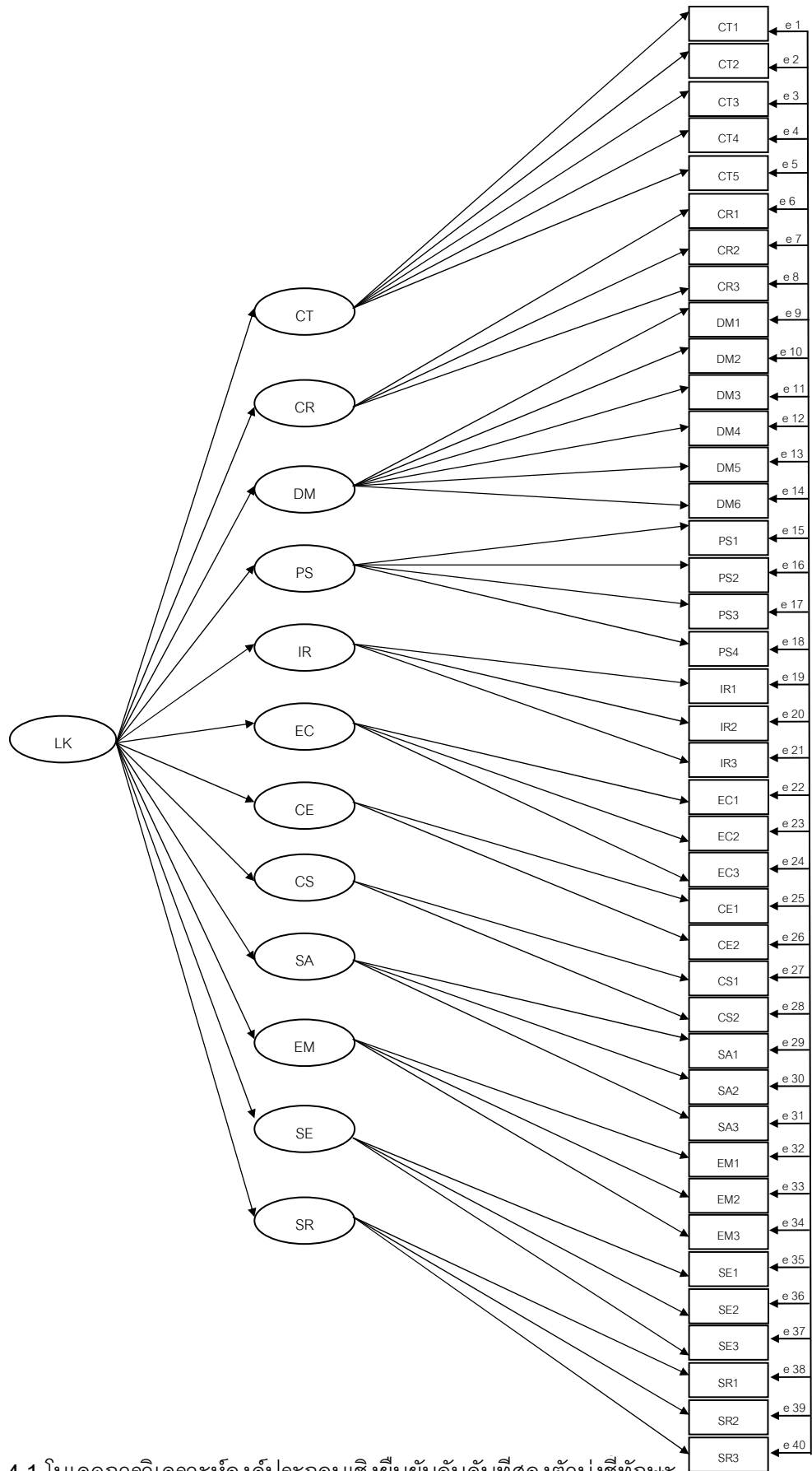
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าเสนอในตอนนี้เป็น การเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับผลการตรวจสอบความตรง หรือความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตามโมเดลกรอบแนวคิดทางทฤษฎี โดยใช้กรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (1999) และกรมสุขภาพจิต (2541)

โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 12 ด้าน คือ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการจัดการความเครียด ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยทักษะชีวิตในแต่ละด้านวัดจากกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งเป็นตัวแปรบ่งชี้ 12 กลุ่ม รวมทั้งหมด 40 ตัวแปร ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5 ตัวแปร ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3 ตัวแปร ด้านการตัดสินใจ 6 ตัวแปร ด้านการแก้ปัญหา 4 ตัวแปร ด้านการสร้างสัมพันธภาพ 3 ตัวแปร ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3 ตัวแปร ด้านการจัดการอารมณ์ 2 ตัวแปร ด้านการจัดการความเครียด 2 ตัวแปร ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง 3 ตัวแปร ด้านการเข้าใจผู้อื่น 3 ตัวแปร ด้านความภูมิใจในตนเอง 3 ตัวแปร และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 3 ตัวแปร ลักษณะของโมเดลดังกล่าว แสดงในรูปของโมเดลลิสเรลหรือโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามแผนภาพที่ 4.1

การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ตามแผนภาพที่ 4.1 ที่นำเสนอในบทนี้เป็นโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (second order confirmatory factor analysis) กล่าวคือ เป็นโมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยรวม (Life skills : LS) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ชนิดองค์ประกอบอันดับที่สอง กับตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในแต่ละองค์ประกอบย่อย ๆ 12 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการตัดสินใจ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการจัดการอารมณ์ ด้านการจัดการความเครียด ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านความภูมิใจในตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ชนิดองค์ประกอบอันดับที่หนึ่ง โดยตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านดังกล่าวสร้างขึ้นจากกลุ่มตัวแปรสังเกตได้ 12 กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น

ภาพที่ 4.1 โมเดลการวิเคราะห์ห้องประกอบเชิงยี่นยันอันดับที่สองตัวป่งชี้ทักษะ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะการกระจาย การแจกแจงของตัวแปร และเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ในโมเดล ส่วนที่สอง เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลดังกล่าวกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียน

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่าง ๆ ในการนำเสนอ ดังนี้

- χ^2 หมายถึง ค่าสถิติไค-สแควร์ที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่าฟังก์ชันความถ่วงถ่วงเป็นศูนย์ หรือโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
- R^2 หมายถึง สัมประสิทธิ์การถดถอย (coefficient of determination)
- X หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต
- S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- b หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
- SE หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standard error)
- df หมายถึง องศาอิสระ (degree of freedom)

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

- CT1 หมายถึง ระบุปัญหา
- CT2 หมายถึง ระบุค่านิยม/ความเชื่อ/ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา
- CT3 หมายถึง สร้างข้อสรุปของปัญหา
- CT4 หมายถึง ลงความเห็น/ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอย่างไร
- CT5 หมายถึง ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว

ตัวแปรที่มีตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านความคิดสร้างสรรค์

- CR1 หมายถึง สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย
- CR2 หมายถึง เลือกแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์
- CR3 หมายถึง ประเมินผลสำเร็จของความคิดสร้างสรรค์

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ

- DM 1 หมายถึง ระบุปัญหา
- DM 2 หมายถึง กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ
- DM 3 หมายถึง สร้างทางเลือกที่หลากหลาย
- DM 4 หมายถึง วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก
- DM 5 หมายถึง ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม
- DM 6 หมายถึง ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา

- PS 1 หมายถึง สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา
- PS 2 หมายถึง ประเมินและเลือกแนวทาง/ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น
- PS 3 หมายถึง ทดลองนำแนวคิด/ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา
- PS 4 หมายถึง ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพ

- IR1 หมายถึง ให้ความเคารพผู้อื่น
- IR2 หมายถึง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น
- IR3 หมายถึง ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

- EC1 หมายถึง การสื่อความที่ดี
- EC2 หมายถึง การแสดงออกที่เหมาะสม
- EC3 หมายถึง รับฟังผู้อื่น

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการจัดการอารมณ์

- CE1 หมายถึง ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ไม่พึงปรารถนา
- CE2 หมายถึง ผ่อนคลายอารมณ์

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียด

- CS1 หมายถึง รับรู้สาเหตุของความเครียด
 CS2 หมายถึง รู้วิธีการ/เทคนิคในการคลายความเครียด

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตน

- SA1 หมายถึง รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง
 SA2 หมายถึง เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง
 SA3 หมายถึง การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านการเห็นใจผู้อื่น

- EM1 หมายถึง ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น
 EM2 หมายถึง รับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น
 EM3 หมายถึง ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านความภาคภูมิใจในตนเอง

- SE1 หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง
 SE2 หมายถึง การยอมรับตนเอง
 SE3 หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเอง

ตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

- SR1 หมายถึง ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
 SR2 หมายถึง กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 SR3 หมายถึง รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตอนนี้ ประกอบด้วยค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ซึ่งเป็นตัวแปรบ่งชี้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อศึกษาลักษณะการกระจาย การแจกแจงของตัวแปร และเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ที่จะนำไปใช้ในกระบวนการวิเคราะห์เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ในโมเดลต่อไป การเสนอผลการวิเคราะห์ในนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ

ส่วนแรก เป็นผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ และตอนที่สอง เป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน รายละเอียดมีดังนี้

4.1. ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีการแจกแจงของข้อมูลใกล้เคียงโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้มีค่าต่ำเข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.63 ถึง 0.60 แสดงว่าตัวแปรในแต่ละตัวนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ได้คะแนนปานกลาง ยกเว้นตัวแปร สร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM3) รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1) ที่มีลักษณะการแจกแจงแบบเบ้ขวา (ความเบ้มีค่าเป็นบวก) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 6.16 ถึง 11.09 นั่นคือนักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนของตัวแปรดังกล่าวนี้ค่อนข้างต่ำ ค่าเฉลี่ยของตัวแปรจึงค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอีก 6 ตัวแปร ที่มีลักษณะการแจกแจงแบบเบ้ซ้ายเล็กน้อย (ความเบ้มีค่าเป็นลบ) โดยมีค่าอยู่ระหว่าง -0.90 ถึง -1.75 ได้แก่ ตัวแปร ระบุปัญหา (CT1) ระบุค่านิยม/ความเชื่อ/ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา (CT2) ระบุปัญหา (DM1) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (IR2) รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1) การเห็นคุณค่าในตนเอง (SE1) และการยอมรับตนเอง (SE2) แสดงว่านักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนของตัวแปรเหล่านี้ค่อนข้างมาก ค่าเฉลี่ยจึงมีค่าค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณาค่าความโด่งของตัวแปร พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความโด่งน้อยกว่าค่าปกติ (ความโด่งมีค่าเป็นลบ) แสดงว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีการกระจายของข้อมูลมาก ยกเว้นตัวแปรสร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM3) รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1) ที่มีค่าความโด่งมากกว่าค่าปกติ) ความโด่งมีค่าเป็นบวกหรือมากกว่า 3 โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 87.18 ถึง 191.91 แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้มีการกระจายของข้อมูลน้อย โดยมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิต

ตัวแปร	X	SD	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ความเบ้	ความโด่ง
CT1	0.83	0.38	0.00	1.00	-1.75	1.08
CT2	0.77	0.42	0.00	1.00	-1.31	-0.28
CT3	0.62	0.49	0.00	1.00	-0.50	-1.76
CT4	0.36	0.48	0.00	1.00	0.60	-1.65
CT5	0.54	0.50	0.00	1.00	-0.16	-1.98
CR1	1.42	0.58	0.00	2.00	-0.40	-0.72
CR2	1.18	0.63	0.00	2.00	-0.16	-0.58
CR3	1.00	0.57	0.00	4.00	0.29	1.59
DM1	0.68	0.47	0.00	1.00	-0.79	-1.39

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ตัวแปร	X	SD	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ความเบ้	ความโด่ง
DM2	0.65	0.48	0.00	1.00	-0.63	-1.62
DM3	0.58	0.67	0.00	10.00	6.16	87.18
DM4	0.61	0.49	0.00	2.00	-0.39	-1.71
DM5	7.79	1.36	2.00	10.00	-0.53	0.61
DM6	11.06	1.99	5.00	15.00	-0.15	-0.33
PS1	10.73	1.81	6.00	15.00	0.37	-0.16
PS2	14.72	2.67	4.00	20.00	-0.22	0.36
PS3	11.10	1.94	5.00	15.00	-0.17	-0.20
PS4	11.82	2.02	3.00	15.00	-0.63	0.74
IR1	10.12	2.00	4.00	15.00	0.08	0.08
IR2	4.26	0.84	1.00	5.00	-0.90	0.21
IR3	10.47	1.90	3.00	15.00	0.19	0.23
EC1	7.66	1.47	3.00	10.00	-0.21	-0.30
EC2	7.46	1.61	3.00	10.00	-0.16	-0.72
EC3	7.38	1.55	2.00	10.00	-0.28	0.05
CE1	7.10	1.58	2.00	10.00	-0.36	0.54
CE2	11.35	1.89	6.00	15.00	-0.02	-0.42
CS1	8.28	2.38	3.00	49.00	11.09	191.91
CS2	16.15	2.39	10.00	20.00	-0.29	-0.65
SA1	15.19	2.33	9.00	20.00	-0.09	-0.44
SA2	10.94	2.09	5.00	15.00	-0.21	-0.38
SA3	7.37	1.53	2.00	10.00	-0.20	-0.14
EM1	7.53	1.87	2.00	10.00	-0.41	-0.43
EM2	11.52	2.17	4.00	15.00	-0.35	0.13
EM3	15.40	2.78	4.00	20.00	-0.33	0.02
SE1	0.83	0.38	0.00	1.00	-1.75	1.08
SE2	0.77	0.42	0.00	1.00	-1.31	-0.28
SE3	0.62	0.49	0.00	1.00	-0.50	-1.76
SR1	0.36	0.48	0.00	1.00	0.60	-1.65
SR2	0.54	0.50	0.00	1.00	-0.16	-1.98
SR3	1.42	0.58	0.00	2.00	-0.40	-0.72

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตจำนวน 40 ตัวแปร พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.00 ถึง 0.60 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับทักษะชีวิตของนักเรียน

	CT1	CT2	CT3	CT4	CT5	CR1	CR2	CR3	DM1	DM2	DM3	DM4	DM5	DM6	PS1	PS2	PS3	PS4	IR1	IR2	
CT1	1.0																				
CT2	0.1	1.0																			
CT3	0.2	0.2	1.0																		
CT4	0.0	0.0	0.2	1.0																	
CT5	0.1	0.0	0.1	0.3	1.0																
CR1	0.1	0.1	0.3	0.3	0.2	1.0															
CR2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	1.0														
CR3	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	1.0													
DM1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	1.0												
DM2	0.1	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.0	1.0											
DM3	0.0	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	0.0	0.4	1.0										
DM4	0.1	0.1	0.3	0.2	0.1	0.3	0.2	0.2	0.0	0.3	0.3	1.0									
DM5	0.2	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.1	0.0	0.3	0.4	0.2	1.0								
DM6	0.1	0.1	0.2	0.3	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.0	1.0							
PS1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.3	0.1	0.3	0.1	1.0						
PS2	0.1	0.2	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2	0.1	0.3	0.3	0.2	0.3	0.1	0.2	1.0					
PS3	0.0	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.0	0.0	0.2	0.2	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2	1.0				
PS4	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.2	0.0	0.2	0.2	0.1	0.1	1.0			
IR1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.1	0.1	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.0	1.0		
IR2	0.1	0.1	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.1	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.1	0.4	1.0	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

	IR3	EC1	EC2	EC3	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2	SE3	SR1	SR2	SR3	
IR3	1.0																				
EC1	0.4	1.0																			
EC2	0.2	0.5	1.0																		
EC3	0.3	0.4	0.4	1.0																	
CE1	0.2	0.2	0.2	0.3	1.0																
CE2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	1.0															
CS1	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3	0.2	1.0														
CS2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	1.0													
SA1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.0	1.0												
SA2	0.2	0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	1.0											
SA3	0.2	0.4	0.4	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.4	1.0										
EM1	0.1	0.3	0.3	0.4	0.2	0.3	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	1.0									
EM2	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	1.0								
EM3	0.2	0.3	0.3	0.5	0.2	0.4	0.3	0.3	0.2	0.4	0.3	0.5	0.3	1.0							
SE1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.4	1.0						
SE2	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.2	0.1	0.4	0.4	0.3	0.2	0.4	0.3	1.0					
SE3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.4	0.3	1.0				
SR1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.1	0.1	0.0	0.3	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	1.0			
SR2	0.3	0.3	0.4	0.4	0.3	0.3	0.2	0.2	0.2	0.4	0.4	0.3	0.2	0.4	0.3	0.5	0.4	0.5	1.0		
SR3	0.2	0.4	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2	0.1	0.1	0.3	0.3	0.2	0.2	0.4	0.3	0.4	0.3	0.4	0.6	1.0	

ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นผลจากการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ และเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนต่อไป

ผลการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียน พบว่า โมเดลตามกรอบแนวคิดของการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ ($\chi^2 = 727.39$ df = 680) ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นมากกว่า .05 นั่นคือค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI = .93) มีค่าเข้าใกล้ 1 รวมทั้งดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA = .01) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรในโมเดล พบว่าตัวแปรทุกตัวที่เป็นตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) (รายละเอียดผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.1 และแผนภาพที่ 4.1) โดยตัวแปรดังกล่าวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกอยู่ระหว่าง .11 ถึง .87 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 10 อันดับแรก ได้แก่ กระทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2) ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM3) รองลงมาคือ รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3) และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2) การสื่อความที่ดี (EC1) รับผิดชอบต่อความเครียด (CS1) รับฟังผู้อื่น (EC3) การแสดงออกที่เหมาะสม (EC2) การยอมรับตนเอง (SE2) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (IR2) การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3) และ เข้าใจผู้อื่น (EM1) เมื่อพิจารณารายละเอียดของตัวแปรในองค์ประกอบทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ละองค์ประกอบสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เริ่มลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลงความเห็น/ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอย่างไร (CT4) สร้างข้อสรุปของปัญหา (CT3) ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว (CT5) ระบุค่านิยม/ความเชื่อ/ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา (CT2) และระบุปัญหา (CT1)

4.2.2 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย (CR1) เลือกแนวทาง/ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ (CR2) และประเมินผลสำเร็จของการคิดสร้างสรรค์ (CR3)

4.2.3 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการตัดสินใจ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM 3) ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (DM 5) กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ (DM 2) วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก (DM 4) ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย (DM 6) และระบุปัญหา (DM 1)

4.2.4 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการแก้ปัญหา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเมินและเลือกแนวทาง/ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น (PS 2) ทดลองนำแนวคิด/ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา (PS 3) สร้างแนวทาง/ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา (PS 1) และประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา (PS 4)

4.2.5 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการสร้างสัมพันธภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (IR2) ให้ความเคารพผู้อื่น (IR1) และทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (IR3)

4.2.6 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสื่อความที่ดี (EC1) รับฟังผู้อื่น (EC3) และการแสดงออกที่เหมาะสม (EC2)

4.2.7 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการจัดการอารมณ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ไม่พึงปรารถนา (CE1) และผ่อนคลายอารมณ์ (CE2)

4.2.8 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการจัดการความเครียด เรียงลำดับจาก

มากไปหาน้อย ได้แก่ รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1) และรู้วิธีการ/เทคนิคในการคลายความเครียด (CS2)

4.2.9 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการตระหนักรู้ในตน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2) การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3) และรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง (SA1)

4.2.10 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการเห็นใจผู้อื่น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM3) ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น (EM1) และรับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น (EM2)

4.2.11 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความภาคภูมิใจในตนเอง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การยอมรับตนเอง (SE2) ความเชื่อมั่นในตนเอง (SE3) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (SE1)

4.2.12 ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2) รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3) และกระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR1)

4.2.13 องค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตน การเห็นใจผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) ทุกด้าน แสดงว่า องค์ประกอบทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 12 ด้านดังกล่าวนี้ เป็นตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยรวมได้แก่ องค์ประกอบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และการจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้าง

สัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดการความเครียด ตามลำดับ องค์ประกอบในแต่ละด้านดังกล่าว แปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบตามทักษะชีวิตโดยรวมได้ประมาณร้อยละ 100, 100, 100, 100, 65, 85, 100, 46, 83, 75, 81 และ 54 ตามลำดับ และองค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกค่อนข้างสูง โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ .55 ถึง 1.00 แสดงว่าทักษะชีวิตในแต่ละด้านนั้นเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน มิได้แยกกันอย่างเป็นอิสระ นั่นคือการมีทักษะชีวิตในด้านหนึ่งก็ส่งผลต่อทักษะชีวิตในด้านอื่น ๆ ด้วย

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง		
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (CT)		
ระบุปัญหา (CT1)	.21	.05
ระบุค่านิยม/ ความเชื่อ/ ข้อสันนิษฐานที่อยู่เบื้องหลังปัญหา (CT2)	.34*** (.04)	.11
สร้างข้อสรุปของปัญหา (CT3)	.45*** (.05)	.20
ลงความเห็น/ ตัดสินใจว่าควรเชื่อหรือทำอย่างไร(CT4)	.51*** (.06)	.26
ประเมินความสมเหตุสมผลของความคิดหรือการกระทำที่ได้ลงความเห็นแล้ว (CT5)	.41*** (.05)	.17
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความคิดสร้างสรรค์ (CR)		
สร้างแนวทาง/ ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และหลากหลาย (CR1)	.53	.28
เลือกแนวทาง/ ทางเลือกที่มีความแปลกใหม่ และเป็นประโยชน์ (CR2)	.43*** (.04)	.18
ประเมินผลสำเร็จของการคิดสร้างสรรค์ (CR3)	.33*** (.03)	.11
องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจ (DM)		
ระบุปัญหา (DM1)	.11	.01
กำหนดเป้าหมายของการตัดสินใจ (DM2)	.52* (.10)	.27
สร้างทางเลือกที่หลากหลาย (DM3)	.57* (.13)	.32
วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือก(DM4)	.46* (.10)	.21
ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม (DM5)	.54* (.11)	.29
ประเมินผลสำเร็จของทางเลือกตามเป้าหมาย (DM6)	.39* (.09)	.15

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา (PS)</u>		
สร้างแนวทาง/ ทางเลือกที่หลากหลายในการแก้ปัญหา (PS1)	.37	.14
ประเมินและเลือกแนวทาง/ ทางเลือกที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น(PS2)	.53*** (.04)	.29
ทดลองนำแนวคิด/ ทางเลือกสู่การปฏิบัติ และปรับปรุงแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหา (PS3)	.42*** (.05)	.17
ประเมินผลสำเร็จของการแก้ปัญหา (PS4)	.19*** (.02)	.03
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพ (IR)</u>		
ให้ความเคารพผู้อื่น (IR1)	.58	.34
มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น(IR2)	.64*** (.13)	.41
ทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ (IR3)	.50*** (.11)	.25
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)</u>		
การสื่อความที่ดี (EC1)	.68	.46
การแสดงออกที่เหมาะสม (EC2)	.65*** (.10)	.42
รับฟังผู้อื่น(EC3)	.66*** (.11)	.43
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการจัดการอารมณ์ (CE)</u>		
ควบคุมอารมณ์ที่รุนแรง/ ไม่พึงปรารถนา (CE1)	.45	.20
ผ่อนคลายอารมณ์ (CE2)	.44*** (.05)	.19
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียด (CS)</u>		
รับรู้สาเหตุของความเครียด (CS1)	.67	.45
รู้วิธีการ/ เทคนิคในการคลายความเครียด (CS2)	.47***(.11)	.22
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตน (SA)</u>		
รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง (SA1)	.35	.12
เข้าใจตนเองตามความเป็นจริง (SA2)	.69*** (.16)	.47
การรับรู้ในความสามารถและคุณค่าของตนเอง (SA3)	.63*** (.15)	.40
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการเห็นใจผู้อื่น (EM)</u>		
เข้าใจผู้อื่น (EM1)	.62	.39
รับรู้ความแตกต่างของผู้อื่น (EM2)	.39*** (.13)	.15
ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น(EM3)	.71*** (.15)	.50

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ b(SE)	R ²
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความภาคภูมิใจในตนเอง (SE)</u>		
การเห็นคุณค่าในตนเอง (SE1)	.48	.23
การยอมรับตนเอง (SE2)	.64*** (.15)	.40
ความเชื่อมั่นในตนเอง (SE3)	.51*** (.09)	.26
<u>องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคม(SR)</u>		
ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม (SR1)	.59	.35
กระทำตามหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม (SR2)	.87*** (.15)	.76
รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม (SR3)	.69*** (.17)	.48
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง		
<u>องค์ประกอบตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตโดยภาพรวม (LS)</u>		
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (CT)	1.00 ***(.23)	1.00
ความคิดสร้างสรรค์ (CR)	1.00*** (.45)	1.00
การตัดสินใจ (DM)	1.00* (.13)	1.00
การแก้ปัญหา (PS)	1.00 ***(.09)	1.00
การสร้างสัมพันธภาพ (IR)	.81*** (.08)	.65
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (EC)	.92*** (.06)	.85
การจัดการอารมณ์ (CE)	1.00*** (.10)	1.00
การจัดความเครียด (CS)	.68*** (.07)	.46
การตระหนักรู้ในตน (SA)	.91*** (.13)	.83
การเห็นใจผู้อื่น (EM)	.86*** (.07)	.75
ความภาคภูมิใจในตนเอง (SE)	.90*** (.10)	.81
ความรับผิดชอบต่อสังคม(SR)	.73*** (.07)	.54
$\chi^2 = 727.39$	df = 680	P = 0.10
GFI = 0.93	AGFI = 0.91	RMR = 0.08

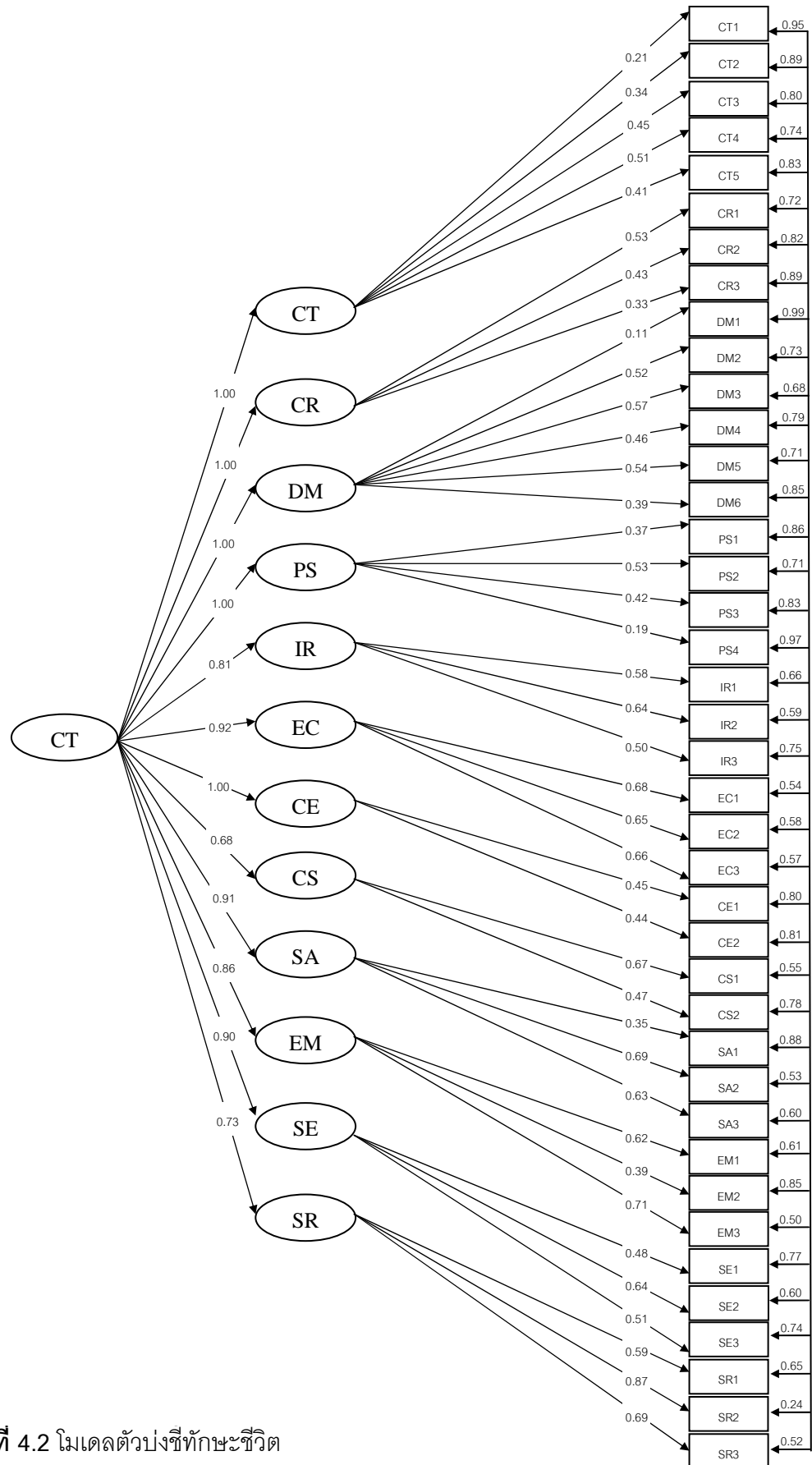
หมายเหตุ: *P<.05 **P<.01 ***P<.001

ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	CT	DM.	PS	CR	IR	EC	CE	CS	SA	EM	SE	SR	LS
CT	1.00												
DM.	1.00	1.00											
PS	1.00	1.00	1.00										
CR	1.00	1.00	1.00	1.00									
IR	.81	.81	.81	.81	1.00								
EC	.92	.92	.92	.92	.94	1.00							
CE	1.00	1.00	1.00	1.00	.81	.92	1.00						
CS	.68	.68	.68	.68	.55	.63	.68	1.00					
SA	.91	.91	.91	.91	.74	.84	.69	.62	1.00				
EM	.86	.86	.86	.86	.70	.80	.86	.59	.79	1.00			
SE	.90	.90	.90	.90	.73	.72	.90	.61	.82	.78	1.00		
SR	.73	.73	.73	.73	.59	.68	.73	.50	.67	.63	.81	1.00	
LS	1.00	1.00	1.00	1.00	.81	.92	1.00	.68	.91	.86	.90	.73	1.00

ภาพที่ 4.2 โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาสภาพทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เนื่องจากตัวแปรทักษะชีวิตเป็นตัวแปรประกอบ ซึ่งเกิดจากตัวแปรหลายตัวมารวมกัน ดังนั้นในการศึกษาสภาพทักษะชีวิตของนักเรียนครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวมตัวแปรซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิต โดยใช้หลักการรวมตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นผลคูณระหว่างน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานและข้อมูลคะแนนดิบของแต่ละตัวแปร ทำให้ได้ผลการในแต่ละด้าน และโดยรวมได้ผลดังนี้

สมการสร้างสเกลองค์ประกอบ/ ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต

ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

$$CT_LS = 0.21(CT1) + 0.34(CT2) + 0.45(CT3) + 0.51(CT4) + 0.41(CT5)$$

ด้านความคิดสร้างสรรค์

$$CR_LS = 0.53(CR1) + 0.43(CR2) + 0.33(CR3)$$

ด้านการตัดสินใจ

$$DM_LS = 0.11(DM1) + 0.52(DM 2) + 0.57(DM 3) + 0.46(DM 4) + 0.54(DM 5) + 0.39(DM 6)$$

ด้านการแก้ปัญหา

$$PS_LS = 0.37(PS1) + 0.53(PS2) + 0.42(PS3) + 0.19(PS4)$$

การสร้างสัมพันธภาพ

$$IR_LS = 0.58(IR1) + 0.64(IR2) + 0.50(IR3)$$

การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

$$EC_LS = 0.68(EC1) + 0.65(EC2) + 0.66(EC3)$$

การจัดการอารมณ์

$$CE_LS = 0.45(CE1) + 0.44(CE2)$$

การจัดการความเครียด

$$CS_LS = 0.67(CS1) + 0.47(CS2)$$

การตระหนักรู้ในตนเอง

$$SA_LS = 0.35(SA1) + 0.69(SA2) + 0.63(SA3)$$

การเข้าใจผู้อื่น

$$EM_LS = 0.62(EM1) + 0.39(EM2) + 0.71(EM3)$$

ความภูมิใจในตนเอง

$$SE_LS = 0.48(SE1) + 0.64(SE2) + 0.51(SE3)$$

ความรับผิดชอบต่อสังคม

$$SR_LS = 0.59(SR1) + 0.87(SR2) + 0.69(SR3)$$

ทักษะชีวิตโดยรวม

$$TO_LS = 1.00(CT_LS)+1.00(CR_LS)+1.00(DM_LS)+1.00(PS_LS)+0.81(IR_LS)+0.92 \\ (EC_LS) +1.00(CE_LS)+0.68(CS_LS)+0.91(SA_LS)+0.86(EM_LS)+0.90 \\ (SE_LS)+0.73(SR_LS)$$

จากการรวมตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตจากสมการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าสถิติพื้นฐานอื่นๆ ทั้งตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในแต่ละด้านและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตโดยรวม แสดงดัง ตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียน

ทักษะชีวิต	คะแนนเต็ม	Mean	SD	Min	Max	Sk	Ku
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	5	3.66	1.15	1.71	5.17	-0.12	-1.58
ความคิดสร้างสรรค์	6	2.65	0.61	0.76	4.21	-0.53	0.77
การตัดสินใจ	6	5.85	2.02	2.48	8.23	-0.19	-1.58
การแก้ปัญหา	4	1.79	0.44	1.14	5.85	1.58	15.10
การสร้างสัมพันธภาพ	40	21.99	2.67	13.27	29.47	0.06	0.13
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	50	30.00	3.99	15.45	39.22	-0.29	0.19
การจัดการอารมณ์	20	9.16	1.32	5.17	12.08	-0.19	-0.28
การจัดการความเครียด	25	12.86	1.90	5.29	17.53	0.09	0.15
การตระหนักรู้ในตนเอง	30	21.80	3.64	8.05	29.72	-0.43	0.54
การเข้าใจผู้อื่น	45	29.86	3.83	20.08	43.68	-0.14	-0.37
ความภูมิใจในตนเอง	45	23.27	3.07	14.20	30.98	0.01	-0.33
ความรับผิดชอบต่อสังคม	45	34.03	5.27	15.00	43.90	-0.30	-0.17
ทักษะชีวิตโดยรวม	321	168.57	18.01	118.90	215.16	-0.12	-0.19

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตซึ่งเป็นผลรวมขององค์ประกอบทุกด้าน คะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 321 คะแนน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเกณฑ์เบื้องต้นในการพิจารณา คือ กรณีคะแนนต่ำกว่า P_{25} (156.47) หมายถึง นักเรียนมีทักษะชีวิตในระดับน้อย , ตั้งแต่ P_{25} - P_{75} (156.47-181.52) หมายถึง นักเรียนมีทักษะชีวิตปานกลาง, มากกว่า P_{75} (181.52) หมายถึง

นักเรียนมีทักษะชีวิตในระดับมาก ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์สภาพทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีทักษะชีวิตในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 168.57 คะแนน) และพบว่าทักษะชีวิตในภาพรวมมีการแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.12 และความโด่งเท่ากับ -1.19

เมื่อพิจารณารายละเอียดของตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตแยกเป็นรายด้าน พบว่า ตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 5 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.12 และความโด่งเท่ากับ -1.58

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 6 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.53 และความโด่งเท่ากับ 0.77

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการตัดสินใจ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.85 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 6 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.19 และความโด่งเท่ากับ -1.58

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการแก้ปัญหา พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.79 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 4 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ และมีการกระจายน้อย พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ 1.58 และความโด่งเท่ากับ 15.10

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการสร้างสัมพันธภาพ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.99 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 40 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ 0.06 และความโด่งเท่ากับ 0.13

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.00 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 50.00 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจ่มแจ้งใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.29 และความโด่งเท่ากับ 0.19

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการจัดการอารมณ์ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.16 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 20 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.19 และความโด่งเท่ากับ -0.28

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการจัดการความเครียด พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.86 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 25 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ 0.09 และความโด่งเท่ากับ 0.15

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.80 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 30 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.43 และความโด่งเท่ากับ 0.54

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านการเข้าใจผู้อื่น พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 29.86 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 45 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.14 และความโด่งเท่ากับ -0.37

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านความภูมิใจในตนเอง พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.27 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 45 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ 0.01 และความโด่งเท่ากับ -0.33

เมื่อพิจารณาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตของนักเรียนด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.03 คะแนน จากคะแนนเต็มรวมทั้งสิ้น 45 คะแนน และพบว่าทักษะชีวิตในด้านนี้การแจกแจงใกล้เคียงกับโค้งปกติ พิจารณาได้จากค่าความเบ้เข้าใกล้ศูนย์ โดยมีค่าเท่ากับ -0.30 และความโด่งเท่ากับ 0.17

ตอนที่ 2 ผลจากการศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในปัจจุบัน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนที่ 2 ลักษณะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนที่ 3 ลักษณะการ

จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนที่ 4 ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเน้น
ประสบการณ์ และส่วนที่ 5 ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ
ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
จำนวน 80 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีอัตราการตอบกลับ 80 คน ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม
ตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาเอก ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์การ
ทำงาน และภาระงานสอนโดยเฉลี่ย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.5 และ 4.6

ตารางที่ 4.5 ความถี่ร้อยละของกลุ่มจำแนกตามข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรภูมิหลัง	ข้อมูลพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
เพศ	ชาย	26	32.50
	หญิง	54	67.50
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	12	15.00
	31-40 ปี	11	13.80
	41-50 ปี	24	30.00
	51-60 ปี	33	41.20
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	65	81.20
	ปริญญาโท	14	17.50
ระดับชั้นที่สอน	ม.1	28	35.00
	ม.2	12	15.00
	ม.3	13	16.30
	ม.4	3	3.80
	ม.5	4	5.00
	ม.ต้น	16	20.00
	ม.ปลาย	4	5.00
รวม		80	100.00

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสบการณ์ทำงานและภาระงานสอนของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐาน	Max	Min	\bar{x}	SD
ประสบการณ์การเป็นครู (ปี)	37	1	20.99	11.16
ประสบการณ์การเป็นครูสังคมศึกษา (ปี)	34	1	17.68	11.33
ภาระงานสอน (ชั่วโมง/ สัปดาห์)	27	2	18.01	4.69

จากตารางที่ 4.5 และ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นครูผู้หญิง ร้อยละ 67.50 และเป็นครูผู้ชาย ร้อยละ 32.50 ครูส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 51 ถึง 60 ปี (ร้อยละ 41.20) รองลงมา มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 41 ถึง 50 ปี (ร้อยละ 32.50) ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 81.20) มีครูที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก ร้อยละ 17.50 และร้อยละ 1.30 ตามลำดับ โดยครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาด้านสาขาวิชาสังคมโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาสำเร็จการศึกษาด้านสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ร้อยละ 8.80 สำเร็จการศึกษาด้านสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ร้อยละ 5.00 และสำเร็จการศึกษาด้านสาขาวิชาอื่น เช่น การสอนภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ภูมิศาสตร์ บรรณารักษ์ เป็นต้น ร้อยละ 15.50 ครูส่วนใหญ่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 35.00 รองลงมาสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 20.00 และสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 16.30

กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ในการเป็นครูเฉลี่ย 20.99 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เฉลี่ย 17.68 ปี และมีภาระงานสอนเฉลี่ย 18.01 ชั่วโมง/สัปดาห์

ส่วนที่ 2 ลักษณะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม						
1. ท่านจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่มีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สาระสำคัญเวลา (ชั่วโมง) และน้ำหนักคะแนน	4.32	1.81	สูง	3.94	0.77	ปานกลาง
2. ท่านจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.68	0.96	ปานกลาง	3.61	0.85	ปานกลาง
3. ท่านจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.01	0.82	สูง	3.89	0.84	ปานกลาง
4. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	4.15	0.64	สูง	4.01	0.67	สูง
5. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการกำหนดสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ค่าสำคัญในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แล้วสังเคราะห์เป็นแก่นความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืน	4.06	0.69	สูง	3.85	0.70	ปานกลาง
6. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงว่านักเรียน เรียนรู้ และสามารถทำได้ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด / สาระการเรียนรู้ที่กำหนดครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.09	0.70	สูง	3.89	0.66	ปานกลาง
7. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการกำหนดประเด็นการประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน โดยดูจากค่าสำคัญในตัวชี้วัดที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ และดูความสอดคล้องกับชิ้นงาน/ ภาระงาน	4.09	0.70	สูง	3.82	0.69	ปานกลาง
8. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric)	3.87	0.76	ปานกลาง	3.72	0.77	ปานกลาง
9. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้	3.97	0.64	ปานกลาง	3.82	0.64	ปานกลาง

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
10. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเกิดหลักฐานการเรียนรู้ ชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงถึงการบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของนักเรียน	4.00	0.62	สูง	3.82	0.71	ปานกลาง
11. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.68	0.76	ปานกลาง	3.53	0.73	ปานกลาง
12. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.29	0.66	สูง	4.08	0.66	สูง
13. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหาสาระ	4.11	0.62	สูง	3.96	0.67	ปานกลาง
14. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์	4.37	0.68	สูง	4.10	0.69	สูง
15. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าสู่แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.06	0.72	สูง	3.80	0.72	ปานกลาง
16. ท่านออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.16	0.67	สูง	3.85	0.74	ปานกลาง
รวม	4.05	0.80	สูง	3.85	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.68 ถึง 4.37 และระดับความสำเร็จในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 ถึง 4.10

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการ พบว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น ครูเน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมา คือ จัดทำโครงสร้างรายวิชาที่มีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญเวลา (ชั่วโมง) และน้ำหนักคะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับความสำเร็จในแต่ละรายการ พบว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้น ครูเน้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมา คือ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

2. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่าเนื้อหาที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นสถานที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น พระราชวังสนามจันทร์ องค์พระปฐมเจดีย์ วัดดอนยายหอม รวมถึงประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีของลาวโซ่ง ชาวมอญ ปี่พาทมอญ เศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน เช่น เกษตรผสมผสาน หัตถกรรมพื้นบ้าน (ถลกบาตร)/จักรสาน การปั้นเตา และบุคคลสำคัญในท้องถิ่น/ปราชญ์ท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

1. ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม						
1. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์	4.14	0.64	สูง	3.75	0.72	ปานกลาง
2. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.03	0.68	สูง	3.66	0.70	ปานกลาง

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
3. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการตระหนักู้ในตน	4.10	0.69	สูง	3.73	0.70	ปานกลาง
4. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการเข้าใจผู้อื่น	4.14	0.64	สูง	3.80	0.63	ปานกลาง
5. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความภูมิใจในตนเอง	4.29	0.66	สูง	3.80	0.63	ปานกลาง
6. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.28	0.66	สูง	3.92	0.75	ปานกลาง
7. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการสร้างสัมพันธภาพ	4.06	0.69	สูง	3.87	0.75	ปานกลาง
8. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม	4.09	0.66	สูง	3.78	0.69	ปานกลาง
9. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการตัดสินใจ	4.03	0.78	สูง	3.76	0.72	ปานกลาง
10. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการแก้ปัญหา	4.10	0.76	สูง	3.67	0.71	ปานกลาง
11. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการจัดการอารมณ์	3.95	0.88	ปานกลาง	3.63	0.77	ปานกลาง
12. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการจัดการความเครียด	3.89	0.88	ปานกลาง	3.59	0.86	ปานกลาง
รวม	4.09	0.78	สูง	3.74	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.89 ถึง 4.29 และระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง ก็อยู่ในระดับสูงปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.59 ถึง 3.92

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างนั้น ครูเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนา

นักเรียนให้มีความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.29 และ 4.28 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับความสำเร็จในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างนั้น ครูเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้นักเรียนให้มีความภูมิใจในตนเองในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.92 รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการสร้างสัมพันธภาพโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87

2. การลำดับความสำคัญของการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน

จากการสอบถามลำดับความสำคัญของการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของครูผู้สอน มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 การลำดับความสำคัญของการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้

องค์ประกอบของทักษะชีวิต	ลำดับความสำคัญ
ความคิดสร้างสรรค์	3
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	1
การตระหนักรู้ในตน	7
การเข้าใจผู้อื่น	4
ความภูมิใจในตนเอง	5
ความรับผิดชอบต่อสังคม	1
การสร้างสัมพันธภาพ	6
การสื่อสาร	9
การตัดสินใจ	8
การแก้ปัญหา	2
การจัดการอารมณ์	10
การจัดการความเครียด	11

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.9 พบว่า ครูให้ความสำคัญกับการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด รองลงมา คือ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ และครูให้ความสำคัญกับการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างในด้านการจัดการความเครียด การจัดการอารมณ์ และการสื่อสาร ตามลำดับ

3. รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอน เทคนิคและทักษะการสอน นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

จากการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอนที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่ใช้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน พบว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอน และวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (6) 2) บทบาทสมมติ/สถานการณ์จำลอง (4) 3) การทำโครงงาน (4) 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) 5) กรณีตัวอย่าง (2)

ด้านเทคนิคและทักษะการสอน ครูผู้สอนได้ใช้เทคนิคและทักษะการสอนที่แตกต่างกันออกไป เช่น 1) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และได้ลงมือปฏิบัติจริง (6) 2) ใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (5) 3) ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น (3) 4) การใช้แผนที่ความคิดและการสรุปองค์ความรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอด (2) 5) ให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 6) ให้นักเรียนทำรายงานการศึกษาค้นคว้า และศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ทัศนศึกษา และ 7) สวดมนต์ ฝึกสมาธิ

ด้านนวัตกรรม ครูผู้สอนได้มีการนำสื่อและแหล่งการเรียนรู้มาใช้ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป (5) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) รวมถึงการนำเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตมาใช้ เช่น e-learning

4. ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประสบความสำเร็จ พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้เทคนิควิธีสอนที่น่าสนใจ รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และความสามารถและทักษะของผู้สอน 2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ ระเบียบวินัย การใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบของผู้เรียน 3) ปัจจัยด้านสื่อ ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ และห้องศูนย์การเรียนรู้ที่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 4) ปัจจัยด้านบริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม (2) สภาพครอบครัว สังคม ความเป็นอยู่ของนักเรียน งบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ครู และนักเรียน

5. ปัญหา อุปสรรค แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

ตารางที่ 4.10 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน
กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข ปรับปรุง/ส่งเสริม
ด้านครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้	
1. ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน	ไม่ระบุ
2. เวลาในการจัดกิจกรรมไม่พอ	ไม่ระบุ
ด้านผู้เรียน	
1. นักเรียนขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็น	ไม่ระบุ
2. ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน	จัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น
3. นักเรียนขาดความรับผิดชอบ และขาดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ใช้สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่น่าสนใจ
4. นักเรียนขาดความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียน (5)	1. ใช้กิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจ เช่น เกม เล่านิทาน 2. ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่น่าสนใจ 3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน
5. นักเรียนขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ไม่ระบุ
6. นักเรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่การกล้าแสดงออก (4)	ไม่ระบุ
7. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม (2)	ไม่ระบุ
8. นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์น้อย	ไม่ระบุ
9. นักเรียนไม่ชอบอ่านตำราเรียน	ใช้เอกสารประกอบการเรียน ใช้บทเรียนสำเร็จรูปที่มีภาพการ์ตูนประกอบ
10. จำนวนนักเรียนต่อชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้ดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง	ไม่ระบุ
11. ทศนคติของผู้เรียนต่อวิชาสังคม	ไม่ระบุ
ด้านเนื้อหา	
1. เนื้อหาสาระค่อนข้างมาก (มี 5 สาระ) 2	ใช้สื่อ เทคโนโลยี และพาไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง
2. วิชาสังคมถูกมองว่าใครจะสอนก็ได้	ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของวิชาสังคม
ด้านบริบท	
1. นักเรียนมีปัญหาครอบครัว	เชิญผู้ปกครองมาพูดคุยถึงปัญหา

ส่วนที่ 4 ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม						
1. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน	3.86	0.83	ปานกลาง	3.57	0.71	ปานกลาง
2. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้เชิงรุก	3.76	0.68	ปานกลาง	3.47	0.71	ต่ำ
3. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน	4.10	0.63	สูง	3.82	0.64	ปานกลาง
4. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการขยายตัวของความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง	3.77	0.77	ปานกลาง	3.51	0.80	ปานกลาง
5. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีการสื่อสารโดยการพูดหรือเขียนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้	3.81	0.71	ปานกลาง	3.49	0.82	ต่ำ
6. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้	3.96	0.63	ปานกลาง	3.58	0.73	ปานกลาง
7. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.82	0.68	ปานกลาง	3.54	0.75	ปานกลาง
8. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอด หลักการ	3.84	0.63	ปานกลาง	3.56	0.68	ปานกลาง
9. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่	3.94	0.63	ปานกลาง	3.54	0.73	ปานกลาง
รวม	3.87	0.67	ปานกลาง	3.56	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.89 - 4.29 และระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.59 - 3.92

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์นั้น ครูวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 รองลงมา คือ ครูได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับความสำเร็จในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์นั้นครูวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.82 รองลงมา คือ ครูได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58

ส่วนที่ 5 ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

1. ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีรายละเอียดดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม						
1. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	4.24	0.74	สูง	3.94	0.74	ปานกลาง
2. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนในกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน	4.06	0.67	สูง	3.73	0.71	ปานกลาง
3. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่ม	4.08	0.69	สูง	3.76	0.74	ปานกลาง

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อรายการ	ระดับปฏิบัติการ			ระดับความสำเร็จ		
	\bar{x}	SD	ความหมาย	\bar{x}	SD	ความหมาย
4. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ โดยช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม	4.09	0.77	สูง	3.72	0.83	ปานกลาง
5. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานกลุ่ม	4.10	0.69	สูง	3.81	0.70	ปานกลาง
รวม	4.11	0.72	สูง	3.79	0.79	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ในภาพรวมครูมีระดับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.06 ถึง 4.24 และระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของกลุ่มตัวอย่าง ก็อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.72 ถึง 3.94

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับการปฏิบัติในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างนั้น ครูเน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมา การช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลระดับความสำเร็จในแต่ละรายการ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือของกลุ่มตัวอย่างนั้น ครูเน้นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มในระดับสูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.94 รองลงมา การช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะการทำงานกลุ่ม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81

2. ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประสบความสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือประสบความสำเร็จ พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การเตรียมตัวสอนที่ดี (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการใช้เทคนิควิธีสอนที่น่าสนใจ (2) การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (2) 2) ปัจจัยด้านผู้เรียน ได้แก่ การ

สะท้อนความคิดเห็นของนักเรียน (1) การระดมสมองในกลุ่ม (2) นักเรียนต้องสนุกกับการร่วมกิจกรรม (1) นักเรียนมีความสามัคคี (8) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น (4) การบริหารจัดการในกลุ่มที่ดี (3) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (2) ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ (4) 3) ปัจจัยด้านสื่อ ได้แก่ สื่อการสอนที่หลากหลาย (1) 3) ปัจจัยด้านบริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม (2) และความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งผู้ปกครอง ครู และนักเรียน (3)

3. แผนการจัดแผนการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างแผนการจัดแผนการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า ผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้ 1) ให้นักเรียนเข้ากลุ่มเพื่อสรุปหลักเกณฑ์เรื่องการเปรียบเทียบศักราชแบบต่าง ๆ 2) ศึกษาเนื้อหาแล้วทำแบบฝึกหัดเป็นกลุ่ม เอาคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่มเป็นคะแนนกลุ่ม 3) ทำกิจกรรมเวียนฐาน เรื่อง อริยสัจ 4 แล้วทำแบบทดสอบเพื่อวัดผล 4) แบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำรายงาน จัดป้ายนิเทศ

4. ปัญหา อุปสรรค แนวทางการแก้ไขปรับปรุง/ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตารางที่ 4.13 ปัญหา อุปสรรค แนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแบบร่วมมือ

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข ปรับปรุง/ส่งเสริม
ด้านครูผู้สอนและการจัดการเรียนรู้	
1. ความรู้ความสามารถของครูผู้สอน	ต้องศึกษาทำความเข้าใจการจัดกิจกรรมให้ถ่องแท้
2. ครูใช้เวลามากในการจัดกิจกรรมกลุ่ม	ไม่ระบุ
ด้านผู้เรียน	
1. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรม (7)	แนะนำ ตักเตือน
2. ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน (1)	ไม่ระบุ
3. นักเรียนขาดความรับผิดชอบ และขาดภาวะผู้นำ (3)	ไม่ระบุ
4. นักเรียนขาดความสนใจ เอาใจใส่ในการเรียน (1)	ไม่ระบุ
5. นักเรียนขาดทักษะการทำงานกลุ่ม (2)	ไม่ระบุ
6. นักเรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่การกล้าแสดงออก (4)	ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความคิดเห็นตามหลักประชาธิปไตย

ปัญหาอุปสรรค	แนวทางการแก้ไข ปรับปรุง/ส่งเสริม
7.จำนวนนักเรียนต่อชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้ดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง	ไม่ระบุ
ด้านบริบท	
1. ไม่มีโต๊ะเป็นกลุ่ม หรือห้องว่างๆ สำหรับให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เสียเวลาในการเตรียมสถานที่ (1)	ไม่ระบุ

จากการศึกษาสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของครูในปัจจุบัน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำหรับการนำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปใช้ในการจัดทำโครงสร้าง และรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะและสภาพปัจจุบันของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ในการกำหนดเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้ที่ให้มีการกำหนดสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์คำสำคัญในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/ สาระการเรียนรู้แล้วสังเคราะห์เป็นแก่นความเข้าใจที่ยั่งยืนครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง แต่มีความสำเร็จในระดับปานกลาง ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสำเร็จครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ว่าตัวชี้วัดชั้นปีทั้งหมดที่เลือกมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ นั้นๆ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องอะไร ต้องมีความสามารถทำอะไรได้ และมีสาระ ความรู้ และทักษะอะไรที่เป็นความเข้าใจที่คงทนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับติดตัวไป

2. ลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน พบว่าครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้ความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูงที่สุด และมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีการจัดการอารมณ์ และการจัดการความเครียดต่ำที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตในทุกๆ ด้าน ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการมุ่งพัฒนานักเรียนในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมถึงด้านอารมณ์และจิตใจด้วย ปัญหาและอุปสรรค

ที่พบด้านผู้เรียน คือนักเรียนขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออกและในด้านเนื้อหาสาระ คือ มีสาระค่อนข้างมาก (5สาระ) และถูกมองว่าเป็นวิชาที่ใครจะสอนก็ได้

3. ลักษณะและสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในปัจจุบันพบว่าในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ในระดับปานกลาง กล่าวคือ ในทุกๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์นั้นครูยังมีการใช้และความสำเร็จในระดับน้อย ดังนั้นควรจะส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์อันจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์จากมุมมองที่หลากหลาย จากการสังเกตและการสะท้อนความคิด ผู้เรียนจะสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอดและสรุปเป็นหลักการ และผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ

4. ลักษณะและสภาพการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในปัจจุบัน พบว่าครูมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการให้นักเรียนเข้ากลุ่มและร่วมกันสรุป ตอบคำถาม/ทำแบบฝึกหัด หรือ การแบ่งกลุ่มเพื่อทำรายงาน ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ด้านผู้สอน คือ ความรู้ความสามารถของครูเกี่ยวกับ รูปแบบหรือเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ด้านผู้เรียน คือ ระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน และนักเรียนบางส่วนยังไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นครูควรจะใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน

ตอนที่ 3 ผลการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการ คือ 1.1) กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ 1.2) จัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา 2) การทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบ 3) การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา และ 5) การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการนำไปใช้จริง ดังนั้นผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาในตอนนี้ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ส่วนที่ 2 การทดสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

ส่วนที่ 3 การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา และ

ส่วนที่ 5 การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการนำไปใช้จริง

ส่วนที่ 1 ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ผลการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลการกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการกำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างและรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย ส่วนนำของแผนการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน การประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ส่วนนำของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ลำดับที่ของแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ชื่อเรื่องของแผนการจัดการเรียน ระดับชั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาว

2. มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 2: หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1: เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

- ตัวชี้วัด ม.1/1: ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล
- ม.1/2: ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ
- ม.1/3: อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน
- ม.1/4: แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น

มาตรฐาน ส 2.2: เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

- ตัวชี้วัด ม.1/1: อธิบายหลักการ เจตนารมณ์โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป

- ม.1/2: วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน
- ม.1/3: ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

3. สาระสำคัญ เป็นความรู้ (หลักการแนวคิด) ที่เป็นหัวใจสำคัญของเรื่องที่เรียน โดยครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ และค้นพบ หลักการแนวคิดที่สำคัญนี้

4. จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

5. สาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้แกนกลางของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
<p>สาระที่ 2: หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม</p> <p>มาตรฐาน ส 2.1: เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และดำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ</p>	<p>1. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล - กฎหมายการคุ้มครองเด็ก - กฎหมายการศึกษา - กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค - กฎหมายลิขสิทธิ์ ● ประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของบุคคล

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สังคมโลกอย่างสันติสุข	2. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	<ul style="list-style-type: none"> ● บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพกติกาสังคมปฏิบัติตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ รักษาสาธารณประโยชน์
	<p>3. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน</p> <p>4. แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน ● วิธีปฏิบัติตนในการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ● ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น
มาตรฐาน ส 2.2: เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	<p>1. อธิบายหลักการเจตนารมณ์โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป</p> <p>2. วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน</p> <p>3. ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● หลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ● การแบ่งอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ อธิปไตยทั้ง ๓ ฝ่าย คือนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ● การปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

6. ชิ้นงาน/ ภาระงาน เป็นการกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง ที่เป็นหลักฐานชัดเจน และยอมรับได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

7. การวัดและการประเมินผล ประกอบด้วยประเด็นที่ใช้ในการวัดและประเมินผล และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

8. กิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา เป็นการจัดการเรียนรู้ใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นใช้หลักการสุนทรียสนทนาในขั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดและอภิปราย โดยใช้การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา ข้อความสถานการณ์ เน้นใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด อีกทั้งยังมีการใช้สุนทรียสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือในทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการร่วมเพื่อเสริมกระบวนการหลัก โดยรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนแสดงดังแผนภาพที่ 4.3

9. สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยใช้สื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้

**การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์
การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา**

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม: ผู้สอนใช้คำถาม/ ภาพ/ เหตุการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองที่มีให้แก่เพื่อน โดยใช้การเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น

สุนทรียสนทนา : การเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นการใช้หลักสุนทรียสนทนา โดยผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่ม 4-5 คน เพื่อให้ผู้เรียนผลัดกันเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์ของตนเองจากประเด็นคำถาม โดยในขณะที่เพื่อนเล่าเรื่องราวหรือประสบการณ์อยู่ นั้น ให้เพื่อนในกลุ่มฟังอย่างตั้งใจ แสดงการรับฟังสิ่งที่เพื่อนเล่า ด้วยความเคารพ ไม่แนะนำสั่งสอน ให้เวลาเล่าเรื่องคนละ 2 - 3 นาที โดยมีกติกาพื้นฐาน ดังนี้

- พูดทีละคน สมาชิกที่เหลือฟังอย่างตั้งใจ และไม่พูดแทรกขึ้นมาจนกว่าคนที่กำลังพูดกล่าวจบ
- ไม่มุ่งหาข้อสรุป ตัดสิน หรือตกลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- พูดในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ สร้างสรรค์ความสามัคคี และมีไมตรีจิตต่อกัน **+ การเรียนรู้แบบร่วมมือ**

ขั้นที่ 2 การสะท้อนความคิดและอภิปราย : ผู้สอนกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา/ ข้อความ/ สถานการณ์

การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: L.T.) : การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา/ ข้อความ/ สถานการณ์ เน้นการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถกลุ่มละ 4-5 คน
2. กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาร่วมกัน โดยให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม
3. กลุ่มร่วมกันสรุปคำตอบ และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานของกลุ่ม **+ สุนทรียสนทนา**

ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด : ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย (โดยผู้สอนหรือสื่อ) การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม/ รายงาน หรือบูรณาการความรู้ของกลุ่มย่อยโดยการอภิปรายในกลุ่มใหญ่ **+ การเรียนรู้แบบร่วมมือ + สุนทรียสนทนา**

ขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด : ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกิดขึ้น เช่น เขียนโครงการ การเขียนคำขวัญ สมุดภาพ จดหมาย **+ การเรียนรู้แบบร่วมมือ + สุนทรียสนทนา**

แผนภาพที่ 4.3 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ตอนที่ 2 ผลการจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากกาวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการกำหนดโครงสร้าง และรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้มาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ระยะยาว ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วยคือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พลเมืองดี

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิถีประชาธิปไตย

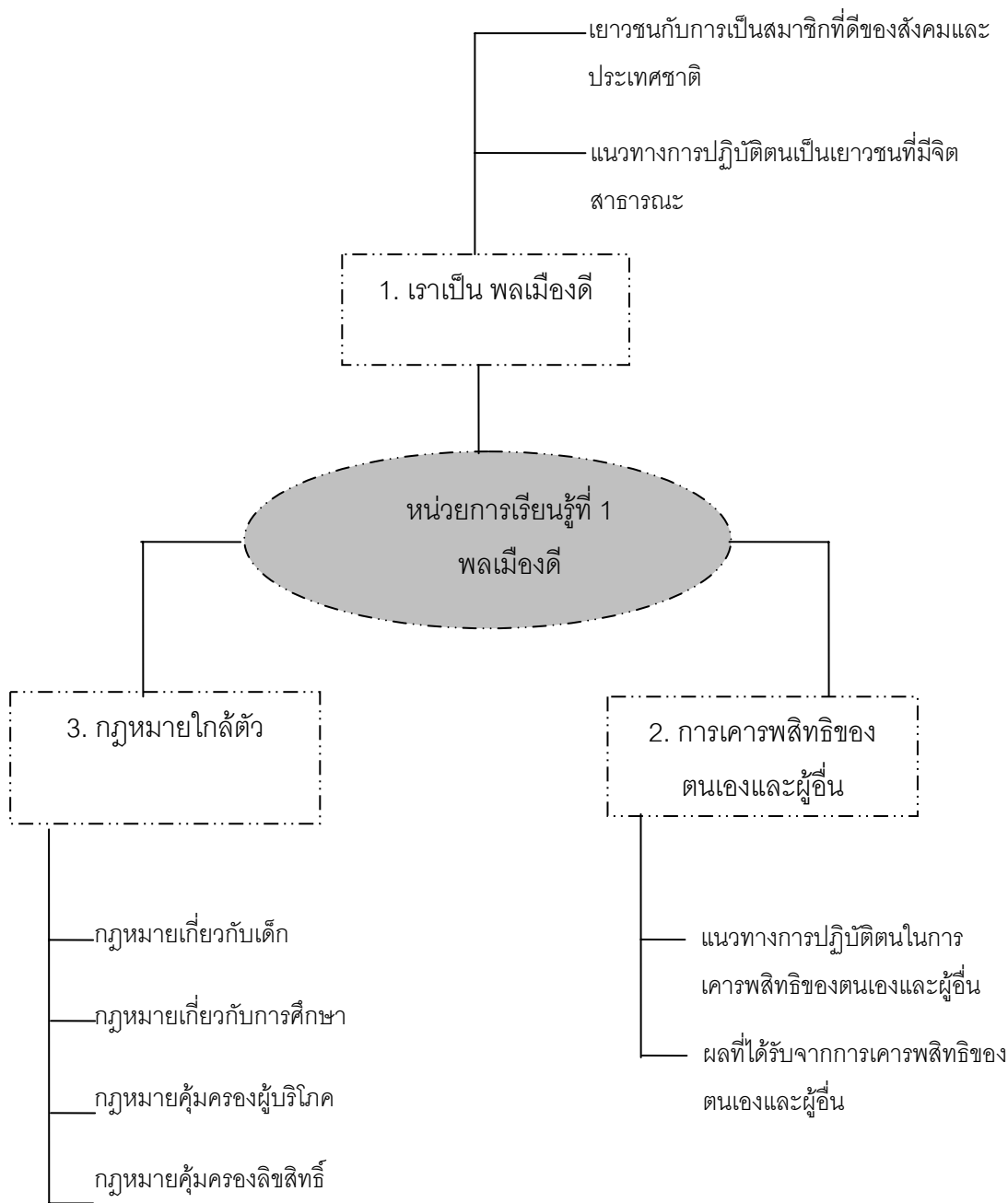
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 รู้จักวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ละ 1 คาบ (คาบละ 50 นาที) ใ้เวลาการสอนสัปดาห์ละ 4 คาบ

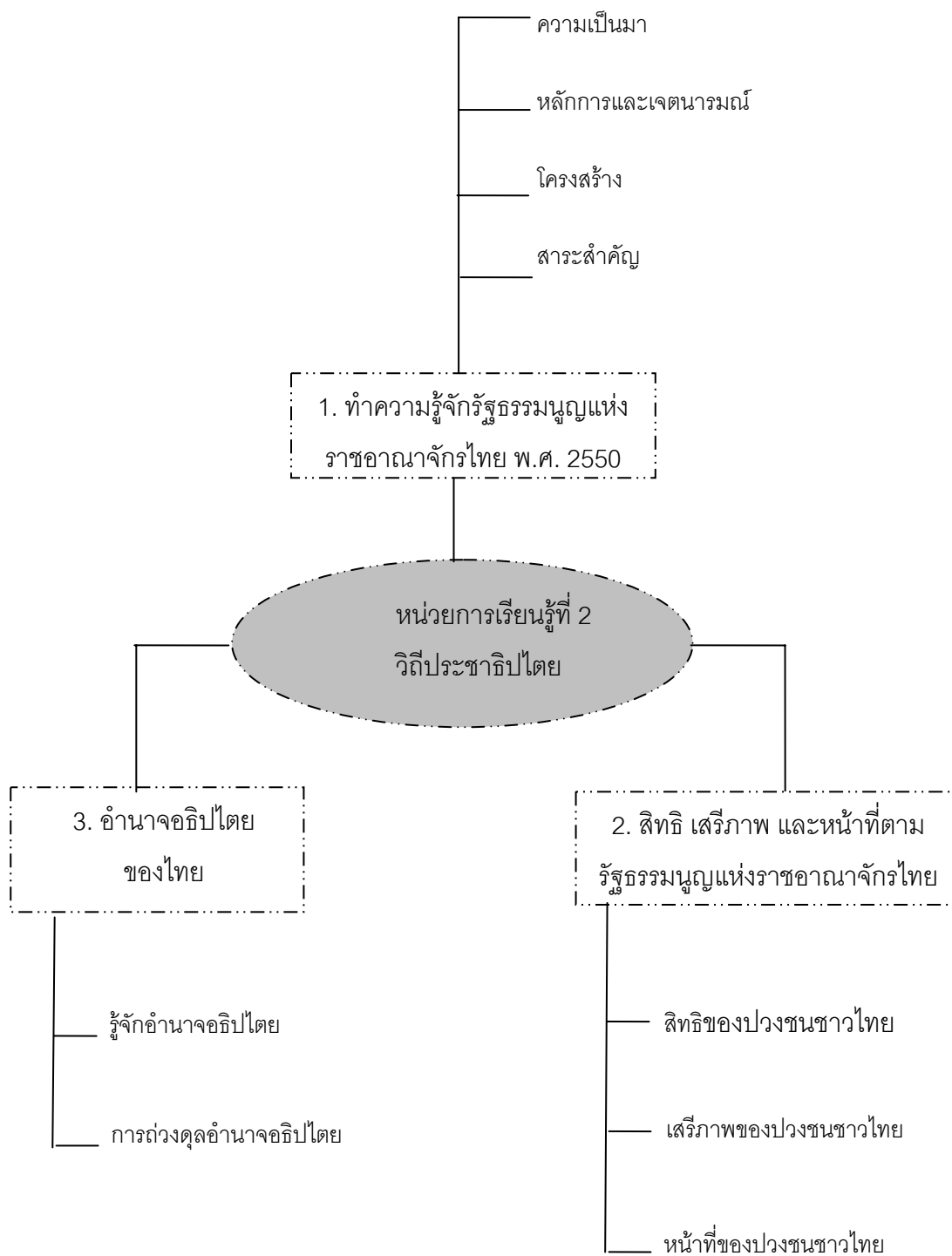
ในด้านเนื้อหาสาระของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ดังตารางที่ 4.15 และภาพที่ 4.4 ถึง 4.6 และตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา ในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

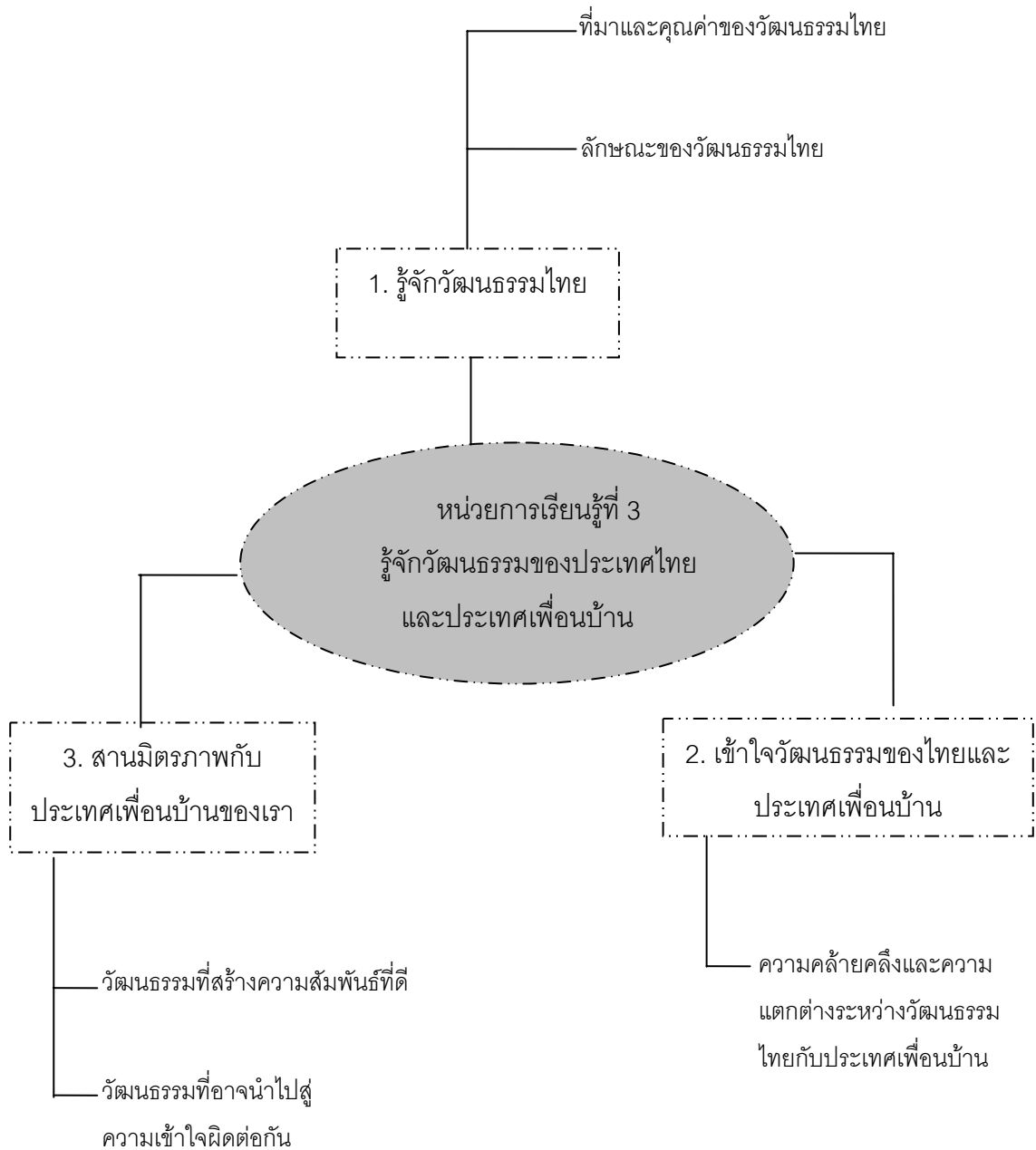
หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	สาระที่ 2						
		มาตรฐาน ส 2.1				มาตรฐาน ส 2.2		
		1	2	3	4	1	2	3
1. พลเมืองดี	1. เราเป็น “พลเมืองดี”		✓					
	2. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น				✓			
	3. กฎหมายใกล้ตัว	✓						
2. วิถีประชาธิปไตย	4. ทำความรู้จักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550					✓		
	5. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย							✓
	6. อำนาจอธิปไตยของไทย						✓	
3. รู้จักวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน	7. รู้จักวัฒนธรรม			✓				
	8. เข้าใจวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน			✓				
	9. สานมิตรภาพกับประเทศเพื่อนบ้านของเรา			✓				

ภาพที่ 4.4 สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พลเมืองดี

ภาพที่ 4.5 สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิธีประชาธิปไตย

แผนภาพที่ 4.6 สาระการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 รู้จักวัฒนธรรมของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

ตารางที่ 4.16 ตัวอย่างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์การเรียนรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา

หน่วย ที่	แผนฯ ที่	การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา
1	1	<p>ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม: ผู้สอนใช้คำถาม/ภาพ/เหตุการณ์กระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งประสบการณ์ของตนเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองที่มีให้แก่เพื่อน โดยใช้การเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น</p> <p>สุนทรียสนทนา: การเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราวประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นการใช้หลักสุนทรียสนทนา โดยผู้สอนให้ผู้เรียนจับกลุ่ม 4-5 คน เพื่อให้ผู้เรียนผลัดกันเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเองจากประเด็นคำถาม โดยในขณะที่เพื่อนเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์อยู่นั้น ให้เพื่อนในกลุ่มฟังอย่างตั้งใจ แสดงการรับฟังสิ่งที่เพื่อนเล่า ด้วยความเคารพ ไม่แนะนำสั่งสอน ให้เวลาเล่าเรื่องคนละ 2-3 นาที โดยมีกติกาพื้นฐาน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พูดทีละคน สมาชิกที่เหลือฟังอย่างตั้งใจ และไม่พูดแทรกขึ้นมาจนกว่าคนที่กำลังพูดกล่าวจบ - ไม่มุ่งหาข้อสรุป ตัดสิน หรือตกลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง - พูดในสิ่งที่ตนเป็นคุณประโยชน์ สร้างสรรค์ความสามัคคี และมีไมตรีจิตต่อกัน + การเรียนรู้แบบร่วมมือ <p style="text-align: center;">↓</p> <p>ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดและอภิปราย: ผู้สอนกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา/ ข้อความ/ สถานการณ์</p> <p>การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Together: L.T.): การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา/ ข้อความ/ สถานการณ์ เน้นการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถกลุ่มละ 4-5 คน 2. กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาร่วมกัน โดยให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม 3. กลุ่มร่วมกันสรุปคำตอบ และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานของกลุ่ม + สุนทรียสนทนา <p style="text-align: center;">↓</p> <p>ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด: ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอด โดยใช้การบรรยาย (โดยผู้สอนหรือสื่อ)/ การนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม/ รายงาน หรือบูรณาการความรู้ของกลุ่มย่อยโดยการอภิปรายในกลุ่มใหญ่ + การเรียนรู้แบบร่วมมือ + สุนทรียสนทนา</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>ขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด ผู้สอนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกิดขึ้น เช่น เขียนโครงงาน การเขียนคำขวัญ + การเรียนรู้แบบร่วมมือ + สุนทรียสนทนา</p>

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

ผลการศึกษาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยมีข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา เป็นการบูรณาการการเรียนรู้หลายรูปแบบ ดังนั้นการนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกันต้องทำให้รูปแบบแต่ละรูปแบบถูกต้อง โดยการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ขั้นตอนที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม ควรให้ประสบการณ์ที่จัดต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม/ ผู้สอนต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีประสบการณ์เดิมได้ดึงประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ ส่วนสุนทรียสนทนา เป็นกระบวนการหนึ่งในจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีการนำมาใช้ในระดับอุดมศึกษา หรือในการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เป็นประโยชน์ แต่การที่นำมาใช้กับเด็กควรมีการเตรียมความพร้อมให้เด็กเกิดความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในรูปแบบดังกล่าวด้วย 2) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ควรใช้สื่อที่หลากหลาย น่าสนใจ โดยเฉพาะในขั้นประสบการณ์รูปธรรม

ส่วนที่ 3 การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้

จากข้อคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในขั้นตอนที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงประเด็นที่ใช้ในการดึงประสบการณ์ของผู้เรียน โดยปรับประเด็นให้เป็นเรื่องใกล้ตัวหรือผู้เรียนที่ผู้เรียนสามารถดึงประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ หรือบางเรื่องถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียน หรือผู้เรียนยังไม่มีประสบการณ์ตรงให้มีการใช้สื่อที่เป็นรูปธรรม เช่นรูปภาพ ข่าวที่น่าสนใจ เป็นต้น ส่วนกระบวนการสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยได้จัดให้มีการเตรียมความพร้อม โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการสุนทรียสนทนา ก่อนการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อและแหล่งเรียนรู้ ใช้ภาพ ข่าว เหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจ ณ ขณะนั้น หรือมีความเป็นรูปธรรมให้มากขึ้น

ส่วนที่ 4 การทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น (การศึกษานำร่อง) โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา

ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ (การศึกษานำร่อง) ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในประเด็นประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ/สิ่งที่ประทับใจจากการเรียนในรูปแบบนี้

ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้ (การศึกษานำร่อง) โดยให้ผู้เรียนสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในประเด็นประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ/สิ่งที่ประทับใจจากการเรียนในรูปแบบนี้ และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ/สิ่งที่ประทับใจจากการเรียนในรูปแบบนี้ และข้อเสนอแนะ

การเรียนครั้งนี้ทำให้ได้รู้ว่าสิ่งที่เราพูดออกมานั้น เราก็ต้องคิดว่าสิ่งที่เราพูดออกไปนั้นดีหรือไม่ดีต่อคนอื่นถ้าเราได้ฟังคำพูดของเขาที่ออกมานั้นก็เป็นความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่นและต่อตนเองด้วย และรู้สึกดี เพราะว่าภายในห้องเรียนเงียบสงบไม่น่ารำคาญ จึงทำให้คนอื่นมีความสุข มีสมาธิในการเรียนอีกด้วย ดังนั้นผมเห็นว่ากติกาที่ดีนั้นมีมาก

ผมชอบการเรียนแบบนี้ มันทำให้ผมได้ฟังเพื่อนอย่างตั้งใจ ก่อนหน้านั้นผมไม่ค่อยกล้าพูด แต่ตอนนี้ผมกล้าพูดมากขึ้น และผมก็รู้สึกดีที่เพื่อนๆ ของผมไม่พูดคุยกันเสียงดังแต่ถึงวิชาอื่นเพื่อนผมเสียงดัง และเล่นกันมาก แต่มีข้อเสนอว่าควรให้เวลาในการพูดเยอะกว่าเดิม เพราะจะทำให้เล่าเรื่องราวต่างๆ และความเห็นต่างๆ ได้มากขึ้น

กิจกรรมครั้งนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการเรียนที่สนุกสนาน และได้ทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้เข้าใจเพื่อนๆ ในกลุ่ม

ได้ความรู้จากสิ่งที่เพื่อนอภิปรายกัน และได้รู้จักและเข้าใจเพื่อนมากขึ้น

โดยข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนาดังกล่าว สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้ 1) ควรให้มีเวลาในส่วนของ การตั้งประสบการณ์ของผู้เรียนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่ได้เล่าเรื่องราวประสบการณ์ของตนเอง และรู้จักที่จะฟังประสบการณ์ของผู้อื่น อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่ยังชอบการเรียนแบบนี้ เพราะการที่ทุกคนเคารพซึ่งกันและกันก็จะทำให้เป็นห้องเรียนเป็นห้องเรียนแห่งความสุขมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 5 การปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการนำไปใช้จริง

จากประเด็นที่ได้จากการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการสนทนาริยสนทนาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ดังนี้ 1) เพิ่มเวลาในขั้นตอนประสบการณ์รูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ตั้งประสบการณ์เก่าที่มีอยู่ออกมาให้มากที่สุดเพื่อใช้ในการเรียนรู้ต่อไป อีกทั้งยังเน้นการจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น เช่นรูปภาพของจริง ข่าว เป็นต้น

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้น เป็นการวิเคราะห์ตรวจสอบผลการนำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้การบูรณาการสนทนาริยสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมของกลุ่มตัวอย่าง (equivalent of sampling) ก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพเริ่มต้นของกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนั้นมีค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรมก่อนเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิต	กลุ่ม	Mean	SD	Min	Max	Sk	Ku
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ทดลอง	2.50	0.82	0	4	-0.89	1.23
	ควบคุม	2.65	0.66	1	4	-0.59	0.48
ความคิดสร้างสรรค์	ทดลอง	2.60	0.78	1	4	0.51	-0.59
	ควบคุม	2.55	0.71	1	4	0.48	-0.27
การตัดสินใจ	ทดลอง	2.95	0.99	2	5	0.95	0.05
	ควบคุม	2.93	0.76	2	5	1.22	2.39
การแก้ปัญหา	ทดลอง	2.03	0.62	1	3	-0.01	-0.21
	ควบคุม	2.28	0.75	1	4	0.64	0.50
การสร้างสัมพันธภาพ	ทดลอง	25.93	2.88	20	30	-0.72	-0.45
	ควบคุม	27.03	3.09	17	33	-1.19	2.07
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	ทดลอง	32.43	2.18	27	39	0.32	1.40
	ควบคุม	32.58	3.15	29	41	1.53	1.76
การจัดการอารมณ์	ทดลอง	12.15	1.79	8	16	-0.10	-0.14
	ควบคุม	12.68	2.02	7	18	-0.16	1.00
การจัดการความเครียด	ทดลอง	15.95	1.81	12	20	-0.22	-0.15
	ควบคุม	16.18	1.85	14	22	1.34	1.75
การตระหนักรู้ในตนเอง	ทดลอง	21.15	2.65	15	29	0.48	1.54
	ควบคุม	20.60	1.78	18	25	1.28	1.13
การเข้าใจผู้อื่น	ทดลอง	32.40	3.36	25	40	0.79	0.68
	ควบคุม	31.85	3.91	22	40	0.25	0.59
ความภูมิใจในตนเอง	ทดลอง	30.15	3.68	20	39	-0.50	2.32
	ควบคุม	31.23	3.93	20	39	0.19	0.71
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ทดลอง	29.85	2.51	26	41	2.04	9.21
	ควบคุม	30.83	3.21	25	38	0.96	0.77
รวมทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ	ทดลอง	205.20	9.28	170	220	-1.67	5.04
	ควบคุม	204.88	8.64	173	223	-1.07	3.82
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา	ทดลอง	15.80	2.73	10	24	0.46	0.99
	ควบคุม	16.95	3.21	10	25	0.48	0.37

จากตารางที่ 4.17 เมื่อพิจารณาสถิติภาคบรรยายของคะแนนทักษะชีวิตโดยจำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า

ทักษะชีวิตโดยรวมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 205.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.28 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 220.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 170.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.67$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 5.04$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 204.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.64 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 223.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 173.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.07$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 3.82$)

เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตเป็นรายองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบในองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 2.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.82 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 0.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.89$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.23$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.59$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.48$)

ทักษะชีวิตด้านความคิดสร้างสรรค์ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 2.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.51$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.59$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.48$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.27$)

ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 2.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.99 คะแนนสูงสุดเท่ากับ

5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.95$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.05$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.76 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk=1.22$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 2.39$)

ทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหา ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 3.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.01$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.21$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.64$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.50$)

ทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพ ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 25.93 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.88 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 30.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.72$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.45$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 27.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.09 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 33.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 17.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.19$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 2.07$)

ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 32.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.18 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 39.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 27.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.32$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -1.40$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 32.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.15 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 41.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 29.00 คะแนนมีความ

เบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 1.53$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -1.76$)

ทักษะชีวิตด้านการจัดการอารมณ์ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 12.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.79 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 16.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.10$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.14$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 12.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.02 คะแนน สูงสุดเท่ากับ 18.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 7.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.16$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.00$)

ทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียดก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 15.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.81 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.22$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.15$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 16.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 22.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 14.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 1.34$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.75$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 21.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.65 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 29.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.48$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจาย น้อย ($Ku = 1.54$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 20.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.78 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 1.28$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.13$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านการเข้าใจผู้อื่นก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 32.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.36 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่า

คะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.79$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.68$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 31.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.91 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 22.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.25$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.59$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านความภูมิใจในตนเองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 30.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.68 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 39.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.50$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 2.32$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 31.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.93 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 39.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.19$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.71$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคมก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 29.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.51 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 41.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 26.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 2.04$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 9.21$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 30.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.21 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 38.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.96$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.77$)

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 15.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.73 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 24.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.46$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.99$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 16.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.21 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 10.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่มีน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.48$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.37$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเท่าเทียมของกลุ่มตัวอย่าง (equivalent of sampling)

ก่อนการทดลอง

การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา ไปใช้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมฯ เพื่อทดสอบความเท่าเทียมกันของกลุ่มทดลอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมฯของกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.18 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ก่อนการจัดการเรียนรู้จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิต	กลุ่ม	Mean	SD
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ทดลอง	2.50	0.82
	ควบคุม	2.65	0.66
ความคิดสร้างสรรค์	ทดลอง	2.60	0.78
	ควบคุม	2.55	0.71
การตัดสินใจ	ทดลอง	2.95	0.99
	ควบคุม	2.93	0.76
การแก้ปัญหา	ทดลอง	2.03	0.62
	ควบคุม	2.28	0.75
การสร้างสัมพันธภาพ	ทดลอง	25.93	2.88
	ควบคุม	27.03	3.09
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	ทดลอง	32.43	2.18
	ควบคุม	32.58	3.15
การจัดการอารมณ์	ทดลอง	12.15	1.79
	ควบคุม	12.68	2.02
การจัดการความเครียด	ทดลอง	15.95	1.81
	ควบคุม	16.18	1.85

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ทักษะชีวิต	กลุ่ม	Mean	SD
การตระหนักรู้ในตนเอง	ทดลอง	21.15	2.65
	ควบคุม	20.60	1.78
การเข้าใจผู้อื่น	ทดลอง	32.40	3.36
	ควบคุม	31.85	3.91
ความภูมิใจในตนเอง	ทดลอง	30.15	3.68
	ควบคุม	31.23	3.93
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ทดลอง	29.85	2.51
	ควบคุม	30.83	3.21
รวมทักษะชีวิต ทั้ง 12 องค์ประกอบ	ทดลอง	205.20	9.28
	ควบคุม	204.88	8.64
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา	ทดลอง	15.80	2.73
	ควบคุม	16.95	3.21

หมายเหตุ

1. Box's M = 161.144 F = 1.242 P = 0.047
2. Bartlett's Test: Likelihood Ratio = 0.000 Approx. Chi-Square = 1273.573 P = 0.000
3. Levene's Test:

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	F = 1.789	P = 0.185
ความคิดสร้างสรรค์	F = 0.465	P = 0.497
การตัดสินใจ	F = 3.065	P = 0.084
การแก้ปัญหา	F = 3.453	P = 0.067
การสร้างสัมพันธภาพ	F = 0.032	P = 0.859
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	F = 2.220	P = 0.140
การจัดการอารมณ์	F = 0.444	P = 0.507
การจัดการความเครียด	F = 0.085	P = 0.771
การตระหนักรู้ในตนเอง	F = 2.564	P = 0.113
การเข้าใจผู้อื่น	F = 0.728	P = 0.396
ความภูมิใจในตนเอง	F = 1.427	P = 0.239
ความรับผิดชอบต่อสังคม	F = 1.710	P = 0.195
รวมทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ	F = 0.011	P = 0.917
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	F = 0.768	P = 0.384

ผู้วิจัยเสนอผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การทดสอบความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance) ระหว่างกลุ่มประชากร โดยใช้สถิติทดสอบ Box's M Test of equality of covariance matrices พบว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ข้อมูลฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น แต่เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนยังคงมีความแกร่ง (robust) (Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L. and Black, W.C., 1998 อ้างถึงในเกรียงไกร คล้ายกล้า, 2551)

ประการที่สอง การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมภายในกลุ่ม (within group variance-covariance matrix) ของตัวแปรตามแต่ละตัวคือทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามได้ (MANOVA)

ประการที่สาม การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มประชากร โดยใช้สถิติทดสอบ Levene's test of equality of error variances พบว่าความแปรปรวนของคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา มีระดับนัยสำคัญของการทดสอบเท่ากับ 0.185, 0.497, 0.084, 0.067, 0.859, 0.140, 0.507, 0.771, 0.113, 0.396, 0.239, 0.195, 0.917 และ 0.384 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด ดังนั้น ความแปรปรวนของคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบความแปรปรวนของตัวแปรพหุนาม พบว่า สามารถวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามได้

ตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ก่อนการจัดการเรียนรู้

Multivariate Tests	Value	F	Hypothesis df	Error df	P
Pillai's Trace	0.275	1.759	14.000	65.000	0.065
Wilks' Lambda	0.725	1.759	14.000	65.000	0.065
Hotelling's Trace	0.379	1.759	14.000	65.000	0.065
Roy's Largest Root	0.379	1.759	14.000	65.000	0.065

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม พบว่า เซนทรอยด์ของคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Pillai's Trace: $p = 0.065$, Wilks' Lambda: $p = 0.065$, Hotelling's Trace: $p = 0.065$ และ Roy's Largest Root: $p = 0.065$)

ดังนั้นในการวิเคราะห์ความแตกต่างของผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และสุนทรียสนทนา จึงสามารถวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) โดยมีตัวแปรตาม คือ ทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเท่าเทียมกันทางสถิติ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการทดลองหลังการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1) ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมหลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังเรียนมีค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา หลังเรียนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิต	กลุ่ม	Mean	SD	Max	Min	Sk	Ku
การคิดอย่างมี วิจารณญาณ	ทดลอง	3.18	0.93	1	5	0.24	0.10
	ควบคุม	2.68	0.97	1	5	0.01	-0.23
ความคิดสร้างสรรค์	ทดลอง	3.58	0.81	2	5	0.35	-0.54
	ควบคุม	3.00	1.32	1	6	0.70	-0.45
การตัดสินใจ	ทดลอง	4.15	0.89	3	6	0.37	-0.52
	ควบคุม	3.45	1.30	2	5	0.12	-1.74
การแก้ปัญหา	ทดลอง	3.10	0.59	2	4	-0.02	0.01
	ควบคุม	2.60	1.01	1	4	0.27	-1.18
การสร้างสัมพันธภาพ	ทดลอง	32.43	2.54	28	37	0.23	-0.93
	ควบคุม	26.48	2.96	17	33	-1.03	2.36
การสื่อสารอย่างมี ประสิทธิภาพ	ทดลอง	40.60	3.93	33	49	0.69	-0.25
	ควบคุม	34.88	3.17	27	39	-0.86	-0.26
การจัดการอารมณ์	ทดลอง	15.90	1.58	13	19	0.21	-0.74
	ควบคุม	14.28	2.67	9	18	-0.50	-0.79
การจัดการความเครียด	ทดลอง	19.23	2.76	13	25	0.11	-0.39
	ควบคุม	17.18	2.46	12	23	0.54	0.76
การตระหนักรู้ในตนเอง	ทดลอง	23.45	3.00	18	30	0.03	-0.80
	ควบคุม	19.38	1.73	15	22	-0.96	0.80
การเข้าใจผู้อื่น	ทดลอง	35.23	2.59	30	40	-0.20	-0.04
	ควบคุม	30.95	2.30	25	35	-0.66	1.42
ความภูมิใจในตนเอง	ทดลอง	34.73	3.79	30	45	0.92	0.28
	ควบคุม	29.75	3.03	20	34	-1.63	3.88
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ทดลอง	36.40	3.18	28	43	-0.19	0.45
	ควบคุม	29.88	1.86	25	34	-0.67	0.49
รวมทักษะชีวิต ทั้ง 12 องค์ประกอบ	ทดลอง	288.45	26.80	254	348	0.61	-0.64
	ควบคุม	227.08	13.46	181	244	-1.80	4.58
ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสังคมศึกษา	ทดลอง	28.88	4.06	20	36	-0.12	-0.43
	ควบคุม	24.78	3.98	20	35	0.31	-0.62

จากตารางที่ 4.20 เมื่อพิจารณาสถิติภาคบรรยายของคะแนนทักษะชีวิตโดย
จำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า
คะแนนทักษะชีวิตโดยรวมหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของ
กลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 288.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 26.80 คะแนนสูงสุดเท่ากับ
348.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 254.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่ต่ำกว่าคะแนน

เฉลี่ย ($Sk = 0.61$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -64$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 227.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.46 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 244.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 181.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.80$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 4.58$)

เมื่อพิจารณาทักษะชีวิตเป็นรายองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบในองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 3.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ .00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.24$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.10$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.97 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.01$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.23$)

ทักษะชีวิตด้านความคิดสร้างสรรค์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.35$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.54$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 3.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.32 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 6.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.70$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.45$)

ทักษะชีวิตด้านการตัดสินใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.89 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 6.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 3.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.37$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.52$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.30 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.12$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -1.74$)

ทักษะชีวิตด้านการแก้ปัญหาหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 3.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 2.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.02$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.01$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 2.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.01 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 4.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.27$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -1.18$)

ทักษะชีวิตด้านการสร้างสัมพันธภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 32.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.54 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 37.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 28.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.23$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.93$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 26.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.96 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 33.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 17.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.03$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 2.36$)

ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 40.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.93 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 49.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 33.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.69$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.25$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 34.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.17 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 39.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 27.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.86$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.26$)

ทักษะชีวิตด้านการจัดการอารมณ์หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 15.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.58 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 19.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.21$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.74$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 14.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.67 คะแนน

สูงสุดเท่ากับ 18.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 9.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.50$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.79$)

ทักษะชีวิตด้านการจัดการความเครียดหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 19.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.76 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.11$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.39$) ส่วนคะแนนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 17.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.46 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 23.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 12.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk=0.54$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.76$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ในตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 23.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.00 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 30.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.03$) และและมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.80$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 19.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.73 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 22.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.96$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.80$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านการเข้าใจผู้อื่นหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 35.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.59 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 40.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 30.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.20$) และมีค่าความโด่งแบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.04$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 30.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.30 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 35.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.66$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 1.42$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านความภูมิใจในตนเองหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 34.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.79

คะแนนสูงสุดเท่ากับ 45.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 30.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่ น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.92$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจาย น้อย ($Ku = 0.28$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 29.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.03 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 34.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนน ส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -1.63$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการ กระจายน้อย ($Ku = 3.88$)

คะแนนด้านทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหลังการจบกิจกรรมการ เรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 36.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.18 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 43.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 28.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนน ส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.19$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการ กระจายน้อย ($Ku = 0.45$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ย 29.88 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 1.86 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 34.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 25.00 คะแนนมีความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.67$) และมีค่าความโด่งสูงกว่าโค้งปกติ คือ คะแนน มีการกระจายน้อย ($Ku = 0.49$)

คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองหลัง การจบกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ย 28.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.06 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 36.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมี ความเบ้ซ้าย คือ คะแนนส่วนใหญ่มากกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = -0.12$) และมีค่าความโด่งสูงกว่า โค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายน้อย ($Ku = 0.43$) ส่วนของกลุ่มควบคุมนั้น พบว่า มีคะแนน เฉลี่ย 24.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.93 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 35.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 20.00 คะแนนมีความเบ้ขวา คือ คะแนนส่วนใหญ่ น้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($Sk = 0.31$) และมีค่าความโด่ง แบนกว่าโค้งปกติ คือ คะแนนมีการกระจายมาก ($Ku = -0.62$)

2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนของนักเรียนใน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตหลังเรียนของกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมมีรายละเอียดดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ หลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ทักษะชีวิต	กลุ่ม	Mean	SD
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ทดลอง	3.18	0.93
	ควบคุม	2.68	0.97
ความคิดสร้างสรรค์	ทดลอง	3.58	0.81
	ควบคุม	3.00	1.32
การตัดสินใจ	ทดลอง	4.15	0.89
	ควบคุม	3.45	1.30
การแก้ปัญหา	ทดลอง	3.10	0.59
	ควบคุม	2.60	1.01
การสร้างสัมพันธภาพ	ทดลอง	32.43	2.54
	ควบคุม	26.48	2.96
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ,	ทดลอง	40.60	3.93
	ควบคุม	34.88	3.17
การจัดการอารมณ์	ทดลอง	15.90	1.58
	ควบคุม	14.28	2.67
การจัดการความเครียด	ทดลอง	19.23	2.76
	ควบคุม	17.18	2.46
การตระหนักรู้ในตนเอง	ทดลอง	23.45	3.00
	ควบคุม	19.38	1.73
การเข้าใจผู้อื่น	ทดลอง	35.23	2.59
	ควบคุม	30.95	2.30
ความภูมิใจในตนเอง	ทดลอง	34.73	3.79
	ควบคุม	29.75	3.03
ความรับผิดชอบต่อสังคม	ทดลอง	36.40	3.18
	ควบคุม	29.88	1.86
รวมทักษะชีวิต ทั้ง 12 องค์ประกอบ	ทดลอง	288.45	6.80
	ควบคุม	227.08	13.46
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาฯ	ทดลอง	28.88	4.06
	ควบคุม	24.78	3.98

หมายเหตุ

1. Box's M = 317.952 F = 2.451 P = 0.000
2. Bartlett's Test: Likelihood Ratio = 0.000 Approx. Chi-Square = 2242.412 P = 0.000
3. Levene's Test:

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	F = 0.536	P = 0.466
ความคิดสร้างสรรค์	F = 9.581	P = 0.003
การตัดสินใจ	F = 18.789	P = 0.000
การแก้ปัญหา	F = 24.537	P = 0.000
การสร้างสัมพันธภาพ	F = 0.002	P = 0.969
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	F = 1.516	P = 0.222
การจัดการอารมณ์	F = 13.147	P = 0.001
การจัดการความเครียด	F = 1.597	P = 0.210
การตระหนักรู้ในตนเอง	F = 16.031	P = 0.00
การเข้าใจผู้อื่น	F = 1.063	P = 0.306
ความภูมิใจในตนเอง	F = 3.744	P = 0.057
ความรับผิดชอบต่อสังคม	F = 7.773	P = 0.007
รวมทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ	F = 20.992	P = 0.000
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	F = 0.016	P = 0.899

ผู้วิจัยเสนอผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การทดสอบความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance) ระหว่างกลุ่มประชากร โดยใช้สถิติทดสอบ Box's M Test of equality of covariance matrices พบว่า เมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ข้อมูลฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น แต่เนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างค่อนข้างใกล้เคียงกัน ดังนั้นผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนยังคงมีความแกร่ง (robust) (Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L. and Black, W.C., 1998 อ้างในเกรียงไกร คล้ายกล้า, 2551)

ประการที่สอง การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมภายในกลุ่ม (within group variance-covariance matrix) ของตัวแปรตามแต่ละตัวคือทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าตัวแปรตามมีความสัมพันธ์

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามได้ (MANOVA)

ประการที่สาม การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนระหว่างกลุ่มประชากร โดยใช้สถิติทดสอบ Levene's test of equality of error variances พบว่าความแปรปรวนของคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 6 องค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา มีระดับนัยสำคัญของการทดสอบมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด ดังนั้น ความแปรปรวนของคะแนนทักษะชีวิตทั้ง 6 องค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ส่วนตัวแปรตามทักษะชีวิตอีก 6 องค์ประกอบมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ความแปรปรวนของประชากรจากการวัดแตกต่างกัน ดังนั้นตัวแปรตามทั้ง 6 ตัวนี้จึงฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้นเมื่อมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ต้องใช้ค่าสถิติทดสอบที่เหมาะสมกับกรณีประชากรมีความแปรปรวนแตกต่างกัน (Huynh และ Finch, 2000; Yu, 2002 อ้างในเกรียงไกร คล้ายกล้า, 2551) รายละเอียดดังตาราง 4.22

จากผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบความแปรปรวนพหุนาม ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม

ตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามของคะแนนทักษะชีวิตภายหลังการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Multivariate Tests	Value	F	Hypothesis df	Error df	P
Pillai's Trace	0.823	21.632	14.000	65.000	0.000
Wilks' Lambda	0.177	21.632	14.000	65.000	0.000
Hotelling's Trace	4.659	21.632	14.000	65.000	0.000
Roy's Largest Root	4.659	21.632	14.000	65.000	0.000

Test of Between-Subjects Effects

แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	P
กลุ่ม	การคิดอย่างมี วิจารณญาณ	5.000	1	5.000	5.528	0.021
	ความคิดสร้างสรรค์	6.613	1	6.613	5.500	0.022
	การตัดสินใจ	9.800	1	9.800	7.880	0.006
	การแก้ปัญหา	5.000	1	5.000	7.331	0.008
	การสร้างสัมพันธภาพ	708.050	1	708.050	93.015	0.000

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	P
	การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ	655.513	1	655.513	51.337	0.000
	การจัดการอารมณ์	52.813	1	52.813	10.968	0.001
	การจัดการความเครียด	84.050	1	84.050	12.306	0.001
	การตระหนักรู้ในตนเอง	332.113	1	332.113	55.438	0.000
	การเข้าใจผู้อื่น	365.513	1	365.513	61.066	0.000
	ความภูมิใจในตนเอง	495.013	1	495.013	42.084	0.000
	ความรับผิดชอบต่อสังคม	851.513	1	851.513	125.798	0.000
	รวมทักษะชีวิตทั้ง 12 องค์ประกอบ	75337.81	3	75337.81	167.567	0.000
	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา	336.200	1	336.200	20.757	0.000

จากตารางที่ 4.22 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม พบว่า เซนทรอยด์ของคะแนนทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา หลังการจัดการเรียนรู้ มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 (Pillai's Trace: $p = 0.000$, Wilks' Lambda: $p = 0.000$, Hotelling's Trace: $p = 0.000$ และ Roy's Largest Root: $p = 0.000$)

เมื่อวิเคราะห์ต่อยกการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance: ANOVA) ของทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา พบว่า

คะแนนทักษะชีวิตโดยรวม และทักษะชีวิตรายองค์ประกอบ ได้แก่ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการอารมณ์ การจัดการความเครียด การตระหนักรู้ในตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คะแนนทักษะชีวิตองค์ประกอบการคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นในการวิเคราะห์พบว่า ผลการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานการทดลอง คือ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานมีคะแนนการวัดทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

อีกทั้งผลการจัดเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการสนทริยสนทนา ยังทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นของทักษะชีวิต โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ด้านการสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

- ทำให้รู้จักเพื่อนมากขึ้น รู้ว่าเพื่อนเป็นคนอย่างไร และกติกาก็ดีทำให้เราฟังเพื่อนรู้เรื่อง
- รู้สึกสนุกและได้แนวคิดที่ว่าเวลาคนอื่นพูดเราต้องฟัง
- ดีใจที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะได้ตั้งใจฟังสิ่งที่เพื่อนๆอยากเล่าให้ฟังและรู้สึกดีกับกติกาที่ครูตั้ง เพราะถ้าไม่มีกติกาเพื่อที่ไม่ได้พูดจะหัวเราะ คุย ทำให้เพื่อนที่พูดเสียสมาธิ และบางคนอาจผิดหวังที่สิ่งที่พูดให้เพื่อนฟัง เพื่อนกับมาหัวเราะ
- ฝึกให้เรา มีทักษะและมารยาทของการสนทนา
- ผมรู้สึกว่าได้ฟังเพื่อนอย่างตั้งใจ และรู้สึกดีที่เพื่อนๆ ไม่คุยกันเสียงดังแต่ถึงวิชาอื่นเพื่อนผมเสียงดังมาก
- รู้สึกว่าเพื่อนไม่คุยกันเสียงดังและเชื่อฟังคุณครูมากขึ้น
- หนูตั้งใจฟังที่ครูพูด และเพื่อนพูดมากขึ้น
- จะปรับปรุงพฤติกรรมที่ชอบพูดแทรกคนอื่น เช่นเวลาที่เพื่อนพูดอยู่เราจะไม่ฟังให้จบก่อน รับผิดชอบต่อความคิดเห็น หรือเล่าเรื่องของเราแทน ทำให้ไม่รู้จริงๆแล้วเพื่อนต้องการจะพูดอะไรหรือมีความรู้สึกอย่างไร
- ตั้งใจฟังเพื่อนพูดให้มากขึ้น เพราะไม่ค่อยสนใจฟังเพื่อนพูดมากนัก
- จะมีสมาธิในการเรียน การพูดและการฟัง มากกว่าเก่า

ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และการเข้าใจผู้อื่น

- ได้ความรู้จากคำพูดของเพื่อนที่พูดออกมาและได้รู้จักเพื่อนคนอื่นมากขึ้น และกล้าแสดงออกในทางที่ดี ปลอดภัย
- ได้ฟังและบอกเล่าให้ทุกคนรู้เกี่ยวกับความรู้สึกของตัวเองและรู้สึกว่ากติกาที่ให้ดีมาก เพราะทำให้ผู้พูดรู้สึกที่ตัวเองได้พูดความรู้สึกที่ตัวเองอยากจะพูดออกมา
- ได้พูดเรื่องราวของเราให้เพื่อนฟัง และรู้เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับเพื่อน
- ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น และได้ปลอดภัยความในใจของเราที่อยากจะขอโทษเพื่อนและคุณครู
- ได้รู้เรื่องราวของเพื่อนมากขึ้นทำให้เข้าใจและรักเพื่อนมากขึ้น
- เข้าใจเพื่อนให้มากขึ้น เพราะรู้แล้วว่าเพื่อนชอบอะไรไม่ชอบอะไร รู้ว่าจริงๆ แล้วเพื่อนเขาคิดอะไร
- พยายามเข้าใจเพื่อนให้มากขึ้นเมื่อเพื่อนมีปัญหา ก็จะรับฟัง และจะคอยปลอบใจเพื่อนเมื่อเพื่อนมีปัญหา และก็จะอยากดูแลเพื่อนให้มากขึ้น
- ก็อยากจะทำปรับปรุงตัวเองในเรื่องที่พูดให้เพื่อนฟัง เช่น เรื่องที่เคยโกหกพ่อแม่ ต่อไปก็ไม่อยากจะทำอีก เรื่องการเรียนก็อยากจะทำตั้งใจเรียนให้มากกว่านี้

ด้านการกล้าแสดงออก

- ทำให้เรากล้าแสดงออก และกติกาที่กำหนดไว้ฉันผมพอใจมาก เพราะเพื่อนเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ส่งเสียงดัง
- รู้สึกมีอิสระและสบายใจที่ได้พูด แต่อยากให้มีความเวลาที่พูดและฟังเพื่อนให้มากกว่านี้ เพราะถ้าไม่มีกติกานี้ก็จะไม่ได้พูดในสิ่งที่อยากจะพูด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่งเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประการที่สองเพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน ประการที่สามเพื่อสร้างและพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ และประการที่สี่เพื่อศึกษาผลการใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วิธีดำเนินการวิจัยของการวิจัยนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 2 เป็นการศึกษาค่าและลักษณะของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ขั้นตอนที่ 3 เป็นการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ และขั้นตอนที่ 4 เป็นการศึกษาค่าและลักษณะของการใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่พัฒนาขึ้นโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ขอบเขตของการวิจัยเกี่ยวกับประชากรมีดังนี้

ประชากรที่ศึกษา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและศึกษาสภาพของทักษะชีวิตของนักเรียนในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตปริมณฑล ส่วน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 450 คน กลุ่มที่ 2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนปัจจุบัน คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 80 คน กลุ่มที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาผลการใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ที่พัฒนาขึ้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2553 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทักษะชีวิต แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน และแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อื่นๆ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่สอง และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. โมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 727.39$ df=680, p=.10) โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มากที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดความเครียดตามลำดับ และนักเรียนมีทักษะชีวิตโดยรวมในระดับปานกลาง

2. สภาพปัจจุบันและลักษณะการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนแบบร่วมมือของครูในปัจจุบัน มีดังนี้

1) ลักษณะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ครูใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เป็นสถานที่สำคัญในท้องถิ่น เช่นพระราชวัง สนามจันทร์ องค์พระปฐมเจดีย์

2) ลักษณะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง ครูให้ความสำคัญกับการกำหนดทักษะชีวิตเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด

3) ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในระดับปานกลาง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

4) ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในภาพรวมครูมีระดับการปฏิบัติในระดับสูง และระดับความสำเร็จในระดับปานกลาง ปัญหาคือ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม

3. การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยมีกระบวนการ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายและลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 2) การศึกษาสภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน 3) การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การทดสอบคุณภาพขั้นต้น โดยศึกษานำร่องกับนักเรียนที่ไม่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เทคนิคสุ่มทริยสนทนาในการจัดเก็บข้อมูล 5) การปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้จริง โดยลักษณะและองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสุ่มทริยสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนรู้ใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นหลัก ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม โดยให้การเล่าเรื่องราว/ ประสบการณ์ของตนเอง และฟังเรื่องราว ประสบการณ์ของผู้อื่น เน้นใช้หลักการสุ่มทริยสนทนาในขั้นตอนดังกล่าวเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 2 การสะท้อนคิดและอภิปราย โดยให้การแสดงความคิดเห็น และอภิปรายแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม โดยใช้กรณีศึกษา ข้อความ สถานการณ์ วิเคราะห์ เน้นใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการหลัก ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด โดยให้การบรรยาย การนำเสนอ ผลงานของแต่ละกลุ่ม และขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด โดยออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนประยุกต์แนวคิด เช่น โครงงาน คำขวัญ สมุดภาพ อีกทั้งยังมีการใช้สุ่มทริยสนทนาและการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมมือในทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการร่วมเพื่อเสริมกระบวนการหลักด้วย

4. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสุ่มทริยสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือมีคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่ม

สาระสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ทักษะชีวิต ซึ่งเป็นโมเดลสมมติฐานทางทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในลักษณะของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดของการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการวิเคราะห์ตามโมเดล พบว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด ได้แก่องค์ประกอบทักษะชีวิตด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน ความภาคภูมิใจในตนเอง การเห็นใจผู้อื่น การสร้างสัมพันธภาพ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการจัดความเครียดตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ และเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ที่กล่าวว่าเด็กและวัยรุ่นจำเป็นต้องมีทักษะภายใน เช่น ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการผ่อนคลายความเครียด ทักษะการบริหารตนเอง ทักษะการตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งทักษะเหล่านี้จะสามารถสนับสนุนให้เด็กและวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมทางบวก (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001) และเมื่อพิจารณาถึงตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรบ่งชี้องค์ประกอบทักษะชีวิตในแต่ละด้าน พบว่าตัวแปรทุกตัว (40 ตัวแปร) มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดนี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะบ่งบอกถึงทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในแต่ละด้านได้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย โดยตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ภาระหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ส่งเสริมช่วยเหลือผู้อื่น รองลงมาคือ รักษาทรัพยากร หรือสมบัติของส่วนรวม และเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การเห็นใจผู้อื่น และการตระหนักรู้ในตน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ได้กล่าวถึงกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติ และภูมิใจในความเป็นไทย

2. จากการใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูลแบบสุ่มหรือสนทนา จัดเป็นขั้นตอนของการทดลองหรือทดสอบแผนการจัดการเรียนรู้ขั้นต้น ที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.) ได้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยและพัฒนาไว้ว่าเป็นการวิจัยที่ต้องการค้นคว้าและพัฒนา ทำการทดสอบในสภาพจริงทำการประเมิน และดำเนินการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รอบจนได้ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยในขั้นตอนของการทดลองหรือทดสอบผลิตภัณฑ์ขั้นต้นนี้จะเป็นการนำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพการของผลิตภัณฑ์ในโรงเรียนจำนวน 1 – 3 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก 6 – 12 คน ประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้นเป็น โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้การจัดเก็บข้อมูลด้วยสนทนายสนทนาทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคลในเชิงลึก เช่นการบอกเล่าเรื่องราว หรือปลดปล่อยความในใจของบุคคล อีกทั้งยังเป็นการทำความเข้าใจผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับมณฑิชัย พิณจิตตรสมุท (2552) ได้กล่าวไว้ว่าสนทนายสนทนาเป็นกระบวนการคิดร่วมกันของผู้คน สิ่งที่น่าสนใจในบรรยากาศของกระบวนการนี้ก็คือ การเปิดใจสนทนากัน การรับรู้ได้ว่าเกิดความคิดร่วมที่มีพลัง และรับรู้ถึงความเข้าใจระหว่างกัน และสอดคล้องกับ Hal Saunders (1999 อ้างถึงในปาริชาติ สุวรรณบุบผา, 2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่าสนทนายสนทนาเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง โดยผ่านการฟังกันและกันของบุคคลอย่างลึกซึ้ง

3. จากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสนทนายสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อุ้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยใช้การบูรณาการสนทนายสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือดังกล่าวมีคะแนนทักษะชีวิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อุ้แบบปกติ เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้อุ้ดังกล่าว เป็นแนวคิดที่มีลักษณะที่ใช้ชีวิตเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้อุ้ กล่าวคือการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์เป็นการเรียนรู้โดยการดึงประสบการณ์จากตัวผู้เรียน แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์นั้นออกมา ผู้เรียนจะเกิดความคิด และ

ทักษะใหม่นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน ส่วนการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในด้าน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ใหม่ การยอมรับซึ่งกันและกัน การสื่อความหมาย สิ่งดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข พร้อม ๆ กับการพัฒนาความดีงาม ความรู้ และความสามารถไปด้วยกัน (กรมวิชาการ, 2542) อีกทั้งสุนทรียสนทนา ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะด้านการซักถาม การนำเสนอความคิด การฟังและการไตร่ตรองความคิด ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพูดคุยกันภายในกลุ่ม โดยแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ในการเรียนรู้ทั้งในด้านองค์ความรู้หรือสาระการเรียนรู้และทักษะชีวิตได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Junge, Manglallan and Raskauskas (2003) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะชีวิตในเด็กอนุบาลถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งศึกษาจากโปรแกรมที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือและให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ที่มีความสามารถพบว่าเด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมมีทักษะชีวิตสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมมติฐานตามกรอบแนวคิดของการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนให้ครอบคลุมทุกด้านต่อไป แต่เนื่องจากแบบวัดนี้เป็นข้อคำถามในเชิงบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมดังนั้นการนำแบบวัดนี้ไปใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ สามารถนำตัวบ่งชี้ดังกล่าวไปใช้ได้แต่ควรมีการปรับข้อคำถามหรือสถานการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ

2. จากผลการวิจัย พบว่าองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การจัดการอารมณ์ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การตระหนักรู้ในตน และด้านอื่น ๆ ดังนั้นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าวควรเน้นการพัฒนาทางด้านความคิด และด้านจิตใจควบคู่กัน

ไป

3. โดยที่ทักษะชีวิตในบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีหลายมิติ ซึ่งแต่ละมิติมีความซับซ้อนและเป็นพลวัต ค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงควรเน้นการพัฒนาในหลายๆ มิติพร้อมกันอย่างบูรณาการ

4. การใช้เทคนิคสุนทรียสนทนาในการจัดเก็บข้อมูลในขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ นั้น เนื่องจากกระบวนการสุนทรียสนทนาเป็นกระบวนการของการ ปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง โดยผ่านการฟังกันและกันของบุคคลอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นครู หรือผู้วิจัยที่จะใช้กระบวนการนี้ควรมีการเตรียมความพร้อมของกลุ่มผู้เรียน หรือผู้ให้ข้อมูล โดยมีการชี้แจงถึงแนวทางในการจัดกระบวนการดังกล่าว อีกทั้งทุกคนยังจำเป็นต้องเคารพกติกาในการ สนทนาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งต้องไม่นำเรื่องราวของบุคคลอื่นไปพูดต่อ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ในการพูดคุยกันต่อไป อันจะทำให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงหรือความรู้สึกของบุคคลนั้นๆ มากที่สุด

5. ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ไปใช้นั้นครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการ สุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยเฉพาะในขั้นตอน ของการใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา โดยครูผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน และ ฝึกฝนกระบวนการนี้อย่างต่อเนื่องทั้งก่อนการจัดการเรียนรู้และระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนแต่ละคนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้และแบบวัดทักษะชีวิตในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่สอดคล้อง กับธรรมชาติและบริบทของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ

2. ในกระบวนการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนของการทดสอบคุณภาพ ขั้นต้นของแผนการจัดการเรียนรู้ควรใช้กระบวนการจัดเก็บข้อมูลแบบสุนทรียสนทนาในกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมด้วย เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มาก ดังนั้นในกระบวนการสนทนาดังกล่าวจึงถือเป็นกระบวนการคิดร่วมกันของผู้คน สิ่งที่น่าสนใจใน บรรยากาศของกระบวนการนี้ก็คือ การเปิดใจสนทนากัน การรับรู้ได้ว่าเกิดความคิดร่วมที่มีพลัง และรับรู้ถึงความเข้าใจจะหว่างกัน กระบวนการสนทนาแบบนี้จะไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายรวมทั้งไม่เป็นลักษณะของการระดมความคิด(Brainstorming) เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่อง ใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการร่วมกันสร้างให้เกิดบรรยากาศแห่งอิสระให้มากที่สุด ภาวะอิสระที่ทำให้หลาย

สิ่งเปิดออกมา ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจภายในกลุ่มอย่างแท้จริง

3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การบูรณาการสุนทรียสนทนา การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ หรือกลุ่มสาระอื่นๆ เนื่องจากควรมีการพัฒนาทักษะชีวิตในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). *การเรียนรู้...สู่ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2548). *เอกสารประกอบการดำเนินงานโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จรรยา สุวรรณทัต (2537). การวิจัยและพัฒนาทางสังคม-พฤติกรรมศาสตร์. *เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง การกำหนดปัญหาการวิจัยและการพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย : ด้านพฤติกรรมจริยธรรมและด้านอื่น ๆ* วันที่ 22-25 พฤศจิกายน 2537. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา ระบบพฤติกรรมไทย.
- ชบา พันธุ์ศักดิ์. (2550). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยการร่วมงานอย่างร่วมรู้สี่กระหว่างผู้ปกครองและครูเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตสำหรับเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ Bloomfield, R. (2545). *คู่มือการเรียนการสอนพลเมือง-พลโลก: การบูรณาการเรียนรู้ออกจากประสบการณ์จริงตามแนวทางรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544) นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน เอกสารเผยแพร่ในโครงการ วพร. ลำดับ ที่ 02 หน่วยประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพวรรณ วงศ์ชัยวัฒน์. (2547). *การพัฒนาทักษะชีวิตในการปฏิบัติตนให้รอดพ้นจากปัญหาสังคมโดยใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา คงเกษม. (2544). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่บูรณาการกับโยนิโสมนสิการที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา เขมมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ และคนอื่นๆ. (2541). *พัฒนาทักษะชีวิตเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันโรคไม่ติดต่อในเด็กและเยาวชน*.
- ปัทมา ศรชว (2540). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยสยาม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปาริชาติ สุวรรณบุบผา. (2552). *सानเสวนา สานสู่ใจ. นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- พรดี ลิ้มปรัดนากร. (2547). *ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้การเสริมสร้างทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่มีต่อทักษะชีวิตในการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดดุสิตาราม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- พิชชา พรมาลี (2549). *การพัฒนารูปแบบโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2548). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์: องค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. ในกิ่งแก้ว และคนอื่นๆ (บรรณาธิการ).*
- มนต์ชัย พิณจิตตรสมุท. (2552). *Dialogue สุนทรียสนทนา : ศาสตร์แห่งการสร้างสรรค์ปัญญา ร่วมกันของมนุษย์. นนทบุรี : จงเจริญเทพารักษ์การพิมพ์*.
- รุจโรจน์ แก้วอุไร (มปป.) *การวิจัยและพัฒนา [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://203.157.181.4/datatransfer/file_upload/10963/10963/%A1%D2%C3%C7%D4%A8%D1%C2%E1%C5%D0%BE%D1%B2%B9%D2.doc [2554, มีนาคม 2]*
- วันดี ไต่คำ. (2544). *การพัฒนาแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

- วิศิษฐ์ วังวิญญู. (2548). *สุนทรียสนทนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา.
- วุฒิพงษ์ ลิ้มปวีโรจน์. (ม.ป.ป.). *ทักษะชีวิต*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://home.kku.ac.th/genedu/000131/docfile/papercontent06/unit01/unit2_2.doc [2550, ธันวาคม 22]
- ศิริชัย กาญจนวาสี.และคนอื่นๆ (2551). *โครงการการวิจัยการพัฒนาเครื่องมือและประเมินการคิดของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้โครงการขับเคลื่อนการคิดในห้องเรียน (Thinking classroom project)*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมวิชาการ (2542). *แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554). *การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554). (ร่าง) *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สกล วรเจริญศรี (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (2540). *การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)*. ในทีศนา เขมมณี สร้อยสน สกลรักษ์ (บรรณาธิการ). *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันต์ สุวทันพรกุล (2551) *การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการสาระท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาธาณสุข, กระทรวง, กรมสุขภาพจิต. (2541). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์ (ปรับปรุงครั้งที่ 2)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

- สาธารณสุข, กระทรวง, กรมสุขภาพจิต. (2547). *การทบทวนสถานการณ์เรื่องพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น: การเสริมสร้างทักษะชีวิตและการให้คำปรึกษา*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุขภาพจิต, กรม สำนักพัฒนาสุขภาพจิต. (2543). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์ ร.ส.พ..
- อมรวิชัย นาคทรรพ. (2549). *รายงานสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนปี 2547-2548 (Child watch 2004-2005)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย บุญประเสริฐ (2542)อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). การวิจัยและพัฒนา. *วารสารครุศาสตร์* ปีที่ 27 ฉบับที่ 3 (มีนาคม-มิถุนายน 2542): 48-54.

ภาษาอังกฤษ

- Bohm, D. (2004). *David Bohm on dialogue*. New York: Routledge.
- Brookhart, M. S., Walsh M. J., and Zientarski. (2006). The dynamics of motivation and effort or classroom assessments in middle school science and social studies. *Applied Measurement in Education*. 19(2), 151-184.
- Clinton,D., and Kohlmeyer, J. (2005). The effects of group quizzes on performance and motivation to learn: Two experiments in cooperative learning. *Journal of Accounting Education*. 23, 96–116
- Deen, M. K., Bailey, S. J., and Parker, L. (2002). *Life Skills Evaluation System: Measuring Growth in Life Skills for Youth and Family Program*. Washington: Washington State University. [Online] Available from: <http://www.ext.wsu.edu /lifskills /viewlife.asp> [2008, October 15]
- Edversden, T. H. (2001). *Life Skills Knowledge of Rural and Urban High School Freshmen in Illinois*. Illinois: Southern Illinois University at Carbondale. [Online] Available from: <http://www.umi.com/dissertations/fullcit/3019254> [2008, September 20]
- Elizabeth, T. T. (2001). *The Impact of the Going for the Goal Program on Life Skills development in Adolescence*. New Brunswick: University of New Brunswick. [Online] Available from: <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit> [2008, September 20]

- Goodship, J. M. (1992). *Life Skills Mastery for Students with Special Needs*. [Online] Available from: <http://www.thememoryhole.org/edu/eric/ed321502.html> [2008, September 20]
- Gillies, R. M. (2007). *Cooperative learning: integrating theory and practice*. Los Angeles: Sage.
- Gregory, B. M. (2001). *College Alcohol and Life Skills Study with Student-Athletes. Florida Atlantic University*. [Online] Available from: <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/3001230> [2008, September 20]
- Goudas, M., Dermitzaki, E., Leondari, A., and Danish, S. (2006). The effectiveness of teaching a life-skills program in a physical education context. *European Journal of Psychology of Education*, 21: 429-438.
- Hänze, M. and Berger, R. (2007). Cooperative learning, motivation effects, and student characteristics: An experimental study comparing cooperative learning and direct instruction in 12th grade physics classes. *Learning and Instruction*, 17: 29-41.
- Hendrick, P. A. (1996). *Developing Youth Curriculum Using the Targeting Life Skills Model*. Iowa: Iowa State University. [Online]. Available from: <http://www.Extension.iastate.edu/4H/lifeskills/homepage.html> [2008, September 20]
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., and Stanne, M. B. (2000). *Cooperative learning methods: A meta-analysis*. Working paper, University of Minnesota.
- Johnson, D. W., and Johnson, R. T.,(1994). *An overview of cooperative learning*. [Online]. Available from: <http://www.co-operation.org/pages/overviewpaper.html> [2008, September 20]
- Jolliffe W. (2007). *Cooperative learning in the classroom putting it into practice*. London: Paul Chapman.
- Jones, M. I., and Lavalley, D. (2008). Exploring the life skills needs of British adolescent athletes. *Psychology of Sport & Exercise*. 4: 1–9.

- Junge, S. K., Manglallan, S., and Raskauskas, J. (2003). Building life skills through afterschool participation in experiential and cooperative learning. *Child Study Journal* 33 (3): 165-174.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. N.J.: Prentice-Hall.
- Klein, J., and Schnackenberg, H. (2000). Effects of Informal Cooperative Learning and the Affiliation Motive on Achievement, Attitude, and Student Interactions. *Contemporary Educational Psychology* 25: 332–341
- Legault, L. et al. (2006). Why do high school students lack motivation in the classroom ? toward an understanding of academic amotivation and the role of social support. *Journal of educational psychology*. 98: 567–582.
- Life Skills Centre. (n.d.). *What are life skills?* [Online]. Available from: <http://www.lifeskills.vcu.edu/lskills.html> [2008, October 1]
- Mangrulkar, L, Whitman, C. V., and Posner, M. (2001). *Life Skills Approach to Child and Adolescent Health Human Development*. Washington,DC: Education Development Center.
- Pintrich, P. R., and Schunk, D. H. (1996). *Motivation in Education: theory, research, and application*. N.J.: Prentice-Hall.
- Ryan, R. M., and Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*. 25: 54-67.
- Ryan, R. M., and Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American Psychologist*. 55: 68–78.
- Slavin, R. (1995). *Cooperative learning*. 2nd Edition. Boston: Allyn and Bacon
- Stahl, R. J. (1994). *Cooperative learning in Social Studies*. Calif: Addison-Wesley.
- Shachar, H. and Fischer, S. (2004). Cooperative learning and the achievement of motivation and perceptions of students in 11th grade chemistry classes. *Learning and Instruction*, 14: 69–87.

UNICEF (2001). *What is the Life Skills Approach?* [Online]. Available from: <http://www.unicef.org/teachers/teacher/lifeskill/htm> [2008, December 7]

UNESCAP (2001). *Life skills for youth in the Asian and Pacific region.* [Online]. Available from: www.unescap.org/esid/hds/Youth/hrdy3_6e.doc [2008, December 7]

UNESCO (2001). *Life Skills.* [Online]. Available from: http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=29542&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html [2008, December 7]

World Health Organization (1999). *Partners in life skills education: conclusion from United Nations Inter-Agency Meeting.* [Online]. Available from: http://www.who.int/mental_health/media/en/30.pdf.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบวัดทักษะชีวิต

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยการศึกษา
ภาควิชาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. อาจารย์ ดร.กมล โพธิเย็น อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ พันธุ์มงคล อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
ภาควิชาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. นางสาวนิตยา ชังคมานนท์ ครูวิทยฐานะชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา กลุ่มงานวิชาการ
โรงเรียนสิริธรรมราชวิทยาลัย สพท.นครปฐม เขต 1
9. นางสาวพรณิภา ไชยกิจ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนสิริธรรมราชวิทยาลัย สพท.นครปฐม เขต 1

**ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม**

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยการศึกษา
ภาควิชาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภรณ์ หลาวทอง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. นางสาวนิตยา ชังคมานนท์ ครูวิทยฐานะชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มสาระสังคมศึกษา กลุ่มงานวิชาการ
โรงเรียนสิริธรรมราชวิทยาลัย สพท.นครปฐม เขต
7. นางสาวพรธนิภา ไชยกิจ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนสิริธรรมราชวิทยาลัย สพท.นครปฐม เขต

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถพล อนันตวรสกุล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิต ศิริสัมพันธ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. นางสาวนิตยา ชังคมานนท์ ครูวิทยฐานะชำนาญการ
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
โรงเรียนสิริธรราชวิทยาลัย สพท.นครปฐม เขต 1

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดทักษะชีวิต

ชื่อนามสกุล ชั้น เลขที่
โรงเรียน.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง

1. แบบวัดทักษะฉบับนี้มีทั้งหมด 12 หน้า
2. แบบวัดทักษะนี้มีทั้งหมด 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 มีจำนวน 15 ข้อ ในแต่ละข้อคำถามให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้ และเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0.		×		

- ตอนที่ 2 มีจำนวน 3 ข้อ ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดและเขียนตอบ
- ตอนที่ 3 มีจำนวน 90 ข้อ ในแต่ละข้อคำถามให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกและพฤติกรรมที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย ลงในกระดาษคำตอบ โดยในแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนมากที่สุด
- 4 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนมาก
- 3 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนปานกลาง
- 2 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนน้อย
- 1 หมายถึง นักเรียนคิดว่าข้อความนั้นเป็นจริงสำหรับตัวนักเรียนน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
ฉันเข้าใจและให้อภัยเพื่อนเสมอเมื่อเพื่อนทำผิดกับฉัน		✓			

ตอนที่ 1 ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดให้และเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

ใช้ตอบข้อ 1 - 3

การท่องเที่ยวได้กลายเป็นปรากฏการณ์สากล ได้รับการส่งเสริมในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ในฐานะที่เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับประเทศไทยมีทุนด้านการท่องเที่ยว เช่นสภาพธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมชนบทที่เอื้ออำนวยประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ผลกระทบจากกระแสการพัฒนาที่เน้นการท่องเที่ยวได้ก่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่ไม่เคารพในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

สภาพชุมชนปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในขณะนี้ถูกกระทำจากการท่องเที่ยวที่ไม่อนุรักษ์ วัฒนธรรม และจากการส่งเสริมของภาครัฐ ที่ไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพของชุมชนที่จะรองรับได้ ประกอบกับหน่วยงานท้องถิ่น ก็ยังคำนึงถึงประโยชน์เฉพาะหน้าเป็นสำคัญ จากการเปิดเผยของคุณอำพัน ปรีชญาวิชัยกุล ตัวแทนจากชุมชนปาย ทำให้ทราบว่า ทุกวันนี้ในพื้นที่อำเภอปาย 2 ตารางกิโดเมตร ประชากร 27,000 คน มีเกสต์เฮาส์ถึง 68 แห่ง แห่งละประมาณ 6 - 7 หลัง ขึ้นทะเบียนกับเทศบาลแล้ว 36 แห่ง มีร้านอาหาร 38 ร้าน ร้านนวดแผนโบราณ 21 ร้าน มีร้านให้เช่ารถยนต์ รถจักรยานยนต์เป็นจำนวนมาก มีผับ 3 แห่ง มีผู้ลงทุนที่ทำธุรกิจที่ปายบอกว่ามีรายได้ปีละ 76 ล้านบาท แต่ละคนมีพื้นที่เพียง ร้อยละ 10 ที่ทำธุรกิจ มีทัวร์ป่า 4 แห่ง ล่องแพ 2 แห่ง ทัวร์ช้าง 3 ราย มีถนนเส้นเดียวจากอำเภอแม่แตงไปอำเภอเมือง และมีกระแสข่าวว่าจะมีการสร้างสนามบินขนาดใหญ่ในปาย

1. ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือข้อใด
 1. การพัฒนาการท่องเที่ยว
 2. ความจำเป็นของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 3. การท่องเที่ยวที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
 4. การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน
2. จากข้อความ “สภาพชุมชนปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในขณะนี้ถูกกระทำจากการท่องเที่ยวที่ไม่อนุรักษ์วัฒนธรรม” ข้อใดสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานที่ปรากฏในข้อความที่กำหนดให้
 1. การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น
 2. การท่องเที่ยวทำให้ทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมากถูกทำลาย
 3. การท่องเที่ยวทำให้ขาดการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนในชุมชน
 4. การท่องเที่ยวทำให้วัฒนธรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย

3. จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ข้อใดสรุปได้ถูกต้องที่สุด
 1. การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนปาย
 2. การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนปาย
 3. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนปาย
 4. การพัฒนาทางด้านวัตถุโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของชุมชนที่จะรองรับได้

ใช้ตอบข้อ 4 - 5

คุณหญิงอัมพร มีสุข ประธานอนุกรรมการการศึกษาและการพัฒนาฯ ได้เชื่อมโยงให้เห็นถึงสิทธิของบุคคลในสังคมว่า “สังคมมีความซับซ้อนยุ่งเหยิง ทำให้ต้องมีกติกาว่าบุคคลต้องเสียละสิทธิส่วนบุคคลบางอย่าง เพื่อให้สังคมอยู่รอดได้ และอย่าเตือนไม่ให้เกิดสภาพสุดโต่ง ในแง่สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิของชุมชน เช่น เพื่อความมั่นคงอยู่รอดของบ้านเมือง ในขณะที่บุคคลต้องเสียละยอมให้ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แก่ผู้มีอำนาจไม่ว่าในกรณีใด อาจละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชนเกินขอบเขต เป็นเหตุให้ขาดความชอบธรรม ประชาชนจึงอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เรียกร้องสิทธิส่วนบุคคล เป็นปัญหาใหญ่ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พยายามสร้างสมดุลระหว่างสองขั้วสุดโต่งให้เกิดความพอดี”

4. จากสถานการณ์นี้ข้อใดเป็นข้อสรุปที่ถูกต้องที่สุด
 1. การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและการเรียกร้องสิทธิของชุมชน
 2. การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและการเรียกร้องสิทธิของชุมชน
 3. ความสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิของชุมชน
 4. สภาพสุดโต่งของสิทธิส่วนบุคคลและสิทธิของชุมชน
5. จากข้อความที่กำหนดให้นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
 1. เห็นด้วย เพราะ ละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชนเกินขอบเขต
 2. เห็นด้วย เพราะ สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิชุมชนที่เท่าเทียมกันจะทำให้สังคมอยู่รอดได้
 3. ไม่เห็นด้วย เพราะ บุคคลจำเป็นต้องเรียกร้องสิทธิส่วนบุคคล
 4. ไม่เห็นด้วย เพราะ บุคคลต้องเสียละยอมให้ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ใช้ตอบข้อ 6 - 7

สะพานหิน สวนสาธารณะกลางเมืองภูเก็ต สถานที่ออกกำลังกายของประชาชน ในวันนี้ ไม่มีใครจะรู้ว่า คนที่ไปออกกำลังกาย แทนที่จะได้สุขภาพที่ดีกลับมา อาจจะได้รับ “สารพิษ” เป็นของแถมติดตัวกลับบ้านไปด้วย สารพิษที่ว่านี้คือ สารไดออกซิน ที่เกิดจากกระบวนการกำจัดขยะ โดยการเผาของโรงงานกำจัดขยะของจังหวัดซึ่งดำเนินการมาช้านาน

ระบบกำจัดขยะของจังหวัดภูเก็ตเป็นแบบเตาเผาขนาด 250 ตัน/วัน ให้บริการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 แต่เนื่องจากมีปริมาณขยะมูลฝอยจำนวนมากเพิ่มขึ้นจนเกินขีดความสามารถของเตาเผาขยะ ประสิทธิภาพของเตาเผาขยะจึงลดลงจนทำให้ชาวบ้านร้องเรียนว่ามีการนำขยะติดเชื้อไปเผาในเตาเผาขยะชุมชน เนื่องจากโรงเผาขยะติดเชื้อไม่สามารถใช้การได้ มีการนำเชื้อที่เกิดจากการเผาขยะไปเททิ้งในบ่อน้ำซึ่งสามารถซึมออกไปภายนอกได้ และบริเวณที่ฝังกลบ มีปริมาณขยะที่ยังไม่ถูกฝังกลบจำนวนมาก มลภาวะที่เกิดจากโรงงานกำจัดขยะจึงส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่ในบริเวณนั้น นอกจากนี้บริเวณชายหาดที่เชื่อมต่อกับป่าชายเลนซึ่งรับน้ำจากโรงงานกำจัดขยะ ที่มีชาวบ้านไปหากุ้ง หอย ปู ปลา และนำขึ้นมาขาย ดังนั้นเท่ากับว่ามลพิษจากโรงงานกำจัดขยะได้กระจายออกไปยังผู้บริโภคสัตว์น้ำเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว ที่สำคัญคือในบริเวณใกล้เคียงกันมีโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอาศัยอยู่จำนวนหลายร้อยคน เป็นเหตุให้เด็กนักเรียนเหล่านี้ต้องสูดดมมลพิษโดยไม่รู้ตัว

6. จากบทความนี้นักเรียนคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร

1. ปริมาณขยะมูลฝอยมีจำนวนเพิ่มขึ้น
2. มลพิษจากโรงงานกำจัดขยะ
3. ประสิทธิภาพของเตาเผาขยะ
4. สารพิษในสวนสาธารณะ

7. ถ้านักเรียนต้องการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากบทความ นักเรียนควรตั้งเป้าหมายในการแก้ปัญหาอย่างไร

1. ลดการใช้น้ำมัน
2. ลดปริมาณขยะ
3. เพิ่มประสิทธิภาพของเตาเผาขยะ
4. ย้ายที่ตั้งของเตาเผาให้ห่างจากโรงเรียน

ใช้ตอบข้อ 8 - 11

จังหวัดภูเก็ตควรต้องจัดทำแผนแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมภูเก็ตเป็นวาระเร่งด่วน โดยเน้น แนวทางการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมทั้งต้องแก้ไขปัญหามลพิษและเปิดเผยข้อมูล กรณีสารไดออกซินให้แก่ทุกภาคส่วน อีกทั้งต้องมีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพของโรงเผาขยะอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการตรวจสอบสุขภาพแก่ชุมชน และเด็กนักเรียนในโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ซึ่งจะต้องได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

8. นักเรียนมีวิธีดำเนินการอย่างไร เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมาย

1. ลดการใช้ถุงพลาสติก
2. แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ
3. ตรวจสอบสุขภาพให้แก่ชุมชนและนักเรียน
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากมลพิษ

9. นักเรียนคิดว่าแนวทางใดมีความเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา

1. การลดปริมาณขยะ เพราะช่วยลดภาวะโลกร้อน
2. การลดปริมาณขยะ เพราะเป็นการลดมลพิษที่เกิดขึ้นจากโรงเผาขยะ
4. การคัดแยกขยะ เพราะสามารถเพิ่มรายได้จากการขายขยะ
3. การเปิดเผยข้อมูลกรณีสารไดออกซิน เพราะทำให้เกิดการตื่นตัวด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม

10. นักเรียนคิดว่าการลดปริมาณขยะ เพื่อแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดสามารถแก้ปัญหาได้ตรงตามเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร

1. ตรงตามเป้าหมายเพราะสามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน
2. ตรงตามเป้าหมายเพราะสามารถลดมลพิษจากโรงงานกำจัดขยะ
3. ไม่ตรงตามเป้าหมายเพราะต้องใช้ระยะเวลานาน
4. ไม่ตรงตามเป้าหมายเพราะไม่ได้เพิ่มประสิทธิภาพของเตาเผาขยะ

11. เมื่อนักเรียนช่วยดำเนินการแก้ปัญหาแล้ว นักเรียนจะประเมินผลของการดำเนินการโดยดูจากสิ่งใด

1. จำนวนขยะที่ลดลง
2. จำนวนผู้ป่วยที่ได้รับสารพิษลดลง
3. นักเรียนได้รับสารพิษลดลง
4. คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ใช้ตอบข้อ 12 - 15

ณ โรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอละงู จังหวัดสตูล ในช่วงโมงสังคมนาของนักเรียนชั้น ป.6 ครูให้นักเรียนออกมาเล่ากิจกรรมประจำวันเมื่อวานที่ผ่านมา ให้เพื่อนในห้องฟัง

ด.ช.มะแซร์เล่าว่า เมื่อวานนี้พ่อและเพื่อน ๆ ของพ่อคุยกันที่ร้านกาแฟในหมู่บ้านว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของเราแทนท่าเทียบเรือเก่าที่ใช้มานาน มีขนาดเล็กและชำรุดทรุดโทรมมาก ถ้ามีท่าเทียบเรือใหม่ที่ใหญ่ สวยงาม จะอำนวยความสะดวกให้แก่คนในหมู่บ้าน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในหมู่บ้านเรา มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ด.ช.ชอดติกส์ ลูกขึ้นแล้วถามว่า “เราต้องย้ายบ้านไปอยู่ที่อื่นหรือไม่” แล้วพ่อ แม่ของเราจะมีอาชีพหาปลาได้ต่อไปอีกหรือไม่

ส่วน ด.ญ.พาริตา ยกมือขึ้นแล้วถามว่า “กุ้ง หอย ปู ปลา จะมีอยู่ในท้องทะเลแห่งนี้ได้อีกหรือไม่ และเรือหาปลาของพ่อเราจะไปจอดที่ไหนคะ”

หลังจากจบคำถามก็มีเสียงตะโกนจากเด็กในห้องว่า “พวกเรา...ถูกรังแก”

ครูนำฟาร์บอกให้เด็กเงียบ แล้วเล่าให้เด็ก ๆ ฟังว่า

ทุกสิ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลง ของเก่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงซ่อมแซม ปรับปรุง หรือสร้างขึ้นมาใหม่ สะพานปลาที่พวกเราเคยมี เคยใช้เป็นเวลานานจะต้องได้รับการปรับปรุง ซ่อมแซมหรือทำใหม่ให้ดีขึ้นและก่อนที่รัฐบาลจะทำอะไรที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวม จะต้องถามคนในชุมชนก่อนว่า “ต้องการอะไร อยากได้อะไร เมื่อทำแล้วจะเกิดผลกระทบหรือเดือดร้อนอย่างไรบ้าง” หรือที่พวกผู้ใหญ่เรียกว่า “การทำประชาพิจารณ์”

ครูเล่าว่า “การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในหมู่บ้านของเราก็เช่นกัน รัฐบาลจะต้องทำประชาพิจารณ์เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้น และเมื่อคนในหมู่บ้านได้รับผลกระทบ เดือดร้อน รัฐบาลต้องหาทางแก้ไขช่วยเหลือหรือเยียวยาให้พวกเราสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ และที่สำคัญรัฐบาลต้องดูแลสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติให้อยู่คู่กับหมู่บ้านของเรา

12. จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ พบว่าการก่อสร้างท่าเทียบเรือใหม่ เป็นปัญหาของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น นักเรียนจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างไร
1. ย้ายสถานที่ก่อสร้างท่าเทียบเรือใหม่
 2. ขอความร่วมมือจากชุมชนในการก่อสร้างท่าเทียบเรือใหม่
 3. ใช้การทำประชาพิจารณ์ในการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน
 4. ใช้การประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรับทราบถึงผลดีผลเสียของการสร้างท่าเทียบเรือใหม่
13. ข้อใดเป็นเหตุผลการเลือกแนวทางที่กำหนดให้ในข้อที่ 12 ได้ถูกต้องที่สุด
1. เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น
 2. เพื่อความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน
 3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างท่าเทียบเรือใหม่
 4. เพื่อให้ได้ท่าเทียบเรือที่ใหญ่ สวยงาม และอำนวยความสะดวกให้แก่คนในหมู่บ้าน
14. ถ้าแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาที่กำหนดในข้อ 12 ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามเป้าหมายได้ นักเรียนมีแนวทางแก้ปัญหาให้ถูกต้องได้อย่างไร
1. แก้ไขโดยการใช้มาตรการทางสังคม
 2. แก้ไขโดยการบอกพ่อ แม่ ผู้ปกครองให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น
 3. แก้ไขโดยการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิชุมชนให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่
 4. แก้ไขโดยการขอรับความช่วยเหลือและเยียวยาเมื่อไม่ชอบธรรม หรือถูกละเมิดสิทธิ
15. จากสถานการณ์ที่กำหนดให้สิ่งใดที่สามารถนำมาใช้เป็นตัวชี้วัดผลสำเร็จในการแก้ปัญหา
1. จำนวนท่าเทียบเรือที่เพิ่มขึ้น
 2. จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น
 3. จำนวนสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้น
 4. จำนวนชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนลดลง

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ที่กำหนดและเขียนตอบ

ใช้ตอบข้อ 1-3

คณะกรรมการการศึกษาและการพัฒนา ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดให้มีการเสวนาเรื่อง “เงินอยากได้ แต่อย่าทำลายชุมชน : นำชุมชน پایสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

1. จากข้อความที่กำหนดให้ นักเรียนคิดว่ามีกิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่จะสามารถนำชุมชน پایสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10.

2. สิ่งใดที่นักเรียนคิดว่ามีความแปลกใหม่ และเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่จะสามารถนำชุมชน پایสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เพราะเหตุใด

1.
2.
3.
4.
5.

3. จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสามารถนำชุมชน پایสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม) ที่นักเรียนเลือกใช้ในข้อที่ 1 นักเรียนคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นมีข้อดี ข้อเสียเหมาะสมและเป็นประโยชน์อย่างไร

กิจกรรมการท่องเที่ยว	ข้อดี	ข้อเสีย	ข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 โปรดตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อรายการตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
1. ฉันเคารพในความคิดของเพื่อน ๆ ไม่ว่าเพื่อนจะเสนอความคิดอะไรก็ตาม					
2. เวลาทำงานกลุ่ม ฉันให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับความคิดของเพื่อน ๆ					
3. ฉันมักหากิจกรรมต่าง ๆ ให้เพื่อนภายในกลุ่มได้ทำกัน ไม่ว่า จะเป็นเกมส์ หรือเรื่องขำขัน					
4. ฉันเข้าใจและให้อภัยเพื่อนเสมอเมื่อเพื่อนทำผิดกับฉัน					
5. ฉันมักเป็นคนกลางในการให้เพื่อนคืนดีกัน					
6. ฉันรู้ว่าฉันมีความสามารถอะไรที่จะนำมาใช้เป็นประโยชน์กับกลุ่มเพื่อนเมื่อต้องทำงานร่วมกันได้					
7. ฉันไม่แน่ใจว่าตนเองมีความสามารถอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน					
8. ฉันสนับสนุนความคิดเห็นของเพื่อนและให้ความร่วมมือกับสมาชิกในการทำงานกลุ่ม					
9. ฉันสามารถสื่อสารพูดคุยกับบุคคลอื่นได้อย่างราบรื่น					
10.. ฉันคิดว่าเพื่อน ๆ เข้าใจฉัน เวลาฉันพูดคุยกับเขา					
11. ฉันคิดว่าฉันสามารถอธิบายในทุกสิ่งให้เพื่อน ๆ เข้าใจได้ง่าย					
12. ฉันคิดว่าเพื่อน ๆ เข้าใจในสิ่งที่ฉันอธิบาย					
13. เมื่อจำเป็นต้องพูดข้อเสียของเพื่อน ๆ ในห้อง ฉันสามารถบอกข้อเสียของเพื่อนได้โดยที่เพื่อนไม่รู้สึกรังหรือไม่พอใจได้					
14. เวลาฉันจะเตือนเพื่อนฉันจะใช้คำพูดที่ไม่ทำร้ายความรู้สึกของเพื่อน					
15. ฉันมักแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ					
16. ฉันคิดว่าฉันเป็นผู้ฟังที่ดีเมื่อพูดคุยกับคนอื่น ๆ					

ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
17. ฉันสามารถรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่เพื่อนเล่าให้ฉันฟังได้ทุกเรื่อง					
18. เวลาเพื่อนพูดคุยกับฉัน ฉันสามารถรับฟังด้วยความตั้งใจ					
19. เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่ทำให้ฉันไม่พอใจ ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี					
20. เมื่อฉันรู้สึกว่ตนเองกำลังโกรธฉันจะหาวิธีควบคุมอารมณ์เพื่อไม่ให้ตัวเองโกรธ					
21. เมื่อฉันรู้สึกโกรธ ฉันไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้ตัวเองหายโกรธ					
22. เมื่อฉันไม่สบายใจ ฉันสามารถหาวิธีการในการผ่อนคลายอารมณ์ได้					
23. ฉันจะมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นกับตัวเองว่าเป็นบทเรียนที่สำคัญของชีวิต มากกว่าจะมองว่าเป็นความโชคร้ายของตัวเอง					
24. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกกังวล และฉันไม่สามารถขจัดความกังวลที่เกิดขึ้นนั้นได้					
25. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันจะพยายามแก้ไขปัญหานั้นให้ดีขึ้น					
26. เมื่อรู้สึกเครียดจากการเรียน ฉันสามารถหาอะไรทำเพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลาย					
27. เมื่อเกิดความเครียดฉันไม่สามารถหาวิธีการช่วยลดความเครียดได้					
28. ฉันสามารถบอกได้ว่าขณะนี้ฉันรู้สึกเช่นไร					
29. ฉันบอกได้ว่าฉันเสียใจเรื่องอะไร					
30. ฉันมักจะสำรวจจุดด้อยของตนเองและปรับปรุงตัวอยู่เสมอ					
31. ฉันคิดว่าการที่คุณครูตำหนิทำให้ฉันได้ปรับปรุงแก้ไขตัวเอง					
32. ฉันเชื่อว่าไม่มีสิ่งใดที่ฉันไม่สามารถทำได้					
33. เพื่อน ๆ ต้องการให้ฉันเข้ากลุ่ม เพราะเห็นว่าฉันเป็นคนที่สามารถช่วยให้กลุ่มแก้ปัญหาคได้					
35. ฉันไม่อยากรับรู้ความรู้สึกของคนรอบข้าง					
36. ฉันชอบฟังเพื่อน ๆ คุยกัน เพราะช่วยให้ฉันเข้าใจความคิดของพวกเขา					

ข้อคำถาม	ระดับความเป็นจริง				
	5	4	3	2	1
37. ฉันยอมรับว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน					
38. เมื่อเพื่อนและฉันทำสิ่งใดต่างกัน ฉันไม่ทุกข์ใจเพราะทุกคนคิดต่างกันได้					
39. ฉันยินดีช่วยเหลือเพื่อนในสิ่งที่ฉันสามารถทำได้					
40. เวลาเพื่อนทุกข์ใจฉันยินดีรับฟังความทุกข์ของเพื่อน					
41. ฉันรู้สึกเบื่อเวลาที่เพื่อนมาปรึกษาปัญหา					
42. ฉันชอบพูดส่งเสริมและให้กำลังใจกับเพื่อน					
43. บางครั้งฉันรู้สึกว่าตัวเองเป็นคนที่ไม่มีใครต้องการ					
44. ทุกคนในบ้านรักและเข้าใจฉัน					
45. ฉันรู้สึกภูมิใจในความสามารถของตัวเอง					
46. ฉันรู้สึกดียกกว่าเพื่อน ๆ ในห้องเรียน					
47. เมื่อฉันทำผิด ฉันจะคิดหาวิธีการปรับปรุงตัวเองอยู่เสมอ					
48. ฉันเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ					
49. แม้ฉันจะล้มเหลวแต่ฉันก็จะพยายามสู้ต่อไป					
50. ฉันรู้สึกกลัวเมื่อต้องออกไปพูดหน้าชั้นเรียน					
51. ฉันเชื่อว่าฉันเป็นคนมีความสามารถ					
52. ฉันยินดีที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน					
53. ฉันรู้สึกไม่สบายใจถ้าแต่งกายผิดระเบียบ					
54. ฉันรู้สึกผิดเมื่อทิ้งขยะไม่เป็นที่					
55. ฉันยินดีทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียน					
56. ฉันต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยให้สังคมเกิดสันติสุข					
57. ฉันช่วยรักษาความสะอาดและดูแลสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน					
58. ฉันลดการใช้ถุงพลาสติก					
59. ฉันเป็นนักท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม					
60. ฉันภูมิใจที่ได้ปฏิบัติตามประเพณีและวัฒนธรรมของไทย					

แบบสอบถามสภาพและลักษณะการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์และการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น : การประยุกต์ใช้เทคนิคการจับคู่ข้อมูลแบบสุนทรียสนทนา” จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามความเป็นจริง

ผู้วิจัยตระหนักดีว่าท่านมีภารกิจที่สำคัญมาก ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ของท่านที่ได้เสียเวลาในการตอบแบบสำรวจฉบับนี้ ซึ่งผลการตอบแบบสำรวจฉบับนี้จะไม่มีความกระทบใด ๆ ต่อตัวท่าน โดยผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการสำรวจนี้มาวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ต่อไป และขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ตอนที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

ตอนที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2. โปรดตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อรายการตามความเป็นจริง โดยข้อความแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงและระดับความสำเร็จของผลที่เกิดขึ้นของท่าน โดยระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของผลที่เกิดขึ้นแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ท่านมีระดับการปฏิบัติในข้อรายการนั้น มากกว่า 80 - 100% ถือว่าอยู่ในระดับมากที่สุด หรือ หมายถึง ท่านมีระดับความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ ดีมาก

ระดับ 4 หมายถึง ท่านมีระดับการปฏิบัติในข้อรายการนั้น 60 - 79 % ถือว่าอยู่ในระดับมาก หรือ หมายถึง ท่านมีระดับความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ ดี

ระดับ 3 หมายถึง ท่านมีระดับการปฏิบัติในข้อรายการนั้น 40 - 59 % ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง หรือ หมายถึง ท่านมีระดับความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ท่านมีระดับการปฏิบัติในข้อรายการนั้น 20 - 39 % ถือว่าอยู่ในระดับน้อย หรือ หมายถึง ท่านมีระดับความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง ท่านมีระดับการปฏิบัติในข้อรายการนั้นต่ำกว่า 19% ถือว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด หรือ หมายถึงท่านมีระดับความสำเร็จในการปฏิบัติของท่านอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 30 ปี 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี 51 - 60 ปี 60 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด..... สาขา/วิชาเอก.....
4. ประสบการณ์ในการเป็นครู ปี
5. ประสบการณ์ในการเป็นครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปี
6. ระดับชั้นที่สอน ม.1 ม.2 ม.3 ม.4 ม.5 ม.6
7. ภาระงานสอนในเทอมนี้ คาบ/ สัปดาห์
8. ภาระงานอื่นๆ นอกเหนือจากงานสอน.....

ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อรายการตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของผลที่เกิดขึ้นที่เป็นจริงของท่าน

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับความสำเร็จ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ท่านจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่มีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด สาระสำคัญเวลา (ชั่วโมง) และน้ำหนักคะแนน										
2. ท่านจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้										
3. ท่านจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้										
4. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด										
5. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการกำหนดสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ค่าสำคัญในมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ แล้วสังเคราะห์เป็นแก่นความรู้ความเข้าใจที่ยั่งยืน										
6. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงว่านักเรียนเรียนรู้และสามารถทำได้ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด/ สาระการเรียนรู้ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์										
7. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการกำหนดประเด็นการประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน โดยดูจากคำสำคัญในตัวชี้วัดที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ และดูความสอดคล้องกับชิ้นงาน/ ภาระงาน										
8. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีการใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric)										
9. ท่านออกแบบหน่วยการเรียนรู้โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้										

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับความสำเร็จ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
11. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการจัดการอารมณ์										
12. ท่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีการจัดการความเครียด										

13. ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นท่านได้กำหนดให้ทักษะชีวิตด้านใดเป็นเป้าหมายการเรียนรู้ที่สำคัญในการสอนของท่าน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ความคิดสร้างสรรค์	☐ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	☐ การตระหนักรู้ในตน
☐ การเข้าใจผู้อื่น	☐ ความภาคภูมิใจในตนเอง	☐ ความรับผิดชอบต่อสังคม
☐ การสร้างสัมพันธภาพ	☐ การสื่อสาร	☐ การตัดสินใจ
☐ การแก้ปัญหา	☐ การจัดการอารมณ์	☐ การจัดการความเครียด

14. รูปแบบการเรียนการสอน วิธีสอน เทคนิคและทักษะการสอน นวัตกรรมด้านการเรียนการสอนใดบ้างที่ท่านใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

.....

.....

15. ท่านคิดว่าปัจจัยใดบ้างที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนประสบความสำเร็จ

.....

.....

16. ปัญหา อุปสรรคที่ท่านพบในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ ส่งเสริมอย่างไรบ้าง

.....

.....

ตอนที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วสะท้อนความคิดจากประสบการณ์และสรุปความรู้เป็นความคิดรวบยอด หลักการ ซึ่งผู้เรียนจะนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้หรือทดลองใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ประสบการณ์รูปธรรม (Concrete Experience) ขั้นที่ 2 การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective Observation) ขั้นที่ 3 การสร้างแนวคิดเชิงนามธรรมและสรุปเป็นหลักการ (Abstract Conceptualization) และขั้นที่ 4 การทดลองประยุกต์หลักการไปใช้ในสภาพการณ์ใหม่ (Active Experimentation)

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อรายการตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของผลที่เกิดขึ้นที่เป็นจริงของท่าน

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับความสำเร็จ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม										
1. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน										
2. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้เชิงรุก										
3. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน										
4. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการขยายตัวของความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง										
5. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีการสื่อสารโดยการพูดหรือเขียนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้										
6. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้										
7. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสะท้อนประสบการณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็น										
8. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และนำไปสู่การสร้างความคิดรวบยอด หลักการ										
9. ท่านได้จัดการเรียนการสอนโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่										

10. ท่านคิดว่าสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีอะไรบ้าง

.....

.....

11. ขอให้ท่านยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับชั้น ม.1 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ (ระบุถึงเรื่องที่สอนและกิจกรรมสำคัญ)

.....

.....

12. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ประสบความสำเร็จ

13. ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์มีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ ส่งเสริมอย่างไรบ้าง

ตอนที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกในแต่ละกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน สมาชิกทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อรายการตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของผลที่เกิดขึ้นที่เป็นจริงของท่าน

ข้อรายการ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับความสำเร็จ				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม										
1. ท่านวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม										
2. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนในกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน										
3. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีการอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่ม										
4. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้มอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อในการเรียนรู้ โดยช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่ม										
5. ในการทำงานกลุ่ม ท่านได้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการทำงานกลุ่ม										

6. ท่านคิดว่าสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีอะไรบ้าง

7. ขอให้ท่านยกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับชั้น ม.1 ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ระบุถึงเรื่องที่สอนและกิจกรรมสำคัญ)

.....

.....

8. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือประสบความสำเร็จ

.....

.....

9. ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง/ ส่งเสริมอย่างไรบ้าง

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบทดสอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชื่อนามสกุล ชั้น เลขที่
โรงเรียน.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วทำเครื่องหมาย X ใน
กระดาศคำตอบ

- “สภาพบุคคล” ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ความคุ้มครองและยอมรับสิทธิความเป็น
บุคคลโดยสมบูรณ์ตรงกับข้อใด
 - ตั้งแต่เริ่มการปฏิสนธิ
 - ตั้งแต่มีอวัยวะครบถ้วน ขณะอยู่ในครรภ์มารดา
 - ตั้งแต่คลอด แล้วอยู่รอดเป็นทารก
 - ตั้งแต่คลอดและสามารถสนองตอบสิ่งเร้าได้
- พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้กำหนดหลักการพื้นฐานสำหรับเด็กไว้ได้แก่สิทธิใด
 - มีชีวิต ได้รับบริการด้านการศึกษา ได้รับปัจจัยสี่
 - มีชีวิตอยู่รอด ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับปัจจัยสี่
 - ได้รับความอบอุ่นทางกาย ทางใจ ได้รับปัจจัยสี่ ได้รับการพัฒนา
 - มีชีวิตอยู่รอด ได้รับการปกป้องคุ้มครอง ได้รับการพัฒนา มีส่วนร่วม
- การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรัฐต้องจัดให้ประชาชนชาวไทย มีกำหนดกี่ปี
ตามลำดับ

ก. 6 ปี และ 9 ปี	ข. 9 ปี ทั้งสองกรณี
ค. 12 ปี ทั้งสองกรณี	ง. 9 ปี และ 12 ปี
- ข้อใด **ไม่** ถือเป็นผลงานอันมีลิขสิทธิ์
 - ดีแต่งคำร้องและทำนองเพลง
 - เจ.เค. วิลล์แต่งหนังสือและพิมพ์ออกจำหน่าย
 - เน็ตเปิดการแสดงทอล์กโชว์ และบันทึกเทปวีดิทัศน์
 - ปัญญาแกลงข่าวว่าตนมีความคิดจะสร้างภาพยนตร์แอนิเมชัน

5. อาหารที่ซื้อมาบริโภคไม่สะอาดมีวัตถุดิบตรายเจ็บ ผู้บริโภคสามารถร้องเรียนเพื่อการตรวจสอบแก้ไขกับหน่วยงานใด
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์
 - สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
 - สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
6. ข้อใดคือคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดี
- การศึกษากฎหมายเพื่อรู้ถึงสิทธิของตน
 - ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองที่เห็นว่ามีแนวคิดดี
 - การรักษาสิทธิอันชอบธรรมของตนในฐานะพลเมืองของประเทศประชาธิปไตย
 - การประพฤติตนที่ดีตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่โดยไม่ทำให้ใครเดือดร้อน
7. ข้อใดไม่ใช่ผู้มีจิตสาธารณะ
- กบ ตั้งใจเล่าเรียนเพื่อสอบเข้าเรียนต่อให้ได้
 - อ้อม ช่วยรณรงค์เพื่อลดภาวะโลกร้อน
 - นุ่น ช่วยสละทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม
 - แพนเค้ก ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า
8. การปฏิบัติในข้อใดที่แสดงว่าเป็นผู้รู้จักบทบาทของตน
- ลูกศิษย์เคารพครูอาจารย์เฉพาะในห้องเรียน
 - การช่วยแม่ประกอบอาหารเพราะเป็นลูกผู้หญิง
 - การใช้สิทธิวิจารณ์รัฐบาลในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
 - การช่วยเพื่อนทำงานที่ได้รับมอบหมายส่งอาจารย์ในวันสอบ
- จงใช้ตัวเลือกต่อไปนี้ตามคำถามข้อ 9 - 10
ก. สิทธิ	ข. หน้าที่
ค. สถานภาพ	ง. เสรีภาพ
9. ถึงเด็กชายพิกุลจะพิการ เขาก็อยากไปเรียนในโรงเรียนเหมือนเพื่อน ๆ ในหมู่บ้าน แต่เขาไม่ได้เข้าเรียนเพราะพ่อแม่ไม่แน่ใจว่าโรงเรียนจะรับเขาเข้าเรียนหรือไม่ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะพ่อแม่ของเด็กชายพิกุลขาดความรู้ในเรื่องอะไร
10. ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายตรงกับข้อใด

11. หน้าที่ของประชาชนชาวไทยจะถูกกำหนดไว้ในกฎหมายใด
- ก. กฎหมายแพ่ง ข. กฎหมายอาญา
ค. กฎหมายรัฐธรรมนูญ ง. กฎหมายปกครอง
12. สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกันและผู้ใดละเมิดมิได้ ลักษณะดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
- ก. เสรีภาพ ข. ความเสมอภาค
ค. สิทธิมนุษยชน ง. บทบาท
13. สิทธิของบุคคลสำคัญอย่างไร
- ก. สิทธิทำให้บุคคลรู้จักหน้าที่ของตนเองในสังคม
ข. สิทธิเป็นตัวกำหนดหน้าที่ที่บุคคลจะต้องปฏิบัติต่อผู้อื่น
ค. สิทธิทำให้บุคคลมีหน้าที่ไปเลือกตั้ง
ง. สิทธิทำให้บุคคลทราบถึงอำนาจหรือผลประโยชน์ที่ได้รับการรับรองจากกฎหมาย
14. นายศักดิ์แอบใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพนางสาวเอกกับนายบีพลอดรักกันในสวนสาธารณะและได้นำคลิปภาพถ่ายดังกล่าว ส่งผ่านไปให้นายศรีทางอินเทอร์เน็ต ข้อใดกล่าวถูกต้อง
- ก. นายศักดิ์และนายศรีมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย
ข. นายศรีมีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในอันที่จะรับข่าวสารจากนายศักดิ์ทางอินเทอร์เน็ต
ค. นายศักดิ์มีเสรีภาพที่จะเก็บภาพใด ๆ ก็ได้ เพราะนางสาวเอและนายบีมาพลอดรักกันในที่สาธารณะให้ดูเอง
ง. นายศักดิ์ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะอ้างว่าตนมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารข้อความกับนายศรีมิได้ เพราะเป็นการละเมิดต่อนางสาวเอกกับนายบี
15. การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น มีผลต่อสังคมตามข้อใดมากที่สุด
- ก. สังคมมีความสงบสุข
ข. สมาชิกในสังคมมีความมั่งคั่ง
ค. ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน
ง. สังคมมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี
16. ข้อใดกล่าวถึงวัฒนธรรมได้ถูกต้องที่สุด
- ก. สิ่งที่ขาดไม่ได้ในสังคม
ข. สิ่งที่ถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้
ค. สิ่งที่เป็นแบบแผนเพื่อประพฤติปฏิบัติ
ง. สิ่งที่ยึดถือและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

17. ข้อใดมีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดสำหรับสังคมไทย
- อิทธิพลพระพุทธศาสนา - การมีจิตใจโอบอ้อมอารี
 - อิทธิพลของประเทศเพื่อนบ้าน - การผสมผสานทางวัฒนธรรม
 - อิทธิพลพระพุทธศาสนา - การเลือกอาชีพ
 - อิทธิพลของประเทศตะวันตก - แนวคิดด้านการเมือง การปกครอง
18. เราควรรับวัฒนธรรมของชาติอื่นอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
- รับวัฒนธรรมที่ใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงได้ง่าย
 - รับวัฒนธรรมที่เป็นรากฐานของความเจริญในยุคเก่า
 - เลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงามและนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมไทย
 - รับวัฒนธรรมของชาติมหาอำนาจเพื่อให้เจริญทัดเทียมนานาประเทศ
19. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมหมายความว่าอย่างไร
- วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้
 - วัฒนธรรมสามารถรับมาจากสังคมอื่นได้
 - วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งต่อไป
 - วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ต้องเป็นมรดกสืบทอดต่อ ๆ กันไป
- จงใช้ตัวเลือกต่อไปนี้ตามคำถามข้อ 20 - 22
ก. คติธรรม	ข. เนติธรรม
ค. สหธรรม	ง. วัตถุธรรม
20. วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเรื่องของความสุขกาย การกินดีอยู่ดี ความสะอาดในการครองชีพคือ วัฒนธรรมในข้อใด
21. “การละเว้นอบายมุขทั้งปวง” ตรงกับวัฒนธรรมในข้อใด
22. นักเรียนคิดว่าวัฒนธรรมในข้อใดสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ดีที่สุด
23. การกระทำในข้อใดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความเข้าใจผิดกันได้
- การร่วมมือกันสร้างเขตการค้าเสรี
 - การส่งสินค้า OTOP ไปขายยังประเทศเพื่อนบ้าน
 - การที่ประเทศหนึ่งได้ส่งความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบภัยพิบัติ
 - การนำวิถีชีวิตของเพื่อนบ้านมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่ขบขัน สร้างความบันเทิง
24. หากเปรียบเทียบประเทศไทยเป็นบ้านหลังหนึ่ง รัฐธรรมนูญจะหมายถึงส่วนใดของบ้าน
- หลังคาบ้าน
 - พื้นบ้าน
 - เสาของบ้าน
 - ฝาของบ้าน

25. “การปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” หมายถึงข้อใด

ก. การปกครองแบบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจสูงสุดในการควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติ

ข. การปกครองแบบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจคัดเลือกและแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ค. การปกครองแบบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและทรงไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ง. การปกครองแบบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์ทรงมีอำนาจเหนือการเมืองและการทหาร

26. จงเรียงลำดับความสำคัญของกฎหมายแต่ละประเภทให้ถูกต้อง

(1) รัฐธรรมนูญ (2) กฎหมายส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ

(3) พระราชบัญญัติ (4) กฎกระทรวง

ก. (1) (2) (3) (4)

ข. (1) (3) (4) (2)

ค. (2) (1) (3) (4)

ง. (4) (3) (2) (1)

27. หากกฎหมายฉบับอื่น ๆ มีข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนขัดกับรัฐธรรมนูญ นักเรียนคิดว่ากฎหมายฉบับนี้จะมีผลใช้บังคับได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ก. ได้ เพราะเป็นกฎหมายคนละฉบับไม่เกี่ยวข้องกัน

ข. ได้ เพราะจุดประสงค์ในการบังคับใช้แตกต่างกัน

ค. ไม่ได้ เพราะกฎหมายอื่น ๆ ไม่ได้ร่างจากคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ง. ไม่ได้ เพราะรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทของกฎหมายอื่น ๆ ไม่ได้ร่างจากคณะกรรมการร่าง

รัฐธรรมนูญ

28. เจตนารมณ์หลักของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 คือข้อใด

ก. การปฏิรูปการเมือง

ข. การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ค. การส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน

ง. การพัฒนาระบบราชการ

29. ข้อใดระบุถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญได้ดีที่สุด

ก. ช่วยให้ประชาชนรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร

ข. เป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ค. ทำให้ประชาชนรู้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร

ง. แสดงถึงการมีระบอบประชาธิปไตย

30. การแยกอำนาจการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ส่วน และให้มี 3 องค์กรับผิดชอบก่อให้เกิดผลดีต่อหลักการประชาธิปไตยอย่างไร
- แต่ละฝ่ายทำงานได้อย่างเต็มที่
 - การทำงานมีความคล่องตัว
 - มีการทำงานร่วมกันทั้ง 3 ฝ่าย
 - มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน
31. หลักการจัดระเบียบบริหารราชการข้อใดที่จะทำให้ประชาชนมีโอกาสปกครองตนเองตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตยได้ดีที่สุด
- หลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ประชาชน
 - หลักการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง
 - หลักการรวมอำนาจไว้ที่บุคคลคนเดียว
 - หลักการรวมอำนาจการปกครองไว้ที่พรรคเดียว
32. การจัดการบริหารกระทรวง ทบวง กรม เป็นการบริหารราชการส่วนใด
- การบริหารราชการส่วนกลาง
 - การบริหารราชการส่วนภูมิภาค
 - การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
 - การบริหารราชการรูปแบบพิเศษ
33. อำนาจนิติบัญญัติคืออำนาจด้านใดและบุคคลหรือคณะบุคคลใดเป็นผู้ใช้อำนาจนี้
- อำนาจในการออกกฎหมาย โดยรัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนี้
 - อำนาจในการใช้กฎหมาย โดยผู้พิพากษาเป็นผู้ใช้อำนาจนี้
 - อำนาจในการบริหารประเทศ โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจนี้
 - อำนาจในการออกกฎหมาย โดยสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ใช้อำนาจนี้
34. ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน หรือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำต่อกัน อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่อีกฝ่ายหนึ่งคือศาลใด
- ศาลรัฐธรรมนูญ
 - ศาลยุติธรรม
 - ศาลทหาร
 - ศาลปกครอง
35. ศาลใดเป็นศาลสูงสุดในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นขั้นสุดท้าย
- ศาลชั้นต้น
 - ศาลอุทธรณ์
 - ศาลฎีกา
 - ศาลปกครอง

36. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ตามข้อใด
- แบบสัดส่วน 400 คน และแบบแบ่งเขต 80 คน
 - แบบสัดส่วน 100 คน และแบบแบ่งเขต 380 คน
 - แบบสัดส่วน 240 คน และแบบแบ่งเขต 240 คน
 - แบบสัดส่วน 80 คน และแบบแบ่งเขต 400 คน
37. ในกรณีที่ประชาชนพบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีพฤติกรรมทุจริตหรือรัววยผิดปกติ และต้องการให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง จะต้องทำอย่างไร
- ประชาชน 20,000 คน ยื่นต่อประธานวุฒิสภา
 - ประชาชน 10,000 คน ยื่นต่อประธานวุฒิสภา
 - ประชาชน 20,000 คน ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร
 - ประชาชน 10,000 คน ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร
38. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นเรื่องของสิ่งใด
- สิทธิ
 - หน้าที่
 - สถานภาพ
 - เสรีภาพ
39. ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ยกเว้นข้อใด
- การเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย
 - การออกเสียงลงประชามติ
 - การชุมนุมประท้วงโดยใช้ความรุนแรง
 - การเป็นที่ปรึกษารัฐบาลผ่านสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
40. ข้อใด **ไม่ใช่** เจตนารมณ์ที่จะสร้าง "การเมืองภาคประชาชน"
- การมีคณะกรรมการป้องกันการฟอกเงิน
 - การให้สิทธิแก่ประชาชนในการฟ้องร้องส่วนราชการ
 - การให้ประชาชนเลือกผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 - การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการแสดงความคิดเห็นในโครงการสำคัญ ๆ ของรัฐ

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เราเป็น “พลเมืองดี”

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 พลเมืองดี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เวลาเรียน 1 ชั่วโมง

มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ม.1/2 ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

สาระสำคัญ

การที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุขนั้น สมาชิกทุกคนในสังคมจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง เหมาะสม ทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสาธารณะอันเป็นหน้าที่ของเยาวชนที่ดีพึงปฏิบัติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เรียนสามารถบอกคุณลักษณะของการเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ
2. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท ของการเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและประเทศชาติได้
3. ผู้เรียนสามารถบอกแนวทางการปฏิบัติตนในการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะได้

สาระการเรียนรู้

ความรู้

1. บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ
 - 1.1 คุณลักษณะของการเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ
 - 1.2 การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของการเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ
 - 1.3 การปฏิบัติตนในการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ

ทักษะกระบวนการ

1. กระบวนการปฏิบัติ
2. กระบวนการทำงานกลุ่ม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีจิตสาธารณะ
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม

ชิ้นงาน/ภาระงาน

1. รายงานโครงการงานการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดี

การประเมินผล

1. การประเมินชิ้นงานภาระงาน
 - 1.1 รายงานโครงการงานการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดี
2. การประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.1 การวิเคราะห์กรณีศึกษา เรื่องบทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ (ใบงานที่ 1)
 - 2.2 สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แบบประเมินรายงานโครงการการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดี

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. การเขียนโครงการ	ชื่อโครงการแสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์ชัดเจน แสดงถึงการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเคารพกฎหมาย คຸ້ມครองสิทธิ และเขียนองค์ประกอบของโครงการครบถ้วน	ชื่อโครงการแสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์ชัดเจน แสดงถึงการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเคารพกฎหมาย คຸ້ມครองสิทธิ และเขียนองค์ประกอบของโครงการเกือบครบถ้วน	ชื่อโครงการไม่แสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์ชัดเจน แสดงถึงการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเคารพกฎหมาย คຸ້ມครองสิทธิ และเขียนองค์ประกอบของโครงการเกือบครบถ้วน	ชื่อโครงการไม่แสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์ชัดเจน แสดงถึงการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และการเคารพกฎหมาย คຸ້ມครองสิทธิ และเขียนองค์ประกอบของโครงการไม่ครบถ้วน
2. การดำเนินงานตามโครงการ	มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ตามแผนในโครงการ มีการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานและเมื่อเสร็จสิ้นโครงการได้ผลสรุปชัดเจน	มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ตามแผนในโครงการทุกระยะเวลา และมีการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการได้ผลสรุปชัดเจน	มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ตามแผนในโครงการได้ บางระยะเวลา และมีการประเมินผลโครงการให้เห็นในภาพรวม	มีการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ตามแผนในโครงการได้ บางระยะเวลา และไม่มีประเมินโครงการ
3. การบันทึกข้อมูลและหลักฐานประกอบ	มีการบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์และมีหลักฐานประกอบการดำเนินงานทุกขั้นตอน	มีการบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์และมีหลักฐานประกอบการดำเนินงานตามโครงการเป็นส่วนใหญ่เกือบทุกขั้นตอน	มีการบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานตรงตามวัตถุประสงค์ และมีหลักฐานประกอบการดำเนินงานตามโครงการบางขั้นตอน	มีการบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงานไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ และมีหลักฐานประกอบการดำเนินงานตามโครงการบางขั้นตอน
4. การนำเสนอ	มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ ได้ใจความชัดเจน และน่าสนใจ	มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ ได้ใจความชัดเจน แต่ไม่น่าสนใจ	มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกับแบบทั่วไป ได้ใจความชัดเจน แต่ไม่น่าสนใจ	มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกับแบบทั่วไป ไม่ได้ใจความชัดเจน และไม่น่าสนใจ

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
13-16	ดีมาก
10-12	ดี
7-9	พอใช้
4-6	ปรับปรุง

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ประสบการณ์

1.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน แล้วผลัดกันเล่าเรื่องราวในประเด็นคำถามสำคัญ ดังนี้

1) มีเหตุการณ์หรือการกระทำใดบ้างที่นักเรียนได้เคยปฏิบัติแล้วคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการเป็นเยาวชนที่ดีที่ภาคภูมิใจที่สุด

2) มีเหตุการณ์หรือการกระทำใดบ้างที่นักเรียนได้เคยปฏิบัติแล้วคิดว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมต่อการเป็นเยาวชนที่ดี

โดยในขณะที่เพื่อนเล่าเรื่องราวอยู่นั้น ให้นักเรียนคนอื่นๆ ในกลุ่มฟังอย่างตั้งใจ แสดงการรับฟังสิ่งที่เพื่อนเล่าอย่างมีสติ ฟังด้วยหัวใจ ด้วยความเคารพ ไม่แนะนำสั่งสอน และไม่นำเรื่องไปเล่าต่อ ให้เวลาเล่าเรื่องคนละ 2 นาที

1.2 หลังจบกิจกรรมทุกคนอยู่กับตนเอง โดยการนั่งสมาธิ ใคร่ครวญเรื่องราวที่ได้รับฟังเพื่อความเข้าใจตัวตนของเพื่อน สังเกตความไว้วางใจที่เพื่อนมีให้เราโดยการเปิดเผยเรื่องราวตัวตนของเขา และสำรวจผลกระทบที่เกิดขึ้นในตัวเราจากการฟังเรื่องราวของเพื่อน และการเล่าเรื่องราวของตนเอง

ขั้นที่ 2 สะท้อนความคิดและอภิปราย

2.1 ผู้สอนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7-8 คน วิเคราะห์กรณีศึกษาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของการเป็นเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ (ใบงานที่ 1) ในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ในการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง
- 2) ในการเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง
- 3) ในการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนนักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง
- 4) ในการเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาตินักเรียนควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง
- 5) ในการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร

ขั้นที่ 3 ความคิดรวบยอด

3.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

3.2 ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการปฏิบัติตนตามบทบาท และหน้าที่ของการเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

ขั้นที่ 4 การประยุกต์แนวคิด

4.1 นักเรียนแต่ละกลุ่มทำโครงการที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นเยาวชนที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยคิดโครงการตามความเหมาะสม แล้วนำไปปฏิบัติ และแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานและจัดนิทรรศการ ในช่วงท้ายของการจัดการเรียนรู้

สื่อ/ แหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

1. ใบงานที่ 1 กรณีศึกษาเรื่อง บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ

แหล่งเรียนรู้

1. อินเทอร์เน็ต
2. ห้องสมุด

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล

DATE: 3/26/2011
TIME: 12:28

L I S R E L 8.52

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2002
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Documents and Settings\GOOD\Desktop\model\life.LPJ:

```

TI
DA NI=40 NO=0 NG=1 MA=CM
RA FI='C:\Documents and Settings\GOOD\Desktop\Life\model.PSF'
!LA
!1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18
!19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36
!37 38 39 40 /
MO NY=40 NK=1 NE=12 LY=FU,FI BE=FU,FI GA=FU,FI PH=SY,FR PS=sy TE=sy
LE
C.1 D.2 P.3 CR.4 IR.5 EC.6 CE.7 CS.8 SA.9
EM.10 SE.11 SR.12
LK
Life
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,2) LY(7,2) LY(8,2) LY(9,2)
FR LY(10,2) LY(11,2) LY(12,3) LY(14,3) LY(15,3) LY(16,4) LY(17,4) LY(18,4)
FR LY(19,5) LY(20,5) LY(21,5) LY(22,6) LY(23,6) LY(24,6) LY(25,7) LY(26,7) LY(27,8)
FR LY(28,8) LY(29,9) LY(30,9) LY(31,9) LY(32,10) LY(33,10) LY(34,10) LY(35,11) LY(36,11)
FR LY(37,11) LY(38,12) LY(39,12) LY(40,12) GA(1,1) GA(2,1) GA(3,1) GA(4,1) GA(5,1)
FR GA(6,1) GA(7,1) GA(8,1) GA(9,1) GA(10,1) GA(11,1) GA(12,1) ly 13 3
PD
fi ps 2 2 ps 1 1 ps 4 4 ps 3 3 ps 7 7
fr ps 6 5
fr te 4 2 te 5 2 te 15 8 te 38 9 te 11 10 te 17 16 te 32 19 te 23 20 te 24 20 te 24 20
fr te 26 20 te 27 21 te 27 25 te 28 26 te 38 29 te 37 35 ps 11 6 ps 9 7 ps 12 11 te 4 12
fr te 8 1 te 23 2 te 10 3 te 21 3 te 5 4 te 38 4 te 23 5 te 26 6 te 32 6 te 38
6 te 15 10
fr te 15 9 te 12 10 te 13 11 te 28 12 te 15 12 te 16 14 te 4 1 te 16 3 te 8 5
fr te 15 1 te 11 4 te 12 4 te 14 11 te 8 7 te 18 14 te 33 22 te 34 24 te 35 32
fr te 37 8 te 27 17 te 23 21 te 33 27 te 35 34
OU ME=ML IT=250 ad=off sc fs

```

TI

```

Number of Input Variables 40
Number of Y - Variables 40
Number of X - Variables 0
Number of ETA - Variables 12
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 450

```

TI

Covariance Matrix

	C1	C2	C3	C4	C5	DP1
C1	0.14					
C2	0.01	0.18				
C3	0.03		0.24			
C4	0.00	0.00	0.04	0.23		

C5	0.02	-0.01	0.03	0.07	0.25	
DP1	0.00	0.02	0.02	0.02	0.01	0.20
DP2	0.02	0.04	0.05	0.04	0.04	0.00
D3	0.00	0.03	0.05	0.07	0.08	0.00
D4	0.02	0.02	0.06	0.05	0.03	0.00
D5	0.03	0.03	0.04	0.06	0.07	0.01
D6	0.02	0.03	0.04	0.06	0.02	0.01
P1	0.01	0.03	0.03	0.04	0.04	0.02
P2	0.02	0.04	0.06	0.07	0.05	0.02
P3	0.01	0.05	0.07	0.05	0.06	0.01
P4	0.03	0.00	0.03	0.03	0.02	0.02
CR1	0.02	0.04	0.10	0.07	0.05	0.03
CR2	0.03	0.05	0.05	0.05	0.05	0.02
CR3	0.01	0.02	0.05	0.03	0.02	0.01
IR1	0.05	0.08	0.12	0.18	0.14	0.07
IR2	0.07	0.12	0.20	0.24	0.25	0.07
IR3	0.07	0.08	0.23	0.17	0.16	0.07
EC1	0.07	0.21	0.42	0.39	0.36	0.14
EC2	0.07	0.10	0.23	0.29	0.18	0.03
EC3	0.11	0.19	0.29	0.29	0.24	0.06
CE1	0.10	0.10	0.26	0.23	0.21	0.04
CE2	0.03	0.06	0.06	0.11	0.09	-0.02
CS1	0.05	0.15	0.18	0.24	0.24	0.07
CS2	0.05	0.08	0.09	0.15	0.17	0.03
SA1	0.01	0.07	0.10	0.14	0.14	0.00
SA2	0.06	0.14	0.21	0.25	0.18	0.02
SA3	0.04	0.09	0.18	0.26	0.16	0.09
EM1	0.05	0.15	0.19	0.30	0.22	0.13
EM2	0.08	0.14	0.17	0.24	0.19	0.04
EM3	0.16	0.19	0.27	0.36	0.35	0.03
SE1	0.13	0.20	0.25	0.27	0.26	0.10
SE2	0.10	0.17	0.23	0.29	0.25	-0.01
SE3	0.09	0.10	0.19	0.11	0.15	0.02
SR1	0.08	0.17	0.17	0.25	0.12	-0.05
SR2	0.09	0.25	0.31	0.33	0.23	0.03
SR3	0.07	0.26	0.33	0.36	0.26	0.01

Covariance Matrix

	DP2	D3	D4	D5	D6	P1
DP2	0.18					
D3	0.08	0.24				
D4	0.06	0.06	0.22			
D5	0.06	0.08	0.05	0.21		
D6	0.04	0.04	0.05	0.01	0.25	
P1	0.04	0.06	0.02	0.06	0.03	0.22
P2	0.06	0.07	0.05	0.06	0.03	0.05
P3	0.05	0.08	0.04	0.06	0.02	0.07
P4	0.02	-0.01	0.04	0.00	0.04	0.04
CR1	0.06	0.08	0.08	0.07	0.04	0.04
CR2	0.06	0.08	0.06	0.07	0.05	0.05
CR3	0.05	0.05	0.05	0.04	0.04	0.01
IR1	0.16	0.18	0.13	0.14	0.16	0.12
IR2	0.26	0.32	0.22	0.28	0.20	0.18
IR3	0.16	0.24	0.15	0.16	0.13	0.14
EC1	0.35	0.46	0.35	0.39	0.33	0.26
EC2	0.25	0.38	0.27	0.25	0.30	0.20
EC3	0.28	0.41	0.26	0.34	0.25	0.22
CE1	0.21	0.30	0.22	0.27	0.19	0.21
CE2	0.09	0.12	0.07	0.09	0.06	0.06
CS1	0.18	0.24	0.14	0.28	0.07	0.20
CS2	0.14	0.18	0.09	0.16	0.02	0.16
SA1	0.10	0.15	0.11	0.12	0.15	0.04
SA2	0.20	0.25	0.22	0.22	0.22	0.15
SA3	0.20	0.23	0.22	0.23	0.22	0.15
EM1	0.25	0.32	0.23	0.21	0.24	0.21
EM2	0.19	0.24	0.21	0.24	0.18	0.12
EM3	0.35	0.44	0.32	0.43	0.22	0.24
SE1	0.22	0.26	0.24	0.19	0.15	0.22
SE2	0.28	0.28	0.30	0.34	0.20	0.17
SE3	0.14	0.12	0.10	0.14	0.17	0.14

SR1	0.18	0.23	0.30	0.19	0.16	0.14
SR2	0.29	0.32	0.34	0.35	0.29	0.21
SR3	0.32	0.39	0.30	0.38	0.28	0.20

Covariance Matrix

	P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
P2	0.23					
P3	0.07	0.44				
P4	0.03	0.04	0.24			
CR1	0.09	0.05	0.02	0.34		
CR2	0.06	0.07	0.04	0.04	0.40	
CR3	0.05	0.02	0.03	0.03	0.07	0.33
IR1	0.19	0.18	0.03	0.22	0.21	0.11
IR2	0.26	0.33	0.09	0.33	0.31	0.21
IR3	0.13	0.22	0.10	0.24	0.33	0.24
EC1	0.39	0.54	0.14	0.45	0.51	0.42
EC2	0.29	0.35	0.07	0.39	0.31	0.31
EC3	0.30	0.34	0.06	0.37	0.31	0.29
CE1	0.24	0.30	0.12	0.32	0.20	0.11
CE2	0.10	0.11	0.04	0.11	0.08	0.06
CS1	0.23	0.23	0.07	0.28	0.36	0.19
CS2	0.09	0.14	0.06	0.16	0.17	0.01
SA1	0.11	0.12	0.06	0.11	0.07	0.19
SA2	0.26	0.27	0.05	0.34	0.29	0.14
SA3	0.22	0.19	0.03	0.28	0.20	0.17
EM1	0.26	0.27	0.09	0.34	0.21	0.24
EM2	0.24	0.20	0.14	0.33	0.26	0.11
EM3	0.35	0.36	0.12	0.40	0.39	0.24
SE1	0.27	0.23	0.15	0.34	0.37	0.26
SE2	0.31	0.35	0.10	0.38	0.29	0.24
SE3	0.17	0.21	0.09	0.23	0.19	0.12
SR1	0.19	0.18	0.03	0.30	0.27	0.09
SR2	0.32	0.42	0.12	0.48	0.39	0.29
SR3	0.42	0.45	0.11	0.49	0.43	0.33

Covariance Matrix

	IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
IR1	1.85					
IR2	1.11	3.97				
IR3	0.61	0.94	3.27			
EC1	1.40	2.12	1.78	7.11		
EC2	0.81	1.75	0.75	2.41	3.76	
EC3	1.02	1.13	1.17	2.35	1.53	4.08
CE1	0.41	0.99	0.75	1.13	0.95	1.07
CE2	0.23	0.14	0.27	0.56	0.31	0.53
CS1	0.44	0.74	1.17	1.49	0.99	1.04
CS2	0.26	0.44	0.54	0.67	0.30	0.55
SA1	0.20	0.69	0.50	1.03	0.75	0.62
SA2	0.47	0.88	0.68	1.56	1.25	1.06
SA3	0.62	1.00	0.71	1.66	1.26	1.05
EM1	0.95	0.90	0.43	1.45	1.23	1.38
EM2	0.62	0.49	0.73	0.66	0.65	1.11
EM3	0.97	1.49	0.78	1.91	1.53	2.22
SE1	0.39	1.00	0.88	1.02	0.72	0.95
SE2	0.76	1.19	0.83	1.71	1.38	1.37
SE3	0.32	0.67	0.76	0.94	0.65	0.65
SR1	0.49	0.70	0.36	1.17	0.87	1.13
SR2	0.67	1.24	1.14	1.90	1.52	1.64
SR3	0.80	1.42	1.23	2.65	1.65	1.63

Covariance Matrix

	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
CE1	3.99					
CE2	0.29	0.71				
CS1	1.32	0.29	3.62			
CS2	0.60	0.36	0.97	2.16		

SA1	0.27	0.17	0.28	0.01	2.60	
SA2	0.71	0.29	0.94	0.47	0.55	2.41
SA3	0.48	0.27	0.63	0.27	0.62	1.06
EM1	0.71	0.50	0.59	0.43	0.59	0.99
EM2	0.55	0.45	0.26	0.32	0.56	0.83
EM3	1.05	0.72	1.21	0.95	0.80	1.41
SE1	0.74	0.33	1.19	0.82	0.62	1.05
SE2	0.93	0.42	1.22	0.47	0.50	1.27
SE3	0.53	0.17	0.63	0.36	0.46	0.66
SR1	0.69	0.33	0.50	0.26	-0.01	0.94
SR2	1.10	0.52	0.96	0.56	0.62	1.46
SR3	0.94	0.69	1.18	0.46	0.51	1.45

Covariance Matrix

	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2
SA3	2.50					
EM1	1.03	3.58				
EM2	0.72	0.96	5.65			
EM3	1.19	2.13	1.61	5.71		
SE1	0.87	1.35	0.87	2.00	5.42	
SE2	1.17	1.13	0.92	1.89	1.40	4.37
SE3	0.71	0.48	0.58	1.03	1.36	1.10
SR1	0.63	0.85	0.75	1.56	0.95	1.32
SR2	1.22	1.29	1.25	2.17	1.54	2.08
SR3	1.46	1.31	1.13	2.45	1.65	2.17

Covariance Matrix

	SE3	SR1	SR2	SR3
SE3	2.33			
SR1	0.55	3.51		
SR2	1.26	2.21	4.70	
SR3	1.46	1.94	3.64	7.74

TI

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C1	0	0	0	0	0	0
C2	1	0	0	0	0	0
C3	2	0	0	0	0	0
C4	3	0	0	0	0	0
C5	4	0	0	0	0	0
DP1	0	0	0	0	0	0
DP2	0	5	0	0	0	0
D3	0	6	0	0	0	0
D4	0	7	0	0	0	0
D5	0	8	0	0	0	0
D6	0	9	0	0	0	0
P1	0	0	0	0	0	0
P2	0	0	10	0	0	0
P3	0	0	11	0	0	0
P4	0	0	12	0	0	0
CR1	0	0	0	0	0	0
CR2	0	0	0	13	0	0
CR3	0	0	0	14	0	0
IR1	0	0	0	0	0	0
IR2	0	0	0	0	15	0
IR3	0	0	0	0	16	0
EC1	0	0	0	0	0	0
EC2	0	0	0	0	0	17
EC3	0	0	0	0	0	18
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	0	0	0	0	0	0

CS1	0	0	0	0	0	0
CS2	0	0	0	0	0	0
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	0	0	0	0
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	0
EM2	0	0	0	0	0	0
EM3	0	0	0	0	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0
SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	0	0	0	0	0
SR1	0	0	0	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

LAMBDA-Y

	CE . 7	CS . 8	SA . 9	EM . 10	SE . 11	SR . 12
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
C1	0	0	0	0	0	0
C2	0	0	0	0	0	0
C3	0	0	0	0	0	0
C4	0	0	0	0	0	0
C5	0	0	0	0	0	0
DP1	0	0	0	0	0	0
DP2	0	0	0	0	0	0
D3	0	0	0	0	0	0
D4	0	0	0	0	0	0
D5	0	0	0	0	0	0
D6	0	0	0	0	0	0
P1	0	0	0	0	0	0
P2	0	0	0	0	0	0
P3	0	0	0	0	0	0
P4	0	0	0	0	0	0
CR1	0	0	0	0	0	0
CR2	0	0	0	0	0	0
CR3	0	0	0	0	0	0
IR1	0	0	0	0	0	0
IR2	0	0	0	0	0	0
IR3	0	0	0	0	0	0
EC1	0	0	0	0	0	0
EC2	0	0	0	0	0	0
EC3	0	0	0	0	0	0
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	19	0	0	0	0	0
CS1	0	0	0	0	0	0
CS2	0	20	0	0	0	0
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	21	0	0	0
SA3	0	0	22	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	0
EM2	0	0	0	23	0	0
EM3	0	0	0	24	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0
SE2	0	0	0	0	25	0
SE3	0	0	0	0	26	0
SR1	0	0	0	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	27
SR3	0	0	0	0	0	28

GAMMA

	Life

C . 1	29
D . 2	30
P . 3	31
CR . 4	32
IR . 5	33
EC . 6	34
CE . 7	35
CS . 8	36

SA.9	37
EM.10	38
SE.11	39
SR.12	40

PSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	0					
D.2	0	0				
P.3	0	0	0			
CR.4	0	0	0	0		
IR.5	0	0	0	0	41	
EC.6	0	0	0	0	42	43
CE.7	0	0	0	0	0	0
CS.8	0	0	0	0	0	0
SA.9	0	0	0	0	0	0
EM.10	0	0	0	0	0	0
SE.11	0	0	0	0	0	48
SR.12	0	0	0	0	0	0

PSI

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
CE.7	0					
CS.8	0	44				
SA.9	45	0	46			
EM.10	0	0	0	47		
SE.11	0	0	0	0	49	
SR.12	0	0	0	0	50	51

THETA-EPS

	C1	C2	C3	C4	C5	DP1
C1	52					
C2	0	53				
C3	0	0	54			
C4	55	56	0	57		
C5	0	58	0	59	60	
DP1	0	0	0	0	0	61
DP2	0	0	0	0	0	0
D3	63	0	0	0	64	0
D4	0	0	0	0	0	0
D5	0	0	68	0	0	0
D6	0	0	0	70	0	0
P1	0	0	0	73	0	0
P2	0	0	0	0	0	0
P3	0	0	0	0	0	0
P4	80	0	0	0	0	0
CR1	0	0	86	0	0	0
CR2	0	0	0	0	0	0
CR3	0	0	0	0	0	0
IR1	0	0	0	0	0	0
IR2	0	0	0	0	0	0
IR3	0	0	95	0	0	0
EC1	0	0	0	0	0	0
EC2	0	98	0	0	99	0
EC3	0	0	0	0	0	0
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	0	0	0	0	0	106
CS1	0	0	0	0	0	0
CS2	0	0	0	0	0	0
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	0	0	0	0
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	119
EM2	0	0	0	0	0	0
EM3	0	0	0	0	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0

SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	0	0	0	0	0
SR1	0	0	0	134	0	135
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	DP2	D3	D4	D5	D6	P1
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
DP2	62					
D3	65	66				
D4	0	0	67			
D5	0	0	0	69		
D6	0	0	0	71	72	
P1	0	0	0	74	0	75
P2	0	0	0	0	76	0
P3	0	0	0	0	78	0
P4	0	81	82	83	0	84
CR1	0	0	0	0	0	0
CR2	0	0	0	0	0	0
CR3	0	0	0	0	0	0
IR1	0	0	0	0	0	0
IR2	0	0	0	0	0	0
IR3	0	0	0	0	0	0
EC1	0	0	0	0	0	0
EC2	0	0	0	0	0	0
EC3	0	0	0	0	0	0
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	0	0	0	0	0	0
CS1	0	0	0	0	0	0
CS2	0	0	0	0	0	113
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	0	0	0	0
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	0
EM2	0	0	0	0	0	0
EM3	0	0	0	0	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0
SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	131	0	0	0	0
SR1	0	0	136	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
P2	77					
P3	0	79				
P4	0	0	85			
CR1	0	87	0	88		
CR2	0	0	0	89	90	
CR3	0	91	0	0	0	92
IR1	0	0	0	0	0	0
IR2	0	0	0	0	0	0
IR3	0	0	0	0	0	0
EC1	0	0	0	0	0	0
EC2	0	0	0	0	0	0
EC3	0	0	0	0	0	0
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	0	0	0	0	0	0
CS1	0	0	0	0	109	0
CS2	0	0	0	0	0	0
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	0	0	0	0
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	0
EM2	0	0	0	0	0	0
EM3	0	0	0	0	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0

SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	0	0	0	0	0
SR1	0	0	0	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA - EPS

	IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
IR1	93					
IR2	0	94				
IR3	0	0	96			
EC1	0	0	0	97		
EC2	0	100	101	0	102	
EC3	0	103	0	0	0	104
CE1	0	0	0	0	0	0
CE2	0	107	0	0	0	0
CS1	0	0	110	0	0	0
CS2	0	0	0	0	0	0
SA1	0	0	0	0	0	0
SA2	0	0	0	0	0	0
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	120	0	0	0	0	0
EM2	0	0	0	122	0	0
EM3	0	0	0	0	0	125
SE1	0	0	0	0	0	0
SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	0	0	0	0	0
SR1	0	0	0	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA - EPS

	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
CE1	105					
CE2	0	108				
CS1	111	0	112			
CS2	0	114	0	115		
SA1	0	0	0	0	116	
SA2	0	0	0	0	0	117
SA3	0	0	0	0	0	0
EM1	0	0	0	0	0	0
EM2	0	0	123	0	0	0
EM3	0	0	0	0	0	0
SE1	0	0	0	0	0	0
SE2	0	0	0	0	0	0
SE3	0	0	0	0	0	0
SR1	0	0	0	0	137	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA - EPS

	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SA3	118					
EM1	0	121				
EM2	0	0	124			
EM3	0	0	0	126		
SE1	0	127	0	128	129	
SE2	0	0	0	0	0	130
SE3	0	0	0	0	132	0
SR1	0	0	0	0	0	0
SR2	0	0	0	0	0	0
SR3	0	0	0	0	0	0

THETA - EPS

SE3	SR1	SR2	SR3
-----	-----	-----	-----

SE3	133			
SR1	0	138		
SR2	0	0	139	
SR3	0	0	0	140

TI

Number of Iterations =212

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

	LAMBDA-Y					
	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C1	0.08	- -	- -	- -	- -	- -
C2	0.14 (0.04) 3.76	- -	- -	- -	- -	- -
C3	0.22 (0.05) 4.03	- -	- -	- -	- -	- -
C4	0.24 (0.06) 3.94	- -	- -	- -	- -	- -
C5	0.20 (0.05) 3.95	- -	- -	- -	- -	- -
DP1	- -	0.05	- -	- -	- -	- -
DP2	- -	0.22 (0.10) 2.18	- -	- -	- -	- -
D3	- -	0.28 (0.13) 2.18	- -	- -	- -	- -
D4	- -	0.22 (0.10) 2.17	- -	- -	- -	- -
D5	- -	0.25 (0.11) 2.18	- -	- -	- -	- -
D6	- -	0.20 (0.09) 2.14	- -	- -	- -	- -
P1	- -	- -	0.17	- -	- -	- -
P2	- -	- -	0.26 (0.04) 6.81	- -	- -	- -
P3	- -	- -	0.28 (0.05) 6.09	- -	- -	- -
P4	- -	- -	0.09 (0.02) 3.66	- -	- -	- -

CR1	- -	- -	- -	0.31	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	0.27 (0.04) 7.07	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	0.19 (0.03) 6.13	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	0.79	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	1.27 (0.13) 9.62	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	0.90 (0.11) 8.25	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	1.80
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	1.26 (0.10) 12.02
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	1.34 (0.11) 12.34
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
LAMBDA-Y						
	CE. 7	CS. 8	SA. 9	EM. 10	SE. 11	SR. 12
C1	-----	-----	-----	-----	-----	-----
C2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

C4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D6	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	0.89	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	0.37 (0.05) 7.14	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	1.27	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	0.69 (0.11) 6.32	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	0.56	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	1.07 (0.16) 6.65	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	1.00 (0.15) 6.50	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	1.18	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	0.92 (0.13) 6.95	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	1.69	- -	- -

				(0.15)		
				11.12		
SE1	- -	- -	- -	- -	1.11	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	1.33 (0.15) 8.61	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	0.77 (0.09) 8.51	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	1.10
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	1.89 (0.15) 12.36
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	1.92 (0.17) 11.27

GAMMA

	Life

C.1	1.00 (0.23) 4.35
D.2	1.00 (0.45) 2.20
P.3	1.00 (0.13) 7.78
CR.4	1.00 (0.09) 11.55
IR.5	0.81 (0.08) 10.59
EC.6	0.92 (0.06) 14.38
CE.7	1.00 (0.10) 9.62
CS.8	0.68 (0.07) 9.83
SA.9	0.91 (0.13) 6.87
EM.10	0.86 (0.07) 12.02
SE.11	0.90 (0.10) 9.39

SR.12 0.73
 (0.07)
 10.58

Covariance Matrix of ETA and KSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	1.00					
D.2	1.00	1.00				
P.3	1.00	1.00	1.00			
CR.4	1.00	1.00	1.00	1.00		
IR.5	0.81	0.81	0.81	0.81	1.00	
EC.6	0.92	0.92	0.92	0.92	0.94	1.00
CE.7	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92
CS.8	0.68	0.68	0.68	0.68	0.55	0.63
SA.9	0.91	0.91	0.91	0.91	0.74	0.84
EM.10	0.86	0.86	0.86	0.86	0.70	0.80
SE.11	0.90	0.90	0.90	0.90	0.73	0.72
SR.12	0.73	0.73	0.73	0.73	0.59	0.68
Life	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92

Covariance Matrix of ETA and KSI

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
CE.7	1.00					
CS.8	0.68	1.00				
SA.9	0.69	0.62	1.00			
EM.10	0.86	0.59	0.79	1.00		
SE.11	0.90	0.61	0.82	0.78	1.00	
SR.12	0.73	0.50	0.67	0.63	0.81	1.00
Life	1.00	0.68	0.91	0.86	0.90	0.73

Covariance Matrix of ETA and KSI

Life	Life
Life	1.00

PHI

Life	Life
Life	1.00

PSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	- -					
D.2	- -	- -				
P.3	- -	- -	- -			
CR.4	- -	- -	- -	- -		
IR.5	- -	- -	- -	- -	0.35 (0.09) 3.98	
EC.6	- -	- -	- -	- -	0.19 (0.05) 4.06	0.15 (0.05) 2.97
CE.7	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS.8	- -	- -	- -	- -	- -	- -

SA.9	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM.10	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE.11	- -	- -	- -	- -	- -	-0.11 (0.04) -2.82
SR.12	- -	- -	- -	- -	- -	- -

PSI

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
CE.7	- -					
CS.8	- -	0.54 (0.15) 3.60				
SA.9	-0.22 (0.07) -3.14	- -	0.17 (0.08) 2.12			
EM.10	- -	- -	- -	0.25 (0.07) 3.67		
SE.11	- -	- -	- -	- -	0.19 (0.10) 1.93	
SR.12	- -	- -	- -	- -	0.15 (0.05) 3.24	0.46 (0.08) 6.00

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
1.00	1.00	1.00	1.00	0.65	0.85

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
1.00	0.46	0.83	0.75	0.81	0.54

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
1.00	1.00	1.00	1.00	0.65	0.85

Squared Multiple Correlations for Reduced Form

CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
1.00	0.46	0.83	0.75	0.81	0.54

THETA-EPS

	C1	C2	C3	C4	C5	DP1
C1	0.14 (0.01) 14.92					
C2	- -	0.16 (0.01)				

CE2	- -	- -	- -	- -	- -	-0.04 (0.02) -2.40
CS1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	0.08 (0.03) 2.42
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	0.08 (0.03) 2.66	- -	-0.07 (0.03) -2.12
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	DP2	D3	D4	D5	D6	P1
DP2	0.13 (0.01) 14.46					
D3	0.01 (0.01) 2.01	0.16 (0.01) 14.34				
D4	- -	- -	0.18 (0.01) 14.64			
D5	- -	- -	- -	0.15 (0.01) 14.41		
D6	- -	- -	- -	-0.04 (0.01) -4.29	0.21 (0.01) 14.72	
P1	- -	- -	- -	0.02 (0.01) 2.34	- -	0.19 (0.01) 14.76
P2	- -	- -	- -	- -	-0.03 (0.01) -3.04	- -
P3	- -	- -	- -	- -	-0.04 (0.01) -2.69	- -

P4	- -	-0.04 (0.01) -3.92	0.02 (0.01) 2.45	-0.02 (0.01) -2.38	- -	0.03 (0.01) 3.27
CR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	0.07 (0.03) 2.65
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	-0.06 (0.02) -2.32	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	0.11 (0.03) 3.55	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
THETA-EPS						
	P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
P2	0.16 (0.01) 14.43					
P3	- -	0.37 (0.03)				

		14.68				
P4	- -	- -	0.24 (0.02) 14.97			
CR1	- -	-0.05 (0.01) -3.18	- -	0.24 (0.02) 14.44		
CR2	- -	- -	- -	-0.04 (0.01) -3.34	0.32 (0.02) 14.67	
CR3	- -	-0.04 (0.02) -2.59	- -	- -	- -	0.29 (0.02) 14.82
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	- -	- -	- -	0.11 (0.04) 2.57	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
IR1	----- 1.23 (0.10) 12.65	-----	-----	-----	-----	-----

IR2	- -	2.34 (0.21) 11.36					
IR3	- -	- -	2.46 (0.18) 13.59				
EC1	- -	- -	- -	3.87 (0.31) 12.66			
EC2	- -	0.20 (0.14) 1.40	-0.31 (0.12) -2.56	- -	2.18 (0.17) 12.90		
EC3	- -	-0.43 (0.13) -3.20	- -	- -	- -	2.32 (0.18) 12.89	
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
CE2	- -	-0.20 (0.06) -3.50	- -	- -	- -	- -	
CS1	- -	- -	0.46 (0.12) 3.68	- -	- -	- -	
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
EM1	0.33 (0.09) 3.76	- -	- -	- -	- -	- -	
EM2	- -	- -	- -	-0.60 (0.22) -2.78	- -	- -	
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	0.49 (0.15) 3.34	
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	

THETA-EPS

	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
CE1	----- 3.19 (0.22) 14.64	-----	-----	-----	-----	-----

CE2	- -	0.57 (0.04) 14.68					
CS1	0.49 (0.14) 3.51	- -	1.95 (0.27) 7.10				
CS2	- -	0.18 (0.05) 3.65	- -	1.68 (0.13) 12.60			
SA1	- -	- -	- -	- -	2.28 (0.16) 14.53		
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	1.28 (0.12) 11.05	
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
EM2	- -	- -	-0.40 (0.17) -2.42	- -	- -	- -	
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SR1	- -	- -	- -	- -	-0.40 (0.11) -3.58	- -	
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -	
THETA-EPS							
	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2	
SA3	1.51 (0.12) 12.34						
EM1	- -	2.18 (0.18) 12.30					
EM2	- -	- -	4.76 (0.33) 14.29				
EM3	- -	- -	- -	2.83 (0.27) 10.34			
SE1	- -	0.42 (0.15) 2.74	- -	0.46 (0.18) 2.50	4.19 (0.31) 13.63		
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	2.60 (0.23) 11.10	

SE3	- -	- -	- -	- -	0.52 (0.15) 3.51	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	SE3	SR1	SR2	SR3
SE3	1.72 (0.13) 13.32			
SR1	- -	2.25 (0.17) 13.50		
SR2	- -	- -	1.12 (0.18) 6.26	
SR3	- -	- -	- -	4.04 (0.33) 12.31

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

C1	C2	C3	C4	C5	DP1
0.05	0.11	0.20	0.26	0.17	0.01

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

DP2	D3	D4	D5	D6	P1
0.27	0.32	0.21	0.29	0.15	0.14

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
0.29	0.17	0.03	0.28	0.18	0.11

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
0.34	0.41	0.25	0.46	0.42	0.43

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
0.20	0.19	0.45	0.22	0.12	0.47

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2
0.40	0.39	0.15	0.50	0.23	0.40

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

SE3	SR1	SR2	SR3
-----	-----	-----	-----

 0.26 0.35 0.76 0.48

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 680
 Minimum Fit Function Chi-Square = 733.73 (P = 0.075)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 727.39 (P = 0.10)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 47.39
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 116.37)

Minimum Fit Function Value = 1.63
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.11
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.26)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.012
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.020)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 2.24
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (2.14 ; 2.40)
 ECVI for Saturated Model = 3.65
 ECVI for Independence Model = 41.82

Chi-Square for Independence Model with 780 Degrees of Freedom = 18695.54
 Independence AIC = 18775.54
 Model AIC = 1007.39
 Saturated AIC = 1640.00
 Independence CAIC = 18979.91
 Model CAIC = 1722.69
 Saturated CAIC = 5829.58

Normed Fit Index (NFI) = 0.96
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.84
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
 Relative Fit Index (RFI) = 0.95

Critical N (CN) = 471.42

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.082
 Standardized RMR = 0.036
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.93
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.91
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.77

TI

Factor Scores Regressions

ETA

	C1	C2	C3	C4	C5	DP1
C.1	0.08	0.14	0.08	0.13	0.08	0.03
D.2	0.08	0.14	0.08	0.13	0.08	0.03
P.3	0.08	0.14	0.08	0.13	0.08	0.03
CR.4	0.08	0.14	0.08	0.13	0.08	0.03
IR.5	0.02	0.07	0.00	0.04	0.05	0.02
EC.6	0.05	0.11	0.04	0.09	0.08	0.02
CE.7	0.11	0.18	0.11	0.17	0.11	0.02
CS.8	0.04	0.07	0.06	0.06	0.04	0.01
SA.9	0.07	0.11	0.07	0.10	0.07	0.00
EM.10	0.05	0.08	0.05	0.08	0.05	-0.02
SE.11	0.06	0.08	0.06	0.09	0.04	0.03
SR.12	0.01	0.02	0.02	-0.01	0.02	0.03

ETA

DP2	D3	D4	D5	D6	P1
-----	----	----	----	----	----

	-----	-----	-----	-----	-----	-----
C.1	0.12	0.14	0.09	0.17	0.13	0.05
D.2	0.12	0.14	0.09	0.17	0.13	0.05
P.3	0.12	0.14	0.09	0.17	0.13	0.05
CR.4	0.12	0.14	0.09	0.17	0.13	0.05
IR.5	0.04	0.04	0.03	0.05	0.04	0.02
EC.6	0.08	0.08	0.06	0.11	0.09	0.03
CE.7	0.16	0.19	0.13	0.22	0.17	0.06
CS.8	0.06	0.08	0.05	0.10	0.07	-0.03
SA.9	0.10	0.12	0.07	0.14	0.11	0.04
EM.10	0.07	0.09	0.06	0.11	0.08	0.03
SE.11	0.09	0.13	0.06	0.14	0.10	0.04
SR.12	0.02	0.03	-0.03	0.04	0.03	0.01

ETA

	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
C.1	0.15	0.10	0.05	0.12	0.08	0.07
D.2	0.15	0.10	0.05	0.12	0.08	0.07
P.3	0.15	0.10	0.05	0.12	0.08	0.07
CR.4	0.15	0.10	0.05	0.12	0.08	0.07
IR.5	0.04	0.03	0.01	0.04	0.03	0.02
EC.6	0.10	0.06	0.03	0.09	0.06	0.04
CE.7	0.19	0.13	0.06	0.16	0.10	0.09
CS.8	0.08	0.05	0.03	0.05	-0.04	0.03
SA.9	0.12	0.08	0.04	0.10	0.06	0.05
EM.10	0.09	0.06	0.03	0.08	0.05	0.04
SE.11	0.12	0.08	0.04	0.10	0.06	0.05
SR.12	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01

ETA

	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
C.1	0.01	0.02	0.01	0.03	0.04	0.03
D.2	0.01	0.02	0.01	0.03	0.04	0.03
P.3	0.01	0.02	0.01	0.03	0.04	0.03
CR.4	0.01	0.02	0.01	0.03	0.04	0.03
IR.5	0.13	0.12	0.08	0.05	0.07	0.09
EC.6	0.07	0.08	0.05	0.06	0.07	0.08
CE.7	0.01	0.03	0.01	0.04	0.05	0.04
CS.8	0.01	0.01	-0.04	0.02	0.02	0.02
SA.9	0.01	0.01	0.01	0.02	0.03	0.02
EM.10	-0.02	0.01	0.01	0.02	0.02	0.00
SE.11	0.02	0.03	0.01	-0.01	-0.02	-0.02
SR.12	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01

ETA

	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
C.1	0.03	0.08	0.02	0.01	0.02	0.06
D.2	0.03	0.08	0.02	0.01	0.02	0.06
P.3	0.03	0.08	0.02	0.01	0.02	0.06
CR.4	0.03	0.08	0.02	0.01	0.02	0.06
IR.5	0.01	0.07	-0.01	0.00	0.01	0.02
EC.6	0.02	0.07	0.00	0.00	0.01	0.04
CE.7	0.02	0.05	0.02	0.01	-0.02	-0.08
CS.8	-0.02	-0.01	0.25	0.14	0.01	0.02
SA.9	-0.03	-0.06	0.02	0.02	0.04	0.14
EM.10	0.02	0.04	0.01	0.00	0.01	0.03
SE.11	0.02	0.06	0.01	0.01	0.02	0.04
SR.12	0.01	0.02	0.00	0.00	0.02	0.01

ETA

	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2
C.1	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03
D.2	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03
P.3	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03

CR. 4	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03
IR. 5	0.02	-0.01	0.01	0.00	0.01	0.02
EC. 6	0.03	0.01	0.01	0.01	-0.01	-0.02
CE. 7	-0.06	0.03	0.02	0.03	0.01	0.04
CS. 8	0.02	0.01	0.03	0.01	0.00	0.02
SA. 9	0.11	0.02	0.01	0.02	0.01	0.03
EM. 10	0.03	0.11	0.04	0.12	-0.02	0.02
SE. 11	0.03	0.01	0.01	0.02	0.03	0.08
SR. 12	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	0.03

ETA

	SE3	SR1	SR2	SR3
C. 1	0.03	0.00	0.03	0.01
D. 2	0.03	0.00	0.03	0.01
P. 3	0.03	0.00	0.03	0.01
CR. 4	0.03	0.00	0.03	0.01
IR. 5	0.02	0.00	0.01	0.00
EC. 6	-0.01	0.00	0.03	0.01
CE. 7	0.04	0.00	0.04	0.01
CS. 8	0.02	0.00	0.01	0.00
SA. 9	0.03	0.01	0.02	0.01
EM. 10	0.03	0.00	0.02	0.01
SE. 11	0.07	0.02	0.09	0.03
SR. 12	0.02	0.08	0.25	0.07

TI

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	C. 1	D. 2	P. 3	CR. 4	IR. 5	EC. 6
C1	0.08	-	-	-	-	-
C2	0.14	-	-	-	-	-
C3	0.22	-	-	-	-	-
C4	0.24	-	-	-	-	-
C5	0.20	-	-	-	-	-
DP1	-	0.05	-	-	-	-
DP2	-	0.22	-	-	-	-
D3	-	0.28	-	-	-	-
D4	-	0.22	-	-	-	-
D5	-	0.25	-	-	-	-
D6	-	0.20	-	-	-	-
P1	-	-	0.17	-	-	-
P2	-	-	0.26	-	-	-
P3	-	-	0.28	-	-	-
P4	-	-	0.09	-	-	-
CR1	-	-	-	0.31	-	-
CR2	-	-	-	0.27	-	-
CR3	-	-	-	0.19	-	-
IR1	-	-	-	-	0.79	-
IR2	-	-	-	-	1.27	-
IR3	-	-	-	-	0.90	-
EC1	-	-	-	-	-	1.80
EC2	-	-	-	-	-	1.26
EC3	-	-	-	-	-	1.34
CE1	-	-	-	-	-	-
CE2	-	-	-	-	-	-
CS1	-	-	-	-	-	-
CS2	-	-	-	-	-	-
SA1	-	-	-	-	-	-
SA2	-	-	-	-	-	-
SA3	-	-	-	-	-	-
EM1	-	-	-	-	-	-
EM2	-	-	-	-	-	-
EM3	-	-	-	-	-	-
SE1	-	-	-	-	-	-
SE2	-	-	-	-	-	-
SE3	-	-	-	-	-	-

SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

LAMBDA-Y

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
C1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D6	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	0.89	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	0.37	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	1.27	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	0.69	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	0.56	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	1.07	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	1.00	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	1.18	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	0.92	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	1.69	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	1.11	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	1.33	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	0.77	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	1.10
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	1.89
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	1.92

GAMMA

	Life
C.1	1.00
D.2	1.00
P.3	1.00
CR.4	1.00
IR.5	0.81
EC.6	0.92
CE.7	1.00
CS.8	0.68
SA.9	0.91
EM.10	0.86
SE.11	0.90
SR.12	0.73

Correlation Matrix of ETA and KSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	1.00					
D.2	1.00	1.00				

P. 3	1.00	1.00	1.00			
CR. 4	1.00	1.00	1.00	1.00		
IR. 5	0.81	0.81	0.81	0.81	1.00	
EC. 6	0.92	0.92	0.92	0.92	0.94	1.00
CE. 7	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92
CS. 8	0.68	0.68	0.68	0.68	0.55	0.63
SA. 9	0.91	0.91	0.91	0.91	0.74	0.84
EM. 10	0.86	0.86	0.86	0.86	0.70	0.80
SE. 11	0.90	0.90	0.90	0.90	0.73	0.72
SR. 12	0.73	0.73	0.73	0.73	0.59	0.68
Life	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92

Correlation Matrix of ETA and KSI

	CE. 7	CS. 8	SA. 9	EM. 10	SE. 11	SR. 12
CE. 7	1.00					
CS. 8	0.68	1.00				
SA. 9	0.69	0.62	1.00			
EM. 10	0.86	0.59	0.79	1.00		
SE. 11	0.90	0.61	0.82	0.78	1.00	
SR. 12	0.73	0.50	0.67	0.63	0.81	1.00
Life	1.00	0.68	0.91	0.86	0.90	0.73

Correlation Matrix of ETA and KSI

Life	
Life	1.00

PSI

	C. 1	D. 2	P. 3	CR. 4	IR. 5	EC. 6
C. 1	- -					
D. 2	- -	- -				
P. 3	- -	- -	- -			
CR. 4	- -	- -	- -	- -		
IR. 5	- -	- -	- -	- -	0.35	
EC. 6	- -	- -	- -	- -	0.19	0.15
CE. 7	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS. 8	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA. 9	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM. 10	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE. 11	- -	- -	- -	- -	- -	-0.11
SR. 12	- -	- -	- -	- -	- -	- -

PSI

	CE. 7	CS. 8	SA. 9	EM. 10	SE. 11	SR. 12
CE. 7	- -					
CS. 8	- -	0.54				
SA. 9	-0.22	- -	0.17			
EM. 10	- -	- -	- -	0.25		
SE. 11	- -	- -	- -	- -	0.19	
SR. 12	- -	- -	- -	- -	0.15	0.46

TI

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	C. 1	D. 2	P. 3	CR. 4	IR. 5	EC. 6
C1	0.21	- -	- -	- -	- -	- -
C2	0.34	- -	- -	- -	- -	- -
C3	0.45	- -	- -	- -	- -	- -
C4	0.51	- -	- -	- -	- -	- -
C5	0.41	- -	- -	- -	- -	- -
DP1	- -	0.11	- -	- -	- -	- -

DP2	- -	0.52	- -	- -	- -	- -
D3	- -	0.57	- -	- -	- -	- -
D4	- -	0.46	- -	- -	- -	- -
D5	- -	0.54	- -	- -	- -	- -
D6	- -	0.39	- -	- -	- -	- -
P1	- -	- -	0.37	- -	- -	- -
P2	- -	- -	0.53	- -	- -	- -
P3	- -	- -	0.42	- -	- -	- -
P4	- -	- -	0.19	- -	- -	- -
CR1	- -	- -	- -	0.53	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	0.43	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	0.33	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	0.58	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	0.64	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	0.50	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	0.68
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	0.65
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	0.66
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

LAMBDA-Y

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
C1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
C5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
DP2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D6	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	0.45	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	0.44	- -	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	0.67	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	0.47	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	0.35	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	0.69	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	0.63	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	0.62	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	0.39	- -	- -

EM3	- -	- -	- -	0.71	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	0.48	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	0.64	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	0.51	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	0.59
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	0.87
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	0.69

GAMMA

	Life
C.1	1.00
D.2	1.00
P.3	1.00
CR.4	1.00
IR.5	0.81
EC.6	0.92
CE.7	1.00
CS.8	0.68
SA.9	0.91
EM.10	0.86
SE.11	0.90
SR.12	0.73

Correlation Matrix of ETA and KSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	1.00					
D.2	1.00	1.00				
P.3	1.00	1.00	1.00			
CR.4	1.00	1.00	1.00	1.00		
IR.5	0.81	0.81	0.81	0.81	1.00	
EC.6	0.92	0.92	0.92	0.92	0.94	1.00
CE.7	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92
CS.8	0.68	0.68	0.68	0.68	0.55	0.63
SA.9	0.91	0.91	0.91	0.91	0.74	0.84
EM.10	0.86	0.86	0.86	0.86	0.70	0.80
SE.11	0.90	0.90	0.90	0.90	0.73	0.72
SR.12	0.73	0.73	0.73	0.73	0.59	0.68
Life	1.00	1.00	1.00	1.00	0.81	0.92

Correlation Matrix of ETA and KSI

	CE.7	CS.8	SA.9	EM.10	SE.11	SR.12
CE.7	1.00					
CS.8	0.68	1.00				
SA.9	0.69	0.62	1.00			
EM.10	0.86	0.59	0.79	1.00		
SE.11	0.90	0.61	0.82	0.78	1.00	
SR.12	0.73	0.50	0.67	0.63	0.81	1.00
Life	1.00	0.68	0.91	0.86	0.90	0.73

Correlation Matrix of ETA and KSI

	Life
Life	1.00

PSI

	C.1	D.2	P.3	CR.4	IR.5	EC.6
C.1	- -					
D.2	- -	- -				
P.3	- -	- -	- -			
CR.4	- -	- -	- -	- -		
IR.5	- -	- -	- -	- -	0.35	
EC.6	- -	- -	- -	- -	0.19	0.15
CE.7	- -	- -	- -	- -	- -	- -

CS. 8	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA. 9	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM. 10	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE. 11	- -	- -	- -	- -	- -	-0.11
SR. 12	- -	- -	- -	- -	- -	- -

PSI

	CE. 7	CS. 8	SA. 9	EM. 10	SE. 11	SR. 12
CE. 7	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS. 8	- -	0.54	- -	- -	- -	- -
SA. 9	-0.22	- -	0.17	- -	- -	- -
EM. 10	- -	- -	- -	0.25	- -	- -
SE. 11	- -	- -	- -	- -	0.19	- -
SR. 12	- -	- -	- -	- -	0.15	0.46

THETA-EPS

	C1	C2	C3	C4	C5	DP1
C1	0.95	- -	- -	- -	- -	- -
C2	- -	0.89	- -	- -	- -	- -
C3	- -	- -	0.80	- -	- -	- -
C4	-0.12	-0.18	- -	0.74	- -	- -
C5	- -	-0.16	- -	0.10	0.83	- -
DP1	- -	- -	- -	- -	- -	0.99
DP2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D3	-0.10	- -	- -	- -	0.11	- -
D4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
D5	- -	- -	-0.05	- -	- -	- -
D6	- -	- -	- -	0.07	- -	- -
P1	- -	- -	- -	-0.01	- -	- -
P2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
P4	0.11	- -	- -	- -	- -	- -
CR1	- -	- -	0.10	- -	- -	- -
CR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
IR3	- -	- -	0.06	- -	- -	- -
EC1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EC2	- -	-0.08	- -	- -	-0.08	- -
EC3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	- -	- -	- -	- -	-0.10
CS1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	0.09
EM2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	0.09	- -	-0.08
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	DP2	D3	D4	D5	D6	P1
DP2	0.73	- -	- -	- -	- -	- -
D3	0.07	0.68	- -	- -	- -	- -
D4	- -	- -	0.79	- -	- -	- -
D5	- -	- -	- -	0.71	- -	- -
D6	- -	- -	- -	-0.16	0.85	- -
P1	- -	- -	- -	0.09	- -	0.86

P2	--	--	--	--	-0.11	--
P3	--	--	--	--	-0.10	--
P4	--	-0.15	0.10	-0.09	--	0.14
CR1	--	--	--	--	--	--
CR2	--	--	--	--	--	--
CR3	--	--	--	--	--	--
IR1	--	--	--	--	--	--
IR2	--	--	--	--	--	--
IR3	--	--	--	--	--	--
EC1	--	--	--	--	--	--
EC2	--	--	--	--	--	--
EC3	--	--	--	--	--	--
CE1	--	--	--	--	--	--
CE2	--	--	--	--	--	--
CS1	--	--	--	--	--	--
CS2	--	--	--	--	--	0.10
SA1	--	--	--	--	--	--
SA2	--	--	--	--	--	--
SA3	--	--	--	--	--	--
EM1	--	--	--	--	--	--
EM2	--	--	--	--	--	--
EM3	--	--	--	--	--	--
SE1	--	--	--	--	--	--
SE2	--	--	--	--	--	--
SE3	--	-0.08	--	--	--	--
SR1	--	--	0.12	--	--	--
SR2	--	--	--	--	--	--
SR3	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

	P2	P3	P4	CR1	CR2	CR3
P2	0.71	--	--	--	--	--
P3	--	0.83	--	--	--	--
P4	--	--	0.97	--	--	--
CR1	--	-0.12	--	0.72	--	--
CR2	--	--	--	-0.12	0.82	--
CR3	--	-0.11	--	--	--	0.89
IR1	--	--	--	--	--	--
IR2	--	--	--	--	--	--
IR3	--	--	--	--	--	--
EC1	--	--	--	--	--	--
EC2	--	--	--	--	--	--
EC3	--	--	--	--	--	--
CE1	--	--	--	--	--	--
CE2	--	--	--	--	--	--
CS1	--	--	--	--	0.09	--
CS2	--	--	--	--	--	--
SA1	--	--	--	--	--	--
SA2	--	--	--	--	--	--
SA3	--	--	--	--	--	--
EM1	--	--	--	--	--	--
EM2	--	--	--	--	--	--
EM3	--	--	--	--	--	--
SE1	--	--	--	--	--	--
SE2	--	--	--	--	--	--
SE3	--	--	--	--	--	--
SR1	--	--	--	--	--	--
SR2	--	--	--	--	--	--
SR3	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

	IR1	IR2	IR3	EC1	EC2	EC3
IR1	0.66	--	--	--	--	--
IR2	--	0.59	--	--	--	--
IR3	--	--	0.75	--	--	--
EC1	--	--	--	0.54	--	--
EC2	--	0.05	-0.09	--	0.58	--
EC3	--	-0.11	--	--	--	0.57

CE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	-0.12	- -	- -	- -	- -
CS1	- -	- -	0.13	- -	- -	- -
CS2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	0.13	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	- -	-0.10	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	0.10
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	CE1	CE2	CS1	CS2	SA1	SA2
CE1	0.80	- -	- -	- -	- -	- -
CE2	- -	0.81	- -	- -	- -	- -
CS1	0.13	- -	0.55	- -	- -	- -
CS2	- -	0.14	- -	0.78	- -	- -
SA1	- -	- -	- -	- -	0.88	- -
SA2	- -	- -	- -	- -	- -	0.53
SA3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	-0.09	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SE3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	-0.13	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	SA3	EM1	EM2	EM3	SE1	SE2
SA3	0.60	- -	- -	- -	- -	- -
EM1	- -	0.61	- -	- -	- -	- -
EM2	- -	- -	0.85	- -	- -	- -
EM3	- -	- -	- -	0.50	- -	- -
SE1	- -	0.10	- -	0.08	0.77	- -
SE2	- -	- -	- -	- -	- -	0.60
SE3	- -	- -	- -	- -	0.15	- -
SR1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
SR3	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	SE3	SR1	SR2	SR3
SE3	0.74	- -	- -	- -
SR1	- -	0.65	- -	- -
SR2	- -	- -	0.24	- -
SR3	- -	- -	- -	0.52

Time used: 1.797 Seconds

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวมนัสนันท์ รอดเชื้อจีน เกิดเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2523 สำเร็จการศึกษา
ศึกษาศาสตรบัณฑิต (สังคมศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ 2 ภาควิชาภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2544 และสำเร็จการศึกษาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2547 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิธี
วิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549